



Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 564-a sesiune plenară a Comitetului Economic și Social European – Interactio, 20.10.2021-21.10.2021

2022/C 105/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind reconcilierea ambiției obiectivelor durabile și sociale cu un mediu favorabil microîntreprinderilor și IMM-urilor (aviz din proprie inițiativă)	1
2022/C 105/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind publicitatea în serviciul unui consum modern și responsabil (aviz din proprie inițiativă)	6
2022/C 105/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind redefinirea cadrului bugetar al UE pentru o redresare durabilă și o tranziție justă (aviz din proprie inițiativă)	11
2022/C 105/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Industria sticlei din Europa la răscruce: realizarea unei industrii mai ecologice și eficiente din punct de vedere energetic, în condițiile creșterii competitivității și menținerii unor locuri de muncă de calitate” (aviz din proprie inițiativă)	18
2022/C 105/05	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Strategia de mobilitate a UE și lanțurile valorice industriale ale UE: abordarea ecosistemelor” (aviz din proprie inițiativă)	26
2022/C 105/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind impactul societal și ecologic al ecosistemului 5G (aviz din proprie inițiativă)	34
2022/C 105/07	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comerțul și dezvoltarea durabilă în cadrul programului Next Generation EU – Revizuirea planului de acțiune cu 15 puncte” (aviz din proprie inițiativă)	40
2022/C 105/08	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către o strategie globală privind dezvoltarea rurală/urbană durabilă” (aviz din proprie inițiativă)	49

2022/C 105/09	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Autonomia strategică, securitatea alimentară și durabilitatea” (aviz din proprie inițiativă)	56
---------------	--	----

III Acte pregătitoare

Comitetul Economic și Social European

A 564-a sesiune plenară a Comitetului Economic și Social European – Interacție, 20.10.2021-21.10.2021

2022/C 105/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor Actualizarea noii Strategii industriale 2020: construirea unei piețe unice mai puternice pentru a sprijini redresarea Europei [COM(2021) 350 final]	63
2022/C 105/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Abordarea globală a cercetării și a inovării: Strategia Europei privind cooperarea internațională într-o lume în schimbare [COM(2021) 252 final]	77
2022/C 105/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 910/2014 în ceea ce privește instituirea unui cadru pentru identitatea digitală europeană [COM(2021) 281 final – 2021/0136 (COD)]	81
2022/C 105/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind subvențiile străine care denaturează piața internă [COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD)]	87
2022/C 105/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind creditele de consum [COM(2021) 347 final – 2021/0171 (COD)]	92
2022/C 105/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind siguranța generală a produselor, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 87/357/CEE a Consiliului și a Directivei 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului [COM(2021) 346 final – 2021/0170 (COD)]	99
2022/C 105/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind suspendarea temporară a taxelor autonome din Tariful vamal comun asupra importurilor anumitor produse industriale în Insulele Canare [COM(2021) 392 final – 2021/0209 (CNS)]	105
2022/C 105/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu „Strategie pentru realizarea unui spațiu Schengen pe deplin funcțional și rezilient” [COM(2021) 277 final] și Propunerea de regulament al Consiliului privind instituirea și funcționarea unui mecanism de evaluare și monitorizare în vederea verificării aplicării acquis-ului Schengen și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1053/2013 [COM(2021) 278 final – 2021/0140 (CNS)]	108
2022/C 105/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Cadrul strategic al UE privind sănătatea și securitatea în muncă 2021-2027 – Securitatea și sănătatea în muncă într-o lume a muncii în schimbare [COM(2021) 323 final]	114
2022/C 105/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de recomandare a Consiliului privind învățarea mixtă pentru un învățământ primar și secundar de înaltă calitate și favorabil incluziunii [COM(2021) 455 final]	128

2022/C 105/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind asigurarea unor condiții de concurență echitabile pentru un transport aerian durabil [COM(2021) 561 final – 2021/0205 (COD)]	134
2022/C 105/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în ceea ce privește notificarea compensării legate de o măsură globală bazată pe piață pentru operatorii de aeronave cu sediul în Uniune [COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD)]	140
2022/C 105/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Calea către o planetă sănătoasă pentru toți – Plan de acțiune al UE: „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului” [COM(2021) 400 final]	143
2022/C 105/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind procedurile unitare de control în transportul rutier de mărfuri periculoase [COM(2021) 483 final – 2021/0275 (COD)]	148
2022/C 105/24	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1286/2014 în ceea ce privește prelungirea dispozițiilor tranzitorii pentru societățile de administrare, societățile de investiții și persoanele care oferă consultanță cu privire la unități ale organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) și la unități ale non-OPCVM-urilor sau care vând astfel de unități [COM(2021) 397 final – 2021/0215 (COD)]	149
2022/C 105/25	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2009/65/CE în ceea ce privește utilizarea documentelor cu informații esențiale de către societățile de administrare a organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) [COM(2021) 399 final – 2021/0219 (COD)]	150
2022/C 105/26	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor măsuri de conservare și gestionare pentru conservarea tonului roșu din sud [COM(2021) 424 final – 2021/0242 (COD)]	151
2022/C 105/27	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca Europeană de Investiții – Strategia anuală pentru 2021 privind creșterea durabilă [COM(2020) 575 final] (aviz suplimentar)	152
2022/C 105/28	Avizul Comitetului Economic și Social European privind recomandarea de Recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro [COM(2020) 746 final] (aviz suplimentar)	158

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 564-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN –
INTERACTIO, 20.10.2021-21.10.2021

**Avizul Comitetului Economic și Social European privind reconcilierea ambiției obiectivelor durabile
și sociale cu un mediu favorabil microîntreprinderilor și IMM-urilor**

(aviz din proprie inițiativă)

(2022/C 105/01)

Raportor: **Bruno CHOIX**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	227/0/9

1. Concluzii și recomandări

1.1. 99,8 % dintre întreprinderile europene sunt microîntreprinderi și IMM-uri, în care își desfășoară activitatea 82,4 milioane de persoane. Contribuția lor la relansarea economică și la atingerea obiectivelor sociale și de mediu ale UE este indispensabilă. Prin caracteristicile lor esențiale – dimensiunea umană și proximitatea – ele își pot asuma mai ușor și în mod firesc aceste provocări, obținând rezultate bune, chiar și în perioade de criză.

1.2. În acest scop, microîntreprinderile și IMM-urile au nevoie de un mediu de reglementare adaptat la caracteristicile lor specifice. Comitetul Economic și Social European (CESE) solicită punerea în aplicare efectivă a inițiativei în favoarea întreprinderilor mici („Small Business Act”), a principiului „a gândi mai întâi la scară mică” și a Strategiei pentru IMM-uri. Sarcinile administrative, în special transparența și raportarea, trebuie să fie strict limitate, deoarece fiecare constrângere implică un cost.

1.3. CESE sprijină abordarea privind o mai bună legiferare și recomandă implicarea sistematică a partenerilor sociali, a ramurilor profesionale și a organismelor consulare în toate etapele procesului legislativ (pregătirea consultărilor publice, evaluarea impactului, amendamente). El invită Comisia să țină seama în mod corespunzător de rezultatele evaluărilor de impact. Principiul numărului constant („one in, one out”) trebuie aplicat rapid, în mod eficace și echilibrat pentru a se ajunge la o legislație socială și de mediu ambițioasă. Nu în ultimul rând, sugerează consolidarea rețelei de reprezentanți pentru IMM-uri („SME Envoys”), atât la nivel național, cât și la nivel european.

1.4. CESE solicită instituțiilor europene să exploreze în mod sistematic alternative la cerințele în materie de transparență și de raportare când introduc sarcini prea împovărătoare.

1.5. Inițiativele naționale și regionale de dialog social în microîntreprinderi, artizanat și profesiile liberale facilitează asumarea aspectelor sociale, dialogul între antreprenori și angajați și prevenirea conflictelor și ar trebui încurajate.

1.6. CESE observă că potențialul ramurilor și asociațiilor profesionale și al camerelor de comerț, în ceea ce privește diseminarea inovărilor sociale, de mediu și de guvernanță, și în ceea ce privește sprijinirea microîntreprinderilor și IMM-urilor, trebuie să fie mai bine valorificat. El recomandă Comisiei și statelor membre să-și valorifice mai curând expertiza și rețeaua, în loc să creeze noi dispoziții împovărătoare și obligatorii.

1.7. CESE dorește să garanteze accesul antreprenorilor la învățarea pe tot parcursul vieții încă de la înființarea sau preluarea unei întreprinderi, pentru a le permite să dobândească competențele necesare pentru buna gestionare a afacerilor, integrarea dialogului social și tranziția ecologică și digitală.

2. Context și observații generale

2.1. Microîntreprinderile și IMM-urile se află în centrul economiei europene și, datorită prezenței lor pe întregul teritoriu, sunt un element esențial în sprijinirea comunităților locale confruntate cu dificultăți economice și stimulează reziliența întregului sistem.

2.2. Redresarea este singura modalitate de a preveni depopularea: ea contribuie la menținerea ratei de ocupare a forței de muncă și la distribuirea bogăției, cu atât mai mult cu cât se bazează în Europa pe obiective de durabilitate.

2.3. Microîntreprinderile și IMM-urile sunt mobilizate în direcția unei economii verzi și digitale. Economia circulară, dezvoltarea durabilă și dialogul social se află în ADN-ul microîntreprinderilor, al întreprinderilor meșteșugărești și al profesiilor liberale. CESE solicită instituțiilor europene să aibă încredere în capacitatea acestora de a evolua și să le sprijine rolul de lider în dubla tranziție (programe specifice de finanțare, de asistență tehnică și de inginerie și politici adecvate), și nu să le frâneze elanul.

2.4. CESE observă că multe întreprinderi și autorități publice aplică soluții inovatoare pentru a ajuta microîntreprinderile și IMM-urile să integreze economia circulară în modelul lor de afaceri (eliminarea deșeurilor și a produselor nevândute, promovarea reparării, a reutilizării și a reciclării), în conformitate cu obiectivele UE.

2.5. În pofida *SmallBusiness Act* din 2008, ultimii treisprezece ani au arătat că legiuitorii, în loc să adopte texte care respectă capacitatea administrativă și financiară a microîntreprinderilor și IMM-urilor, optează de cele mai multe ori pentru norme care vizează toate întreprinderile și pe care ulterior le adaptează la cele mai mici, creând noi sarcini pentru acestea și subminându-le competitivitatea, capacitatea de inovare și de creare de locuri de muncă. Se pot aduce îmbunătățiri în ceea ce privește luarea în considerare a rezultatelor testului IMM. Multiplicarea măsurilor în materie de transparență și de publicare de informații ar putea fi dăunătoare. Astfel, RGPD⁽¹⁾ a introdus proceduri neclare, care obligă microîntreprinderile și IMM-urile să consulte diverse ghiduri sau să recurgă la experți externi, ceea ce implică costuri. Regulamentul privind produsele asimilate mașinilor prevede obligații similare, solicitând proceduri de evaluare prin certificarea de către entități externe. Directiva privind spălarea banilor⁽²⁾ introduce o obligație de a declara beneficiarii reali pentru toate întreprinderile, procedură care se plătește în mai multe state membre.

2.6. Raportul din 2020 al Comitetului de control normativ a arătat că impactul propunerilor legislative asupra IMM-urilor nu este evaluat într-o măsură suficientă.

2.7. CESE a salutat strategia pentru IMM-uri publicată de Comisie în 2020. El sprijină rezoluția⁽³⁾ Parlamentului în care se afirmă că trebuie create condițiile administrative, de reglementare și tehnice adecvate pentru a ajuta IMM-urile să își îmbunătățească performanța, în special performanțele de mediu, și că sarcinile administrative și de reglementare excesive le împiedică să se dezvolte.

(1) Regulamentul (UE) 2016/679 din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO L 119, 4.5.2016, p. 1).

(2) Directiva (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018 de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE (JO L 156, 19.6.2018, p. 43).

(3) Rezoluția Parlamentului European din 16 decembrie 2020 referitoare la o nouă strategie pentru IMM-urile europene [2020/2131 (INI)].

2.8. CESE a salutat Comunicarea privind o mai bună legiferare, care subliniază că o mai bună legiferare este esențială pentru dezvoltarea durabilă. Aceasta nu se poate baza exclusiv pe creșterea economică, ci necesită un echilibru între abordările economice, durabile și sociale.

2.9. Cu toate acestea, mai multe propuneri legislative și dezbateri sugerează noi obligații în materie de raportare pentru microîntreprinderi și IMM-uri (comunicarea întreprinderilor privind durabilitatea ⁽⁴⁾, transparența salarială ⁽⁵⁾, obligația de diligență). Aceste obligații pot afecta în mod direct sau indirect microîntreprinderile și IMM-urile, ca urmare a unor solicitări din partea marilor întreprinderi din lanțul valoric și reprezintă costuri, în măsura în care ele nu dispun de resursele umane și financiare necesare pentru a răspunde acestor obligații, ceea ce le pune în pericol activitatea, modelul de afaceri și, prin urmare, supraviețuirea, mai ales în perioade de criză

2.10. Cu toate acestea, microîntreprinderile și IMM-urile au obținut rezultate încurajatoare sau chiar mai bune decât valorile medii naționale, fără constrângeri. CESE solicită ca legislația să fie concepută pentru cele 21 de milioane de microîntreprinderi și IMM-uri europene – și nu pentru cele 0,2% de dimensiuni mai mari, urmărindu-se apoi să aplice principiile în cazul celorlalte – pentru a răspunde nu numai nevoilor antreprenorilor, ci și nevoilor numeroșilor lor angajați. În plus, CESE ar dori să se propună în mod sistematic alternative la raportare.

3. Costurile și beneficiile măsurilor de raportare

3.1. Estimarea costurilor și a sarcinilor administrative efectuată de Comisie este adesea lipsită de transparență și penalizează microîntreprinderile și IMM-urile. La acest lucru se adaugă efectele indirecte ale obligațiilor privind lanțul valoric, pe care Comisia se străduiește să le cuantifice. Astfel cum se menționează în Comunicarea privind o mai bună legiferare, amendamentele depuse de Parlament și de Consiliu fac rareori obiectul evaluărilor impactului și testului IMM. În fine, transpunerea măsurilor în legislația națională este uneori însoțită de costuri suplimentare.

3.2. Pentru a respecta aceste obligații din ce în ce mai mari, antreprenorii nu pot decât să răspundă ei înșiși, în timpul destinat în mod normal exercitării profesiei lor, sau să apeleze la expertiză externă. Ambele metode afectează activitatea normală a întreprinderii și generează costuri suplimentare. Acestea sunt proporțional mai mari în microîntreprinderi decât în întreprinderile mari. În plus, CESE avertizează cu privire la proliferarea măsurilor de raportare, care, deși pot părea minime luate separat, au un impact cumulativ considerabil.

3.3. De altfel, în domeniile în care nu există nicio obligație de raportare se observă rezultate bune: multe microîntreprinderi și IMM-uri, încurajate de asociația lor profesională sau de camerele de comerț, investesc în economia circulară, pe care o percep ca pe un factor interesant de dezvoltare și notorietate ⁽⁶⁾; dimensiunea umană a microîntreprinderilor și IMM-urilor facilitează schimburile dintre angajatori și angajați, ceea ce face ca diferența salarială dintre femei și bărbați să fie adesea mai mică decât la nivel național ⁽⁷⁾ etc. Țările care au stabilit praguri pentru IMM-uri în ceea ce privește anumite reglementări sociale raportează un număr redus de contestații, ceea ce arată că IMM-urile pot servi de model și fără să li se impună măsuri drastice. După cum recomandă CESE într-o serie de avize ⁽⁸⁾, ar trebui abordată definiția IMM-urilor.

3.4. Întreprinderile din economia socială din categoria microîntreprinderilor și IMM-urilor sunt pe deplin implicate în economia circulară, întrucât furnizează servicii de proximitate care consolidează legătura socială, creează locuri de muncă care nu pot fi delocalizate și bogăție în zone din care lipsesc industria și anumite servicii publice și oferă oportunități de afaceri și de ocupare a forței de muncă grupurilor sociale vulnerabile. Mai mult de jumătate dintre participanții la programe de formare în alternanță sunt instruiți în microîntreprinderi și IMM-uri, care contribuie astfel în mod activ la ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor. Modelul lor de afaceri și dimensiunea umană privilegiază un mod de utilizare a inteligenței artificiale care rămâne sub controlul uman și pune accentul pe calitatea vieții la locul de muncă și pe guvernarea participativă.

3.5. Introducerea unor măsuri de raportare este adesea percepută ca o sarcină inechitabilă, cu un impact negativ asupra activității lor, care le pune sub amenințarea de a li se refuza accesul la achiziții publice sau la finanțare fără să aducă însă evoluții semnificative în politici pe care, adesea, le-au inițiat ele însele. Această acumulare alimentează resentimente față de o Europă considerată prea birocratică și deconectată de situația de pe teren.

3.6. În plus, CESE consideră că obiectivele sociale și de mediu vor fi atinse numai vizând cauzele dezechilibrelor, și nu multiplicând cerințele constrângătoare.

⁽⁴⁾ Propunere de directivă în ceea ce privește raportarea de către întreprinderi de informații privind durabilitatea [2021/0104 (COD)].

⁽⁵⁾ Propunere de directivă de consolidare a aplicării principiului egalității de remunerare pentru aceeași muncă sau pentru o muncă de aceeași valoare între bărbați și femei prin transparență salarială și mecanisme de asigurare a respectării legii [2021/0050 (COD)].

⁽⁶⁾ Un exemplu de întreprindere meșteșugărească care a pus în aplicare măsuri de economie circulară fără nicio obligație de transparență, în Țările de Jos: <https://www.deb.nl/ondernemersverhalen/slagerij-van-koppen-dacht-na-over-duurzaamheid/>.

⁽⁷⁾ *Les entreprises de proximité au féminin* (Întreprinderile de proximitate la feminin) (martie 2019): https://u2p-france.fr/sites/default/files/etude_les_entreprises_de_proximite_au_feminin.pdf.

⁽⁸⁾ JO C 345, 13.10.2017, p. 15 et JO C 81, 2.3.2018, p. 1.

3.7. Pentru a promova un mediu favorabil IMM-urilor, trebuie să se acorde o atenție deosebită schimbărilor demografice, care reduc în mod semnificativ disponibilitatea lucrătorilor calificați și, deci, productivitatea IMM-urilor. Educația și formarea profesională, ucenicia și dezvoltarea competențelor trebuie să constituie o prioritate, inclusiv în ceea ce privește competențele verzi și digitale.

4. O mai bună legiferare

4.1. O mai bună legiferare necesită un bun echilibru între abordarea economică, abordarea durabilă și cea socială. CESE recomandă Comisiei să se bazeze mai mult pe partenerii sociali, pe asociațiile profesionale și pe camerele de comerț de la nivel european, național, regional și local atunci când evaluează impactul unui regulament.

4.2. Fiecare măsură în materie de transparență are un cost. CESE reamintește Comisiei necesitatea de a pune în aplicare *Small Business Act* și principiul „a gândi mai întâi la scară mică”, în conformitate cu angajamentele sale. Ca urmare a Comunicării privind o mai bună legiferare, CESE solicită limitarea la strictul necesar a oricărei noi sarcini administrative directe sau indirecte.

4.3. CESE solicită Comisiei să fie consultat în procesul de elaborare a consultărilor, pentru a se ține seama de caracteristicile specifice ale IMM-urilor, adresându-le întrebări imparțiale și adaptate tuturor formelor de întreprinderi. El subliniază necesitatea de a privilegia consultările scurte în toate limbile UE pentru a facilita contribuția acestora.

4.4. CESE solicită Comisiei să consolideze rețeaua și coordonarea reprezentanților pentru IMM-uri la nivel național și în schimburile lor cu Comisia.

4.5. CESE ia notă de principiul „One in, one out” pe care Comisia s-a angajat să îl aplice. Reducerea sarcinilor administrative ar trebui analizată împreună cu partenerii sociali, astfel încât acestea să fie atenuate fără ca obiectivele strategice să fie subminate sau să se reducă standardele economice, sociale și de mediu ridicate ale UE. În acest scop, CESE solicită Comisiei să furnizeze detaliile operaționale și metodologice necesare pentru a identifica sarcinile inutile. Termenul pentru punerea în aplicare a acestui principiu nu pare a fi adecvat programului de lucru al Comisiei, care prevede publicarea mai multor texte esențiale în lunile următoare. CESE solicită Comisiei să identifice rapid sarcinile administrative care pot fi eliminate. În plus, CESE solicită Comisiei ca, după fiecare retragere a unei sarcini, să monitorizeze reducerea sa în legislațiile naționale, pentru a asigura eficacitatea principiului și egalitatea de tratament.

4.6. CESE solicită ca orice nouă propunere, în special în cazul în care implică măsuri directe sau indirecte în materie de transparență și raportare, să facă obiectul unei evaluări adecvate a impactului. Testul IMM trebuie aplicat de către toate instituțiile. Acesta trebuie să includă o analiză economică și juridică, iar sursele sale trebuie publicate. El trebuie efectuat pentru fiecare nouă versiune a textului, în etapa propunerii și în timpul negocierilor. CESE recomandă ca partenerii sociali, inclusiv organizațiile patronale, să fie consultați la fiecare evaluare a impactului, pentru a contribui la analiza dispozițiilor privind microîntreprinderile și IMM-urile. Comisia trebuie să țină seama în mod corespunzător de rezultatele evaluărilor impactului pentru a identifica opțiunea de politică pe care o va privilegia. În conformitate cu propunerile din Comunicarea privind o mai bună legiferare, CESE invită parlamentarii și Consiliul să documenteze impactul amendamentelor pe care le propun asupra microîntreprinderilor și IMM-urilor.

4.7. Raportul Comitetului de de control normativ arată că numărul de propuneri care încorporează dispoziții adaptate pentru IMM-uri a scăzut semnificativ (de la 22 % pentru perioada 2017-2019 la 15 % în 2020). În cazul în care se adoptă măsuri în materie de transparență, CESE solicită instituțiilor să introducă praguri pentru a reduce povara asupra microîntreprinderilor și IMM-urilor. CESE solicită accelerarea punerii în aplicare a portalului digital unic, prevăzută pentru 2023.

5. Alternative la publicarea informațiilor

5.1. Pentru a evita generalizarea măsurilor care pot fi considerate punitive, CESE încurajează Comisia să includă în fiecare propunere alternative la obligațiile de raportare pentru microîntreprinderi și IMM-uri.

5.2. În multe state membre, există organisme consultative specifice, în cadrul cărora partenerii sociali pot discuta despre măsurile sociale și economice și despre organizarea practică a acestora. Numeroase organizații naționale ale IMM-urilor au un caracter reprezentativ. CESE recomandă Comisiei să se bazeze mai mult pe asociațiile de IMM-uri, pe partenerii sociali, pe asociațiile profesionale și pe camerele de comerț de la nivel european, național, regional și local. Datorită experienței, expertizei și rețelei lor active, ele sunt cele mai în măsură să sprijine și să încurajeze microîntreprinderile și IMM-urile și să dezvolte instrumente care corespund obiectivelor sociale și de mediu. Este important să li se pună la dispoziție resursele financiare și umane necesare pentru dezvoltarea unor acțiuni de sprijin.

5.3. CESE observă că Comisia a elaborat o serie de instrumente care ar putea fi utile pentru microîntreprinderi și IMM-uri, dar care nu ajung la publicul-țintă. CESE recomandă intensificarea mobilizării reprezentanților pentru IMM-uri pentru a adapta aceste instrumente la nevoile microîntreprinderilor și ale IMM-urilor și pentru a facilita cunoașterea și însușirea lor.

5.4. CESE propune să se promoveze și să se valorifice măsurile naționale și regionale care permit facilitarea dialogului social în cadrul microîntreprinderilor, al artizanatului și al profesiilor liberale⁽⁹⁾, oferind angajaților și angajatorilor toate informațiile/recomandările privind dispozițiile legale sau contractuale care li se aplică, discutând și furnizând opinii utile cu privire la chestiuni specifice întreprinderilor și angajaților acestora și contribuind la prevenirea conflictelor prin furnizarea de informații și recomandări angajaților și angajatorilor.

5.5. CESE încurajează statele membre să sprijine asociațiile profesionale în formarea, consilierea și sprijinirea microîntreprinderilor și IMM-urilor în vederea îndeplinirii cerințelor sociale și de mediu. Aceste măsuri ar trebui să fie preferate dispozițiilor obligatorii.

5.6. În conformitate cu avizul din proprie inițiativă al Comitetului pe tema „Către achiziții publice circulare”⁽¹⁰⁾, CESE solicită autorităților publice să sprijine microîntreprinderile și IMM-urile în înțelegerea achizițiilor publice mai durabile, în special a achizițiilor publice locale, și să se asigure că specificațiile respectă cu strictețe echilibrul dintre criteriile calitative și cele cantitative.

5.7. Formarea antreprenorilor din sectorul microîntreprinderilor și al IMM-urilor trebuie să le fie accesibilă pe parcursul întregii vieți, în aceeași măsură ca și angajaților lor, inclusiv pentru fiecare nouă creare sau preluare de întreprindere. Pentru a crea o pepinieră de antreprenori și actori economici dispuși să preia activitățile existente, capabili să abordeze provocările sociale, economice și de mediu, CESE consideră că este esențial să se propună și să se încurajeze participarea la cicluri de formare adaptate la noile competențe.

5.8. CESE propune ca măsurile de stimulare a reducerii costurilor emisiilor de dioxid de carbon în microîntreprinderi și IMM-uri să fie sprijinite financiar, fără ca acest lucru să reprezinte o constrângere cu efecte asupra dezvoltării întreprinderilor sau o povară suplimentară.

5.9. CESE recomandă încurajarea inițiativelor de etichetare a întreprinderilor pe bază voluntară, în mod gratuit și cu intervenția unei părți terțe pentru a garanta credibilitatea acestui demers⁽¹¹⁾, asigurând totodată faptul că aceste sisteme nu constituie un obstacol în calea accesului pe piață și evitându-se multiplicarea lor, pentru a nu genera confuzie în rândul consumatorilor.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Comisii comune interprofesionale regionale pentru artizanat (CPRIA: <https://cpria.proximeo-france.fr/>) și comisii paritare regionale pentru profesiile liberale (CPR-PL).

⁽¹⁰⁾ JO C 341, 24.8.2021, p. 16.

⁽¹¹⁾ Exemplet de Répar'acteurs: <https://www.artisanat.fr/reparacteurs#:~:text=Le%20label%20C2%AB%20R%C3%A9par'acteurs%20C2%BB,de%20la%20r%C3%A9duction%20des%20d%C3%A9chets.>

Avizul Comitetului Economic și Social European privind publicitatea în serviciul unui consum modern și responsabil**(aviz din proprie inițiativă)**

(2022/C 105/02)

Raportor: **Thierry LIBAERT**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	132/0/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) subliniază necesitatea ca Uniunea Europeană (UE) să-și sprijine industria de publicitate, grav afectată de criza provocată de pandemia de COVID-19. În contextul tranziției digitale și al concurenței din partea GAFA (Google, Amazon, Facebook, Apple), publicitatea este o pârghie mai necesară ca niciodată pentru crearea de activități economice și de locuri de muncă.

1.2. Imperativele privind respectarea într-o măsură mai mare a consumatorilor și provocările legate de tranziția ecologică și de combaterea schimbărilor climatice impun o reflecție de ansamblu, astfel încât sectorul publicității să țină seama, printre altele, de obiectivele Acordului de la Paris.

1.3. CESE solicită sectorului publicității să se angajeze să își reducă amprenta de carbon pentru a atinge, în conformitate cu obiectivele UE, neutralitatea emisiilor de dioxid de carbon în activitățile sale până în 2050 și să-și reducă emisiile de gaze cu efect de seră (GES) cu 55 % până în 2030, astfel încât să contribuie la neutralitatea emisiilor colective de dioxid de carbon până în 2050.

1.4. CESE solicită ca fiecare actor din această industrie, în funcție de sectorul său de activitate, să se angajeze să-și reducă impactul asupra mediului. Acest lucru poate fi realizat prin reducerea consumului de energie al ecranelor publicitare digitale și prin creșterea posibilităților de reciclare a acestora, prin utilizarea preferențială a hârtiei din pădurile gestionate în mod durabil (eticheta PEFC, eticheta PFC) și a cernelurilor care respectă standardele REACH și GreenGuard pentru afișajele pe hârtie și broșurile publicitare, precum și prin reducerea impactului tehnic, energetic și logistic al producțiilor audiovizuale.

1.5. CESE recomandă părților interesate din sectorul publicității să își intensifice contribuția *pro bono* la sprijinirea inițiativelor responsabile din punct de vedere ecologic care nu dispun de resurse financiare suficiente (IMM-uri, întreprinderi nou-înființate, cooperative etc.).

1.6. CESE solicită părților interesate din sector să-și formeze mai bine membrii cu privire la provocările tranziției ecologice. Această sensibilizare ar trebui să aibă loc, în paralel, și în cadrul filierelor de formare din învățământul universitar pentru profesiile din domeniul comunicării.

1.7. CESE recomandă sectorului publicității să inițieze un proces de reflecție asupra imaginii generat de publicitate și a reprezentărilor conexe. Acest lucru va contribui la asigurarea faptului că publicitatea, în loc să fie un obstacol, devine o pârghie reală pentru tranziția ecologică, făcând posibilă, pe o bază factuală și precisă, promovarea produselor care contribuie la reducerea impactului asupra mediului.

1.8. CESE solicită ca eforturile de consolidare a reglementărilor privind publicitatea la nivel european pentru combaterea dezinformării ecologice (*greenwashing*) și a afirmațiilor înșelătoare referitoare la mediu să continue și să vizeze armonizarea între statele membre ale UE.

1.9. CESE speră ca, pe lângă aspectele legate de tranziția ecologică, să se acorde o atenție deosebită publicității care îi vizează pe cei mai tineri, în special pe platformele de socializare.

1.10. CESE consideră că nu poate exista o publicitate pe deplin responsabilă dacă actorii din domeniul publicității din Europa nu își asumă responsabilitatea în materie de dezinformare. Comisia Europeană (CE) trebuie să își intensifice eforturile de combatere a monetizării dezinformării ⁽¹⁾.

1.11. CESE solicită ca sectorul publicității să se deschidă mai mult către societatea civilă și să creeze mai multe ocazii de schimburi cu diferitele sale categorii de public, astfel încât să poată evolua în conformitate cu noile așteptări societale.

2. Definiții

2.1. Definiția publicității pe care o preia prezentul aviz este cea a UE, în accepțiunea căreia publicitatea este „orice formă de prezentare a unei activități comerciale, industriale, artisanale sau liberale în scopul promovării furnizării de bunuri sau servicii”. Această definiție omite însă publicitatea care vizează un obiectiv de natură instituțională (îmbunătățirea reputației întreprinderii) sau care este promovată de mediul public sau asociativ.

2.2. Publicitatea responsabilă este cea care angajează responsabilitatea publicității ca răspuns la marile provocări societale și de mediu, printre care necesitatea de a combate schimbările climatice.

3. Publicitatea, vector al activității economice și al ocupării forței de muncă în Europa

3.1. Publicitatea este strâns corelată cu creșterea economică și locurile de muncă. Când investițiile în publicitate sunt ridicate, creșterea economică este mai mare decât acolo unde aceste investiții sunt scăzute ⁽²⁾. În Europa, conform unui studiu realizat în 2017 de Federația mondială a agențiilor de publicitate privind 2016, cele 92 de miliarde EUR reprezentând cheltuieli de publicitate *stricto sensu* ar genera o bogăție suplimentară de 643 miliarde EUR ⁽³⁾.

3.2. Conform diferitelor studii, o investiție de un euro în publicitate produce un efect multiplicator și de propagare de 5-7 puncte suplimentare de creștere. Aplicat Belgiei, coeficientul multiplicator ar fi de 5 (2,2 miliarde EUR, reprezentând cheltuielile de publicitate, au contribuit cu 13 miliarde EUR la economia belgiană) ⁽⁴⁾.

3.3. Publicitatea accelerează răspândirea noilor produse și servicii, uneori a inovării, ceea ce este perfect ilustrat de durata de viață a anumitor produse, cum ar fi echipamentele informatice sau telefonice. Difuzarea accelerată a noilor produse ridică semne de întrebare cu privire la impactul acestora asupra mediului.

3.4. Publicitatea stimulează concurența. Fără publicitate, am fi cu toții clienții aceleiași instituții bancare, care și-ar stabili tarifele în funcție de propriile interese. Într-adevăr, serviciile bancare sunt, în linii mari, similare de la o bancă la alta, diferențierea lor făcându-se și prin publicitate. Același lucru se poate constata în cazul unui număr mare de sectoare de activitate (energie, distribuție etc.).

3.5. Publicitatea susține numeroase sectoare, începând cu mass-media. În multe țări din UE, ea finanțează în mare măsură presa scrisă, radioul sau televiziunea. Ea constituie, de altfel, atât o resursă, cât și cauza unei dependențe, care poate influența uneori conținutul producțiilor și poate ridica probleme de independență editorială.

3.6. Publicitatea reprezintă o cifră de afaceri de 140 miliarde EUR (2018) în Europa, cu 280 000 de întreprinderi, adesea mici și mijlocii, care activează parțial sau total în sectorul comunicării dintre întreprinderi și numără 998 000 de angajați ⁽⁵⁾.

3.7. Publicitatea are un efect indirect asupra multor profesii legate de această activitate, de exemplu, sectorul producției audiovizuale, al creației artistice sau al fotografiei. Studiul belgian a arătat că 87 000 de locuri de muncă au fost finanțate din veniturile din publicitate sau au fost implicate în producția de publicitate prin intermediul lanțurilor de aprovizionare.

⁽¹⁾ Comisia Europeană: Orientări pentru consolidarea Codului de bune practici privind dezinformarea. 26 mai 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_21_2585

⁽²⁾ Maximilien Nayaradou, „Impactul reglementării privind publicitatea asupra creșterii economice”, versiune sintetizată în *Publicité et croissance économique* (Publicitate și creștere economică), Uniunea agențiilor de publicitate, 2006. Teză susținută la Universitatea Dauphine din Paris în 2004.

⁽³⁾ World Federation of Advertising (Federația mondială a sectorului publicității). „The value of advertising” (Valoarea publicității), Deloitte, 2017.

⁽⁴⁾ Uniunea agențiilor de publicitate din Belgia, „L'impact de la publicité sur la croissance économique en Belgique” (Impactul publicității asupra creșterii economice în Belgia), 3 decembrie 2015.

⁽⁵⁾ Sursă: Eurostat. *Advertising and Market Research Statistics* (Servicii de publicitate și studiu de piață).

3.8. În plus, dacă sunt incluse toate cheltuielile pe care le presupune activitatea de comunicare a întreprinderilor, sume mari au fost plătite în fiecare an în UE pentru a sprijini – sub forma sponsorizării și a mecenatului – organizarea de spectacole, activități sportive sau culturale.

4. Un impact care depășește aspectele economice și sociale

4.1. Este recunoscut faptul că efectul publicității asupra presei este de a contribui la un acces mai larg la mass-media. Fără publicitate, prețul ziarelor ar crește brusc, iar multe titluri ar dispărea pur și simplu, dacă s-ar reduce publicitatea.

4.2. De asemenea, publicitatea pune la dispoziție titluri gratuite, permițând unor milioane de oameni să citească zilnic știrile.

4.3. Se cuvine subliniat aspectul artistic și creativ. Trebuie remarcat faptul că un număr foarte mare de regizori de film, fotografi și desenatori și-au început cariera în publicitate.

4.4. Integrarea publicității în anumite peisaje urbane a făcut din ele locuri turistice; de exemplu, Times Square din New York sau Piccadilly Circus din Londra. Animația publicitară în sine își pune amprenta asupra orașului și conferă strălucire anumitor locuri. Desigur, această influență a publicității asupra spațiului public poate fi puternic contestată.

4.5. Publicitatea contribuie la un discurs pozitiv despre lume, fericire, plăcere sau frumusețe. În contextul crizelor actuale, discursurile publicitare contribuie la difuzarea de mesaje optimiste și antrenante. De asemenea, publicitatea ne oferă sfaturi de viață „N’imitez pas, innovez” (Nu imitați, inovați) – Hugo Boss, „Prends soin de toi” (Ai grijă de tine) – Garnier, „Impossible is nothing” (Nu există imposibil) – Adidas. Astfel, publicitatea transmite, în general, o viziune pozitivă asupra lumii. Această viziune pozitivă se poate dovedi o pârgie importantă pentru tranziția ecologică.

5. Modelul publicitar și consecințele sale societale și de mediu

5.1. Publicitatea are implicații directe în ceea ce privește emisiile de gaze cu efect de seră. Ea are un impact asupra utilizării hârtiei, precum și asupra consumului de diverse resurse (în special prin intermediul noilor ecrane LCD) și de energie prin intermediul internetului sau al mass-mediei audiovizuale. Impactul asupra emisiilor de gaze cu efect de seră sau impactul mai larg asupra mediului (de exemplu, posibilitatea de reciclare a suportului) nu este niciodată evocat în practică ca unul dintre principalele criterii de stabilire a modalităților de realizare a unei campanii publicitare.

5.2. Publicitatea afișată în exterior are, pe de altă parte, un impact specific asupra mediului. Aceasta se poate observa în special în cazul panourilor luminoase și numerice, al căror consum de energie și impact asupra poluării luminoase nu sunt de neglijat. În ceea ce privește producerea unui ecran publicitar digital, se estimează că, pentru un panou standard de 200 kg, sunt necesare opt tone de materiale⁽⁶⁾.

5.3. Urmărind să crească permanent consumul produselor promovate, publicitatea încurajează un consum excesiv care nu corespunde neapărat nevoilor. Există numeroase exemple de produse și obiecte promoționale a căror utilizare practică este, în cele din urmă, limitată, impactul lor asupra mediului fiind uneori disproporționat în raport cu aceasta. Unele dintre ele ajung uneori la coșul de gunoi chiar după prima utilizare. Publicitatea modelează nevoile și așteptările oamenilor în funcție de interesele celor care o difuzează și nu neapărat de interesul colectiv.

5.4. Prin prezența sa puternică în orașele mari, publicitatea poate contribui, de asemenea, la standardizarea spațiului urban al marilor orașe europene. Prin campanii publicitare identice, peisajele urbane devin din ce în ce mai omogene și își pierd din calitate. Faptul că majoritatea anunțurilor provin de la un număr mic de agenții de publicitate explică acest fenomen.

5.5. Prin mesaje difuzate, valorile pe care le transmit sunt adesea departe de cele ale generozității, solidarității și moderației. Publicitatea vehiculează o imagine a fericirii care trece prin achiziționarea de produse. Vocația imaginarului publicitar este de a ne aduce aminte că totul se poate cumpăra și că, pentru a fi fericiți, ar trebui să posedăm și să consumăm mai mult. Cu toate acestea, potrivit sondajelor de opinie, nu există o legătură statistică puternică între consum și percepția fericirii, deoarece fericirea se bazează în primul rând pe credința în anumite valori și pe importanța familiei și a rețelei sociale fizice. Publicitatea poate fi, de asemenea, o sursă de nemulțumire constantă pentru consumatori, împingându-i să consume din ce în ce mai mult, precum și de frustrare pentru toate persoanele, în special cele mai defavorizate, care nu dispun de mijloacele necesare pentru a achiziționa produsele și serviciile promovate.

⁽⁶⁾ ADEME. „Modélisation et évaluation environnementale des panneaux publicitaires numériques” (Modelizarea și evaluarea de mediu a panourilor publicitare digitale). Septembrie 2020.

5.6. Fără să știe, întreprinderile europene cheltuiesc peste 400 de milioane EUR pe site-uri internet de dezinformare ⁽⁷⁾. Este recunoscut faptul că principalele surse de dezinformare urmăresc obiective financiare, printre altele prin stabilirea unor conexiuni care permit recuperarea unor sume mari de bani din publicitatea online.

5.7. CESE a remarcat că din ce în ce mai multe reclame de pe platformele de socializare nu se afișau ca publicitate, ci se ascundeau în spatele unor influențatori mai mult sau mai puțin cunoscuți. S-a estimat că mai mult de un sfert (26,6 %) din reclamele de pe platformele de socializare nu menționează marca și intenția comercială ⁽⁸⁾. Acest lucru generează o confuzie care scade încrederea în mărci; Actul legislativ privind serviciile digitale poate contribui la combaterea acestui fenomen impunând obligația de a comunica numele organizației în numele căreia este difuzată publicitatea ⁽⁹⁾.

6. Accelerarea evoluției publicității pentru ca modelul său să fie mai compatibil cu provocările tranziției ecologice

6.1. Deși imperativul climatic este din ce în ce mai prezent, este greu de înțeles de ce sectorul publicității nu s-a angajat în mod oficial să respecte Acordul de la Paris. Mai recent, Parlamentul European (PE) a votat o rezoluție pentru a se obține o reducere cu 55 % a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2030, iar CE și-a publicat, la 14 iulie 2021, pachetul de douăsprezece măsuri „Pregătiți pentru 55” (Fit for 55) în vederea atingerii acestui obiectiv. Toate sectoarele profesionale trebuie să contribuie la efortul colectiv, iar sectorul publicității trebuie, la fel ca celelalte, să integreze acest obiectiv major în următorul deceniu.

6.2. Majoritatea agențiilor de publicitate au înțeles provocările schimbărilor climatice și necesitatea de a fi receptive la marile așteptări ale societății. De mai mulți ani, ele s-au mobilizat pentru a combate afirmațiile înșelătoare referitoare la mediu și dezinformarea ecologică. În prezent, ele trebuie să își intensifice eforturile.

6.3. Această dinamică este susținută de CE. În 2012, DG JUST a instituit un grup de lucru (*Multi-Stakeholder Group on Environmental Claims*). Mai multe rapoarte au fost publicate în 2013 și apoi în 2016. Aceste documente au permis o mai bună înțelegere a problemei afirmațiilor înșelătoare referitoare la mediu și au influențat punerea în aplicare a Directivei 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁰⁾ privind practicile comerciale neloiale. CE lucrează la actualizarea acestor orientări, care urmează să fie publicate până la sfârșitul anului 2021. Textul final ar trebui să clarifice și mai mult aplicarea Directivei 2005/29/CE privind afirmațiile înșelătoare referitoare la mediu. În 2020, autoritățile naționale de protecție a consumatorilor au procedat la o verificare pe scară largă, coordonată de CE, a site-urilor web ale întreprinderilor care pretind că vând produse ecologice. Conform concluziilor acestei activități, în 42 % din cazuri afirmațiile erau exagerate, false sau înșelătoare și ar putea fi calificate drept practici comerciale neloiale în temeiul normelor UE ⁽¹¹⁾.

6.4. Mai recent, noul Plan de acțiune privind economia circulară, publicat de CE la 11 martie 2020, include, pentru prima dată, o dimensiune legată de responsabilitatea publicității. Punctul 2.2 indică voința CE de a consolida protecția consumatorilor împotriva dezinformării ecologice. El prevede ca întreprinderile să își întemeieze afirmațiile referitoare la mediu utilizând metodele privind amprenta de mediu a produselor și a organizațiilor. Punctul 3.2 exprimă dorința de a dezvolta stimulente pentru a crește rata de ocupare a vehiculelor (ceea ce se poate realiza reducând anunțurile publicitare în care conducătorii auto sunt singuri în mașină).

6.5. În noiembrie 2020 a fost votat în cadrul PE un raport din proprie inițiativă intitulat „Cătore piață unică durabilă pentru întreprinderi și consumatori” ⁽¹²⁾, elaborat de Comisia IMCO (piața internă). Acest text „subliniază importanța publicității responsabile, care respectă standardele publice privind mediul și sănătatea consumatorilor”.

6.6. CESE a fost deosebit de activ în privința interzicerii afirmațiilor înșelătoare referitoare la mediu, printre altele prin intermediul unui aviz pe tema „Afirmațiile legate de mediu, sănătate și securitate socială în cadrul pieței interne” ⁽¹³⁾. El a votat un aviz intitulat „Cătore strategie a UE privind consumul durabil” ⁽¹⁴⁾, în care se subliniază importanța unei mai bune încadrări a publicității care promovează un consum mai durabil. Mai recent, avizul referitor la noua agendă privind consumatorii ⁽¹⁵⁾ a reamintit necesitatea unei mai bune informări a consumatorilor și necesitatea de a combate dezinformarea ecologică.

⁽⁷⁾ Claudia Cohen, „Des marques financent, malgré elles, la désinformation” (Mărcile finanțează dezinformarea fără să știe), Le Figaro, 5 august 2021.

⁽⁸⁾ Observatorul influențării responsabile. ARPP. 13 septembrie 2021.

⁽⁹⁾ JO C 286, 16.7.2021, p. 70.

⁽¹⁰⁾ Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) (JO L 149, 11.6.2005, p. 22).

⁽¹¹⁾ Buletin informativ zilnic. Agence Europe, nr. 12646, 24 ianuarie 2021.

⁽¹²⁾ [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021\(INI\)&l=fr](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021(INI)&l=fr)

⁽¹³⁾ JO C 383, 17.11.2015, p. 8.

⁽¹⁴⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 51.

⁽¹⁵⁾ JO C 286, 16.7.2021, p. 45.

7. Pentru un sector european al publicității care promovează un consum mai durabil și mai responsabil

7.1. CESE pledează pentru o abordare bazată pe stimulente, care să facă apel la responsabilitatea agențiilor de publicitate însele. Această abordare este motivată totodată de progresele realizate de această profesie, atât în combaterea afirmațiilor înșelătoare referitoare la mediu, cât și în domeniul reglementării. Această abordare se datorează, de asemenea, necesității de a sprijini un sector care generează creștere economică și locuri de muncă într-o perioadă deosebit de dificilă. CESE consideră că orice obstacol ridicat în calea modelelor de publicitate europene riscă să fie în avantajul dispozitivelor de publicitate digitale, care sunt deținute în principal de GAFA, chiar dacă acestea se află încă, în mare măsură, în afara domeniului de aplicare al sistemelor fiscale europene. Acest model va fi el însuși obligat să se schimbe în viitor din cauza evoluției normelor privind cookie-urile. Cu toate acestea, CESE recunoaște că, pentru anumite tipuri de produse care au un impact deosebit, cum ar fi combustibilii fosili, pot fi avute în vedere forme mai stricte de reglementare.

7.2. În contextul crizei economice actuale, CESE solicită să se acorde un sprijin financiar rapid și cu titlu excepțional actorilor mai mici și mai fragili din sectorul publicității (IMM-uri), astfel încât structurile să poată supraviețui în contextul actual, în schimbul angajării lor pe calea unor schimbări structurale din perspectiva aspectelor descrise mai sus.

7.3. Fiecare sector publicitar din Europa și agențiile de publicitate care își desfășoară activitatea în Uniunea Europeană integrează obiectivele Acordului de la Paris din 2015 în politica lor de reducere a emisiilor de GES și, în special, obiectivele recente ale UE de reducere cu 55 % până în 2030.

7.4. Toți actorii economici din sectorul publicității recunosc obiectivele legate de tranziția ecologică și le integrează în funcționarea structurilor lor, propunând evaluări ale bilanțului lor de GES, căi de reducere și planuri de acțiune adaptate acestor obiective. Această schimbare a funcției publicității ar trebui să aibă loc într-un mod flexibil, în special pentru a încuraja și a sprijini agențiile de dimensiuni medii.

7.5. Actorii din sectorul publicității trebuie să se angajeze să evalueze impactul producțiilor publicitare asupra emisiilor de dioxid de carbon pentru a schimba practicile, a propune alternative de producție mai ecologice și a examina posibilitățile de relocalizare în Europa.

7.6. Părțile interesate din sectorul publicității trebuie să își intensifice contribuția *pro bono* pentru a sprijini organizațiile cele mai active în domeniul tranziției climatice și al incluziunii sociale. În sens mai larg, evoluția guvernantei reglementării din domeniul publicității trebuie gândită pentru a implica mai mult societatea civilă, eventual prin reinventarea unor forme de guvernanta.

7.7. Actorii din sectorul publicității trebuie să participe în mod sistematic la acțiuni de formare legate de problemele tranziției ecologice și de practicile care vizează o publicitate mai responsabilă, asigurând formarea internă a personalului lor și contribuind la formarea studenților în marketing și comunicare.

7.8. Sectorul publicității trebuie să se angajeze să consolideze în continuare mecanisme de reglementare profesională a publicității extinzând competențele de control ale organismelor de reglementare europene și propunând o mai bună integrare efectivă a societății civile (ONG-uri de mediu, asociații ale consumatorilor, organizații sindicale etc.) în guvernanta sa.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind redefinirea cadrului bugetar al UE pentru o redresare durabilă și o tranziție justă**(aviz din proprie inițiativă)**

(2022/C 105/03)

Raportor: **Dominika BIEGON**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	5.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	168/3/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. Normele fiscale europene necesită o revizuire: deficiențele deveniseră deja evidente după criza financiară din 2008-2009, iar pandemia de COVID-19 prezintă provocări și mai grave pentru actualul cadru bugetar. În avizele sale anterioare, CESE a salutat revizuirea de către Comisia Europeană a guvernancei economice. În prezentul aviz, CESE își reafirmă poziția privind necesitatea reformelor și solicită Comisiei să continue cu celeritate revizuirea cadrului de guvernare economică al UE, care în prezent stagnează. Înainte de intrarea în vigoare a cadrului revizuit, Comisia ar trebui să prezinte orientări pentru o perioadă de tranziție, timp în care nu ar trebui declanșată procedura de deficit excesiv, și cu posibilitatea de a utiliza „clauza privind evenimentele neobișnuite” pe o bază specifică fiecărei țări.

1.2. Orice viitor cadru bugetar trebuie (a) să consolideze investițiile publice, (b) să permită o mai mare marjă de manevră ciclică și (c) să permită o mai mare flexibilitate și o diferențiere specifică fiecărei țări în ceea ce privește traiectoriile de ajustare a datoriei, garantând totodată sustenabilitatea finanțelor publice. O revizuire a cadrului bugetar al UE nu este necesară doar în scopul unei stabilizări, pe termen scurt și mediu, a economiei. Ea are o importanță vitală și pentru finanțarea transformării socio-ecologice a economiei noastre, garantând ocuparea integrală a forței de muncă, locuri de muncă de înaltă calitate și tranziții juste.

1.3. Mai precis, principala propunere a CESE de revizuire a cadrului bugetar este de a introduce o regulă de aur pentru investițiile publice, pe care CESE a prezentat-o deja în avizele sale anterioare, în combinație cu o regulă privind cheltuielile. În plus, CESE salută propunerea formulată de Consiliul bugetar european (EFB) cu privire la diferențierea specifică fiecărei țări în ceea ce privește traiectoriile de ajustare fiscală.

1.4. În cele din urmă, CESE subliniază că politica fiscală este domeniul clasic al politicii parlamentare, ale cărei decizii afectează întreaga structură a cheltuielilor și veniturilor statului. Prin urmare, atât parlamentelor naționale, cât și Parlamentului European trebuie să li se acorde un rol important în viitorul cadru de guvernare economică al UE.

1.5. În mod similar, este necesar ca societatea civilă să fie implicată într-o mai mare măsură în semestrul european, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. Astfel, poate fi stabilită o politică economică echilibrată, în care toate interesele sunt reconciliate. Acest lucru este valabil în special pentru guvernarea Mecanismului de redresare și reziliență, în cazul căreia implicarea societății civile nu a fost satisfăcătoare⁽¹⁾. Principiul parteneriatului, care este de mult timp o tradiție în guvernarea fondurilor structurale și de investiții europene, ar trebui să servească drept model pentru un mecanism eficient de implicare a societății civile.

⁽¹⁾ Rezoluția CESE privind participarea societății civile organizate la planurile naționale de redresare și reziliență – Ce funcționează și ce nu funcționează? (2021) (JO C 155, 30.4.2021, p. 1).

2. Context: noi provocări după pandemia de COVID-19

2.1. Normele fiscale europene necesită o revizuire. Înainte de criză, evaluarea realizată în 2019 de Consiliul bugetar european⁽²⁾ cu privire la cadrul bugetar al UE a evidențiat, pe bună dreptate, două probleme principale: în primul rând, normele fiscale tind să fie prociclice: în urma crizei financiare din 2008/2009, consolidarea fiscală a venit prea devreme din cauza preocupărilor copleșitoare legate de sustenabilitate, conducând economia europeană într-o recesiune dublă (în formă de W). În al doilea rând, investițiile publice din UE au reprezentat primul domeniu vizat de reducerea cheltuielilor. Comparând rata medie a investițiilor publice pentru 2015-2019 cu media de dinainte de criză (2005-2009), 20 dintre cele 27 de state membre au înregistrat o scădere a ratelor, în cazul unora chiar cu 50 %, astfel încât valoarea rezervei de capital public, caracterizată de rate negative ale investițiilor publice nete, s-a deteriorat între 2013 și 2017 în zona euro.

2.2. Pandemia de COVID-19 reprezintă provocări și mai grave pentru cadrul bugetar al UE: recesiunea economică, împreună cu măsurile de politică pentru atenuarea impactului social și economic al pandemiei au condus la creșteri masive ale nivelului deficitului public și al datoriei publice în multe state membre⁽³⁾. Estimările Consiliului bugetar european (2020)⁽⁴⁾ arată că, dacă normele fiscale ale UE ar fi activate fără modificări după eliminarea clauzei derogatorii generale, traiectoria preconizată de reducere a ponderii datoriei ar supraîncărca unele state membre, cu consecințe economice, sociale și politice negative semnificative care ar pune în pericol redresarea economică în UE.

2.3. O reformă a normelor fiscale ale UE nu este necesară doar în scopul unei stabilizări, pe termen scurt și mediu, a economiei. Ea are o importanță vitală și pentru finanțarea transformării socioecologice a economiei noastre, garantând ocuparea integrală a forței de muncă, locuri de muncă de înaltă calitate și tranziții juste. Pentru a atinge obiectivele climatice ale UE, este necesară o modernizare profundă a capitalului social. O economie durabilă are nevoie de o expansiune masivă a investițiilor publice; în caz contrar, economiile europene se vor confrunta cu riscuri fiscale legate de climă⁽⁵⁾. În același timp, trebuie asigurată sustenabilitatea finanțelor publice. În avizele sale anterioare, CESE a subliniat deja nevoia de a introduce o regulă de aur pentru investițiile publice în cadrul bugetar al UE⁽⁶⁾. Aceste solicitări rămân valabile: pentru ca Europa să își îndeplinească obiectivele climatice și de mediu pentru 2030, Comisia Europeană a estimat recent că deficitul global de finanțare este de aproximativ 470 de miliarde EUR pe an până în 2030⁽⁷⁾. După cum s-a subliniat, pe bună dreptate, „mobilizarea finanțării la dimensiunile necesare va reprezenta o provocare politică semnificativă” și, în mod clar, investițiile publice vor avea un rol esențial de jucat, nu în ultimul rând pentru a atrage investiții private. Reforma cadrului bugetar al UE trebuie să țină seama de aceste considerente.

2.4. CESE subliniază că statele membre trebuie să facă față provocării de a reduce ponderea datoriei în PIB după redresarea economică, pentru a păstra o marjă de manevră bugetară suficientă pentru a contracara următoarea criză economică. Regula privind cheltuielile, propusă în prezentul aviz (a se vedea subpunctele 3.3.2 și 3.3.3), ar garanta într-adevăr că statele membre își consolidează finanțele publice în perioade favorabile.

2.5. CESE subliniază că o revizuire a cadrului bugetar al UE trebuie să țină seama de contextul macroeconomic actual. Atât FMI⁽⁸⁾, cât și Comisia Europeană⁽⁹⁾ afirmă că ponderile datoriei în PIB ar trebui să se stabilizeze pe termen scurt și mediu datorită ratelor scăzute ale dobânzii și ritmului accelerat al creșterii. Sustenabilitatea datoriei suverane depinde de ritmul (real) de creștere a PIB-ului, de soldul primar anual și de ratele (reale) ale dobânzii aferente datoriei suverane restante. CESE îndeamnă Comisia Europeană să ia în considerare acești factori atunci când evaluează sustenabilitatea datoriei statelor membre.

2.6. În plus, CESE subliniază că finanțele publice sustenabile depind în mare măsură de veniturile publice fiabile și echitatea fiscală, inclusiv, de exemplu, de lupta împotriva evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive. În plus, noile resurse proprii anunțate ar trebui să contribuie la consolidarea echității fiscale, precum și a justiției sociale și climatice. Transparența veniturilor și cheltuielilor, contractarea deschisă și implicarea constantă a societății civile în supravegherea gestionării finanțelor publice sunt, de asemenea, necesare pentru a asigura sustenabilitatea finanțelor publice.

⁽²⁾ Consiliul bugetar european (2019): *Assessment of EU fiscal rules with a focus on the six and two-pack legislation (Evaluarea normelor fiscale ale UE cu accent pe pachetul de șase, respectiv de două măsuri legislative)*.

⁽³⁾ Comisia Europeană, *Previțiuni economice europene din primăvara anului 2021*.

⁽⁴⁾ Consiliul bugetar european (2020): *Raportul anual 2020*.

⁽⁵⁾ Finance Watch (2021), *Fiscal Mythology unmasked. Debunking eight tales about European public debt and fiscal rules. (Mitologia fiscală deconstruită. Demistificarea a opt mituri despre datoria publică și normele fiscale europene)*.

⁽⁶⁾ JO C 353, 18.10.2019, p. 32; JO C 123, 9.4.2021, p. 12 și JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

⁽⁷⁾ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei (2020), *Identifying Europe's recovery need (Identificarea nevoilor în materie de redresare ale Europei)*, SWD(2020) 98 final.

⁽⁸⁾ *Rapoartele de monitorizare fiscală ale FMI*, aprilie 2021.

⁽⁹⁾ *Monitorul sustenabilității datoriei*, Comisia Europeană, februarie 2021.

2.7. În avizele sale anterioare, CESE a salutat revizuirea de către Comisia Europeană a guvernantei economice și a subliniat necesitatea unei revizuiți (10). CESE a propus, de asemenea, ca problema reformării guvernantei economice a UE să fie dezbătută în cadrul Conferinței privind viitorul Europei. Adaptarea dispozițiilor privind guvernanta economică din TFUE la realitatea economică actuală a UE nu ar trebui să constituie un tabu. CESE reiterează această solicitare, în special în contextul crizei provocate de pandemia de COVID-19. Pentru a preveni revenirea la vechile norme fiscale și pentru a gestiona trecerea la o guvernanta economică axată pe prosperitate, CESE solicită reluarea cât mai curând posibil a procesului de revizuire (11).

3. Observații specifice

3.1. Reechilibrarea guvernantei economice a UE

3.1.1. Politica bugetară ar trebui să facă parte dintr-un cadru de guvernanta mai larg, pe mai multe niveluri și echilibrat. CESE pledează pentru o guvernanta economică axată pe prosperitate, în care bunăstarea socială și economică a cetățenilor să ocupe un loc prioritar, astfel încât nimeni să nu fie lăsat în urmă, asigurând totodată sustenabilitatea datoriei publice. Prin urmare, Comitetul solicită o politică economică echilibrată, care să sublinieze importanța unei serii de obiective majore de politică, acordându-le o pondere egală. Este vorba, printre altele, de creșterea durabilă și favorabilă incluziunii, ocuparea integrală a forței de muncă, locuri de muncă decente și tranziții juste, o distribuție echitabilă a bogăției și veniturilor, sănătatea publică și calitatea vieții, durabilitatea mediului, stabilitatea piețelor financiare, stabilitatea prețurilor, relații comerciale echilibrate, o economie socială de piață competitivă și finanțe publice sustenabile. Aceste obiective sunt coerente atât cu obiectivele prevăzute la articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, cât și cu actualele obiective de dezvoltare durabilă ale ONU (12).

3.1.2. Pentru a sprijini statele membre în parcursul lor către o economie sustenabilă și favorabilă incluziunii, nu este necesar să se asigure doar o mai mare marjă de manevră fiscală în anumite condiții. În plus, trebuie promovate stimulentele pentru reforme. Actualul cadru de guvernanta economică al UE constă în trei piloni (a) supravegherea bugetară (b) supravegherea macroeconomică și (c) coordonarea politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă. Astfel, el pune deja un accent puternic pe reforme. O varietate de studii empirice subliniază că, în pofida reformelor, cea mai mare parte a recomandărilor specifice fiecărei țări din trecut s-au axat pe stimularea competitivității și pe consolidarea bugetelor publice (13). CESE îndeamnă instituțiile UE să fie mai echilibrate în viitoarele recomandări specifice fiecărei țări: criteriile de referință bugetare, precum și obiectivele climatice ale UE și Pilonul european al drepturilor sociale ar trebui să servească, de asemenea, ca importante puncte de referință pentru recomandările specifice fiecărei țări. Ar trebui să se pună un accent deosebit pe reformele care sprijină tranziția către o economie verde și digitală (cum ar fi politicile active în domeniul pieței forței de muncă și sistemele de învățare pe tot parcursul vieții, inclusiv programele de recalificare și de sprijinire a schimbării carierei) și pe reformele care garantează absorbția eficientă a fondurilor UE (cum ar fi consolidarea capacităților tehnice ale administrațiilor publice de a gestiona proiecte de investiții, sisteme de achiziții publice eficiente și deschise și reforme pentru eliminarea altor bariere nemonetare din calea unei politici de investiții eficiente).

3.2. Consolidarea investițiilor publice

3.2.1. CESE subliniază că cadrul bugetar al UE trebuie reformat astfel încât să protejeze mai bine investițiile publice (14). Efectul multiplicator al investițiilor publice este deosebit de mare, iar reducerile investițiilor publice au, prin urmare, un impact negativ deosebit asupra creșterii economice și a ocupării forței de muncă. Reducerile investițiilor publice, în special, și ale cheltuielilor publice, în general, sunt deosebit de periculoase în perioadele de scădere bruscă și de recesiune economică (15). În plus, multe studii identifică, de asemenea, investițiile publice ca un element auxiliar al creșterii pe termen lung (16). O creștere pe termen lung a investițiilor publice oferă și o bază mai sigură pentru planificarea sectorului privat (17).

(10) JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

(11) JO C 123, 9.4.2021, p. 12.

(12) JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

(13) Crespy, Amandine și Vanheuverzwijn, Pierre (2019), „What Brussels means by structural reforms: empty signifier or constructive ambiguity?” („Ce înțelege Bruxelles-ul prin reforme structurale: un semnificant vid de conținut sau o ambiguitate constructivă?”), în: Comparative European Politics (Politici europene comparative), vol. 17, nr. 1, pp. 92-111; Hacker, Björn (2019): A European Social Semester? The European Pillar of Social Rights in Practice (Un semestru social european? Pilonul european al drepturilor sociale în practică), Bruxelles, Institutul European al Sindicatelor.

(14) A se vedea și Consiliul bugetar european (2019).

(15) Comisia Europeană (2016), Raport privind finanțele publice în cadrul UEM 2016, documentul instituțional nr. 045; J-M Fournier (2016), The positive effect of public investment on potential growth (Efectul pozitiv al investițiilor publice asupra potențiale), Departamentul pentru economie al OCDE, Documentul de lucru nr. 1347.

(16) IMF Fiscal Monitor (Monitorul fiscal al FMI) (2020), Politici pentru redresare.

(17) H. Bardt, S. Dullien, M. Hüther și K. Rietzler (2020), For a sound fiscal policy: Enabling public investments (Pentru o politică bugetară solidă: Favorizarea investițiilor publice), Documentul de politică nr. 6/2020 al IW, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), Köln.

3.2.2. Aceste dovezi justifică o abordare care tratează investițiile publice în mod preferențial în ceea ce privește evaluarea conformității statelor membre cu normele fiscale ale UE. CESE pledează pentru o „regulă de aur” pentru investițiile publice ⁽¹⁸⁾, pentru a proteja productivitatea și baza socială și ecologică pentru bunăstarea generațiilor viitoare, asigurând în același timp sustenabilitatea fiscală. În general, CESE propune punerea în aplicare a conceptului tradițional în finanțele publice al „regulii de aur” în cadrul bugetar revizuit ⁽¹⁹⁾. Aceasta înseamnă că investițiile publice nete trebuie excluse din calculul deficitelor totale. În cazul în care este pusă în aplicare o regulă de cheltuieli, astfel cum a solicitat CESE (a se vedea subpunctele 3.3.2 și 3.3.3), investițiile publice nete ar trebui, de asemenea, excluse din plafonul cheltuielilor publice, în timp ce costurile de investiții ar fi distribuite pe întreaga durată de viață, în locul unei perioade de patru ani, cum este cazul în prezent. Investițiile publice nete majorează rezerva de capital public și/sau social și oferă beneficii pentru generațiile viitoare ⁽²⁰⁾. Generațiile viitoare moștenesc serviciul datoriei publice, dar în schimb, primesc o rezervă de capital public corespunzător și majorat.

3.2.3. CESE subliniază că regula de aur conduce la un tratament preferențial al investițiilor publice în cadrul bugetar al UE. Aceasta nu exonerează guvernele de obligația de a justifica și de a câștiga majorități pentru proiectele de investiții relevante. Transparența și responsabilitatea parlamentară trebuie, în orice caz, să fie menținute, inclusiv pentru a se asigura că se fac numai acele investiții publice care servesc binelui comun.

3.2.4. Ca prim pas, CESE recomandă o revizuire fundamentală a „clauzei privind investițiile”. Mai întâi, CESE propune interpretarea într-un sens mai flexibil al „clauzei privind investițiile” din Pactul de stabilitate și de creștere. Până în prezent, aceasta a fost rareori invocată, în primul rând din cauza criteriilor sale de eligibilitate restrictive ⁽²¹⁾. Aceste criterii de eligibilitate ar trebui să fie relaxate: în principiu, investițiile publice ar trebui să justifice o abatere temporară de la traiectoriile de ajustare, independent de poziția statului membru în ciclul economic și chiar dacă aceste investiții conduc la un excedent care depășește valoarea de referință a deficitului de 3 % din PIB.

3.2.5. În prezent, abaterile de la obiectivul bugetar pe termen mediu sau de la traiectoria de ajustare în vederea atingerii acestuia sunt permise doar dacă sunt legate de cheltuielile naționale pentru proiectele cofinanțate de UE ⁽²²⁾. CESE propune o definiție mai amplă a investițiilor. În același timp, definiția investițiilor trebuie să fie clară și practică pentru a preveni „contabilitatea creativă”. Orientările Comisiei Europene pentru statele membre în contextul Mecanismului de redresare și reziliență și al definiției investițiilor în acesta constituie un bun punct de plecare ⁽²³⁾, întrucât includ investiții în active corporale, dar și investiții în sănătate, protecție socială, educație și formare, precum și investiții destinate tranziției verzi și celei digitale.

3.2.6. CESE salută taxonomia activităților durabile. Aceasta stabilește în mod clar ceea ce se califică drept „activitate economică durabilă din punctul de vedere al mediului”, ceea ce, la rândul său, face posibilă definirea „investițiilor durabile din punctul de vedere al mediului” ⁽²⁴⁾. Prin urmare, CESE recomandă utilizarea taxonomiei UE pentru activitățile durabile, bine dezvoltată, ca bază pentru o evaluare a sustenabilității investițiilor publice, în combinație cu o regulă de aur. În plus, CESE așteaptă cu interes propunerile Comisiei privind „înverzirea” bugetelor.

3.3. O mai mare marjă de manevră ciclică pentru politica bugetară

Reformarea metodelor de ajustare ciclică sau introducerea unei reguli de cheltuieli

3.3.1. CESE subliniază că metoda Comisiei Europene pentru ajustarea ciclică este opacă și o sursă de prociclicitate. Metoda Comisiei Europene de determinare a soldului structural s-a dovedit a fi problematică, întrucât producția potențială calculată este puternic influențată de situația economică actuală. De exemplu, în fazele de încetinire a creșterii economice, producția potențială este revizuită rapid și brusc în sens descrescător, deși acest lucru nu trebuie să reflecte neapărat condițiile reale ⁽²⁵⁾. Revizuirea în sens descrescător a producției potențiale are consecințe grave pentru deficitul structural

⁽¹⁸⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

⁽¹⁹⁾ A. Truger (2020), *Reforming EU Fiscal Rules: More Leeway, Investment Orientation and Democratic Coordination (Reformarea normelor fiscale ale UE: o marjă de manevră, o orientare către investiții și o coordonare democratică sporite)*, Intereconomics, 55(5).

⁽²⁰⁾ A se vedea și P. Bom și J. Ligthart (2014), *What have we learned from three decades of research on the productivity of public capital? (Ce am învățat din cele trei decenii de cercetare privind productivitatea capitalului public)*, Journal of Economic Surveys (Jurnalul de Studii Economice), 28(5), 889-916.

⁽²¹⁾ J. Valero (2019), *New investment clause fails to win EU member state support (Noua clauză privind investițiile nu obține sprijin din partea statelor membre ale UE)*, Euractiv. A se vedea Comisia Europeană (2015), *Utilizarea optimă a flexibilității în cadrul normelor prevăzute de Pactul de stabilitate și de creștere*, COM(2015) 012 final.

⁽²²⁾ Comisia Europeană (2015).

⁽²³⁾ Comisia Europeană (2021), *Guidance to Member States (Planurile de redresare și reziliență)*, SWD(2021) 12 final, partea 2/2.

⁽²⁴⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 103.

⁽²⁵⁾ A. Truger (2015), *Austerity, cyclical adjustment and the remaining leeway for expansionary fiscal policies within the current EU fiscal framework (Austeritate, ajustare ciclică și marja de manevră rămasă pentru politicile fiscale expansioniste în cadrul bugetar actual al UE)*, Journal for a Progressive Economy, 6, 32-37.

calculat și pentru eforturile de consolidare identificate în mod corespunzător. Asigurarea unui calcul al producției potențiale într-un mod mai puțin sensibil la fluctuațiile ciclice poate deschide o marjă de manevră bugetară considerabilă pentru statele membre în ceea ce privește politicile economice anticiclice. Această propunere de reformă ar putea fi pusă în aplicare cu ușurință și ar trebui luată în considerare doar ca o cerință minimă pentru ca normele fiscale ale UE să fie mai adecvate pentru a face față fluctuațiilor ciclice. Cu toate acestea, în pofida reformării, deficitul structural va rămâne un concept extrem de complex, iar calculul acestuia este aproape imposibil de explicat cetățenilor și părților interesate. Din cauza problemelor tehnice și a opacității conceptului, ar trebui avute în vedere opțiuni alternative.

3.3.2. O opțiune alternativă de reformă este renunțarea la conceptul contestat de deficit structural și, în schimb, punerea în aplicare a unei norme privind cheltuielile publice într-un cadru bugetar revizuit ⁽²⁶⁾. Spre deosebire de deficitul ajustat ciclic, cheltuielile publice sunt observabile în timp real și sunt controlate direct de guvern. Investițiile publice ar trebui favorizate prin separarea bugetelor actuale și de investiții, prin supunerea doar a bugetului actual unor limite pentru creșterea nominală a cheltuielilor. Astfel, regula de aur ar putea fi combinată cu o regulă de cheltuieli ⁽²⁷⁾.

3.3.3. Cheltuielile publice nominale vor fi calculate după deducerea dobânzilor și a cheltuielilor publice ciclice. Limitele ar putea fi determinate de ritmul de creștere pe termen mediu a producției potențiale reale plus rata-țintă a inflației a Băncii Centrale Europene (BCE) de 2%. În cazul în care factorii ciclici determină scăderea veniturilor fiscale (în timpul unei recesiuni) sau creșterea (într-o perioadă de creștere), regula promovează stabilitatea prin asigurarea faptului că cheltuielile publice nu cresc decât în limitele prevăzute. Cheltuielile care depășesc limita stabilită ar trebui permise numai dacă sunt neutre din punct de vedere bugetar, și anume dacă cheltuielile sunt reduse cu aceeași sumă în altă parte sau dacă veniturile fiscale cresc. În cazul reducerilor fiscale generale, ratele de creștere a cheltuielilor ar trebui să includă aceste retrageri de resurse. Combinația propusă între o regulă privind cheltuielile și o regulă de aur pentru investițiile publice ar putea constitui un instrument eficient de limitare a cheltuielilor publice la niveluri sustenabile, permițând în același timp stabilizatorilor automați să funcționeze și permițând guvernelor să ia măsuri discreționare.

Traectorii flexibile și specifice fiecărei țări de ajustare a datoriei

3.3.4. CESE sprijină propunerea Consiliului bugetar european (2020) ⁽²⁸⁾ de a introduce elemente specifice fiecărei țări într-un cadru bugetar simplificat. În special, CESE salută sugestia privind diferențierea ajustării fiscale în statele membre, menținând totodată sustenabilitatea datoriei. O diferențiere între țări a strategiilor de reducere a datoriei în PIB ar trebui să se bazeze pe o analiză economică cuprinzătoare, ținând seama de factori cum ar fi nivelul inițial al datoriei și componența acesteia, diferențele dintre rata dobânzii și ritmul de creștere din punctul de vedere al sustenabilității, perspectivele inflației, costurile estimate ale îmbătrânirii populației și provocările legate de mediu; șomajul și nivelurile sărăciei, veniturile și distribuția bunăstării, dezechilibrele interne și externe și, în primul rând, dacă ajustarea bugetară (de exemplu, excedentul bugetar primar necesar) este realistă ⁽²⁹⁾.

3.3.5. CESE reamintește că valorile de referință fiscală nu sunt definite la articolul 126 din TFUE, ci în Protocolul nr. 12 din anexa la tratat. Prin urmare, aceste valori pot fi modificate prin vot unanim în cadrul Consiliului, fără o procedură oficială de modificare a tratatului. CESE încurajează instituțiile UE să ia în considerare creșterea plafonului datoriei de 60%, ținând seama, în același timp, de contextul macroeconomic actual și asigurând sustenabilitatea fiscală.

3.3.6. În cele din urmă, este important de adăugat în acest context că recurgerea în mod exclusiv la stabilizatorii automați naționali în timpul recesiunilor nu este pe deplin conformă cu ideea de politică anticiclică. Deficitele fiscale cauzate de scăderea producției și a ocupării forței de muncă nu compensează pe deplin pierderile ciclice și nu sunt suficiente pentru a combate complet o încetinire ciclică a creșterii economice. Acestea sunt doar răspunsuri anticiclice pasive și parțiale și trebuie completate prin răspunsuri temporare discreționare active la căderile ciclice care trebuie inversate în perioadele de redresare. În trecut, o serie de state membre au decis să continue reducerea ponderilor datoriei în PIB cu consecințe economice negative, deși stimulentele fiscale ar fi fost mai adecvate. Într-un viitor cadru bugetar, sub rezerva menținerii unui mediu favorabil ratei dobânzii, ar trebui să fie permise deficite primare mai mari, menținând totodată ponderile datoriei în PIB constante sau în scădere și asigurând sustenabilitatea datoriei. Din acest motiv, clauzele excepționale trebuie să rămână o piatră de temelie a oricărui viitor cadru bugetar al UE și trebuie adaptate în consecință.

⁽²⁶⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

⁽²⁷⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

⁽²⁸⁾ Consiliul bugetar european (2020).

⁽²⁹⁾ Consiliul bugetar european (2020).

Dezactivarea clauzei derogatorii

3.3.7. CESE salută activarea clauzei derogatorii generale a cadrului bugetar și avertizează asupra unei „reveniri la normal” prea rapide, întrucât aceasta ar putea provoca un impuls de contracție, determinând statele membre să reducă cheltuielile pentru a atinge obiectivele bugetare pe termen mediu, astfel cum s-a întâmplat și după 2010, provocând o recesiune în formă de W. Acest lucru ar contracara obiectivul programului Next Generation EU și ar putea declanșa o nouă recesiune.

3.3.8. CESE sprijină decizia Comisiei Europene de a continua aplicarea clauzei derogatorii generale în 2022 și de a dezactiva clauza în 2023, cu condiția ca nivelul activității economice să atingă nivelul de dinainte de criză⁽³⁰⁾. În plus, CESE sprijină afirmația Comisiei Europene conform căreia „situațiile proprii fiecărei țări vor continua să fie luate în considerare după dezactivarea clauzei derogatorii generale”⁽³¹⁾. În cele din urmă, Comisia ar trebui să prezinte orientări pentru o perioadă de tranziție până la instituirea noului cadru bugetar, timp în care nu ar trebui activată nicio procedură de deficit excesiv, și cu posibilitatea de a utiliza „clauza privind evenimentele neobișnuite” pe o bază specifică fiecărei țări. În plus, CESE solicită Comisiei să continue cu celeritate revizuirea cadrului de guvernare economică al UE, care stagnează. În loc de „revenire”, CESE recomandă un „viraj” spre un cadru revizuit de guvernare economică, astfel cum se indică în cele de mai jos⁽³²⁾.

3.4. Rolul internațional al monedei euro

3.4.1. Moneda noastră comună, euro, se bucură de o reputație internațională solidă și a fost recunoscută pentru importanța sa globală ca monedă de rezervă și de tranzacționare. Reputația monedei euro ca monedă stabilă și de încredere depinde de norme fiscale clare, ușor de înțeles și executorii care consolidează investițiile publice pentru a permite modernizarea capitalului social și pentru a genera o mai mare marjă de manevră ciclică în perioadele de încetinire a creșterii economice, asigurând totodată sustenabilitatea datoriei. Prin urmare, CESE este convins că o revizuire a normelor fiscale nu trebuie să submineze în niciun fel stabilitatea monedei euro, care este principala monedă „ancoră” a Uniunii. O atenție deosebită ar trebui acordată percepției pieței financiare asupra perspectivelor pe termen lung ale monedei euro ca monedă importantă la nivel global pe durata dezbaterii privind revizuirea normelor fiscale. În general, reputația monedei euro depinde de stabilitatea economică, socială și politică.

3.5. Consolidarea rolului parlamentelor și al societății civile în guvernarea economică a UE

3.5.1. CESE subliniază că politica fiscală este domeniul clasic al politicii parlamentare, ale cărei decizii afectează întreaga structură a cheltuielilor și veniturilor statului. Prin urmare, atât parlamentelor naționale, cât și Parlamentului European trebuie să li se acorde un rol important în viitorul cadru de guvernare economică al UE. Rolul Parlamentului European ar trebui consolidat în cadrul semestrului european printr-un acord interinstituțional. În același timp, trebuie respectate principiul subsidiarității și repartizarea competențelor prevăzută în tratate. Parlamentele naționale trebuie să tragă la răspundere guvernele pentru politicile bugetare pe care le aplică. Prin urmare, acestea trebuie să fie implicate efectiv în semestrul european și în punerea în aplicare a planurilor naționale de redresare.

3.5.2. În mod similar, este necesar ca societatea civilă să fie implicată într-o mai mare măsură în semestrul european, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. Astfel, poate fi stabilită o politică economică echilibrată, în care toate interesele sunt reconciliate. Acest lucru este valabil în special pentru guvernarea Mecanismului de redresare și reziliență, în cazul căreia implicarea societății civile nu a fost satisfăcătoare⁽³³⁾. Principiul parteneriatului, care este de mult timp o tradiție în guvernarea fondurilor structurale și de investiții europene, ar trebui să servească drept model pentru un mecanism eficient de implicare a societății civile.

3.5.3. În cazul unor abateri semnificative de la indicatorii care reprezintă obiectivele de politică economică, ar trebui să urmeze negocieri între instituțiile UE și statele membre. Cele două părți ar trebui să elaboreze soluții împreună și de poziții de egalitate. În loc să amenințe statele membre preocupate de sancțiunile financiare, introducerea unor stimulente pozitive ar putea atenua problema. Promovarea unei creșteri durabile și favorabile incluziunii trebuie să constituie criteriul principal aflat la baza oricărei recomandări⁽³⁴⁾.

3.5.4. CESE critică așa-numitele „condiționalități macroeconomice” existente în regulamentul privind dispozițiile comune care se aplică fondurilor structurale și de investiții europene, în Regulamentul privind Mecanismul de redresare și reziliență și în Tratatul interguvernamental privind Mecanismul european de stabilitate, care, în general, permit încetarea

⁽³⁰⁾ Comisia Europeană (2021): *Coordonarea politicilor economice în 2021: depășirea crizei provocate de pandemia de COVID-19, sprijinirea redresării și modernizarea economiei noastre*, COM(2021) 500 final.

⁽³¹⁾ Comisia Europeană (2021): *Un an de la izbucnirea pandemiei de COVID-19: răspunsul în materie de politică bugetară*, COM(2021) 105 final.

⁽³²⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

⁽³³⁾ Rezoluția CESE privind participarea societății civile organizate în planurile naționale de redresare și reziliență – Ce funcționează și ce nu funcționează? (2021) (JO C 155, 30.4.2021, p. 1).

⁽³⁴⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

plății fondurilor UE în cazul în care statele membre încalcă normele fiscale ale UE sau contribuie la dezechilibre macroeconomice. După dezactivarea clauzei derogatorii, aceste condiționalități macroeconomice ar putea provoca un impuls de contracție, determinând statele membre să reducă cheltuielile pentru a atinge obiectivele bugetare. Acest lucru ar contracara obiectivul politic al coeziunii teritoriale și obiectivele mai ample ale programului Next Generation EU.

3.5.5. Pentru o redresare durabilă, rămâne vitală o politică monetară de adaptare. Parlamentul European și-ar putea utiliza rezoluțiile anuale privind BCE și audierile trimestriale privind „dialogul monetar” cu BCE pentru a vota obiectivele secundare și pentru a elabora un proces mai democratic, cu orientări privind politica macroeconomică și industrială. Acest lucru ar permite o mai mare implicare a partenerilor sociali și a cetățenilor, precum și a parlamentelor naționale. Astfel, BCE ar beneficia de o legitimitate reînnoită pentru un set extins de obiective. Aceasta ar putea funcționa eficient, utilizând întregul său set de instrumente pentru a acționa în direcția unui set clar și definit politic de obiective de politică, ghidate de instituții democratice. BCE este o instituție publică care poate fi implicată pentru a ajuta statele membre să se finanțeze în perioade de creștere a ratelor dobânzii, fie din perspectiva stabilității prețurilor, fie din perspectiva ocupării forței de muncă, prin vizarea dobânzii și al diferențialului ratei dobânzii și prin instrumente monetare specifice.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Industria sticlei din Europa la răscruce: realizarea unei industrii mai ecologice și eficiente din punct de vedere energetic, în condițiile creșterii competitivității și menținerii unor locuri de muncă de calitate”

(aviz din proprie inițiativă)

(2022/C 105/04)

Raportor: **domnul Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Coraportor: **domnul Gerald KREUZER**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în secțiune	29.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	21.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	142/1/3

1. Concluzii și recomandări

1.1. Industria sticlei din Europa este un sector inovator și de mare importanță strategică, care aduce mari beneficii Uniunii Europene. Produsele din sticlă sunt indispensabile pentru tranziția către o economie circulară, neutră din punct de vedere climatic: pentru renovarea clădirilor, pentru producerea unui volum mai mare de energie electrică din surse regenerabile, pentru decarbonizarea mijloacelor de transport și realizarea de ambalaje durabile. De asemenea, sticla contribuie la revoluția pe care o reprezintă digitalizarea în Europa. Pe scurt: sticla este viitorul.

1.2. CESE invită factorii de decizie de la nivelul UE să plaseze sectorul sticlei și toate subsectoarele aferente în centrul priorităților strategice ale momentului, care sunt, printre altele pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55”, pachetul privind economia circulară, Agenda digitală, agenda privind lanțurile valorice strategice și politica de comerț internațional a UE și instrumentele asociate.

1.3. Valul de renovări ale clădirilor din UE ar putea constitui o sursă uriașă de oportunități de afaceri pentru sectorul sticlei, generând investiții și contribuind enorm la reducerea emisiilor de CO₂ ale clădirilor. Invităm UE și factorii de decizie de la nivel național să mențină cel puțin obiectivele propuse în prezent și, acolo unde este posibil, să le consolideze.

1.4. Este nevoie de o tranziție energetică la nivelul sectorului pentru ca procesul inerent energointensiv de producere a sticlei să devină neutru din punctul de vedere al emisiilor de dioxid de carbon. Această tranziție energetică va duce la o creștere semnificativă a costurilor asociate activităților economice, din cauza creșterii costurilor operaționale și a nevoilor în materie de capital.

1.5. CESE recomandă cu căldură ca politicile UE să ajute industria sticlei astfel încât să permită această tranziție, acordând sprijin financiar pentru cheltuielile de capital și cele operaționale, consolidând capacitățile de producere a energiei din surse regenerabile, asigurând alimentarea cu energie la preț accesibil și asigurând că industria nu este expusă concurenței neloiale din afara pieței UE.

1.6. Comitetul sprijină toate politicile UE și planurile naționale de redresare care facilitează revoluția transporturilor, utilizarea de autoturisme inteligente și neutre din punct de vedere climatic, precum și expansiunea masivă a sistemelor de transport în comun. Sticla de înaltă tehnologie joacă un rol important.

1.7. Comitetul recomandă cu fermitate ca UE să clasifice sticla drept un material permanent, având în vedere proprietățile sale de material inert, reutilizabil și reciclabil la infinit.

1.8. CESE cere să se treacă de la materiale nelineare la sticlă complet circulară, reutilizabilă și reciclabilă, astfel încât să se reducă dependența de importurile de combustibili fosili, de extracția de materii prime virgine și de epuizarea resurselor. Comitetul sugerează UE să recunoască beneficiile pe care le prezintă sticla, care contribuie la sistemele sustenabile de ambalare.

1.9. CESE recomandă cu căldură punerea în aplicare pe scară largă a principiilor economiei circulare, însoțită de sprijin financiar public și privat și de parteneriate precum inițiativa *Close the Glass Loop* („Închiderea buclei sticlei”), pentru a încuraja reciclarea sticlei. Aceasta îi va permite Europei să evite deșeurile de sticlă, să reducă consumul de energie și emisiile de CO₂ și să creeze noi locuri de muncă în sectorul reciclării sticlei.

1.10. Comitetul îndeamnă UE să recunoască că sticla este indispensabilă pentru producția de energie verde. Sticla este o componentă esențială nu numai a panourilor solare fotovoltaice, ci și a turbinelor eoliene, și poate fi folosită în alte moduri pentru a produce energie electrică ecologică. CESE invită Comisia și Parlamentul să elaboreze noi politici ale UE în ceea ce privește obiectivele climatice și lanțurile valorice strategice pentru a reporni producția de celule fotovoltaice în Europa și a proteja producția de alte produse strategice din sticlă și lanțurile valorice din care fac parte (de exemplu, parbrizele destinate producătorilor de mijloace de transport).

1.11. Comitetul solicită să fie sprijinite investițiile în educație și formare, pentru a oferi cunoștințele și competențele necesare angajaților noi și tinerilor angajați care intră în sector, pentru a înlocui forța de muncă îmbătrânită, precum și pentru a le permite lucrătorilor actuali să țină pasul cu inovarea și cu modificările pe care tranziția le impune acestei industrii.

1.12. CESE invită UE să protejeze industria sticlei împotriva riscului de relocare a emisiilor de dioxid de carbon. Creșterea ambițiilor climatice și creșterea costurilor emisiilor de dioxid de carbon necesită mai curând consolidarea protecției împotriva relocării emisiilor de dioxid de carbon decât slăbirea acesteia. Competitivitatea produselor din sticlă pe piețele de export și pe teritoriul UE se poate asigura parțial prin măsuri eficiente în materie de relocare a emisiilor de dioxid de carbon, prin intermediul sistemului de comercializare a certificatelor de emisii. Acest sistem ar trebui menținut, pentru a sprijini industria în tranziția către atingerea obiectivului de neutralitate climatică al UE. Trebuie examinată cu atenție introducerea mecanismului de ajustare la frontieră în funcție de carbon și a pachetului legislativ privind taxonomia. Comitetul solicită ca mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon să includă o soluție pentru exporturi și ca măsurile privind relocarea emisiilor de dioxid de carbon să fie consolidate prin completarea mecanismului de ajustare la frontieră în funcție de carbon cu alocarea gratuită bazată pe criterii de referință, cel puțin până în 2030, în conformitate cu normele OMC.

1.13. O tranziție verde și digitală în Europa și în special în industria sticlei trebuie să fie o tranziție justă. Pentru a asigura sprijin maxim pentru această tranziție, CESE solicită participarea lucrătorilor. Prin urmare, dialogul social la orice nivel ar trebui să fie sprijinit de legislația UE.

1.14. Pentru a monitoriza evoluțiile din industria sticlei în ceea ce privește reducerea emisiilor de CO₂, producția și alte variabile relevante, CESE ar aprecia ca întregul sector, subsectoarele acestuia și fiecare stat membru să beneficieze de un sprijin mai bine adaptat și să facă obiectul unei analize mai țintite

2. Descriere generală a sectorului industrial al sticlei

2.1. Producția

Producția de sticlă în UE a ajuns la 36,8 milioane de tone în 2020 potrivit Glass Alliance Europe. UE este unul dintre cei mai mari producători de sticlă din lume. Acest sector cuprinde cinci subsectoare:

- (a) 60,4 % — sticlă pentru recipiente
- (b) 29,2 % — sticlă plană
- (c) 3,2 % — sticlă pentru uz casnic
- (d) 5,3 % — fibre (consolidare și izolație)
- (e) 2,1 % — sticlă specială

2.2. Ocuparea forței de muncă

În 2018, în sectorul sticlei erau angajați aproximativ 290 000 de lucrători în UE-27 ⁽¹⁾. Această cifră acoperă fabricația, reciclarea și prelucrarea sticlei, unele sectoare, în special sticla plană având lanțuri valorice complexe. Sectorul prelucrării sticlei include, de asemenea, un număr considerabil de IMM-uri.

⁽¹⁾ Sursa: Eurostat și FERVER.

2.3. Sănătatea și siguranța

2.3.1. Industria sticlei din Europa oferă locuri de muncă de calitate pentru o gamă variată de profiluri: de la muncitori necalificați până la ingineri de înalt nivel.

2.3.2. Lucrul ca muncitor necalificat în industria sticlei poate fi dificil din punct de vedere fizic și uneori chiar periculos. Măsurile de sănătate și siguranță necesită investiții și au deseori un impact pozitiv asupra productivității. Măsurile de prevenire a bolilor profesionale sunt îmbunătățite în permanență, de exemplu, în ceea ce privește prevenirea silicozei, în cadrul dialogului social al Rețelei europene pentru siliciu (NEPSI) privind siliciul cristalin respirabil. Cultura siguranței și a prevenirii a contribuit la calitatea locurilor de muncă din acest sector.

2.4. Vârsta, educația și formarea

Spre deosebire de Europa Centrală și de Est, forța de muncă a țărilor din Europa Occidentală este în mare parte vârstnică (peste 50 de ani) și foarte experimentată. Este din ce în ce mai greu să fie atrași lucrători noi și mai tineri. Înlocuirea lucrătorilor vârstnici și experimentați presupune formarea unor noi lucrători și pregătirea lucrătorilor actuali, astfel încât să fie la curent cu inovațiile și schimbările din industrie.

2.5. Sticla, un sector foarte inovator

2.5.1. Tendințele în ceea ce privește sănătatea și bunăstarea deschid noi oportunități și piețe pentru ambalaje din sticlă produse în circuit închis, durabile, sănătoase, reutilizabile și reciclabile la infinit. Sectorul sticlei este activ în domeniul proiectării inovatoare și al unor modalități mai „disruptive” de decarbonizare a procesului de producție, generând transformări majore în ceea ce privește producția sticlei.

2.5.2. Sticla folosită în sectorul construcțiilor și în sectorul auto devine din ce în ce mai sofisticată, integrând folii, gaze, straturi de protecție, camere, radare și alte materiale, pentru a îmbunătăți siguranța, proprietățile de izolare și transmisibilitatea datelor. În sticla pentru realizarea fațadelor sau în ferestrele de plafon panoramice ale mașinilor se pot integra celule fotovoltaice, pentru menținerea eficienței și generarea de energie din surse regenerabile.

2.5.3. De asemenea, în sectorul aerospațial și în sectorul apărării sunt folosite produse din sticlă cu un grad ridicat de tehnologizare. Totodată, la aeronavele spațiale și la sateliți se folosesc produse din sticlă și compozite, sub formă de straturi de protecție, dispozitive electronice, senzori, afișaje etc. Astfel, industria sticlei nu este doar un sector inovator și înalt tehnologizat, ci și unul de mare importanță strategică.

2.6. Impactul pandemiei de COVID-19

Piețele au înregistrat scăderi în sectoare-cheie, ceea ce a dus la o reducere a producției cu o redresare lentă în unele subsectoare importante ale sticlei (sticla plană, sticla de uz casnic, fibrele). În 2020, sectorul a înregistrat scăderi cuprinse între 1 % și 14 %, în funcție de subsector. În sectorul sticlei plane, care deservește în principal industria construcțiilor și industria auto, piața UE a scăzut cu peste 10 % în 2020. Deși sectorul construcțiilor și-a revenit mai bine decât se prevăzuse inițial, piața sticlei pentru autovehicule rămâne și în prezent la un nivel scăzut.

3. Contribuția sticlei la neutralitatea climatică a UE, la economia circulară, la bunăstare și la Agenda digitală

3.1. Neutralitatea climatică

3.1.1. Valul de renovări ale clădirilor

3.1.1.1. Produsele din sticlă este un element central al valului de renovări ale clădirilor din UE, care își propune să reducă drastic consumul de energie și emisiile de CO₂ ale clădirilor. Pentru izolarea clădirilor, la ferestre va trebui folosită sticlă produsă la cele mai înalte standarde de performanță energetică. Aceasta ar însemna o reducere masivă a emisiilor de CO₂, întrucât sticla de înaltă performanță ar putea reduce cu 37,4 % emisiile de CO₂ ale clădirilor începând cu 2050 (?). Vata de sticlă, sticla „spumoasă” și alte derivate de fibră de sticlă cu proprietăți izolante sunt, de asemenea, esențiale pentru a asigura o izolare optimă a clădirilor.

(?) Sursa este un raport al TNO din 2019: *Glazing potential: energy savings and CO₂ emission reduction – Glass for Europe*.

3.1.1.2. Inițiativa UE „Valul de renovări ale clădirilor” ar putea constitui o sursă uriașă de oportunități de afaceri. Dublarea ratei de înlocuire a ferestrelor ar putea duce la o creștere a pieței de sticlă plană cu peste 60 % și ar putea genera investiții.

3.1.2. Producția de energie verde

3.1.2.1. Sticla este indispensabilă pentru producția de energie verde. Este o componentă esențială a panourilor solare fotovoltaice. Turbinele eoliene folosesc fibre de sticlă pentru a fi ușoare, dar solide. De asemenea, energia electrică verde poate fi generată de anumite tipuri speciale de oglinzi, care focalizează lumina asupra unui element central conectat la un generator.

3.1.2.2. Creșterea și declinul rapid al industriei europene de panouri solare, ca urmare a concurenței nelocale a întreprinderilor chineze, poate fi o ilustrare a modului în care nu trebuie gestionate noile oportunități din domeniul energiei verzi într-un mediu competitiv la nivel internațional. Noile politici ale UE privind obiectivele climatice și lanțurile valorice strategice ar trebui să urmărească restructurarea producției de celule fotovoltaice din Europa.

3.1.3. Transporturile

3.1.3.1. Sectorul sticlei este un furnizor important pentru producătorii de material rulant. Ca urmare a crizei provocate de pandemia de COVID-19, unele întreprinderi de transport în comun au suspendat sau anulat mai multe comenzi mari, o parte dintre ele riscând să se închidă, ceea ce ar putea duce la creșterea importurilor. Punerea în aplicare la timp a planurilor naționale de redresare ar putea sprijini în mod eficace producția europeană.

3.1.3.2. Chiar dacă industria auto era deja în criză dinaintea pandemiei de COVID-19, este probabil să existe cerere pentru geamuri mai avansate, ușoare, cu proprietăți izolante ridicate. Mașinile autonome vor duce la creșterea cererii de produse mai sofisticate, din sticlă specializată, pentru ecrane, panouri de comandă și dispozitive pentru realitate augmentată etc.

3.1.4. Ambalajele sustenabile

Sectorul sticlei oferă ambalaje inerte, sănătoase și sustenabile pentru sectorul alimentar și sectorul băuturilor, sectorul cosmeticilor și sectorul farmaceutic (de exemplu, vaccinurile împotriva COVID-19) din Europa. Sectorul sticlei este lider în ceea ce privește o gamă amplă de inovații în domeniul proiectării ecologice, al decarbonizării și al proceselor de eficiență energetică introduse pentru transformarea modului în care este produsă sticla. În fiecare an, cel puțin 10 % din costurile de producție corespund investițiilor în decarbonizare, în creșterea eficienței energetice și în modernizarea fabricilor. Cel mai recent proiect *Furnace for the Future* ⁽³⁾ pentru sticlă pentru recipiente, care a solicitat sprijin prin Fondul pentru inovare ETS, va reduce emisiile cu 60 %. Aceasta este una dintre inițiativele care sprijină obiectivul sectorului de a oferi ambalaje din sticlă neutre din punct de vedere climatic, care vor transforma sectorul și vor oferi oportunități importante de creștere în ceea ce privește ambalajele din sticlă cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

3.2. Economia circulară: sticla este un produs circular ideal

3.2.1. Sticla este un material inert permanent, care poate fi refolosit și reciclat la infinit fără să își piardă proprietățile.

3.2.2. Sticla este o alternativă ecologică la numeroase utilizări ale plasticului, fiind materialul cel mai ușor de reciclat într-o manieră eficientă și care poate fi refolosit în proporție de 100 %, ceea ce asigură un sistem complet circular. Sticla este singurul ambalaj care nu are nevoie de un strat sau de o căptușeală din plastic și care rămâne întotdeauna sigur și sănătos pentru ambalarea alimentelor, indiferent de câte ori este reciclat, fiind singurul tip de ambalaj cu aceste proprietăți. Sticla este unul dintre ambalajele cele mai reciclate, 76 % din totalul sticlei introduse pe piață în prezent fiind colectat în vederea reciclării. Utilizarea sticlei reciclate generează economii de energie și reducerea emisiilor de CO₂. Ar trebui sprijinite în continuare măsurile menite, la nivelul UE, să stimuleze părțile interesate de-a lungul întregului lanț valoric, inclusiv consumatorii, să recicleze mai mult și mai bine.

3.2.3. În prezent, în sectorul sticlei pentru construcții, sticla reciclată reprezintă 26 % din materia primă folosită ⁽⁴⁾. Reciclarea poate fi intensificată prin îmbunătățirea colectării, sortării și curățării sticlei care provine de la ferestre vechi sau de la fațade.

⁽³⁾ Furnace for the Future: <https://feve.org/about-glass/furnace-for-the-future/>

⁽⁴⁾ Glass for Europe – 2050: Flat glass in climate-neutral Europe („Industria sticlei din Europa – 2050: Sticla plană în Europa neutră din punct de vedere climatic”) – 2019. <https://glassforeurope.com/wp-content/uploads/2020/01/flat-glass-climate-neutral-europe.pdf>

3.2.4. Încheierea duratei de viață a primei generații de celule fotovoltaice poate crea o nouă posibilitate de a remania politica industrială în ceea ce privește energia solară și de a menține materiale valoroase în Europa, printr-o reciclare sporită. Acest demers ar trebui să fie sprijinit printr-o politică și o viziune clară a UE.

3.3. Bunăstarea

3.3.1. Sticla se află pretutindeni. Viața modernă nu ar fi posibilă fără ea. Sectorul sticlei este, de asemenea, una dintre cele mai vechi industrii și are rădăcini istorice profunde în Europa în domeniile sticlei decorative, artei și culturii. Această tradiție îndelungată a modelat know-how-ul, practicile și arta sticlăriei în Europa.

3.3.2. În prezent, tehnologia medicală, biotehnologia și ingineria din domeniul științelor vieții nu ar exista fără sticlă. De asemenea, sticla ne protejează de radiațiile X (radiologice) și radiațiile gamma (nucleare). Sticla pentru design interior și mobilier din sticlă, precum oglinzile, paravanele, balustradele, mesele, rafturile și corpurile de iluminat, ne înfrumusețează spațiile de locuit și de muncă.

3.3.3. Sticla protejează calitatea și durata de conservare a alimentelor și băuturilor noastre. Vesela din sticlă propune accesorii de servire a mesei rafinate și care se înscriu într-un anumit *art de vivre*. Geamurile din sticlă lasă lumina naturală să pătrundă în casele și în birourile noastre. Sticla se folosește în echipamente casnice și birotice și în aparate electronice, de exemplu la ușile cuptoarelor, la mânere, la ecranele televizoarelor și calculatoarelor și la telefoanele inteligente.

3.4. Europa digitală

Întreprinderile din Europa fabrică deja cea mai subțire sticlă disponibilă, folosită pentru ecrane, telefoane inteligente, tablete și alte ecrane (tactile). Firele și cablurile din fibră optică de sticlă asigură transportul de date pe scară largă și chiar la nivel intercontinental, precum și microconexiunile din dispozitivele electronice și din cipuri.

4. Sticla ca sector energointensiv

4.1. În fiecare an sunt reconstruite progresiv sau adaptate noi cuptoare, cu tehnologii inovatoare și cu emisii scăzute de dioxid de carbon, care sunt mult mai eficiente din punctul de vedere al consumului de energie. Industria reduce în continuare consumul de energie folosind tehnologii de recuperare a căldurii reziduale, tehnologia „ciclu Rankine organic”, utilizarea sporită a calcinei și alte tehnologii simbiotice. Noile sisteme și tehnologii de gestionare a energiei folosite în fabricile de sticlă contribuie la creșterea eficienței energetice.

4.2. Reducerea consumului de energie în sectorul sticlei a înregistrat o tendință descendentă pronunțată în ultimii 100 de ani, iar acum se apropie de limita termodinamică.

4.3. Întrucât emisiile de CO₂ din sectorul sticlei sunt legate direct de energia consumată, se pot observa îmbunătățiri în ceea ce privește eficiența energetică, prin reducerea emisiilor de CO₂. De fapt, aceste îmbunătățiri au dus la reduceri puternice ale emisiilor de CO₂. De exemplu, industria sticlei din Franța – care este destul de diversificată și de sofisticată – și-a redus emisiile de CO₂ cu 70 % în perioada 1960-2010.

4.4. Pentru a monitoriza progresele înregistrate de industria sticlei în comparație cu alte sectoare mari consumatoare de energie, ar trebui acordat un sprijin mai țintit pentru sector în ansamblul său, pentru subsectoarele sale și pentru fiecare stat membru.

4.5. Căile către neutralitatea climatică/a carbonului

4.5.1. Sectorul sticlei aproape că și-a atins limita termodinamică, ceea ce înseamnă că nu mai sunt posibile reduceri semnificative ale emisiilor de CO₂ în condițiile tehnologiei actuale și prin arderea gazelor naturale. Este nevoie de o tranziție energetică și de o circularitate și mai mare a producției de sticlă în zonele în care există potențial.

4.5.2. Energia electrică verde

Electrificarea este o altă cale promițătoare către decarbonizarea producției de sticlă. În prezent, este în curs de elaborare un proiect demonstrativ – *Furnace for the Future*. Acesta ar fi primul cuptor electric hibrid, de mari dimensiuni din lume, pentru fabricarea sticlei pentru recipiente. Deja există cuptoare electrice de mici dimensiuni care funcționează în subsectorul sticlei pentru recipiente și în subsectorul sticlei de uz casnic. La fel ca în cazul hidrogenului, trebuie dezvoltată capacitatea energiei electrice verzi.

4.5.3. Hidrogenul verde

Hidrogenul reprezintă o alternativă foarte promițătoare la gazele naturale. Sectorul sticlei explorează deja opțiunea cuptoarelor pe hidrogen. Încă va mai dura câțiva ani până ce primul cuptor pe bază de hidrogen va fi pus în funcțiune într-un scenariu competitiv și până ce va exista o capacitate suficientă de producție și de transport al hidrogenului.

4.5.4. Circularitatea

La topirea sticlei în cuptoare pe bază de gaze naturale, până la 80 % din CO₂ se emite prin arderea gazelor naturale, iar 20 % se emite prin folosirea materiilor prime virgine. Înlocuirea materiilor prime virgine cu sticlă reciclată (cioburi) permite să se evite necesitatea de a extrage materii virgine, reduce deșeurile și CO₂ și economisește energie. Există potențial pentru a „închide bucla sticlei”⁽⁵⁾ și se poate mări cantitatea de sticlă reciclată după consum. Atât în subsectorul sticlei pentru construcții, cât și în cel al sticlei pentru autovehicule, sunt testate mai multe inițiative și modele pentru a îmbunătăți colectarea. Ar trebui avută în vedere demontarea prealabilă a elementelor din sticlă și a geamurilor din clădiri înainte de demolare și stabilirea unui obiectiv de colectare pe categorii de materiale, pentru a completa obiectivul general pentru deșeurile din construcții și demolări, care este inefficient în ceea ce privește materialele ușoare, cum ar fi sticla. Sunt necesare sisteme de colectare separată pentru a asigura o calitate ridicată, astfel încât să se asigure niveluri ridicate de conținut reciclat utilizate în produsele din sticlă.

4.5.5. Obstacole și provocări

Tranziția energetică va ridica costurile operaționale și cerința de capital sporite. Politicile UE trebuie să sprijine investițiile industriale pentru a facilita această tranziție și trebuie să garanteze că industria nu este expusă concurenței din afara pieței UE. În plus, trebuie luate măsuri acum, întrucât cuptoarele au o durată de viață cuprinsă între 10 și 15 ani (sticlă pentru recipiente) sau între 15 și 20 de ani (sticlă plană). Astfel, până în anul crucial 2050 vor mai funcționa doar două generații de cuptoare.

5. Industria sticlei în politicile UE

5.1. Redresarea verde: Pactul verde, valul de renovări ale clădirilor, eforturile de creștere a volumului de energie din surse regenerabile, politicile sustenabile în domeniul transporturilor și inițiativele privind economia circulară ar trebui să fie factori eficace pentru realizarea de produse din sticlă cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

5.2. Noi surse de energie: Sprijinirea și consolidarea capacității în materie de energie din surse regenerabile pentru energia electrică verde și hidrogenul verde și asigurarea disponibilității biogazului. Sprijinirea energiei eoliene și solare în mixul energetic.

5.3. Cercetare-dezvoltare: Creșterea sprijinului și a finanțării din surse publice pentru cercetare-dezvoltare și pentru proiecte demonstrative⁽⁶⁾, precum Fondul pentru inovare ETS, pentru a decarboniza producția și a dezvolta în continuare cuptoare eficiente din punct de vedere energetic. Fondul a fost supralicitat considerabil la prima cerere de propuneri și se preconizează că acest lucru se va întâmpla și în cazul cererilor ulterioare de propuneri.

5.4. Adoptarea pe piață: Sunt necesare mecanisme de sprijinire a introducerii pe piață a produselor din sticlă cu emisii scăzute de dioxid de carbon pentru a asigura randamentul investițiilor pentru investițiile în producția cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Sprijinirea înlocuirii plasticului prin alternative sustenabile, bazate pe sticlă, în sectorul comerțului cu amănuntul, în domeniul casnic, în sectorul ospitalității, pentru alimentele la pachet și pentru alimentele și băuturile consumate din mers, pentru a realiza tranziția de la sistemele liniare la sistemele economiei circulare.

5.5. Valul de renovări ale clădirilor: Sprijinirea măsurilor din cadrul valului de renovări care pot încuraja utilizarea de produse ce evită emisiile de CO₂, pentru a stimula eficiența energetică și sursele regenerabile de energie în sectorul clădirilor și al transporturilor. Creșterea obiectivului de eficiență energetică și instituirea obligativității acestuia la nivelul UE, pentru a încuraja renovarea clădirilor publice și a stabili obiective mai ambițioase privind obligațiile de economisire de energie. Sprijinirea creșterii finanțării disponibile pentru renovarea clădirilor printr-o serie de instrumente, inclusiv prin noul Fond pentru atenuarea impactului social al acțiunilor climatice.

5.6. Transporturile sustenabile: Sprijinirea revoluției transporturilor, în vederea trecerii la autoturisme inteligente și neutre din punct de vedere climatic, și a expansiunii sistemelor de transport în comun. Sticla de înaltă tehnologie joacă un rol important.

⁽⁵⁾ Close the Glass Loop: <https://closetheglassloop.eu/>

⁽⁶⁾ Industria sticlei are mai multe strategii de decarbonizare, cum ar fi trecerea la surse regenerabile de energie, măsuri de eficiență energetică, materii prime cu emisii scăzute de dioxid de carbon, utilizarea sticlei reciclate, transport și logistică.

5.7. Ambalajele durabile: Sprijinirea trecerii de la materiale nelinere la sticlă complet circulară, reutilizabilă și reciclabilă, astfel încât să se reducă dependența față de importurile de combustibili fosili, extracția de materii prime virgine și epuizarea resurselor.

5.8. Circularitatea: Sprijinirea infrastructurilor de colectare separată și de reciclare, a consolidării capacităților și a tehnologiilor de maximizare a cantității și calității sticlei post-consum, pentru reciclarea în circuit închis în vederea creării de noi produse din sticlă. Încurajarea colaborării dintre parteneriatele pentru lanțurile valorice din sectorul public și din cel privat, precum platforma „Close the Glass Loop” pentru sticla folosită pentru recipiente (?).

5.8.1. În special, trebuie depuse eforturi în ce privește activitățile din sectorul construcțiilor, inclusiv deșeurile provenite din demolări, pentru a exploata potențialul sticlei folosite la construcții care se află la sfârșitul ciclului de viață.

5.8.2. S-a demonstrat că ratele ridicate de reutilizare a ambalajelor de sticlă și ratele ridicate de reciclare a materialelor de ambalaj din sticlă contribuie la reducerea impactului asupra mediului al sistemelor de ambalaj din sticlă și la creșterea eficienței resurselor. Pentru a atinge rate ridicate de reutilizare și reciclare, pe lângă schemele de răspundere extinsă a producătorilor pentru reciclarea ambalajelor din sticlă de unică folosință, industria a introdus sisteme voluntare de depozitare a ambalajelor reutilizabile, iar unele state membre ale Spațiului Economic European (SEE) au pus în aplicare sisteme obligatorii de returnare a garanției pentru ambalajele de băuturi de unică folosință. Deși sistemele obligatorii de returnare a garanției pentru ambalajele de unică folosință sunt considerate un mijloc eficace de prevenire a generării de deșeurii și de realizare a unor rate ridicate de reciclare a ambalajelor de băuturi, CESE consideră că DRS pentru sticla de unică folosință pentru alte recipiente de sticlă (și nu numai pentru băuturi) nu este compatibil cu sistemele de răspundere extinsă a producătorilor care funcționează bine și care s-au dovedit a fi adecvate pentru sistemul de colectare în scopul reciclării și care au atins rate de reciclare foarte ridicate.

5.8.3. În cazul sticlei folosite pentru recipiente ce nu pot fi reumplute, sprijinirea sistemelor de răspundere extinsă a producătorilor, care pot colecta sticla în vrac. Acestea sunt mult mai eficace decât sistemele-depozit pentru ambalajele de unică folosință, atât din punct de vedere ecologic, cât și din punct de vedere economic.

5.9. Digitalizarea: Sprijinirea industriilor și a angajaților care permit realizarea unei Europe digitale (fibră optică, ecrane tactile, monitoare, senzori), printr-o politică industrială eficace a UE și prin dezvoltarea de ecosisteme, ținând seama de toate provocările de mai sus și reflectând caracteristicile specifice ale diferitelor subsectoare ale sectorului sticlei.

5.10. Asigurarea competitivității pe piața europeană

5.10.1. Tranziția energetică a sectorului sticlei va dura și, pe perioada tranziției, nu ar trebui să subestimăm provocarea pe care o reprezintă costurile foarte ridicate și în creștere ale energiei în sectorul sticlei, acestea reprezentând în prezent aproximativ 25-30 % din costurile de producție a sticlei, în funcție de produse și de fluctuațiile prețurilor.

5.10.2. Ajutoare de stat

Toate subsectoarele din industria sticlei ar trebui să beneficieze de instrumente de sprijin pentru CAPEX și OPEX, cum ar fi fondul pentru modernizare, fondurile structurale ale UE și fondul pentru inovare ETS, printre altele. Sticla ar trebui să fie scutită de aplicarea Directivei privind impozitarea energiei, dar inclusă în exceptarea în bloc pentru compensarea energiei electrice și ar trebui să beneficieze de contracte pentru diferență în materie de carbon, astfel încât să poată investi în procese de producție cu emisii scăzute de CO₂. În mod deosebit, sticla specială ar trebui adăugată la lista climatică pentru ajutoarele de stat.

5.10.3. Competitivitatea la nivel mondial

5.10.3.1. Practicile comerciale neloiale din țările terțe trebuie abordate rapid, prin instrumente eficace de politică comercială.

5.10.3.2. Sectorul fibrelor de sticlă cu filament continuu a suferit din cauza pieței denaturate, ca urmare a importurilor voluminoase de fibre de sticlă din Asia, care fac obiectul dumpingului și al subvenționării. Este urgent nevoie de măsuri împotriva eludării, de exemplu în ceea ce privește importurile din Egipt și Bahrain.

(?) Close the Glass Loop www.closestheglassloop.eu

5.10.3.3. Sectorul sticlei care produce parbrize pentru sectorul autoturismelor se confruntă, de asemenea, cu o concurență acerbă, în principal din partea producătorilor chinezi. Standardele mai scăzute în ceea ce privește emisiile de CO₂ și mediul înconjurător, împreună cu salariile mai scăzute și condițiile de muncă mai precare, duc la o concurență neloială, care i-ar putea determina pe producătorii auto din Europa să crească importurile din estul îndepărtat al Asiei, generând mai multe emisii de CO₂ la nivel global.

5.10.3.4. Europa este principalul producător de ambalaje de sticlă din lume. Acest sector deservește sectorul esențial al alimentelor și al băuturilor din UE, cel mai mare sector din Uniune. De asemenea, sticla contribuie la comerțul extern cu produse în valoare de aproximativ 250 de miliarde EUR, care sunt sau pot fi ambalate în sticlă, generând venituri din export pentru UE mai mari decât rășinile epoxidice și peletele, chimicalele organice și aeronavele.

5.11. Asigurarea unei tranziții echitabile

Ar trebui încurajate și sprijinite învățarea și formarea pe tot parcursul vieții, pentru a se asigura că forța de muncă se adaptează la noile tehnologii și procese și pentru a asigura o securitate sporită a locurilor de muncă, atât în cadrul sectorului, cât și pe piața mai amplă a muncii. Lucrătorii ar trebui incluși în tranziție și, prin urmare, dialogul social la fiecare nivel ar trebui sprijinit de legislația UE.

5.12. Stabilitatea și certitudinea legislativă

5.12.1. Relocarea emisiilor de dioxid de carbon: Ar trebui menținute măsuri eficiente de relocare a emisiilor de dioxid de carbon prin sistemul de comercializare a certificatelor de emisii, pentru a sprijini industria în tranziția către atingerea obiectivului de neutralitate climatică al UE și pentru a crea și menține condiții de concurență echitabile la nivel european și internațional.

5.12.2. Mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon: CESE este în favoarea unei introduceri atente a mecanismului, în conformitate cu normele OMC, dar ar trebui să includă o soluție pentru exporturi și ar trebui să completeze alocarea cu titlu gratuit la un nivel de referință complet, cel puțin până în 2030, pentru a permite întreprinderilor să se concentreze asupra investițiilor în tehnologii cu emisii scăzute de dioxid de carbon și să evalueze eficacitatea mecanismului.

5.12.3. Taxonomia: Comitetul salută activitatea referitoare la pachetul legislativ al UE privind taxonomia, menit să direcționeze finanțarea privată către activități sustenabile, însă este de părere că ar trebui abordate rolul producției de sticlă și contribuția acestui sector la adaptarea la schimbările climatice și la atenuarea acestora.

5.12.4. Circularitatea: Comitetul salută Planul de acțiune pentru economia circulară și solicită ca sticla să fie pe deplin recunoscută ca material permanent, care rămâne productiv în economiile noastre, și ca inițiativele de consolidare a circularității sticlei să fie sprijinite pe deplin.

5.12.5. Pregătiți pentru 55: Acest pachet a fost prezentat în perioada elaborării prezentului aviz. Pachetul propune modificarea a douăsprezece propuneri existente (Directiva privind comercializarea certificatelor de emisii, Directiva privind impozitarea energiei, Directiva privind energia din surse regenerabile etc.) și introduce câteva propuneri noi (cum ar fi propunerea privind mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon). Comitetul solicită Comisiei să evalueze cu atenție impactul acestui pachet asupra industriei sticlei. Având în vedere amploarea modificărilor introduse în multe domenii diferite, este esențial să se asigure coerența între diferitele acte legislative și să se evite eventualele conflicte. Pachetul ar trebui să sprijine industria în tranziția sa energetică, asigurând, în același timp, condiții de concurență echitabile cu concurenții din afara UE care nu se confruntă cu aceleași costuri ale emisiilor de dioxid de carbon.

Bruxelles, 21 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Strategia de mobilitate a UE și lanțurile valorice industriale ale UE: abordarea ecosistemelor”

(aviz din proprie inițiativă)

(2022/C 105/05)

Raportor: **domnul Arnaud SCHWARTZ**

Coraportor: **doamna Monika SITÁROVÁ**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în secțiune	29.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	235/1/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că ecosistemul european al autovehiculelor poate deveni un pionier în dezvoltarea și implementarea de soluții de mobilitate sustenabilă. Prin urmare, ecosistemul autovehiculelor trebuie să elaboreze în mod activ strategii pentru a modela perturbările și megatendențele actuale din peisajul automobilistic european.

1.2. Pentru a reduce emisiile generate de transporturi cu 90 % până în 2050, CESE dorește ca UE să depună eforturi pentru a face astfel încât toate modurile de transport să devină sustenabile, asigurându-se totodată că alternative sustenabile sunt disponibile și accesibile pe scară largă pentru cetățenii UE. Acest obiectiv poate fi realizat printr-o combinație inteligentă de grupuri motopropulsoare care să asigure un echilibru între protecția mediului, utilizarea eficientă a surselor regenerabile de energie, viabilitatea economică și acceptarea de către consumatori, respectând în același timp principiul neutralității tehnologice.

1.3. CESE subliniază cu fermitate că mobilitatea individuală trebuie să rămână accesibilă și abordabilă pentru toți, în special pentru navetiștii fără acces la un transport public de calitate sau la alte soluții de mobilitate. Polarizarea societală între cei care-și permit achiziționarea unui autoturism ecologic și cei care nu-și permit acest lucru trebuie evitată cu orice preț. În acest sens, CESE atrage atenția asupra faptului că instituirea unui sistem de comercializare a certificatelor verzi (ETS) adiacent pentru sectorul transporturilor ar putea submina sprijinul public pentru reducerea dependenței transportului rutier de combustibilii fosili, dacă nu se asigură o compensare adecvată pentru grupurile cu venituri mai mici și pentru cele care depind de transportul rutier pentru a-și câștiga existența.

1.4. CESE subliniază că industria europeană a autovehiculelor a fost întotdeauna un lider mondial și un motor al creșterii economice și al locurilor de muncă. În tranziția către paradigma unui sistem de transport rutier digitalizat și decarbonizat, ar trebui să se mențină această poziție și să se dezvolte căi de transformare care să permită gestionarea tendințelor disruptive cu care se confruntă în prezent industria. În acest scop, această industrie ar trebui să se bazeze pe atuurile sale în materie de tehnologie, pe forța sa de muncă calificată, pe ingineria de talie mondială, pe consumatorii exigenți, pe lanțurile de aprovizionare sofisticate, pe o cultură solidă a IMM-urilor și pe relații de muncă constructive.

1.5. Lansarea cu succes a PIIEC privind bateriile a dovedit că punerea în comun a resurselor publice și private contribuie în mod clar la consolidarea lanțului de aprovizionare al autovehiculelor. Prin urmare, CESE este convins că trebuie avute în vedere mai multe proiecte importante de interes european comun în acest sector, de exemplu, privind hidrogenul (în pregătire), autoturismele automatizate și conectate, economia circulară, materiile prime etc. Sunt necesare măsuri curajoase

pentru a face față blocajelor de aprovizionare cu semiconductori, iar crearea unui al doilea PIIEC pentru semiconductori ar contribui la combaterea acestei probleme.

1.6. CESE dorește ca UE să sprijine existența unor condiții de concurență echitabile la nivel mondial. Europa trebuie să aibă ambiția de a-și menține poziția puternică în ceea ce privește exportul în cadrul industriei autovehiculelor. Prin urmare, trebuie adoptate măsuri vizând:

- depunerea de eforturi pentru reciprocitate în relațiile comerciale (accesul pe piață, achizițiile publice, investițiile, respectarea DPI, subvențiile);
- încheierea de acorduri bilaterale de liber schimb (inclusiv un capitol privind autovehiculele/transportul rutier);
- combaterea practicilor comerciale neloiale (subvenții, acorduri bilaterale de liber schimb, diferențe în ceea ce privește prețul carbonului, dumping social și de mediu);
- promovarea cooperării internaționale în domeniul autovehiculelor ecologice și al tehnologiilor cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

1.7. Transformarea industriei autovehiculelor va avea un impact dramatic asupra numărului și calității locurilor de muncă necesare. Astfel, sunt necesare politici active privind piața forței de muncă pentru a menține capacitatea de inserție profesională a forței de muncă prin inițiative de recalificare și perfecționare profesională (precum Alianța pentru competențe în domeniul autovehiculelor), pentru a-i dota pe lucrători cu competențele viitorului. Pentru angajații care trebuie să părăsească sectorul, trebuie garantată o tranziție fără probleme către un alt loc de muncă (în plus față de regimurile de pensionare anticipată).

1.8. CESE solicită o cartografiere clară a impactului tranziției digitale și a celei verzi ale sectorului, pentru a identifica regiunile și părțile din lanțul de aprovizionare care sunt cele mai expuse riscului. De asemenea, trebuie monitorizată amprenta climatică a sectorului, aflată în continuă schimbare ca urmare a decarbonizării și a digitalizării, luând în calcul toate etapele relevante ale ciclului de viață. Întrucât provocările cu care se confruntă lanțul de aprovizionare al sectorului autovehiculelor sunt semnificative, CESE consideră că este imperativ să se creeze un mecanism pentru o tranziție justă pentru acest sector, cu scopul de a institui măsurile de sprijin necesare pentru a evita perturbări la nivel social și a asigura o tranziție responsabilă din punct de vedere social.

2. Observații generale

Situația actuală

2.1. Industria autovehiculelor a fost întotdeauna o piață de temelie a industriei **Uniunii Europene** și are legături importante cu industriile din amonte, precum oțelul, produsele chimice și textilele, precum și cu industriile din aval, precum TIC, reparațiile, combustibilii, lubrifianții și serviciile de mobilitate. Acest sector reprezintă peste 8 % din PIB-ul UE, 28 % din totalul cheltuielilor UE pentru C&D, iar exporturile sale generează un important surplus comercial. Totuși, viitorul industriei autovehiculelor din Europa va depinde de modul în care va putea face ajutărilor fundamentale necesare pentru a aborda provocările fără precedent cu care se confruntă în prezent.

2.2. Industria europeană a autovehiculelor se află **la intersecția unei noi paradigme radicale** ce rezultă din tranziția complexă către o economie digitală și verde. La 28 noiembrie 2018, Comisia a adoptat o viziune pe termen lung pentru o economie neutră din punct de vedere climatic până în 2050. Sectorul transporturilor a fost identificat ca jucând un rol important în această tranziție. Pactul verde european din decembrie 2019 stabilește un cadru strategic pentru realizarea neutralității climatice. Acesta solicită o reducere cu 90 % a emisiilor generate de transporturi până în 2050. În acest context, UE a decis să-și revizuiască obiectivul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră pentru 2030 la cel puțin – 55 %. Pentru a atinge acest obiectiv, la 14 iulie 2021, Comisia și-a prezentat pachetul „Pregătiți pentru 55” („Fit for 55”), care revizuieste Regulamentul privind partajarea eforturilor, Directiva privind instalarea infrastructurii pentru combustibili alternativi și Regulamentul de stabilire a standardelor de performanță privind emisiile de CO₂.

2.3. Trecerea de la combustibilii fosili către energia cu emisii scăzute de dioxid de carbon, precum și trecerea de la crearea de valoare adăugată în producția în masă de autoturisme către furnizarea de servicii de mobilitate vor crea **tulburări profunde pentru industrie**, pentru numeroase IMM-uri din lanțurile sale complexe de aprovizionare, precum și pentru cele 13,8 milioane de lucrători din sector. Prin urmare, provocarea va consta în gestionarea acestei tranziții către neutralitatea emisiilor de dioxid de carbon într-un mod acceptabil din punct de vedere social.

Megatendențe disruptive

2.4. **Globalizarea.** În timp ce vânzările de autoturisme sunt lente pe piețele mature, ele se află în creștere pe piețele emergente. Ca urmare, centrul economic de gravitate se mută din UE și SUA în Asia. În prezent, China produce 26 de milioane de autoturisme pe an, în comparație cu cele 22 de milioane produse în UE. De asemenea, China s-a numărat printre primele țări care au început să producă vehicule electrice, și dispune de o industrie matură a bateriilor. Japonia și Coreea ocupă, de asemenea, o poziție de lider în ceea ce privește bateriile și sunt deosebit de puternice în ceea ce privește semiconductorii. Europa are, de asemenea, dificultăți în a avea acces la o aprovizionare etică cu materii prime precum litiul și cobaltul⁽¹⁾. În plus, sectorul autovehiculelor trebuie să țină seama de tensiunile geopolitice tot mai mari.

2.5. **Provocarea dezvoltării sustenabile.** Potrivit viziunii prezentate în Strategia UE pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă, „până în 2030, vor fi cel puțin 30 de milioane de autoturisme cu emisii zero” pe drumurile europene. La 14 iulie, Comisia Europeană a propus ca, începând cu 2035, să poată fi comercializate numai vehiculele cu emisii zero. Pentru aceasta va fi nevoie de o creștere importantă a ponderii vehiculelor cu emisii zero în flota de vehicule (de la 0,2 % în prezent la 11-14 % în 2030)⁽²⁾. Realizarea obiectivelor Pactului verde va crea avantaje pentru primul venit și va sprijini poziția de lider a Europei în domeniul tehnologiilor cu emisii scăzute de dioxid de carbon și competitivitatea sa globală. Aceasta înseamnă inclusiv investiții masive în dezvoltarea de grupuri motopropulsoare bazate pe energii alternative (cu baterie electrică, sistem hibrid, hidrogen) și de combustibili alții decât de origine fosilă pentru grupurile motopropulsoare convenționale, care vor fi încă mult timp prezente în cadrul flotelor. Ritmul de adoptare a acestor grupuri motopropulsoare și a acestor combustibili depinde de cadrul de reglementare favorabil și de perioadele de recuperare a acestor investiții. Strategia UE pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă recunoaște nevoia de a „face toate modurile de transport mai sustenabile”. Această abordare necesită adoptarea vehiculelor cu emisii scăzute și a celor cu emisii zero, precum și a combustibililor din surse regenerabile și a celor cu emisii scăzute de dioxid de carbon, pentru transportul rutier, naval și aerian.

2.6. **Schimbarea mentalităților consumatorilor.** Comportamentul în materie de mobilitate se schimbă. O nouă generație de consumatori este mai puțin interesată să dețină un autoturism, întrucât mulți locuiesc în zone urbane cu sisteme de transport colectiv bine stabilite. În loc să dețină un autoturism, aceștia caută o altă soluție de mobilitate (co-voiajare, vehicule la comandă, micromobilitate). Alte tendințe care erau deja vizibile au fost consolidate de pandemie, precum cumpărăturile online, munca la distanță, videoconferințele, serviciile de livrare. Acestea vor duce la o reducere a mobilității bazate pe autoturismele personale, în timp ce utilizarea camionetelor comerciale va crește.

2.7. **Îmbunătățirea conectivității.** Tehnologiile digitale vizează să permită ca autoturismele să devină conectate aproape în permanență. Acest lucru ar putea crea un important potențial pentru noi modele de afaceri bazate pe date. Autoturismele inteligente ar fi prevăzute cu dispozitive de siguranță activă, interfețe de informații și divertisment, servicii de informare cu privire la trafic, sisteme de comunicare de la vehicul la infrastructură etc.

2.8. **Automatizarea treptată a autoturismelor.** Parcursul către autoturismele autonome va duce la niveluri tot mai ridicate ale caracteristicilor autonome ale vehiculelor. Conducerea automată ar necesita investiții considerabile în software, rețele de comunicare și hardware (radare, sisteme LIDAR, transpondere). Acest lucru generează, de asemenea, multe provocări privind fiabilitatea, cadrul juridic, prețul, echipamentele rutiere și răspunerile.

2.9. **Digitalizarea producției.** Industria autovehiculelor a inventat linia de asamblare (Ford), principiile de optimizare a producției (Toyota) și platformele de producție globalizată (VW). În prezent, aceasta îmbrățișează principiile celei de-a patra revoluții industriale (Industria 4.0), cu o robotizare avansată, lanțuri de aprovizionare integrate digital, sisteme de producție avansate și fabricația aditivă.

Consecințele transformării verzi și a celei digitale

2.10. O industrie mai mică, digitalizată și decarbonizată a autovehiculelor va genera o **provocare enormă în materie de ocupare a forței de muncă**. Vehiculele electrice cu baterie au mai puțin componente și sunt mai simplu de produs, în timp ce cel puțin 36 % din valoarea lor adăugată rezidă în baterii. Pe baza unei extrapolări rezultate dintr-un studiu recent realizat de Institutul IFO din Germania, 620 000 de locuri de muncă vor fi expuse riscului în lanțul valoric european al grupurilor motopropulsoare convenționale. Soluțiile pot fi găsite parțial prin pensionarea (anticipată)⁽³⁾, de exemplu, sau într-o măsură mai mare, prin revoluționarea viitorului muncii⁽⁴⁾. Pe de altă parte, tranziția va genera și noi locuri de muncă în industriile adiacente, precum electronica de putere, rețelele inteligente, infrastructura rutieră și de încărcare, bateriile, materialele noi și grupurile motopropulsoare pe bază de combustibili alternativi.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_20_2312

⁽²⁾ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei, Strategia pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă [SWD(2020) 331, p. 248].

⁽³⁾ Dr. Oliver Falck, Dr. Nina Czernich, Auswirkungen der vermehrten Produktion elektrisch betriebener Pkw auf die Beschäftigung in Deutschland, Mai 2021, IFO Institut; („Efectele producției crescânde de autovehicule electrice asupra ocupării forței de muncă în Germania”) https://www.ifo.de/DocDL/ifoStudie-2021_Elektromobilitaet-Beschaeftigung.pdf

⁽⁴⁾ <https://eeb.org/library/escaping-the-growth-and-jobs-treadmill/>

2.11. **O tendință de consolidare și alianțele strategice** (de exemplu Stellantis, alianțele dintre BMW și Mercedes și dintre VW și Ford) au ca obiectiv punerea în comun a C & D cu privire la noile grupuri motopropulsoare și regruparea achiziționării de componente. Aceste fuziuni și alianțe vor avea întotdeauna ca rezultat noi strategii ale întreprinderilor, revizuirea amprentei climatice a sectorului, externalizarea către regiuni cu costuri mai scăzute ale forței de muncă, planuri de reducere a locurilor de muncă și presiuni sporite exercitate asupra furnizorilor. În plus, sciziunea activităților lor ajunse la maturitate le permite întreprinderilor să-și concentreze resursele asupra noilor grupuri motopropulsoare.

2.12. **Estomparea granițelor dintre industria autovehiculelor și sectorul IT.** Tehnologiile informației vor pătrunde în toate etapele lanțului de aprovizionare. Datele vor deveni o nouă materie primă și o sursă de venit. O regrupare globală a industriei se află în curs, cu noi jucători care își fac apariția: furnizori de mobilitate (Uber), giganți IT (Google, Apple, Baidu), producători de chipuri (Intel, NXP, STM), producători de baterii (Panasonic, CATL, LG), producători de echipamente originale (OEM) (Tesla).

2.13. **Valoarea adăugată ar putea trece de la nucleul industriei autovehiculelor (OEM) la alte părți ale lanțului de aprovizionare,** întrucât ponderea tehnologiilor informației ca procentaj din valoarea adăugată va crește doar în detrimentul componentelor mecanice.

2.14. Este probabil să se **creeze tot mai multă valoare adăugată în serviciile de mobilitate**, precum vehiculele la comandă, utilizarea în comun a autovehiculelor, co-voiajarea și multe servicii digitale, precum aplicațiile de navigație, interfețele de informații și divertisment, publicitatea și sistemele avansate de asistență la șoferi. Acest lucru va crea noi modele de afaceri: în timp ce OEM consideră industria autoturismelor o piață de 100 de milioane de vehicule, platformele digitale o privesc ca pe o piață în care se pot vinde anual 10 de mii de miliarde de mile.

2.15. Structura **locurilor de muncă din acest sector va fi complet revizuită.** Vor fi necesare noi competențe și o nouă experiență (electronică, electrochimie, materiale noi, tehnologia informației), în timp ce, în paralel, va exista o scădere a cererii de competențe mecanice tradiționale. Dotarea forței de muncă cu aceste competențe va reprezenta o provocare importantă pentru industria autovehiculelor.

2.16. Toate megatendențele menționate anterior se vor consolida reciproc. Deși există un amplu consens cu privire la faptul că perturbările revoluționare au început, realizarea tranziției sociale către transportul decarbonizat într-un mod mai treptat, prin organizarea unei tranziții juste, trebuie să devină o prioritate pentru toate părțile interesate. Pentru a fi acceptată, mobilitatea sustenabilă trebuie să fie accesibilă tuturor.

3. Controlul transformării

Mediu: schimbarea vitezei către sustenabilitate

3.1. **Pentru a reduce emisiile generate de transporturi cu 90 % până în 2050, UE ar trebui să depună toate eforturile pentru a face toate modurile de transport sustenabile, asigurându-se totodată că alternativele sustenabile sunt disponibile și accesibile pe scară largă pentru cetățenii UE. Acest obiectiv poate fi realizat printr-o combinație inteligentă de grupuri motopropulsoare care să asigure un echilibru între protecția mediului, utilizarea eficientă a surselor regenerabile de energie, viabilitatea economică și acceptarea de către consumatori, respectând în același timp principiul neutralității tehnologice.** Aceasta necesită o combinație de strategii diferite:

- Reducerea emisiilor de CO₂ de la rezervor la roată (48V, hibrid, electricitate, hidrogen, motoare cu ardere internă mai eficiente, etc.).
- Reducerea emisiilor de CO₂ de la sondă la roată. Dezvoltarea de e-combustibili și de biocombustibili care sunt în conformitate cu obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU și cu criteriile de sustenabilitate prevăzute în Directiva privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile⁽⁵⁾ trebuie sprijinită, pentru a evita impactul asupra utilizării terenurilor, a biodiversității și a pădurilor.
- O strategie coordonată pentru orașe curate (de exemplu, prin decarbonizarea transportului „pe ultimul kilometru”, prin soluții inovatoare de micromobilitate, prin călătorii intermodale).

⁽⁵⁾ Directiva (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (JO L 328, 21.12.2018, p. 82).

- Reducerea emisiilor pe durata ciclului de viață (producție și reciclare).
- Reducerea intensității emisiilor din sectorul transporturilor (soluții de transport inteligente, mobilitate partajată). Pentru fiecare nevoie de transport, trebuie să existe o soluție de mobilitate sustenabilă (transport de marfă pe distanțe lungi prin intermediul biocombustibililor și al combustibililor sintetici/hidrogenului, al grupurilor motopropulsoare electrice pe bază de baterie pentru livrarea „pe ultimul kilometru” în mediul urban), în conformitate cu principiul neutralității tehnologice.
- Încurajarea modernizării vechilor echipamente prin înlocuirea motoarelor cu ardere internă cu motoare electrice sau completarea acestora (motorizare hibridă) cu motoare integrate în roți.
- Reducerea masei autoturismelor nou comercializate ⁽⁶⁾.

3.2. Comisia intenționează să instituie un sistem similar celui de comercializare a certificatelor de emisii pentru transportul rutier și pentru clădiri. Stabilirea unui preț pentru emisiile generate de transportul rutier va fi echivalentă cu impozitarea combustibilului (dar cu o majoritate calificată). Veniturile vor fi utilizate pentru a asigura compensarea celor care se bazează pe un vehicul cu motor cu ardere internă, fie pentru muncă, fie din cauza lipsei unor opțiuni alternative de transport. Întrucât conceperea unui astfel de mecanism de compensare va fi extrem de complexă, iar prețurile mai ridicate ale combustibililor vor afecta în mod disproporționat grupurile cu venituri mai mici, CESE nu este convins că aceasta este calea de urmat, pentru că va submina sprijinul public pentru combaterea schimbărilor climatice. În schimb, eforturile de reducere a costului ciclului de viață al grupurilor motopropulsoare alternative și de reducere a costului combustibililor cu emisii scăzute și fără emisii de dioxid de carbon par a fi o modalitate mai bună de a face ca transportul cu emisii scăzute de dioxid de carbon să fie accesibil tuturor.

3.3. **Ar trebui să se acorde prioritate stațiilor de încărcare în zonele în care acestea lipsesc.** În prezent, sunt disponibile 213 000 de stații de încărcare, iar 70 % din toate stațiile de încărcare din UE sunt concentrate în trei țări (Țările de Jos, Germania și Franța). Cu un obiectiv de un milion de încărcătoare publice până în 2025 și de trei milioane până în 2030, **decalajul care trebuie eliminat în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii este enorm** (Strategia UE pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă estimează că investițiile suplimentare necesare pentru infrastructura de încărcare și realimentare pentru combustibilii cu emisii scăzute de dioxid de carbon sunt echivalente cu 130 de miliarde EUR pe an, pentru următorul deceniu). Prin urmare, CESE sprijină introducerea unor obiective obligatorii. În cadrul Mecanismului de redresare și reziliență, proiectul emblematic „reîncărcare și realimentare” doar încurajează statele membre să accelereze instalarea stațiilor de reîncărcare și realimentare ca parte a planurilor lor de redresare. O atenție specială trebuie acordată locuințelor, pregătirii rețelelor pentru o integrare sporită a VE, interoperabilității infrastructurii de încărcare, dezvoltării serviciilor inteligente de încărcare (de exemplu, prin echilibrarea sarcinii) și furnizării de combustibili din surse regenerabile și cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Întrucât vehiculele grele complet electrice devin realitate, merită, de asemenea, să li se acorde o atenție specială.

3.4. Atât timp cât nu se atinge paritatea prețurilor între vehiculele convenționale și cele electrice (prevăzută pentru perioada 2025-27), **vor fi necesare stimulente financiare** pentru a sprijini adoptarea pe piață a vehiculelor cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Acestea pot fi financiare (subvenții, facilități fiscale și prime de casare) sau nefinanciare (benzi prioritare, scutiri de taxe rutiere, spații de parcare rezervate), inclusiv un mediu de reglementare coerent pentru promovarea investițiilor în combustibili cu emisii scăzute de dioxid de carbon. O atenție specială ar trebui acordată asigurării conformității flotelor de autoturisme cu exigențele ecologice, întrucât aceasta ar putea reprezenta o pârgie importantă pentru accelerarea tranziției și, de asemenea, întrucât aceasta va contribui la crearea unei piețe second-hand pentru vehiculele cu emisii zero și cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

3.5. **Sprijin pentru dezvoltarea economiei circulare în ecosistemul autovehiculelor:** reciclarea, reutilizarea și refabricarea autoturismelor și a pieselor. Ar trebui aplicate, de asemenea, principiile economiei circulare pentru a crește cantitatea de materii prime secundare disponibile pentru industrie și pentru a reduce dependența de importuri. Cu toate acestea, studii recente sugerează că materialele reciclate vor ajunge la o scară adecvată pe piață doar într-un deceniu, când se va atinge durata de viață a VE. Prin urmare, este necesar să fim realiști și să înțelegem că extracția primară este esențială, cel puțin în anii 2020. Astfel, diversificarea lanțurilor de aprovizionare, precum și o strategie minieră verde și etică trebuie să garanteze securitatea aprovizionării. În plus, viitoarea revizuire a Directivei 2000/53/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽⁷⁾ privind vehiculele scoase din uz trebuie să țină seama de electrificarea vehiculelor și de necesitatea de a dezvolta piețe pentru materialele secundare.

⁽⁶⁾ Autoturismele cu masa sub 1 000 kg/peste 1 500 kg au trecut de la 36 %, respectiv 7 % din totalul autoturismelor vândute în Franța în 1998 la 15 %, respectiv, 16 % în 2019 (Eurostat).

⁽⁷⁾ Directiva 2000/53/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 septembrie 2000 privind vehiculele scoase din uz (JO L 269, 21.10.2000, p. 34).

Economie: menținerea și dezvoltarea întregului lanț de aprovizionare din sectorul autovehiculelor în interiorul UE

3.6. Promovarea colaborării industriale. Bugetele uriașe pentru C&D (în prezent, 60 de miliarde EUR pe an) care sunt investite în prezent în dezvoltarea mobilității decarbonizate, conectate, automatizate și partajate necesită colaborare industrială și parteneriate public-privat. În acest sens, dezvoltarea parteneriatelor pentru inovare în cadrul clusterului 5 (climă, energie, mobilitate) al programului Orizont Europa (hidrogen curat, baterii, mobilitate conectată și automatizată, transport rutier cu emisii zero, stimularea tranziției urbane) merită un sprijin deplin. În plus, alianțele industriale sub auspiciile Comisiei Europene (precum cele pentru baterii, hidrogen, materii prime și cea anunțată pentru lanțul valoric al combustibililor din surse regenerabile și cu emisii scăzute de dioxid de carbon) oferă o platformă amplă și deschisă pentru stabilirea unor foi de parcurs strategice și coordonarea C&D, pentru investiții și pentru introducerea pe piață a noilor inovații. În cele din urmă, punerea în comun a resurselor publice și private în cadrul proiectelor importante de interes european comun va consolida în mod clar lanțul european de aprovizionare al autovehiculelor, va reduce dependențele strategice și va stimula dubla tranziție, verde și digitală. Trebuie avute în vedere noi proiecte importante de interes european comun: autoturisme conectate și automatizate, economia circulară, integrarea sistemelor energetice, furnizarea de materii prime, economia datelor, semiconductorii.

3.7. **Provocările legate de dezvoltarea unui lanț valoric sustenabil și circular al bateriilor⁽⁸⁾ în interiorul UE** Localizarea producției de baterii și de pile de combustie trebuie să constituie un obiectiv esențial al UE. Alianțele UE în materie de baterii și hidrogen merită sprijinite și trebuie să le fie puse la dispoziție suficiente resurse. Aceste alianțe industriale trebuie să genereze investiții masive în unitățile de producție și să ofere mii de locuri de muncă în Europa. Va trebui să se acorde atenție prevenirii fracturilor între regiunile Europei, astfel cum sunt cele vizibile în prezent.

3.8. Megatendința autoturismelor conectate și automatizate ar putea duce la o schimbare în ceea ce privește valoarea adăugată de la vânzarea și întreținerea vehiculelor către noi modele de afaceri disruptive, pe baza serviciilor fondate pe date și a mobilității ca serviciu. Ecosistemul autovehiculelor trebuie să fie pregătit pentru a pătrunde și a-și asigura prezența în aceste noi modele de afaceri. Aceasta va necesita standarde tehnologice și de reglementare pentru a furniza noi servicii inovatoare de mobilitate, precum plata pentru fiecare utilizare, publicitatea specifică locului unde se află consumatorul, actualizarea software-ului/întreținerea vehiculelor la distanță. Construirea unui spațiu european al datelor privind mobilitatea va fi, de asemenea, esențială pentru asigurarea poziției de lider a Europei în domeniul serviciilor de mobilitate digitală. De asemenea, va fi necesar să se implementeze infrastructura de comunicații digitale necesară și să se elaboreze foi de parcurs pentru niveluri tot mai mari de automatizare (inclusiv un cadru pentru testarea la scară largă, accesul la date și o nouă abordare a omologării de tip a vehiculelor). În plus, trebuie evaluat impactul pe termen lung al vehiculelor din ce în ce mai automatizate, în special asupra locurilor de muncă și a aspectelor etice, întrucât acest lucru va fi important pentru a asigura acceptarea socială. În cele din urmă, întrucât transportul de mărfuri se poate intensifica în viitor (comerțul electronic), trebuie dezvoltate soluții de mobilitate inteligente pentru transport, bazate pe organizarea multimodală a transportului, pe eficiența din punctul de vedere al costurilor (combinații de vehicule de mare capacitate) și pe moduri de transport sustenabile, utilizând soluții de automatizare și de conectivitate în lanțul logistic.

3.9. **Tehnologiile inteligente și soluțiile digitale bazate pe „paradigma Industria 4.0”** trebuie să sprijine integrarea sistemelor de producție și să contribuie la flexibilizarea acestora. Sistemele de producție îmbunătățite (nu numai integrarea proceselor de producție la nivel de întreprindere) de-a lungul întregului lanț de aprovizionare vor crește reziliența lanțurilor de aprovizionare ale sectorului autovehiculelor și vor consolida competitivitatea. Digitalizarea trebuie sprijinită prin crearea unui spațiu al datelor industriale pentru acest sector. Totuși, aceste tehnologii presupun și o automatizare crescută, cu un impact negativ asupra locurilor de muncă, iar acest aspect trebuie abordat.

3.10. **Sprijinirea asigurării unor condiții de concurență echitabile la nivel mondial.** Europa trebuie să aibă ambiția de a-și menține poziția puternică în ceea ce privește exportul în cadrul industriei autovehiculelor. Prin urmare, trebuie adoptate măsuri vizând:

- depunerea de eforturi pentru reciprocitate în relațiile comerciale (accesul pe piață, achizițiile publice, investițiile, respectarea DPI, subvențiile);
- încheierea de acorduri bilaterale de liber schimb (inclusiv un capitol privind autovehiculele/transportul rutier);
- combaterea practicilor comerciale neloiale (subvenții, acorduri bilaterale de liber schimb, diferențe în ceea ce privește prețul carbonului, dumping social și de mediu);
- promovarea cooperării internaționale în domeniul autovehiculelor ecologice și al tehnologiilor cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

⁽⁸⁾ În acest sens, rolul Regulamentului european privind bateriile este descris în detaliu în avizul JO C 220, 9.6.2021, p. 128.

3.11. Sprijinul pentru armonizarea tehnică globală în cadrul Comisiei Economice pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite (CEE-ONU) trebuie consolidat. **Blocajele în aprovizionarea cu semiconductori pentru sectorul autovehiculelor** trebuie rezolvate prin acțiuni curajoase. Cererea de semiconductori va continua să crească pe măsură ce autoturismele devin dispozitive electronice. În acest sens, CESE sprijină pe deplin propunerea din cea mai recentă comunicare privind politica industrială de a elabora un set de instrumente pentru reducerea și prevenirea dependențelor strategice ale Europei. De asemenea, obiectivul stabilit în cadrul busolei digitale europene de dublare a cotei de piață a Europei în sectorul semiconductoarelor la nivel mondial de la 10 la 20 % necesită un sprijin deplin. Crearea unui al doilea PIIEC privind semiconductorii va contribui cu siguranță la realizarea acestui obiectiv. Statele membre ale UE ar trebui, de asemenea, să-și respecte promisiunea de a cheltui 20 % din Mecanismul de redresare și reziliență în urma pandemiei de COVID pentru tranziția digitală. Alte acțiuni ar putea include atragerea de investiții străine directe și stabilirea unei cooperări strategice între întreprinderile din industria autovehiculelor și producătorii de semiconductori. În cele din urmă, Observatorul pentru tehnologii critice trebuie să monitorizeze îndeaproape numeroasele alte dependențe strategice din industria autovehiculelor: materii prime, hidrogen, baterii, energie din surse regenerabile, tehnologii cloud etc.

3.12. **Trebuie abordat impactul noului peisaj automobilistic asupra pieței serviciilor post-vânzare.** Piața din aval a autovehiculelor, care numără patru milioane de angajați, se va confrunta cu o schimbare structurală profundă, care provine din vânzările reduse, electrificare, cererea redusă de combustibili, vânzările online și întreținerea redusă. Sectorul va trebui să se reinventeze ca furnizor de servicii de mobilitate: actualizarea software-ului autoturismelor, întreținerea preventivă, transportul la comandă, co-voiajarea și dezvoltarea de modele de afaceri în domeniul micromobilității. Trebuie depășite conflictele de interese în ceea ce privește accesul la datele din sistemul de bord al unui autovehicul și trebuie creată o platformă interoperabilă și standardizată pentru a permite pieței serviciilor post-vânzare să dezvolte servicii bazate pe date (precum diagnosticarea la distanță, actualizarea software-ului, întreținerea preventivă).

Societate: gestionarea schimbărilor și asigurarea unei tranziții echitabile din punct de vedere social

3.13. Transformarea industriei autovehiculelor va avea un impact dramatic asupra numărului de locuri de muncă necesare pentru producția autoturismelor și a componentelor acestora, precum și asupra profilurilor profesionale necesare pentru noua paradigmă. Prin urmare, politicile privind piața forței de muncă ar trebui să se concentreze asupra menținerii/creșterii capacității de inserție profesională a forței de muncă prin intermediul învățării pe tot parcursul vieții și asupra creării de parcursuri flexibile care fac legătura între lumea educației și lumea muncii (de exemplu, sisteme de formare în alternanță, piețe funcționale ale uceniciei și certificarea învățării nonformale). Mobilitatea internă a lucrătorilor în întreprinderi ar trebui promovată prin recalificare și perfecționare profesională, pentru a-i dota cu competențele viitorului (reducerea muncii manuale și creșterea puternică a competențelor digitale, cu un accent special pe software și ingineria electronică). Inițiativele sectoriale europene, cum ar fi DRIVES și ALBATTs și noua Alianță pentru competențe în domeniul autovehiculelor sunt instrumente esențiale pentru abordarea provocării legate de competențe.

3.14. Pentru angajații care trebuie să părăsească sectorul, ar trebui organizată **o tranziție fără probleme către un alt loc de muncă**. Acestora trebuie să li se ofere acces la noile locuri de muncă care vor fi create, cu siguranță, în industriile emergente, precum IT, rețelele 5G, electronica energetică, infrastructura de încărcare, producția de energie din surse regenerabile, rețelele inteligente, drumurile inteligente, serviciile de mobilitate, bateriile, combustibilii alternativi, stocarea energiei, producția și distribuția de energie electrică. Acest lucru va fi foarte dificil, întrucât aceste locuri de muncă vor fi probabil create în altă parte, în alt moment și cu alt set de competențe decât locurile de muncă care vor dispărea. Securitatea veniturilor trebuie garantată pe durata tranziției. Concedierile colective pot fi, de asemenea, evitate prin intermediul sistemelor de pensionare anticipată, de șomaj parțial și de reducere a timpului de lucru. Trebuie să se asigure un dialog social adecvat pentru a putea anticipa schimbările în timp util și pentru a evita perturbările și conflictele sociale.

3.15. Este necesară **o cartografiere clară a impactului tranziției digitale și a celei verzi ale sectorului**, pentru a identifica regiunile și părțile din lanțul de aprovizionare care sunt cele mai expuse riscului. Nu ar trebui să apară noi fracturi sociale între est și vest, nici între sudul și nordul Europei. De asemenea, trebuie monitorizată amprenta climatică a sectorului, aflată în continuă schimbare ca urmare a decarbonizării și a digitalizării. Progresele potențiale în ceea ce privește utilizarea biomasei durabile ar trebui analizate îndeaproape, întrucât există și oportunități pentru crearea de noi locuri de muncă în acest domeniu, ținând seama, în același timp, de necesitatea de a rămâne în limitele ecologice.

3.16. Toate părțile interesate (întreprinderi, sindicate, organizații de clustere, autorități, agenții de ocupare a forței de muncă, organisme de dezvoltare regională) din regiunile în care sunt produse autovehiculele ar trebui să colaboreze intens la elaborarea unor **planuri cuprinzătoare de reddezvoltare regională**.

3.17. **Trebuie evitate activele depreciate din lanțurile de aprovizionare ale autovehiculelor**, prin acordarea, în timp util, a unui sprijin adecvat numeroaselor IMM-uri care nu dispun de resursele (umane și financiare) necesare pentru a-și remodela activitățile și pentru a trece la modele de afaceri mai promițătoare.

3.18. **Mobilitatea individuală trebuie să rămână accesibilă și abordabilă pentru toți**, în special pentru navetiștii fără acces la un transport public de calitate sau la alte soluții de mobilitate. Acest lucru poate fi realizat prin acordarea unei compensații pentru prețul mai ridicat al grupurilor motopropulsoare alternative și al combustibililor cu emisii scăzute și cu zero emisii de dioxid de carbon care pot fi utilizați într-un autoturism convențional. Polarizarea societală între cei care-și permit achiziționarea unui autoturism ecologic și cei care nu-și permit acest lucru trebuie evitată cu orice preț.

3.19. **Concluzie.** Industria europeană a autovehiculelor a fost întotdeauna un lider mondial și un motor al creșterii economice și al locurilor de muncă. În tranziția către paradigma unui sistem de transport rutier digitalizat și decarbonizat, ar trebui să se mențină această poziție și să se dezvolte căi de transformare care să permită gestionarea tendințelor disruptive cu care se confruntă în prezent industria. În acest scop, această industrie ar trebui să se bazeze pe atuurile sale în materie de tehnologie, pe forța sa de muncă calificată, pe ingineria de talie mondială, pe consumatorii exigenți, pe lanțurile de aprovizionare sofisticate, pe o cultură solidă a IMM-urilor și pe relații de muncă constructive. Ecosistemul european al autovehiculelor trebuie să devină pionier în dezvoltarea și implementarea de soluții de mobilitate sustenabilă. Prin urmare, ecosistemul autovehiculelor trebuie să elaboreze în mod activ strategii pentru a modela perturbările și megatendențele actuale din peisajul automobilistic european. **Întrucât provocările cu care se confruntă lanțul de aprovizionare al sectorului autovehiculelor sunt semnificative, CESE consideră că este imperativ să se creeze un mecanism pentru o tranziție justă pentru acest sector, cu scopul de a institui măsurile de sprijin necesare pentru a evita perturbări la nivel social și a asigura o tranziție responsabilă din punct de vedere social.**

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetul Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind impactul societal și ecologic al ecosistemului 5G**(aviz din proprie inițiativă)**

(2022/C 105/06)

Raportor: **Dumitru FORNEA**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	7.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	210/2/19

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE observă că digitalizarea rapidă și dezvoltarea comunicațiilor electronice au un puternic impact asupra economiei și a societății în sens larg. Prin utilizarea responsabilă a acestor tehnologii, omenirea are șansa istorică de a construi o societate mai bună. Cu toate acestea, fără asigurarea diligenței necesare și a controlului democratic, comunitățile noastre s-ar putea confrunta în viitor cu provocări serioase în ceea ce privește administrarea acestor sisteme tehnologice.

1.2. CESE recunoaște că infrastructura de comunicații electronice poate îmbunătăți semnificativ calitatea vieții cetățenilor și are o influență directă asupra combaterii sărăciei. Tehnologia 5G reprezintă o oportunitate enormă de îmbunătățire a serviciilor de sănătate umană prin dezvoltarea telemedicinii și prin îmbunătățirea accesului la asistență medicală. Rolul important pe care l-a jucat telemedicina în timpul pandemiei este recunoscut la nivelul societății.

1.3. CESE constată că dezbaterile privind implementarea rețelelor 5G s-a transformat într-o discuție controversată și politică, însă aspectele sociale, de mediu și de sănătate trebuie clarificate, cu implicarea cetățenilor și a tuturor actorilor relevanți.

1.4. CESE încurajează Comisia Europeană să avanseze în procesul de evaluare a impactului multisectorial al noilor tehnologii 5G și 6G, ținând cont că este nevoie de instrumente și de măsuri pentru evaluarea riscurilor și a vulnerabilităților. Prin urmare, CESE recomandă să se aloce fonduri europene și naționale pentru desfășurarea de cercetări multidisciplinare și studii de impact mai aprofundate axate atât pe oameni, cât și pe mediu, precum și pentru diseminarea acestor rezultate, pentru a educa publicul larg și factorii de decizie.

1.5. CESE propune ca Comisia Europeană să se consulte cu cetățenii și cu organizațiile societății civile și, prin implicarea tuturor instituțiilor publice relevante, să fie în măsură să contribuie la procesul decizional cu privire la impactul societal și ecologic al comunicațiilor electronice mobile.

1.6. CESE consideră că UE are nevoie de un organism european independent, cu metodologii actualizate, în conformitate cu contextul tehnologic actual și cu o abordare multidisciplinară, pentru a institui orientări pentru protecția publicului larg și a lucrătorilor în cazul expunerii la radiații electromagnetice de frecvență radio.

1.7. CESE recomandă ca toate stațiile de transmisie de frecvență radio și benzile de frecvență pe care funcționează acestea să fie inventariate, iar aceste informații să fie publicate, în vederea unei mai bune gestionări teritoriale și a protejării intereselor cetățenilor, în special ale grupurilor vulnerabile (copii, femei însărcinate, bolnavi cronic, vârstnici, persoane electrohipersensibile). De asemenea, trebuie să se țină seama de sănătatea și securitatea lucrătorilor.

1.8. CESE sprijină ideea că echipamentele rețelelor 5G trebuie să fie proiectate, din fabrică, cu capacități de a furniza informații publice și în timp real asupra puterii de emisie și a altor parametri tehnici relevanți pentru organizațiile consumatorilor și pentru publicul interesat. Aceste date trebuie să fie centralizate, gestionate și divulgate de autoritățile competente.

1.9. CESE consideră că monitorizarea și controlul poluării electromagnetice trebuie să se desfășoare pe baza unei abordări științifice interinstituționale și interdisciplinare riguroase, sprijinite de furnizarea de echipamente moderne pentru măsurarea parametrilor rețelelor de comunicații electronice, astfel încât efectele cumulate pe perioade mai îndelungate să fie evidențiate și evaluate în mod corespunzător.

1.10. Deși nu există date științifice recunoscute care să indice un impact negativ al tehnologiei 5G asupra sănătății umane, CESE consideră că aspectele sociale, de sănătate și de mediu ale rețelelor 5G trebuie monitorizate în permanență, în conformitate cu principiul precauției. CESE recunoaște că există preocupări în ceea ce privește efectele în materie de sănătate, inclusiv aspectele termice și nontermice, intensitatea expunerii și efectele pe termen lung ale acestei expunerii. Unele regiuni/zonă vor concentra o expunere mai mare decât altele și, în astfel de cazuri, ar trebui luate în considerare măsuri specifice, inclusiv recomandarea de a extinde aplicarea principiului ALARA pentru a limita efectele radiației electromagnetice generate de rețelele 5G.

1.11. CESE constată că expunerea populației la o varietate de câmpuri electromagnetice este aproape imposibil de evitat. Partenerii sociali ar trebui să fie implicați încă de la începutul procesului de evaluare a valorilor-limită de expunere prevăzute în Directiva europeană privind cerințele minime de sănătate și securitate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de agenții fizici (câmpuri electromagnetice) ⁽¹⁾. O atenție specială ar trebui acordată efectelor nontermice.

1.12. Măsurile de protecție a sănătății și securității trebuie îmbunătățite și consolidate printr-o monitorizare riguroasă a nivelurilor de radiații și printr-o aplicare strictă a standardelor de siguranță pentru persoanele care lucrează în apropierea surselor de radiații electromagnetice.

1.13. CESE constată că trebuie actualizate mecanismele instituționale menite să asigure respectarea tuturor drepturilor omului în noul context al hiperdigitalizării, al hiperautomatizării și al hiperconectivității, facilitat de punerea în aplicare a tehnologiei 5G, ținând cont de faptul că orice dezvoltare tehnologică trebuie să integreze aceste valori universale, care reprezintă o dimensiune validă și necesară în evaluarea raportului cost-beneficiu.

1.14. CESE înțelege îngrijorarea cetățenilor cu privire la asigurarea faptului că le sunt respectate drepturile de proprietate în ceea ce privește distribuția antenelor sau dreptul de a-și deține propriile corpuri în contextul extinderii rețelelor 5G pretutindeni, de la domiciliile cetățenilor până la sateliții orbitali. Dreptul la proprietate și alegerile persoanelor trebuie respectate. Ar trebui garantată definiția consimțământului informat, astfel încât cetățeanul să aibă un drept real la consimțământ liber, complet informat și valid.

1.15. CESE sprijină consolidarea capacităților europene pentru prevenirea riscurilor cibernetice, pentru educație și pentru protecție, atât prin consolidarea instituțiilor relevante precum ENISA, cât și prin crearea de instrumente tehnologice, instituționale și juridice pentru a asigura respectarea drepturilor cetățenilor. Pentru a remedia anumite amenințări la adresa securității, UE ar trebui să investească mai mult în construirea propriilor tehnologii și în sprijinirea industriei tehnologice și a dezvoltatorilor. Aspectul cel mai important este că aceste acțiuni ar trebui să fie astfel concepute încât să stimuleze IMM-urile europene să dezvolte o infrastructură 5G sigură și fiabilă.

2. Introducere

2.1. 5G nu este o tehnologie nouă în sine, ci mai degrabă o evoluție a tehnologiilor deja existente (de la 1G la 4G), cu care va coexista. Acest lucru va avea ca rezultat o rețea mixtă de rețele – benzi de frecvențe radio mai multe și mai variate, o gamă de dispozitive care fac schimb de date și o multitudine de interacțiuni cu utilizatorii. Unele dintre noile echipamente și noile tehnologii utilizate ar putea avea efecte diferite în comparație cu generațiile anterioare.

⁽¹⁾ Directiva 2013/35/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele minime de sănătate și securitate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de agenții fizici (câmpuri electromagnetice) [a douăzecea directivă specială în sensul articolului 16 alineatul (1) din Directiva 89/391/CEE] și de abrogare a Directivei 2004/40/CE (JO L 179, 29.6.2013, p. 1).

2.2. Tehnologia 5G ar trebui să asigure hiperconectivitate fără fir (wireless), posibilitatea de acoperire și conectare a unui număr imens de dispozitive și viteză de transfer mult mai mare, măsurată în Gbps. Ea va realiza acest lucru prin formarea fasciculului prin agregare de spectru și prin conexiuni multiple în paralel, utilizând atât antene Massive MIMO (stația de bază cu rețea fazată a operatorului), cât și antene MIMO obișnuite (dispozitivul clientului) și o latență mică (de ordinul milisecundelor pentru infrastructura operatorului, dar nu și cu restul internetului).

2.3. Într-un studiu al GSMA din 2019 se arată că noile capacități ale rețelelor 5G sunt necesare pentru a face posibilă conducerea autonomă, realitatea virtuală, realitatea augmentată și „internetul tactil”, restul aplicațiilor fiind realizabile și cu tehnologia actuală (4G LTE și fibră optică). De asemenea, tehnologia 5G va accelera tranziția către Industria 4.0 și va facilita dezvoltarea aplicațiilor bazate pe inteligență artificială și, prin urmare, această tehnologie este considerată un element esențial și necesar pentru dezvoltarea unei economii moderne, tot mai automatizate și digitalizate.

2.4. O serie de comunități științifice din întreaga lume au prezentat dovezi ⁽²⁾ ale unor motive întemeiate de îngrijorare cu privire la expunerea îndelungată și ubicuă a corpului uman și a altor organisme biologice la multitudinea de frecvențe ale microundelor exploatare de rețelele 5G și ale fasciculelor și frecvențelor radio de ordinul zecilor de gigaherți specifice tehnologiilor 5G, precum și cu privire la potențialele efecte adverse asupra sănătății umane, biodiversității și mediului înconjurător. Totuși, până acum, autoritățile publice relevante de la nivelul UE și de la nivel național au comunicat că nu există dovezi științifice privind impactul negativ al tehnologiei 5G asupra sănătății umane. OMS precizează că „până în prezent, după efectuarea multor cercetări, nu s-a stabilit o legătură de cauzalitate între efectele nocive asupra sănătății și expunerea la tehnologii wireless”.

2.5. Împreună cu tehnologiile emergente pe care le facilitează, 5G generează incertitudini și, la fel ca orice tehnologie nouă, unele efecte care ar putea să fie încă invizibile. Pentru a aborda în mod adecvat orice întrebare legată de impactul tehnologiei 5G asupra sănătății publice și pentru ca opinia publică să nu fie victimă a dezinformării, societatea civilă consideră că este nevoie de o guvernare anticipativă adecvată, care să aplice *principiul precauției* în procesul legislativ european de reglementare a acestei noi generații tehnologice de comunicații electronice.

3. Observații generale

3.1. În general, instituțiile internaționale, corporațiile și autoritățile naționale nu-și ascund entuziasmul cu privire la avantajele pe care le va aduce tehnologia 5G. Cu toate acestea, este necesar să se studieze posibila apariție a unor efecte negative odată cu dezvoltarea ecosistemului 5G și, implicit, condițiile necesare pentru acceptarea socială a acestor infrastructuri și servicii cu impact societal semnificativ.

3.2. Odată cu dezvoltarea accelerată a tehnologiilor de comunicații electronice și a infrastructurii de internet, au apărut tot mai multe dezbateri în rândul cetățenilor și al societății civile organizate din țările dezvoltate cu privire la necesitatea și beneficiile accelerării exponențiale a dezvoltării rețelelor TIC. Autoritățile publice trebuie să recunoască provocările asociate modurilor în care aceste sisteme tehnologice ar putea afecta mediul, organismele vii sau drepturile civile ale cetățenilor.

3.3. La nivel european, preocuparea pentru potențialele efecte ale poluării electromagnetice asupra sănătății se reflectă în considerentul 31 din Decizia nr. 243/2012/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽³⁾: „O abordare coerentă a autorizării privind spectrul radio în Uniune ar trebui să ia pe deplin în considerare protecția sănătății publice împotriva câmpurilor electromagnetice, care este esențială pentru bunăstarea cetățenilor. Asigurând respectarea Recomandării 1999/519/CE a Consiliului din 12 iulie 1999 privind limitarea expunerii publicului la câmpuri electromagnetice (0 Hz-300 GHz), este esențial să se asigure monitorizarea permanentă a efectelor de natură ionizantă și neionizantă asupra sănătății ale utilizării spectrului radio, inclusiv a efectelor cumulate în situații reale în care diferite frecvențe ale spectrului radio sunt utilizate de un număr din ce în ce mai mare de tipuri de echipamente.”

⁽²⁾ <https://ehtrust.org/environmental-health-trust-et-al-v-fcc-key-documents/>

⁽³⁾ Decizia nr. 243/2012/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 martie 2012 de instituire a unui program multianual pentru politica în domeniul spectrului de frecvențe radio (JO L 81, 21.3.2012, p. 7).

4. Observații specifice

Tehnologia 5G și impactul asupra drepturilor civile ale cetățenilor

4.1. În ultimii ani, mai multe organizații ale societății civile din UE și din alte țări au tras un semnal de alarmă cu privire la efectele nocive și la crizele complexe și grave care ar putea fi declanșate de lipsa controlului democratic și a transparenței și de amenințările la adresa securității ca urmare a dependenței de tehnologiile furnizate de țări terțe.

4.2. Industria comunicațiilor electronice și aplicațiile sale cu impact disruptiv de tipul tehnologiei 5G au la bază exploatarea a două resurse deosebit de importante. În primul rând, este vorba despre utilizarea spectrului de frecvențe radio. Aceasta este o resursă naturală limitată, aflată în proprietatea popoarelor și gestionată în numele lor de către guverne, prin intermediul unor agenții naționale sau al altor organisme publice care încheie contracte de leasing pentru aceste resurse în beneficiul operatorilor de comunicații electronice.

4.3. O altă resursă esențială este accesul la datele și la metadatele consumatorilor și ale persoanelor. În urma dezvoltării pieței serviciilor digitale, aceste date sunt extrem de valoroase și oferă beneficii enorme întreprinderilor care le folosesc. Unele dintre provocările întâmpinate în acest sens au fost evidențiate în avizul CESE pe tema „Strategia privind datele”⁽⁴⁾.

4.4. Ținând cont de aspectele de mai sus, trebuie subliniat faptul că tehnologia 5G și partajarea și agregarea datelor, la fel ca multe alte tehnologii, constituie un instrument puternic, care poate fi folosit pentru consolidarea societății civile, pentru creșterea eficacității și fiabilității serviciilor publice și pentru reducerea inegalităților prin stimularea creșterii economice. Prin urmare, UE și statele membre ar trebui să profite de tehnologia 5G pentru a îmbunătăți accesul la date de înaltă calitate și pentru a dezvolta o mai bună infrastructură de administrare digitală (e-administrație), aducând astfel instituțiile publice și democratice mai aproape de cetățeni.

4.5. În consecință, dezvoltarea responsabilă și durabilă a infrastructurii de comunicații electronice ar trebui să îmbunătățească calitatea vieții cetățenilor obișnuiți, în special în regiunile și în țările mai puțin dezvoltate. Dezvoltarea acestor tehnologii are, astfel, o influență directă asupra combaterii sărăciei.

4.6. Pentru a se asigura o desfășurare rapidă a rețelelor 5G, Uniunea Europeană a creat, prin Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului⁽⁵⁾ (articolele 42, 43 și 44), un cadru normativ care facilitează accesul operatorilor de comunicații electronice pe proprietățile pe care trebuie instalate echipamentele și elementele de infrastructură absolut necesare dezvoltării acestor rețele. Societatea civilă monitorizează interpretarea acestei dispoziții, astfel încât transpunerea directivei să nu conducă la derogări neconstituționale de la garantarea drepturilor de proprietate ale cetățenilor.

Impactul ecosistemului 5G asupra mediului înconjurător

4.7. Unele organizații ale societății civile au evidențiat impactul potențial al noilor rețele 5G asupra mediului. Unele dintre afirmațiile acestora se referă la realizarea unui număr insuficient de studii privind impactul asupra mediului sau la adoptarea unor mecanisme și măsuri necorespunzătoare pentru reducerea amprentei energetice a infrastructurii rețelelor 5G sau pentru promovarea reciclării deșeurilor electronice⁽⁶⁾.

4.8. Pentru a efectua o evaluare corespunzătoare a impactului tehnologiei 5G asupra mediului și a climei, autoritățile publice trebuie să țină cont de aspecte precum emisiile de GES⁽⁷⁾, disponibilitatea și consumul materiilor prime critice, volumul (și sursele) de energie folosită de toate obiectele conectate și utilizate în cadrul IoT, precum și de volumul (și sursele) de energie folosită pentru a transporta date wireless și a organiza puncte de centralizare și de tranzit de date.

4.9. Odată cu implementarea tehnologiei 5G și a internetului lucrurilor (IoT), miliarde de elemente noi ale rețelei 5G și obiecte de uz casnic (electronice și electrocasnice, instalații, etc.) se vor adăuga categoriei de reziduuri electronice (e-waste)⁽⁸⁾, care trebuie luate în considerare în contextul conceptului de economie circulară și al politicilor privind zero deșuri.

⁽⁴⁾ TEN/708 (JO C 429, 11.12.2020, p. 290).

⁽⁵⁾ Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice (JO L 321, 17.12.2018, p. 36).

⁽⁶⁾ <https://www.greenpeace.org/static/planet4-eastasia-stateless/2021/05/a5886d59-china-5g-and-data-center-carbon-emissions-look-2035-english.pdf>

⁽⁷⁾ https://www.hautconseilclimat.fr/wp-content/uploads/2020/12/rapport-5g_haut-conseil-pour-le-climat.pdf

⁽⁸⁾ <https://www.itu.int/en/ITU-D/Climate-Change/Pages/Global-E-waste-Monitor-2017.aspx>

Preocupările privind impactul rețelelor 5G asupra sănătății umane și a organismelor vii

4.10. Tehnologia 5G reprezintă o oportunitate enormă de a îmbunătăți sănătatea umană. Dezvoltarea infrastructurii TIC și încorporarea tehnologiei 5G vor accelera progresul telemedicinii, inclusiv prin conceptul de internet al obiectelor. Tehnologia 5G va permite efectuarea de intervenții chirurgicale complexe de la distanță, îmbunătățind astfel în mod semnificativ accesul la asistență medicală de înaltă calitate, în special pentru cei care nu își pot permite să călătorească în străinătate pentru a beneficia de tratamentul de care au nevoie.

4.11. Dezvoltarea telemedicinii este deosebit de importantă în perioadele de pandemie, în care accesul staționar la asistență medicală este redus considerabil. În plus, tehnologia 4G a permis dezvoltarea teleradiologiei. Infrastructura TIC a permis pacienților să fie diagnosticați de la distanță (IRM, CT) și să beneficieze de un serviciu medical de calitate, indiferent de locul în care se află. Tehnologia 5G va dezvolta în continuare acest proces, permițând oamenilor să aibă un acces mai bun la diagnosticare și la servicii medicale directe care sunt furnizate de la distanță.

4.12. Pe de altă parte, dezvoltarea tehnologică rapidă din ultimii 20 de ani a condus la creșterea câmpurilor electromagnetice și, implicit, la creșterea poluării ca urmare a acestui electrosmog. Impactul electrosmogului trebuie analizat printr-o abordare bazată pe dovezi pentru a evalua riscul real.

4.13. Hipersensibilitatea electromagnetică sau intoleranța electromagnetică este o boală ce a fost recunoscută de Parlamentul European⁽⁹⁾, de CESE⁽¹⁰⁾ și de Consiliul Europei⁽¹¹⁾. Aceasta afectează un anumit număr de persoane, iar în contextul desfășurării tehnologiei 5G (care are nevoie de o rețea electronică mult mai densă), este posibil ca acest număr să crească.

4.14. La nivel mondial s-au efectuat studii care concluzionează că efectele biologice ale radiațiilor electromagnetice nu prezintă niciun risc pentru sănătate, cu condiția respectării standardelor naționale sau ale ICNIRP. Totodată, există și studii din anii 1970 până în prezent⁽¹²⁾ care au concluzionat că există pericole pentru sănătatea umană⁽¹³⁾.

4.15. Comisia Europeană și Comisia Federală pentru Comunicații (FCC)⁽¹⁴⁾, în rapoartele realizate în 2019 și în 2020 cu privire la preocupările legate de expunerea pe termen lung a oamenilor la câmpurile electromagnetice generate de tehnologia 5G, susțin că nu există dovezi științifice solide sau credibile privind problemele de sănătate cauzate de expunerea la energia de frecvență radio emisă de telefoanele mobile.

4.16. În urmă cu mai mulți ani, Organizația Mondială a Sănătății a clasificat câmpul electromagnetic generat de frecvențele radio ca fiind posibil cancerigen; în prezent, OMS adoptă o poziție similară cu cea a autorităților din UE și din SUA. Totuși, având în vedere desfășurarea rețelelor 5G, aceasta a anunțat că în 2022 va efectua o altă evaluare a riscurilor pe care le prezintă câmpurile electromagnetice pentru spectrul de frecvențe radio (între 3 kHz și 3 000 GHz)⁽¹⁵⁾.

4.17. Versiunea finală a Rezoluției 1815 din 27 mai 2011 a Consiliului Europei pe tema „Pericolele potențiale ale câmpurilor electromagnetice și efectul acestora asupra mediului” avertizează cu privire la impactul poluării electromagnetice asupra sănătății oamenilor și include un set de recomandări generale și specifice pentru o abordare coerentă pe termen mediu și lung a provocărilor generate de proliferarea telefoniei mobile. În acest document se subliniază nevoia de a se lua toate măsurile rezonabile pentru a reduce expunerea la câmpurile electromagnetice conform principiului ALARA⁽¹⁶⁾, care trebuie aplicat în cazul radiației ionizante.

⁽⁹⁾ Rezoluția Parlamentului European din 2 aprilie 2009 referitoare la problemele de sănătate provocate de câmpurile electromagnetice [2008/2211(INI)] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2009-0216_RO.html?redirect

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE pe tema „Implementarea rețelelor 5G în condiții de siguranță în UE – Punerea în aplicare a setului de instrumente al UE”: TEN/704 (JO C 429, 11.12.2020, p. 281).

⁽¹¹⁾ Rezoluția 1815 (2011), versiunea finală, articolul 8.1.4 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17994>
<https://bioinitiative.org/updated-research-summaries/>

⁽¹²⁾ Defence Intelligence Agency – Biological Effects of Electromagnetic Radiation (Radiowaves and Microwaves) – martie 1976.

⁽¹³⁾ Poziția FCC a fost contestată în instanță de organizațiile societății civile din SUA: <https://ehtrust.org/eh-takes-the-fcc-to-court/>

⁽¹⁴⁾ Conform Regulamentului radiocomunicațiilor al Uniunii Internaționale de Telecomunicații (UIT).

⁽¹⁵⁾ *As Low As Reasonably Achievable* – Principiul ALARA stă la baza stabilirii programelor de protecție împotriva radiațiilor ionizante.

4.18. Există studii care susțin că efectele radiațiilor emise de telefoanele mobile și de infrastructura de comunicații wireless (chiar și emisiile non-termice) prezintă riscuri pentru sănătatea umană din perspectivă neuronală, reproductivă, oncologică și genotoxică.⁽¹⁷⁾ Totuși, instituțiile relevante consideră, pe baza evaluărilor și a metodologiilor proprii, că radiațiile emise de telefoanele mobile și de infrastructura de comunicații wireless sunt sigure pentru oameni.

4.19. După cum s-a menționat anterior, există studii care au examinat impactul radiațiilor electromagnetice asupra sănătății oamenilor și a animalelor. În ceea ce privește însă efectele complexe pe care ar putea să le aibă expunerea la radiații electromagnetice neionizante, ca efect nontermic, asupra florei și faunei, se cunoaște foarte puțin și se comunică și mai puțin pe această temă. Cele mai cunoscute studii fac referire la impactul semnificativ și imediat asupra polenizatorilor și asupra păsărilor, dar oamenii de știință sunt extrem de preocupați de impactul pe termen lung al emisiilor electromagnetice asupra ecosistemelor vii.

Observații privind orientările ICNIRP⁽¹⁸⁾

4.20. Comisia Europeană și marea majoritate a guvernelor naționale din lumea întreagă utilizează orientările ICNIRP la stabilirea limitelor de expunere a populației la radiațiile câmpurilor electromagnetice. De asemenea, orientările ICNIRP actualizate și publicate în 2020 au luat în considerare și formarea fasciculelor (*beamforming*) și frecvențele – parametri specifici tehnologiei 5G –, însă nu s-a ținut cont de agregarea frecvențelor și de creșterea densității conexiunilor.

4.21. În ciuda faptului că ICNIRP face eforturi considerabile pentru a comunica metodele științifice folosite la stabilirea orientărilor de protecție, aceasta recunoaște ca fiind potențial dăunătoare doar efectele termice produse de radiațiile electromagnetice.

4.22. Studiul STOA realizat de Parlamentul European⁽¹⁹⁾, în acord cu recomandările Rezoluției nr. 1815 din 2011 a Consiliului Europei, pledează pentru respectarea principiului precauției, reconsiderarea limitelor propuse de ICNIRP și adoptarea unor măsuri tehnice și administrative care să asigure o reducere a impactului poluării electromagnetice generate de comunicațiile electronice.

4.23. Măsurile propuse vizează o arhitectură mai responsabilă a infrastructurii de comunicații (amplasarea antenelor și a altor echipamente specifice), pentru a asigura informarea corectă a populației cu privire la efectele potențiale ale poluării electromagnetice și la opțiunile disponibile pentru reducerea impactului expunerii la radiații electromagnetice, pentru a dezvolta capacitatea de monitorizare a câmpurilor electromagnetice etc. Ar trebui să se asigure fonduri europene și naționale pentru a desfășura cercetări multidisciplinare și studii de impact mai aprofundate, atât asupra oamenilor, cât și a mediului și pentru a disemina rezultatele, în scopul educării publicului larg și a factorilor de decizie.

Securitatea cibernetică 5G – instrumente, măsuri și eficacitatea acestora

4.24. CESE a evidențiat deja multe dintre provocările în materie de securitate cibernetică în avizul său pe tema „Implementarea rețelelor 5G în condiții de siguranță în UE – Punerea în aplicare a setului de instrumente al UE”⁽²⁰⁾. Vulnerabilitățile cibernetice nerezolvate la nivelul tehnologiilor 4G vor fi amplificate în cazul tehnologiilor 5G. Aceste vulnerabilități se află la nivelul tehnic al arhitecturii, topologiei și protocoalelor, conform cartografiilor ENISA⁽²¹⁾ și, potrivit raportului NIS⁽²²⁾, nu pot fi combătute deocamdată cu măsuri eficiente.

4.25. Pentru a remedia anumite amenințări la adresa securității, UE ar trebui să investească mai mult în construirea propriilor tehnologii și în sprijinirea industriei tehnologice și a dezvoltatorilor. Aspectul cel mai important este că aceste acțiuni ar trebui să fie astfel concepute încât să stimuleze IMM-urile europene să dezvolte o infrastructură 5G sigură și fiabilă.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ De exemplu, studiul European REFLEX (2004), desfășurat în numele UE de către 12 instituții academice, cu un buget total de peste 3 milioane EUR, cu o contribuție de 2,059 milioane EUR din partea Comisiei Europene.

⁽¹⁸⁾ Comisia internațională pentru protecția împotriva radiațiilor neionizante.

⁽¹⁹⁾ <https://www.home-biology.com/images/emfsafetylimits/EuropeanParliamentSTOA.pdf>

⁽²⁰⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 281.

⁽²¹⁾ https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-report-for-5g-networks/at_download/fullReport

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=64468

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comerțul și dezvoltarea durabilă în cadrul programului Next Generation EU – Revizuirea planului de acțiune cu 15 puncte”

(aviz din proprie inițiativă)

(2022/C 105/07)

Raportor: **doamna Tanja BUZEK**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	28.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	236/2/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comerțul are nevoie de cadrul de politică adecvat pentru a stimula creșterea economică, crearea de locuri de muncă decente, dezvoltarea durabilă și pentru a sprijini o redresare economică durabilă în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19, permițând întreprinderilor să își reconstruiască și să își reorganizeze lanțurile de aprovizionare și valorice perturbate. 2021 este un punct de cotitură pentru a regândi guvernanta comercială a UE, iar CESE sprijină noua sa cale deschisă, durabilă și fermă.

1.2. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă (CDD) reflectă angajamentul UE față de o „agendă comercială bazată pe valori”, care promovează simultan dezvoltarea economică, socială și de mediu. Rezolvarea neconformităților și punerea în aplicare îmbunătățită a angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă sunt esențiale pentru atingerea unor standarde ridicate în materie de ocupare a forței de muncă și de sustenabilitate prin intermediul instrumentelor comerciale. Atât la nivel bilateral, cât și mondial, UE ar trebui să stabilească criterii ambițioase de referință privind comerțul și dezvoltarea durabilă cu partenerii comerciali care împărtășesc aceeași viziune, fiind astfel gata să își asume rolul de lider.

1.3. CESE salută revizuirea timpurie a *planului de acțiune cu 15 puncte* și se așteaptă ca acesta să își depășească cadrul limitat și „compartimentat” instituit în 2018. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă care nu corespund întru totul angajamentelor obligatorii din punct de vedere juridic determină CESE să propună o revizuire ambițioasă, care să includă o abordare actualizată a punerii în aplicare, sub rezerva sancțiunilor și cu o monitorizare mai strictă din partea societății civile, utilizând instrumente inovatoare și sporind efectul de levier în acest domeniu. Această abordare „de nouă generație” în materie de comerț și dezvoltare durabilă trebuie să facă parte integrantă din strategia comercială a UE, aplicându-se atât mandatelor de negociere actuale, cât și celor viitoare.

1.4. Ea începe cu înlăturarea „gândirii compartimentate”. Punerea în aplicare și asigurarea cu succes a respectării CDD necesită o interacțiune dinamică, structurată și mai colaborativă a actorilor. De asemenea, necesită schimburi între instituții, organisme internaționale și, cel mai important, cu toate grupurile consultative interne (GCI) și între acestea. În calitate de organism competent recunoscut la nivel internațional, Organizația Internațională a Muncii (OIM) ar trebui implicată în monitorizarea punerii în aplicare a convențiilor OIM în cadrul acordurilor de liber schimb (ALS).

1.5. Adesea, problemele majore apar chiar de la început. CESE subliniază importanța asigurării, în cadrul capitolului propriu-zis privind comerțul și dezvoltarea durabilă, a unor angajamente prealabile ratificării convențiilor internaționale de bază sau a unor foi de parcurs obligatorii și cu caracter executoriu, cu termene clare pentru ratificarea lor. Primul caz de executare a CDD în temeiul modelului actual a confirmat că utilizarea unei terminologii vagi a fost insuficientă.

1.6. Toate cele trei dimensiuni ale CDD sunt interconectate și nu trebuie abordate compartimentat. CESE salută rolul activ al întreprinderilor în continuarea eforturilor de garantare a comerțului durabil și consideră că ele au un rol pozitiv în promovarea oportunităților de combatere a schimbărilor climatice, de exemplu în sectorul tehnologiilor ecologice, acordând o atenție specială IMM-urilor. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă trebuie să dezvolte legături mai

strânse cu Declarația tripartită de principii privind întreprinderile multinaționale și politica socială a OIM (Declarația MNE), promovând ratificarea convențiilor acesteia, precum și cu Orientările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) privind întreprinderile multinaționale, în special în avalul lanțului de aprovizionare.

1.7. Schimbările efective pe teren implică depășirea capitolelor clasice privind comerțul și dezvoltarea durabilă și luarea în calcul a influenței considerabile a unor instrumente de politică suplimentare. CESE solicită atribuirea condiționată a contractelor de achiziții publice întreprinderilor din țările care respectă standardele de bază ale OIM și Acordul de la Paris. De asemenea, solicită o legislație ambițioasă a UE privind obligația de diligență, ca o altă măsură suplimentară esențială. Investitorilor străini ar trebui să li se impună respectarea obligației de diligență înainte de a beneficia de un acord internațional de investiții. Pentru a realiza un comerț durabil, măsurile ar trebui să fie completate de acțiuni de combatere a spălării banilor, a infracțiunilor fiscale și a evitării obligațiilor fiscale, precum și de luptă împotriva corupției.

1.8. Dezvoltarea durabilă trebuie să reflecte evoluțiile și să le stimuleze, acordând aceeași prioritate standardelor în materie de muncă și de mediu. Pactul verde, inițiativele privind economia circulară și mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM) completează, ca și biodiversitatea, subiectele relevante privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Pentru a stabili obligații concrete, angajamentele în materie de mediu trebuie să devină operaționale sub forma unor standarde internaționale.

1.9. Nu există o „soluție miraculoasă” în ceea ce privește punerea în aplicare, dar primul pas către soluție este consolidarea caracterului executoriu efectiv. CESE a solicitat de mult timp un mecanism revizuit bazat pe un grup de experți, care să prevadă posibilitatea unor penalități sau sancțiuni financiare și un rol activ pentru GCI în activarea acestuia. Acordul comercial și de cooperare cu Regatul Unit ar putea fi un model pentru asigurarea priorității în ce privește condițiile de concurență echitabile și a durabilității, în beneficiul atât al întreprinderilor, cât și al lucrătorilor.

1.10. Partenerii comerciali ai UE dau dovadă de o nouă abordare inovatoare cu privire la instrumentele comerciale noi. Adoptând o abordare inovatoare în ceea ce privește soluționarea litigiilor de muncă, UE ar trebui să aibă în vedere suspendarea tarifelor preferențiale pentru întreprinderile care încalcă standardele internaționale convenite. În vederea unei legături economice progresive, CESE sprijină o reducere treptată a tarifelor pentru punerea în aplicare de către țările partenere a angajamentelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, cu posibilitatea retragerii în cazul încălcărilor.

1.11. Nu există sustenabilitate fără societatea civilă. Simpla creare a GCI nu ar trebui să constituie un obiectiv în sine. Pentru a fi luate în serios, acestea au nevoie de informații, resurse și acces pentru a consilia părțile cu privire la punerea în aplicare și asigurarea respectării legislației, precum și la un cadru instituționalizat mai robust. Pe lângă GCI, CESE solicită reînstituirea grupului de experți privind ALS.

1.12. CESE este unul dintre cei mai puternici susținători ai GCI și va continua să sprijine activitatea lor. Dezbaterile privind consolidarea GCI s-au intensificat recent, iar CESE încurajează Comisia (CE) și alte părți interesate ⁽¹⁾ să colaboreze cu GCI în vederea îmbunătățirii componenței, organizării activității, domeniului de aplicare și rolului lor în mecanismele de punere în aplicare, precum și a canalelor instituționale de care dispun acestea, astfel cum sunt prezentate în detaliu în capitolul cinci din prezentul aviz.

2. Introducere

2.1. O politică comercială activă trebuie să ducă în mod eficient la dezvoltare durabilă și este în beneficiul întreprinderilor, al lucrătorilor, al consumatorilor și al oamenilor în general, cu condiția să creeze noi oportunități de piață, locuri de muncă decente și condiții de concurență echitabile. Ea implică, de asemenea, unele riscuri inerente pe care numai o politică comercială favorabilă incluziunii, în care societatea civilă, părțile interesate și publicul larg să își poată exprima preocupările, le poate atenua în mod eficient.

2.2. CESE a solicitat de mult timp ca durabilitatea să fie unul dintre factorii fundamentali ai politicii comerciale, având în vedere rolul crucial pe care trebuie să îl joace comerțul în realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU. Noua strategie comercială a UE din acest an stabilește cadrul pentru anii următori. CESE a formulat recomandări cu privire la aspectele comerciale într-un aviz separat ⁽²⁾, salutând totodată accentul pus pe durabilitate și solicitând o consolidare ambițioasă a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, precum și aplicarea lor efectivă.

⁽¹⁾ În 2020, un studiu realizat de Fundația Friedrich Ebert (FES) a analizat deficiențele legate de GCI, iar un grup de organizații membre ale GCI, coordonat de CNV Internationaal, elaborează în prezent un document neoficial cu recomandări privind modalitățile de consolidare a acestora.

⁽²⁾ JO C 374, 16.9.2021, p. 73.

2.3. Continuând activitatea anterioară a CESE, prezentul aviz oferă o evaluare din perspectiva societății civile a abordării actuale, contribuind la revizuirea în curs privind comerțul și dezvoltarea durabilă. El se bazează pe o abordare inovatoare, astfel încât comerțul să pună în practică valorile UE în materie de dezvoltare durabilă: capitolele CDD pentru generațiile viitoare.

3. Comerțul și dezvoltarea durabilă: O agendă comercială a UE bazată pe valori

3.1. Prin integrarea capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, UE își subliniază angajamentul față de o „agendă comercială bazată pe valori”, care promovează simultan dezvoltarea economică, socială și de mediu. Rezolvarea neconformităților și punerea în aplicare îmbunătățită a angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă sunt esențiale pentru atingerea unor standarde ridicate în materie de ocupare a forței de muncă și de sustenabilitate prin intermediul instrumentelor comerciale.

3.2. Pornind de la forma incipientă, care se regăsea în ALS UE-Coreea de Sud din 2011, capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă (CDD) au evoluat în mod constant în toate ALS încheiate de UE. Ele dispun de un simplu mecanism de soluționare a litigiilor bazat pe consultări și prevăd GCI pentru o monitorizare instituționalizată de către societatea civilă. Ele conțin angajamente de a respecta acordurile multilaterale în domeniul muncii și al mediului și de a împiedica părțile să relaxeze sau să reducă nivelurile de protecție a muncii și a mediului pentru a atrage comerțul și investițiile. În calitate de foruri bilaterale de dialog și cooperare, acestea pot servi, de asemenea, ca platforme de promovare a agendei multilaterale pentru comerțul sustenabil.

3.3. Deși UE a luat măsuri pentru a aduce sustenabilitatea în centrul ambițiilor sale comerciale, negocierile actuale nu se ridică la înălțimea acestora. Revizuirea capitolelor CDD trebuie să dea un suflu nou și mai multă fermitate abordării, ieșind din limitele gândirii compartimentate, depășindu-și vechiul statut de „document neoficial” și devenind parte integrantă a strategiei comerciale a UE; ea trebuie să se aplice și acordurilor negociate în prezent și să fie inclusă în mandatele de negociere revizuite.

4. Planul de acțiune cu 15 puncte – o evaluare

4.1. Parlamentul European, CESE și un amplu grup de părți interesate s-au implicat într-o dezbateră publică tot mai extinsă despre eficacitatea abordării UE privind comerțul și dezvoltarea durabilă, care a fost întreruptă la începutul anului 2018 prin lansarea de către CE a unui *plan de acțiune cu 15 puncte*. Acest plan, care cuprinde patru capitole principale, a instituit gândirea compartimentată pentru evoluția CDD, evaluat în cele ce urmează din perspectiva realizărilor și deficiențelor sale.

Colaborarea cu partenerii

4.2. *Parteneriatul cu statele membre și PE*: Grupul existent al Comisiei privind capitolele CDD a întărit legătura cu statele membre, însă structura sa în sine duce la pierderi importante de experiență și de informații în cursul acestui proces. Activitatea sa merită o mai bună comunicare a constatărilor și recomandărilor și necesită legături mai strânse și regulate cu GCI și cu CESE. Implicarea DG Comerț trebuie să cuprindă departamentele responsabile de comerț și dezvoltare durabilă din statele membre, eventual prin implicarea altor direcții generale (DG) relevante, cum ar fi EMPL și CLIMA, în beneficiul propriilor rețele, precum și prin colaborarea cu organizațiile internaționale ca parte a acestui flux de informații și feedback. Prezentarea de informații actualizate Parlamentului European cu privire la aspectele relevante privind comerțul și dezvoltarea durabilă ar trebui să includă GCI în calitate de parteneri egali și nu trebuie să aibă loc cu ușile închise. PE trebuie să joace un rol în monitorizarea și punerea în aplicare a capitolelor CDD și să fie informat pe deplin cu privire la activitățile și implicarea sa în deciziile subcomitetului privind comerțul și dezvoltarea durabilă și ale altor organisme de guvernare comune relevante. Acest lucru este deosebit de important în contextul mecanismului privind condițiile de concurență echitabile al Acordului comercial și de cooperare UE-Regatul Unit.

4.3. *Cooperarea cu organizațiile internaționale*: Susținând o abordare mai proactivă și mai sistemică, CESE solicită implicarea organismelor internaționale precum OIM chiar din etapa negocierilor și pe tot parcursul punerii în aplicare a ALS, inclusiv în toate etapele foilor de parcurs. Astfel cum demonstrează cazul ratificării cu Vietnam privind ratificarea, OIM ar putea juca un rol esențial în faza preliminară și la începutul punerii în aplicare. Necesitatea unei colaborări mai strânse între CE, OIM și CESE este esențială pentru conturarea asistenței tehnice a OIM și a proiectelor de consolidare a capacităților în țările partenere. Acțiunile trebuie să fie însoțite de o integrare mai strânsă a rolului OIM cu rolul de monitorizare al GCI, iar ședințele anuale la nivel înalt ale DG EMPL ar putea deveni accesibile pentru CESE și, eventual, președințiile GCI. Abordarea privind acordurile multilaterale de mediu (AMM) pare insuficient explorată și ar putea fi extinsă la alte organizații internaționale relevante, cum ar fi OCDE, și, dată fiind importanța tot mai mare a finanțării ODD, la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional.

Deschiderea unei căi pentru ca societatea civilă, inclusiv partenerii sociali, să își îndeplinească rolul în punerea în aplicare

4.4. *Facilitarea rolului de monitorizare al societății civile, inclusiv al partenerilor sociali:* CESE salută proiectul privind instrumentul de parteneriat al UE, finanțarea participării la ședințe a unor membri ai GCI UE și păstrarea independenței GCI. Îndeamnă CE să reinnoiască finanțarea și să colaboreze cu GCI în ceea ce privește conceperea instrumentului. Comitetul recomandă o mai mare flexibilitate în legătură cu viitorul sprijin logistic și tehnic. Utilizarea videoconferințelor ar putea completa, dar nu ar putea înlocui ședințele cu prezență fizică. Finanțarea viitoare ar trebui să prevadă ședințe anuale care să reunească toți membrii GCI pentru a discuta chestiuni transversale privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Pe lângă furnizarea de resurse financiare, este necesar să se abordeze provocările structurale și organizaționale pentru a capacita pe deplin GCI, astfel cum se explică în capitolul 5.

4.5. *Extinderea sferei de influență a societății civile, inclusiv a partenerilor sociali, la întregul ALS:* CESE a recomandat în mod repetat și cu fermitate ca GCI să aibă un rol consultativ în ce privește toate aspectele acordurilor comerciale ale UE, acordându-se o atenție specială punerii în aplicare a CDD și, în general, impactului comerțului asupra dezvoltării durabile. Acest nou domeniu de aplicare va fi testat mai întâi în cadrul Acordului comercial și de cooperare UE-Regatul Unit. CESE sugerează extinderea domeniului de aplicare al GCI în toate acordurile de liber schimb existente, prin intermediul unor texte actualizate ale acordurilor sau sub formă de practici armonizate înscrise în Regulamentul de procedură al GCI.

4.6. *Ațiuni privind comportamentul responsabil în afaceri:* CESE salută rolul activ al sectorului afacerilor în eforturile continue de a garanta un comerț sustenabil și angajamentul CE de a promova un comportament responsabil în afaceri. Cu toate acestea, regretă faptul că nici CESE, nici GCI relevante nu au fost implicate în supravegherea proiectelor cu OCDE și OIM. CE ar trebui să elaboreze indicatori pentru a evalua rezultatele concrete ale proiectelor, dincolo de acțiunile de sensibilizare, și să includă o analiză mai bine direcționată și aprofundată de-a lungul lanțurilor de aprovizionare.

Respectarea angajamentelor

4.7. *Prioritățile fiecărei țări:* CESE este de acord cu o abordare strategică și mai concentrată, însă țările partenere diferă considerabil, chiar și în cadrul unui acord regional cum este cel dintre UE și America Centrală. Pentru stabilirea priorităților și evaluare trebuie desfășurate, în mod proactiv și în diferite etape ale procesului, consultări cu societatea civilă, în special cu ajutorul GCI. Unitățile geografice din cadrul DG Comerț și delegațiile UE ar trebui să interacționeze mai mult cu GCI pentru a obține informații și pentru a furniza feedback sistematic. Aceasta necesită o evaluare periodică a progreselor sau regreselor CE în ceea ce privește aceste priorități.

4.8. *Aplicarea mai fermă:* Litigiul cu Coreea de Sud în materie de muncă prezintă învățăminte importante. În primul rând, pentru că CE trebuie să fie mai proactivă și mai rapidă în activarea procedurilor de soluționare a litigiilor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, conferind GCI un rol activ. În al doilea rând, importanța de a avea experți în dreptul internațional al muncii în cadrul grupurilor de experți, care să se consulte cu OIM cu privire la jurisprudența sa și la interpretarea sa obligatorie. În al treilea rând, raportul grupului consultativ consolidează argumentele în favoarea unor foi de parcurs obligatorii și care să prevadă posibilitatea de sancțiuni, cu termene clare pentru ratificarea convențiilor OIM. Sintagma vagă „eforturi continue și susținute” lasă părților o marjă de manevră prea mare. Deși Coreea de Sud a ratificat trei dintre cele patru convenții OIM care lipseau (dar nu C105 privind abolirea muncii forțate), persistă întrebarea dacă modificările legislației coreene pun pe deplin în aplicare dispozițiile C29, C87 și C98. Prin urmare, cauza rămâne deschisă, iar CESE își reiterează solicitarea privind luarea unor măsuri adiacente. Cu toate acestea, problemele de conformitate nu există doar în țările partenere. CESE constată cu îngrijorare că par să lipsească instrumentele pentru o aplicare riguroasă în UE și în statele sale membre.

4.9. *Încurajarea ratificării acordurilor internaționale de bază încă dintr-o etapă timpurie:* CESE sprijină ratificarea convențiilor internaționale de bază înainte de încheierea și semnarea unui ALS, pentru a valorifica la maximum capacitatea de negociere și influența diplomatică. Cazul cel mai recent cu Vietnamul a demonstrat efectele pozitive pe măsură ce această țară a ratificat C98 și C105 ale ILO. Cu toate acestea, nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește ratificarea C87 a OIM. Prin urmare, CESE subliniază importanța asigurării, în cadrul capitolului propriu-zis privind comerțul și dezvoltarea durabilă, a unor angajamente prealabile ratificării acordurilor internaționale de bază sau a unor foi de parcurs obligatorii și cu caracter executoriu, cu termene clare pentru ratificarea lor.

4.10. *Revizuirea eficienței punerii în aplicare a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă:* CESE este de acord că este nevoie de revizuirii și evaluări regulate ale punerii în aplicare a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Cu toate acestea, regretă vizibilitatea redusă a activității GCI și nerespectarea recomandărilor acestora în cadrul acestor procese, în special în rapoartele anuale de punere în aplicare. Rapoartele viitoare ar trebui să reflecte mai bine programele de lucru ale GCI și declarațiile comune cu GCI-urile partenere. În special, CESE regretă că, până în prezent, lipsesc progresele în ceea ce

privește caracterul executoriu efectiv al actualelor capitole privind comerțul și dezvoltarea durabilă. În cazul Acordului economic și comercial cuprinzător cu Canada (CETA), CESE, GCI al UE și GCI canadiene au solicitat în mod repetat realizarea unor progrese ferme în ceea ce privește evaluarea timpurie, pe care părțile și-au asumat-o în cadrul instrumentului comun de interpretare menit să asigure o aplicare mai eficace a dispozițiilor în materie de muncă și de mediu. GCI-urile ambelor părți ar trebui implicate îndeaproape în acest proces de evaluare.

4.11. *Manualul de punere în aplicare:* CESE salută ideea elaborării unor manuale de punere în aplicare, care să-i ajute pe partenerii ALS să înțeleagă mai bine angajamentele în materie de comerț și dezvoltare durabilă și să le ofere orientări pentru punerea lor în aplicare. În ceea ce privește aspectele legate de muncă, partenerii sociali trebuie să fie considerați parteneri esențiali pe teren. Bazele de date comparative oficiale trebuie să meargă mult mai departe decât progresele de natură lingvistică din formularea acordului și să se concentreze asupra nivelului real de punere în aplicare a dispozițiilor privind comerțul și dezvoltarea durabilă.

4.12. *Consolidarea resurselor:* UE ar trebui să vizeze ca unele dintre resursele sale de ajutor pentru comerț să sprijine participarea și consolidarea capacităților GCI non-UE și a organizațiilor societății civile în ceea ce privește comerțul durabil și eforturile de investiții.

4.13. *Acțiuni în domeniul climei:* Dacă comerțul nu este motorul principal al acțiunilor în domeniul climatic, el ar trebui să joace un rol de capacitate a agendei globale privind schimbările climatice, cu un rol pozitiv pentru întreprinderi în promovarea oportunităților pentru industria tehnologiilor curate, acordând o atenție deosebită IMM-urilor. Impunerea Acordului de la Paris drept un „element esențial” pentru toate viitoarele acorduri comerciale cuprinzătoare, adică suspendarea lor în caz de nerespectare, este o măsură importantă care ar trebui extinsă pentru a acoperi convențiile fundamentale și actualizate ale OIM.

4.14. *Comerțul și munca:* CESE salută faptul că s-a extins aria aspectelor legate de muncă incluse în capitolele CDD și încurajează actualizările viitoare ale angajamentelor. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă trebuie să aibă legături mai strânse cu Declarația MNE a OIM și cu orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale. CE ar trebui să promoveze ratificarea convențiilor OIM incluse în Declarația MNE. Legislația avansată a UE, în special guvernanta corporativă sustenabilă și obligația de diligență, ar trebui să ofere un context continuu pentru dezvoltarea în continuare a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Cu toate acestea, pentru a aduce o schimbare pe teren, aceste angajamente necesită o aplicare mai proactivă și forță executorie consolidată.

Transparență și comunicare

4.15. *Mai multă transparență și o mai bună comunicare:* CESE se alătură tuturor instituțiilor și părților interesate în a accentua importanța transparenței și comunicării. Publicarea unui proces-verbal cuprinzător oferă un punct de pornire util pentru implicarea societății civile. Ședințele din cadrul dialogului CE cu societatea civilă sunt un canal de comunicare important, însă acestea trebuie să se îmbunătățească în direcția unei monitorizări mai structurate. În acest scop, CESE recomandă să se renunțe la gândirea compartimentată și să se asigure că diferitele canale de comunicare – cu PE, statele membre și societatea civilă – se consolidează reciproc.

4.16. *Un răspuns într-un termen dat la cererile în materie de CDD:* CESE salută lansarea, în 2020, a unui sistem de reclamații prin crearea ghișeului unic și în special a unității specializate aflată sub autoritatea responsabilului cu aplicarea dispozițiilor în materie comercială (CTEO), care se ocupă exclusiv de plângerile în materie de comerț și dezvoltare durabilă. Este prea devreme pentru a-i evalua eficacitatea, dar CESE se așteaptă ca elaborarea continuă a acestui mecanism să implice și să dea curs recomandărilor societății civile.

5. Următoarea generație de capitole privind comerțul și dezvoltarea durabilă

5.1. De la planul de acțiune din 2018, lumea comerțului a evoluat, la fel și dezbaterile privind CDD. Noul Pact verde a devenit un obiectiv politic general inclusiv pentru agenda comercială a UE. Actorii instituționali, cum ar fi PE și statele membre, își intensifică solicitările privind o reformă ambițioasă în domeniul comerțului și al dezvoltării durabile. Pandemia de COVID-19 a perturbat fluxurile comerciale într-un mod fără precedent, dezvăluind probleme majore în lanțurile valorice și de aprovizionare globale, care sunt adesea legate de nerespectarea angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă. Prima cauză legată de un litigiu în materie de CDD a supus sistemul actual unui test revelator referitor la buna funcționare a instituțiilor. Noul CTEO a creat așteptări mari în ceea ce privește concentrarea și resursele îmbunătățite, precum și noi instrumente legislative pentru o mai bună punere în aplicare și asigurare a respectării angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă. Între timp, partenerii comerciali ai UE, precum Canada și SUA, au adoptat instrumente solide de punere în aplicare în cadrul propriilor ALS sau, la fel ca Noua Zeelandă, au prezentat propuneri ambițioase în cadrul negocierilor comerciale cu UE, asigurându-se că schimbările comerciale funcționează în beneficiul tuturor.

5.2. CDD nu este doar o dezbatere despre valori, ci este o chestiune de supraviețuire atât la nivelul UE, cât și la nivel mondial. Susținând o abordare holistică, CESE sprijină eforturile UE de a promova agenda privind sustenabilitatea la nivel multilateral și solicită alianțe strategice cu principalii parteneri comerciali cu privire la chestiuni prioritare, cum ar fi relocarea emisiilor de dioxid de carbon sau obligația de diligență. Reiterează necesitatea ca UE să își asume rolul de lider în ceea ce privește o reformă ambițioasă a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și să elimine tabuurile, de exemplu în ceea ce privește aspectele sociale ale comerțului. CESE a salutat, ca un exemplu de regândire pozitivă, recenta propunere a SUA de a aborda problema mondială a muncii forțate pe navele de pescuit în cadrul negocierilor în curs ale OMC privind subvențiile pentru pescuit⁽³⁾.

5.3. CESE a solicitat în mod constant integrarea unor capitole CDD mai ferme, considerând că *planul de acțiune cu 15 puncte* nu dă rezultate. În aceeași ordine de idei, revizuirea politicii comerciale din 2021 ia în considerare acțiuni suplimentare privind punerea efectivă în aplicare și asigurarea respectării capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, inclusiv, printre altele, „posibilitatea unor sancțiuni în caz de nerespectare”.

5.4. În prezent, s-a dobândit suficientă experiență și s-au desprins învățămintele necesare pentru a regândi abordarea actuală, iar CESE sugerează introducerea unei noi perspective privind inițiativele pentru a permite capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă să realizeze pe deplin obligațiile juridice. Aceste dezbateri trebuie să asigure o poziție la fel de importantă a standardelor de muncă și de mediu pe agenda de punere în aplicare și de asigurare a respectării dispozițiilor.

Instrumente de politică care oferă un efect de pârghie suplimentar punerii în aplicare a capitolelor CDD

5.5. În mai 2020, Franța și Țările de Jos au publicat un document neoficial în care solicită UE să își îmbunătățească „analiza aspectelor socioeconomice ale efectelor comerciale și să își sporească nivelul de ambiție în ceea ce privește legătura dintre comerț și dezvoltarea durabilă în toate dimensiunile sale”⁽⁴⁾, în lumina noului Pact verde european. CESE salută adoptarea unei abordări mai analitice cu privire la efectele comerciale și sprijină cu fermitate recomandarea de a stimula punerea efectivă în aplicare a angajamentelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă cu o reducere treptată a tarifelor, inclusiv posibilitatea de a retrage anumite linii tarifare în cazul unei încălcări ulterioare, precum și clarificarea condițiilor pe care țările trebuie să le îndeplinească pentru aceste reduceri.

5.6. CESE încurajează, de asemenea, să se analizeze, în afara setului de instrumente comerciale clasice, măsuri complementare care ar garanta o schimbare efectivă pe teren. UE ar trebui să adopte o directivă ambițioasă privind obligația de diligență, care să recunoască responsabilitatea pe baza standardelor actuale și să ofere un cadru juridic clar și sigur pentru întreprinderile europene și cele din țări terțe care își desfășoară activitatea în UE. CESE a pledat cu fermitate în favoarea obligațiilor de diligență în acordurile comerciale în ceea ce privește lanțurile valorice și de aprovizionare globale, acest principiu având ca scop orientarea deciziilor de management care vizează sustenabilitatea întreprinderilor din punct de vedere economic, ecologic și social⁽⁵⁾.

5.7. Pentru a-și promova agenda de dezvoltare durabilă, UE trebuie să analizeze și alte capitole și domenii decât capitolele clasice CDD, cum ar fi investițiile, stabilind legături și sinergii. Investitorilor străini ar trebui să li se solicite respectarea obligației de diligență înainte de a putea beneficia de acoperirea unui acord internațional de investiții. În mod similar, părțile la un ALS ar trebui să garanteze respectarea de către întreprinderile rezidente pe teritoriile lor a cerințelor privind obligația de diligență⁽⁶⁾.

5.8. Pentru a avea un comerț durabil, UE trebuie neapărat să introducă dispoziții privind cooperarea dintre părți în lupta împotriva spălării banilor, a infracțiunilor fiscale și a evitării obligațiilor fiscale. Corupția subminează, de asemenea, eforturile de dezvoltare durabilă și se impune includerea unor standarde comparabile înalte pentru a fi eradicată.

5.9. Atribuirea contractelor de achiziții publice ar trebui să fie condiționată de faptul că întreprinderile respective se află în țări care respectă standardele fundamentale ale OIM și Acordul de la Paris. ALS ale UE trebuie să promoveze cele mai bune practici privind includerea criteriilor sociale și de mediu în achizițiile publice⁽⁷⁾.

5.10. Deși perspectiva de mediu a capitolelor CDD a avansat cel mai mult în ultimul deceniu, persistă două provocări principale. În primul rând, obligațiile în materie de climă în temeiul Acordului de la Paris se reduc la punerea în aplicare stabilită la nivel național, ceea ce face dificilă identificarea încălcărilor. În al doilea rând, lipsa unor standarde internaționale

⁽³⁾ JO C 374, 16.9.2021, p. 73.

⁽⁴⁾ Document neoficial privind comerțul, efectele socioeconomice și dezvoltarea durabilă, 2020.

⁽⁵⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 136 și JO C 429, 11.12.2020, p. 197.

⁽⁶⁾ Idem.

⁽⁷⁾ JO C 374, 16.9.2021, p. 73.

de mediu, de exemplu pentru aerul curat sau pentru apă, face dificilă stabilirea obligațiilor. Este important să se depună eforturi în vederea operaționalizării angajamentelor de mediu pentru a elabora standarde, legate, de asemenea, de obligațiile de diligență. Având în vedere pandemia de COVID-19, biodiversitatea a devenit o prioritate mai urgentă ca oricând. Pactul verde, inițiativele legislative ale UE privind economia circulară sau mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM)⁽⁸⁾ devin subiecte relevante în contextul dezvoltării durabile.

5.11. Aplicarea unei perspective mai cuprinzătoare dezvăluie probleme grave legate de sustenabilitate în acordurile de liber schimb, care nu pot fi soluționate în cadrul capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Agricultură, una dintre principalele părghii de negociere ale UE, de exemplu, are un impact clar asupra durabilității. CESE pune un accent deosebit pe aducerea securității alimentare și a durabilității în UE în centrul analizei⁽⁹⁾. Urmărind un lanț de aprovizionare cu alimente mai eficient și mai echitabil, CESE solicită o punere în aplicare lină a Directivei privind practicile comerciale neloiale în cadrul lanțului de aprovizionare agricol și alimentar.

Consolidarea forței executorii efective

5.12. CESE a solicitat în mod repetat un grup de experți modernizat care să poată declanșa un mecanism de soluționare a litigiilor între state, să prevadă sancțiuni financiare sau de altă natură și măsuri reparatorii pentru partea vătămată⁽¹⁰⁾. GCI ar trebui să aibă un rol activ în cadrul de soluționare a litigiilor. Echipa CTEO ar trebui să investigheze cererile transmise de un GCI și să furnizeze informații și să urmărească orice acțiune de asigurare a respectării legislației și rapoartele grupului de experți.

5.13. CESE salută noua abordare din cadrul Acordului privind comerțul și cooperarea (TCA), care plasează condițiile de concurență echitabile și durabilitatea în prim plan și aplică un mecanism de soluționare a litigiilor cu acces la căi de atac pentru orice încălcare. Acest model „hibrid” combină abordarea grupului de experți cu un element executoriu în cazul lipsei persistente de conformitate cu măsurile de menținere a nivelului de protecție sau de asigurare a respectării legislației la nivel național în ceea ce privește dispozițiile în materie de muncă, sociale, de mediu sau climatice. Acesta include compensarea temporară convenită între părți sau suspendarea unilaterală a obligațiilor de către partea reclamantă în orice domeniu (de exemplu, tarifele comerciale, drepturile de trafic aerian, accesul la apele de pescuit) în anumite condiții.

5.14. Un secretariat independent în domeniul muncii care să abordeze aspectele transnaționale legate de forța de muncă în cadrul unui ALS, inclusiv impactul asupra pieței forței de muncă, și să monitorizeze și să investigheze conformitatea capitolului respectiv privind forța de muncă, precum și un mecanism colectiv de reclamații ar trebui să completeze punerea în aplicare a capitolelor CDD⁽¹¹⁾. În calitate de organism competent recunoscut la nivel internațional, OIM ar trebui implicată în monitorizarea punerii în aplicare a convențiilor OIM în ALS. Rolul său ar trebui, de asemenea, consolidat și instituționalizat în ceea ce privește interpretarea corectă a instrumentelor OIM în cazul unui conflict care implică standarde internaționale în domeniul muncii. OIM ar trebui să fie implicată în mod sistematic pentru a oferi orientări grupului de experți cu privire la aceste aspecte.

5.15. CESE propune să se analizeze o serie de abordări inovatoare în ceea ce privește soluționarea litigiilor în materie de muncă, care ar permite grupurilor internaționale ad-hoc să impună măsuri reparatorii unei întreprinderi care încalcă standardele internaționale convenite în domeniul muncii. GCI din cadrul CETA din UE și Canada⁽¹²⁾ au semnalat exemplul mecanismului de reacție rapidă din cadrul acordului comercial dintre SUA, Mexic și Canada (USMCA)⁽¹³⁾, în temeiul căruia sancțiunile includ suspendarea tarifelor preferențiale pe baza unei scale de gravitate și a recidivei. Obiectivul rămâne acela de a încuraja, ori de câte ori este posibil, remedierea prin colaborare bilaterală și dialog între părți, însă introducerea unor consecințe descurajează întreprinderile să încalce conformitatea.

5.16. Evaluarea executării pe baza cauzelor soluționate cu succes oferă doar o imagine parțială, cu atât mai mult cu cât litigiile sunt întotdeauna o soluție de ultimă instanță. Posibilitatea unor sancțiuni reprezentative, de asemenea, o „încurajare fermă” a conformității, indiferent dacă este utilizată sau nu. În cele din urmă, „non-cauzele” și evoluția lor sunt relatări convingătoare pe care CE ar trebui să le ia în considerare pentru realizarea studiului comparativ privind abordările diferite ale țărilor. Simpla comparație a formulărilor acordurilor și a modului în care acestea progresează la nivel lingvistic ar oferi, luată în sine, puține informații semnificative. De asemenea, este necesară o evaluare calitativă a rezultatelor punerii în aplicare, de exemplu, prin valorificarea experiențelor societății civile în procesul de consiliere a negocierilor și în monitorizarea punerii în aplicare a unor astfel de dispoziții.

⁽⁸⁾ Viitorul aviz NAT/834 privind CBAM.

⁽⁹⁾ Viitorul aviz NAT/822 pe tema *Autonomia strategică, securitatea alimentară și durabilitatea*.

⁽¹⁰⁾ JO C 364, 28.10.2020, p. 53.

⁽¹¹⁾ JO C 227, 28.6.2018, p. 27.

⁽¹²⁾ Declarația comună a GCI al UE și Canadei, septembrie 2020.

⁽¹³⁾ Acordul dintre Statele Unite ale Americii, Mexic și Canada

Cadrul de capacitate pentru participarea societății civile prin intermediul GCI

5.17. GCI-urile reprezintă o realizare esențială a ALS-urilor de nouă generație, însă au nevoie de un cadru instituțional consolidat pentru a-și îndeplini cu succes sarcinile de monitorizare, fie în ceea ce privește comerțul și dezvoltarea durabilă, fie în cadrul ALS ale UE în ansamblu.

5.18. Principalele preocupări sunt legate de faptul că unele organisme ale GCI din țările partenere nu sunt active, reprezentative sau sunt chiar lipsite de independență față de influența guvernamentală. Problema își are adesea originea în procesele de înființare nedefinite în acord, în libertatea părților de a alege organismele existente și în lipsa consecințelor în cazul în care angajamentele nu sunt puse în aplicare. CESE se teme în special că eliminarea termenului „echilibrat” din TCA în ceea ce privește componența GCI ar putea afecta grav funcționarea acestuia.

5.19. În cadrul acordurilor comerciale regionale, cum ar fi UE-America Centrală și UE-Columbia/Peru/Ecuador, sau al unui viitor acord între UE și Mercosur, persistă preocupări cu privire la înființarea unor GCI individuale în fiecare țară parteneră. Această abordare strict „internă” constituie un obstacol major în calea oricărui angajament semnificativ între GCI naționale partenere și omoloagele lor din UE.

5.20. Prin urmare, capitolele CDD trebuie să creeze organisme ale GCI cu mandat specific, independente, reprezentative și cu o componență echilibrată, toate acestea fiind clar definite. Părțile trebuie să poarte răspundere pentru înființarea și funcționarea acestora. Acordurile regionale ar trebui să instituie organisme regionale comune, cu sprijinul adecvat al secretariatului. Delegațiile UE și CESE ar trebui să sprijine procesul de înființare și activitatea acestora, inclusiv cu orientări și bune practici. De asemenea, CESE sugerează să se aibă în vedere o mai bună corelare între organizațiile reprezentative din cadrul GCI din UE și din afara UE, în special a părților interesate din domeniul mediului și cel al afacerilor.

5.21. Pentru a consolida colaborarea GCI ale UE cu societatea civilă din țările partenere, sunt neapărat necesare ședințe anuale comune ale GCI; aceste ședințe ar trebui stabilite chiar în ALS propriu-zise. CESE consideră că crearea unor organisme comune ale societății civile are o valoare adăugată și contribuie în mod semnificativ, în special la sprijinirea societății civile din țările partenere. Rolul său specific urmează să fie menținut în cadrul comitetelor consultative mixte (CCM) ca spațiu esențial de dialog pentru societatea civilă de ambele părți ale acordurilor de asociere, cum este cazul acordului UE-Chile⁽¹⁴⁾.

5.22. Rolul CESE în modelarea și asigurarea funcționării efective a GCI este esențial și ar trebui consolidat. În iulie 2021, CESE a stabilit calea de urmat prin organizarea primei ședințe #AllDAGs („Toate GCI”), care a reunit toți membrii celor 11 GCI existente pentru a discuta măsuri concrete de îmbunătățire. Fiind prezent în toate GCI, CESE reprezintă o componentă vitală a tuturor președințiilor GCI, compuse dintr-un președinte și doi vicepreședinți, selectați din cele trei grupuri și toți membrii unui GCI. Colaborarea în cadrul președințiilor comune ale GCI este o oportunitate de a beneficia atât de expertiza CESE, cât și de cea din afara CESE pentru conducerea activității GCI, iar această practică ar trebui să continue. În special pentru GCI privind Ucraina, Moldova și Georgia, membrii CESE din țările vecine ale UE s-au dovedit extrem de valoroși. Dincolo de rolul membrilor săi, CESE ajută, de asemenea, GCI, oferindu-le GCI un sprijin valoros din partea secretariatului.

5.23. Vizibilitatea sporită și canalele instituționale structurate sunt esențiale pentru a obține rezultate. Președințiile GCI ar trebui fie invitați permanenți în subcomitetului părților CDD și în grupurile de monitorizare ale acordurilor respective din cadrul PE. Grupul de experți cu participarea statelor membre privind CDD și noul responsabil cu aplicarea dispozițiilor în materie comercială (CTEO) ar trebui să se implice îndeaproape în activitatea GCI-urilor, prin structuri de raportare și schimb de informații. Aceste demersuri ar trebui să fie completate cu un schimb de informații cu OIM cu privire la punerea în aplicare a dispozițiilor legate de CDD în domeniul muncii și cu secretariatele AMM pe teme de mediu și climă. Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) și delegațiile UE din țările partenere ar trebui să organizeze informări periodice cu GCI și, în țările vizate, ar trebui să fie sprijinite de atașați specializați în domeniul muncii și al mediului.

5.24. CESE subliniază necesitatea de a stimula cooperarea cu societatea civilă, de la modelarea la monitorizarea instrumentelor și a acordurilor comerciale. Solicită reinstituirea grupului de experți privind ALS, care a contribuit printr-un angajament neegalat, atât de necesar și sistematic în ceea ce privește aspectele comerciale. GCI reprezintă, de asemenea, o sursă inestimabilă de cunoștințe cu privire la aspecte transversale legate de CDD, care ar trebui valorificată la întregul său potențial.

⁽¹⁴⁾ Un viitor aviz REX/536 va analiza cadrul pentru implicarea societății civile pe parcursul întregului ciclu de viață al acordurilor comerciale și politice; avizul urmează să fie adoptat în primăvara anului 2022.

5.25. Provocările din ce în ce mai mari cu care se confruntă GCI necesită soluții sistemice, însoțite de resurse adecvate, atât umane, cât și financiare. GCI însele ar trebui să se implice mai mult în deciziile conexe.

5.26. Raționalizarea GCI nu este un scop în sine. Orice nouă abordare potențială, cum ar fi concentrarea tematică a structurilor, va trebui să garanteze funcționarea eficace a acestora pentru abordarea provocărilor apărute în procesul de punere în aplicare a fiecărui acord și va trebui să implice GCI-urile în conturarea acestui proces. Reuniunile periodice ale tuturor membrilor GCI al UE ar contribui la găsirea unor soluții comune la chestiunile transversale și ar oferi o platformă pentru discutarea unor modalități pragmatice și practice înainte de următoarea reînnoire a componenței GCI în primăvara anului 2023.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către o strategie globală privind dezvoltarea rurală/urbană durabilă”

(aviz din proprie inițiativă)

(2022/C 105/08)

Raportor: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Coraportoare: **Piroska KÁLLAY**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	4.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	21.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	220/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este convins că **viitorul European** va depinde de modul în care vom aborda zonele rurale și că este necesară o cooperare mai strânsă cu zonele **urbane** pentru a garanta că nicio zonă sau niciun cetățean nu este lăsat în urmă în tranziția justă către o Uniune Europeană neutră din punct de vedere climatic, durabilă și prosperă. Un astfel de demers ar fi în conformitate cu obiectivele Pactului verde și social european, cu pachetul de redresare Next Generation EU, cu Agenda teritorială 2030 și cu cele 17 obiective de dezvoltare durabilă.

1.2. CESE consideră că UE trebuie să **reducă disparitățile dintre teritorii** prin promovarea unor politici care să asigure o tranziție justă și durabilă în toate domeniile și să garanteze o bună calitate a vieții în zonele rurale.

1.3. Având în vedere provocările legate de schimbările climatice la nivel global și de pandemii, CESE subliniază **necesitatea urgentă** de a acționa chiar acum și de a pune în aplicare o **schimbare de paradigmă** pentru a demonstra valoarea adăugată a colaborării și pentru a promova respectul și înțelegerea reciprocă, în beneficiul tuturor cetățenilor.

1.4. Prin urmare, CESE solicită factorilor de decizie să elaboreze și să pună în aplicare o **strategie cuprinzătoare și globală a UE** pentru o dezvoltare rurală și urbană echilibrată, coerentă, echitabilă și durabilă, prin valorificarea rolului comunităților locale, prin promovarea industriilor tradiționale și prin crearea de noi activități economice și de oportunități de angajare în zonele rurale, promovând în același timp sinergiile cu zonele urbane.

1.5. Pentru a consolida egalitatea condițiilor de care se bucură **comunitățile rurale și mediul urban**, CESE formulează următoarele recomandări:

- este necesar să se prevadă resurse suficiente pentru politicile rurale și să se asigure infrastructura tehnologică, de comunicații și de transport (în special de transport public, care este absolut necesar pentru viața de zi cu zi și pentru ocuparea forței de muncă), precum și sisteme eficiente și de calitate în domeniul educației și al furnizării serviciilor de sănătate. Acestea ar trebui să fie pe deplin aliniate la serviciile urbane relevante („egalitate în domeniul sănătății”);
- oferta de locuri de muncă, formare și locuințe ar trebui să reflecte și să valorifice resursele naturale rurale, creând în același timp oportunități de afaceri inovatoare;

3. parlamentele rurale și dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC), ca modele de **democrație participativă**, ar trebui să fie sprijinite de factorii de decizie politică și să implice toți cetățenii din mediul rural, inclusiv partenerii sociali, femeile, persoanele în vârstă, persoanele cu handicap, minoritățile și, în special, tinerii;

4. bunurile aparținând patrimoniului cultural ar trebui protejate și promovate ⁽¹⁾.

1.6. CESE formulează următoarele recomandări pentru dezvoltarea **rurală/urbană**:

1. guvernele ar trebui să fie transparente și echitabile în ceea ce privește furnizarea de servicii cetățenilor în toate domeniile;

2. organizațiile societății civile, inclusiv LEADER și grupurile de acțiune locală, ar trebui să dezvolte **parteneriate locale rurale și urbane** pentru a crea oportunități economice, sociale și de mediu și pentru a promova o mai bună înțelegere a interdependențelor;

3. **modelul de guvernare** al consiliilor pentru politica alimentară ar putea servi drept sursă de inspirație pentru o cooperare eficace între toate părțile interesate la nivel local. Posibilitățile de muncă la distanță, nevoia de locuințe rurale și accesul la utilizarea terenurilor au fost perturbate de noile impacturi și provocări referitoare la mediu și de pandemie;

4. încurajarea și sprijinirea schimbului de bune practici și de scenarii de risc între teritorii este binevenită;

5. accesul la o educație de înaltă calitate în zonele rurale poate fi unul dintre factorii care contribuie la dezvoltarea economică locală și poate ajuta comunitățile rurale să se adapteze la un mediu aflat în schimbare rapidă.

1.7. În special, CESE formulează următoarele **recomandări la adresa Comisiei Europene și a guvernelor naționale și regionale**:

1. viziunea pe termen lung adoptată recent de Comisie pentru zonele rurale ⁽²⁾ ar trebui dezvoltată în continuare, pentru a deveni un angajament rural și urban în favoarea unei abordări echitabile. Este important să se demonstreze valoarea adăugată a colaborării dintre organizațiile rurale și cele urbane, de exemplu în ceea ce privește inițiativa „De la fermă la consumator” și un Pact verde favorabil incluziunii din punct de vedere social;

2. Comisia Europeană ar trebui să își ia angajamentul de a crea un **grup de părți interesate din mediul rural și urban**, pe baza inițiativei „Sate inteligente”, în scopul dezvoltării de bune practici în materie de modele de parteneriat;

3. pentru a sprijini acest angajament, ar trebui să existe investiții în proiecte-pilot locale și **stimulente/condiționalități și premii** paneuropene pentru exemple progresiste de acorduri favorabile incluziunii.

1.8. CESE se angajează, de asemenea, să colaboreze cu Parlamentul European și cu Comitetul Regiunilor prin intermediul comandării unor studii de cercetare, al consultării societății civile organizate și al promovării unei Carte europene a **drepturilor și responsabilităților rurale și urbane**.

1.9. CESE va asigura o abordare integratoare în viitoarele sale avize privind politicile teritoriale, urbane și rurale. De exemplu, prezentul aviz a fost dezbătut în diferite secțiuni ale CESE înainte de a fi adoptat.

2. Introducere

2.1. În urma recomandărilor formulate în avizul CESE pe tema „O abordare integrată pentru regiunile vulnerabile ale UE”, adoptat în septembrie 2020 ⁽³⁾, și a audierii organizate la 18 iunie 2021 ⁽⁴⁾, Comitetul își propune, în prezent, să definească o strategie globală a UE privind dezvoltarea rurală și urbană durabilă, analizând cadrul general care corelează politica rurală cu toate celelalte politici relevante, identificând provocările și obstacolele existente și subliniind rolul societății civile, al întreprinderilor și al comunităților locale în elaborarea unor abordări ascendente. CESE va contribui activ la garantarea faptului că această strategie este luată în considerare la elaborarea politicilor UE.

⁽¹⁾ Avizul CESE pe tema „Contribuția zonelor rurale din Europa la Anul European al Patrimoniului Cultural 2018 prin asigurarea sustenabilității și coeziunii dintre zonele urbane și cele rurale” (JO C 440, 6.12.2018, p. 22).

⁽²⁾ COM(2021) 345 final.

⁽³⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 60.

⁽⁴⁾ Către o strategie globală privind dezvoltarea rurală și urbană durabilă și echitabilă | Comitetul Economic și Social European..

2.2. Este esențial să se gestioneze **mai bine diversitatea existentă în zonele rurale pe baza oportunităților oferite de fiecare în parte**. Există unele zone rurale care, datorită proximității lor față de zonele urbane, pot beneficia de „efectul de aglomerare” prin interacțiunea rural-urban; și, pe de altă parte, există altele care, fiind mai îndepărtate, depind mult mai mult de un sector, adesea agricultura, silvicultura, pescuitul sau minierul – în cazul lor, interacțiunea cu orașele este mai puțin vizibilă.

2.3. Deși zonele rurale și cele urbane sunt două tipuri de zone diferite, cu propriile lor caracteristici specifice și cu o dezvoltare inegală, realitatea arată că ele sunt **strâns interconectate**. Aceste interdependențe sunt, în același timp, din ce în ce mai complexe și mai dinamice, și cuprind fluxuri structurale și funcționale de persoane și bunuri de capital, informații, tehnologie și stiluri de viață. Prin urmare, este esențial să se găsească un echilibru între zonele rurale și cele urbane, fiecare din aceste tipuri de zone având nevoie de zonele de celălalt tip și neputând exista fără ele.

2.4. Idealul modului de viață rural ca situație caracterizată de **bunăstare și de calitatea vieții** pentru cetățeni trebuie să fie un obiectiv de atins, chiar și în zonele îndepărtate sau defavorizate. Strategia trebuie să caute formula adecvată pentru a asigura echilibrul necesar între aceste două aspecte și o modalitate de a se completa reciproc, pentru a asigura durabilitatea în viitor.

2.5. Provocările cu care se confruntă zonele rurale (schimbările demografice, depopularea, decalajul digital, nivelurile scăzute ale veniturilor, accesul limitat la anumite servicii, necesitatea unor perspective mai bune de ocupare a forței de muncă sau impacturile specifice ale schimbărilor climatice) pot fi abordate numai dintr-o perspectivă teritorială globală și reînnoită, care să avanseze pe calea unei relații reciproce de dezvoltare.

2.6. Acest nou context, care **depășește legătura tradițională dintre zonele rurale**, axate pe sectorul agricol și separate de mediul urban, impune ca măsurile de dezvoltare rurală să se bazeze pe o abordare multisectorială și integrată în toate regiunile, care valorifică sinergiile și se bazează pe o relație de complementaritate cu zonele rurale, urbane și intermediare.

3. Provocări și propuneri de acțiune

3.1. Abordarea tradițională care face o distincție clară între zonele rurale și cele urbane necesită **noi concepte, noi interpretări și abordări**, iar realitatea de la nivel local trebuie luată în considerare pentru a defini teritoriul vizat.

3.2. Dezvoltarea viitoare a teritoriilor europene ar trebui să se bazeze pe **complementaritatea dintre zonele rurale și cele urbane și pe coordonarea politicilor care le vizează**, cu obiectivul final de a realiza coeziunea socială și economică și durabilitatea ecologică a acestor teritorii.

3.3. CESE consideră că este nevoie de mai multă coerență în abordările strategice ale dezvoltării rurale și urbane pentru a evita suprapunerile și discrepanțele dintre strategii (de exemplu, strategia grupurilor de acțiune locală, strategia de investiții teritoriale integrate, strategia de dezvoltare locală, strategia de dezvoltare regională) și pentru a facilita punerea lor în aplicare de către actorii locali în cadrul proceselor de dezvoltare și al investițiilor.

3.4. Dezvoltarea rurală și urbană trebuie să fie coordonată în conformitate cu principiile stabilite în Agenda teritorială a UE 2030, Carta de la Leipzig, Agenda urbană a ONU, Agenda urbană a UE, Pactul de la Amsterdam, Declarația de la Cork 2.0 intitulată „Pentru o viață mai bună în zonele rurale” și Principiile OCDE privind politica urbană și rurală, în care sunt avute în vedere parteneriatele tematice și gestiunea partajată între zonele urbane și cele rurale.

3.5. **Orașele de dimensiuni medii joacă un rol esențial în ceea ce privește conectarea zonelor metropolitane urbane cu cele rurale** și, prin urmare, merită o atenție deosebită atât în planificarea teritorială, cât și în alocarea resurselor și serviciilor. Numeroase orașe europene (inclusiv Toulouse din Franța, Manresa din Spania, Torino din Italia și Aalborg din Danemarca) au pus deja în aplicare abordări foarte reușite. Rețelele de orașe precum ICLEI⁽⁵⁾, Eurotowns⁽⁶⁾ și Eurocities⁽⁷⁾ sunt actori-cheie în ceea ce privește schimbul de experiență și promovarea celor mai bune practici.

⁽⁵⁾ <https://www.iclei.org>

⁽⁶⁾ <https://www.eurotowns.org>

⁽⁷⁾ <https://eurocities.eu>

3.6. Interacțiunea dintre zonele rurale și orașe trebuie să se afle pe **agenda politică**, și trebuie facilitată înțelegerea sa de către responsabilii politici și **factorii responsabili cu elaborarea politicilor**, precum și promovarea unor modalități de a organiza aceste politici pornind de la nivelul teritorial vizat.

3.7. **Cercetarea** finanțată prin fonduri europene ar trebui, de asemenea, să exploreze în continuare modalități de promovare a unei dezvoltări rurale/urbane echitabile și durabile și de revitalizare a dezvoltării economice a zonelor rurale. Proiecte precum ROBUST⁽⁸⁾, RUBIZMO⁽⁹⁾ și LIVERUR⁽¹⁰⁾ ar trebui dezvoltate în mai mare măsură și ar trebui să conducă la schimbări concrete.

3.8. Realizarea durabilității (economice, sociale și de mediu) a acestor teritorii, rurale și urbane, necesită o **politică cuprinzătoare** legată de realitatea socioeconomică, culturală și etnografică a fiecărei zone, promovând cooperarea dintre zonele rurale și cele urbane și implicarea diferiților actori sociali și economici, precum și mecanisme de guvernare adecvate împreună cu autoritățile locale.

3.9. **Zonele rurale îndepărtate** sunt și mai expuse provocărilor cu care se confruntă zonele rurale, în general, și, ca atare, necesită politici specifice și o abordare specială. Pe lângă rezolvarea problemelor legate de dificultățile de acces la serviciile publice, inclusiv în materie de sănătate și educație, CESE propune crearea unor programe de regenerare a ecosistemului economic local, în cooperare cu așezările învecinate.

3.10. Multe dintre provocările cu care se confruntă zonele rurale depășesc domeniul de aplicare și finanțare al politicii agricole comune (PAC), astfel cum s-a subliniat în recentul raport de evaluare al CESE privind impactul PAC asupra dezvoltării teritoriale a zonelor rurale⁽¹¹⁾ și, prin urmare, este necesar să se treacă la o abordare integrată a **acțiunii** și finanțării în diferitele politici care au un impact asupra zonelor rurale. Fondurile asigurate de politicile naționale ar trebui să vină în completarea fondurilor PAC destinate dezvoltării rurale.

3.11. Politicile agricole, alimentare și rurale trebuie să fie în concordanță cu politicile privind clima și biodiversitatea, politicile care vizează reducerea sărăciei, politicile privind infrastructura și transporturile, politicile de educație și formare, cele privind furnizarea de servicii de bază de interes general (sănătate, locuințe etc.), cele care promovează dezvoltarea de noi activități bazate pe economia circulară și bioeconomie, digitalizarea sau combaterea depopulării.

3.12. Aceste politici ar trebui, de asemenea, să fie coerente și complementare cu strategiile europene cum ar fi **Pactul verde**⁽¹²⁾ sau **„De la fermă la consumator”**⁽¹³⁾, în special cu noua strategie industrială⁽¹⁴⁾, care definește sectorul agroalimentar ca fiind unul dintre ecosistemele strategice esențiale ale UE, precum și cu politicile care asigură securitatea alimentară. Experimentarea unor noi forme de cooperare între zonele urbane și cele rurale în contextul Pactului verde european nu este doar o condiție prealabilă, ci și o oportunitate pentru o tranziție echitabilă și o dezvoltare durabilă echilibrată din punct de vedere teritorial.

3.13. **Guvernanța** și armonizarea **fondurilor** europene, naționale și subnaționale ar trebui îmbunătățite, pentru a aborda mai bine dezvoltarea durabilă printr-o mai bună gestionare a aspectelor orizontale și răspunzând întotdeauna cerințelor fiecărui teritoriu.

3.14. CESE atrage atenția asupra necesității de a asigura accesul la finanțare durabilă și dezvoltarea unor instrumente financiare personalizate pentru dezvoltarea rurală și urbană, ținând seama de structura riscurilor și de caracteristicile mixului economic. În plus, taxonomia și abordarea bugetară pentru zonele rurale ar trebui să țină seama de necesitățile în materie de dezvoltare și de investiții.

3.15. Această abordare integrată necesită **coordonarea dintre diferitele administrații** și organe de gestionare, inclusiv numeroasele direcții ale Comisiei Europene care se ocupă de politicile transversale. Această coordonare orizontală implică o abordare în care factorii de decizie politică **integrează aspectele rurale în toate politicile**, pentru a garanta că nevoile zonelor rurale sunt luate în considerare.

⁽⁸⁾ <https://rural-urban.eu>

⁽⁹⁾ <https://rubizmo.eu>

⁽¹⁰⁾ <https://liverur.eu/>

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/ro/our-work/opinions-information-reports/information-reports/evaluation-caps-impact-territorial-development-rural-areas-information-report>.

⁽¹²⁾ Pagina de internet „Un Pact verde european” | Comisia Europeană.

⁽¹³⁾ Strategia „De la fermă la consumator”.

⁽¹⁴⁾ Comunicarea Comisiei privind actualizarea noii Strategii industriale 2020.

3.16. **Coordonarea cu succes între administrații** ar trebui să ia în considerare următoarele aspecte:

- (i) identificarea **amplorii corecte a intervenției**;
- (ii) stabilirea unui **rol clar de lider în coordonarea politicilor**;
- (iii) consolidarea **acordurilor de cooperare** între regiuni sau autorități locale;
- (iv) promovarea **parteneriatelor între zonele rurale și cele urbane** pentru a valorifica legăturile funcționale;
- (v) îmbunătățirea **coordonării verticale** între nivelurile de guvernare.

3.17. Este necesar să se mențină o legătură directă cu teritoriile rurale prin rolul activ al regiunilor UE, care joacă un rol esențial în definirea și punerea în aplicare a politicilor de dezvoltare rurală la nivel local. **Implicarea mai multor părți interesate** și o **abordare ascendentă** reprezintă factori esențiali pentru a garanta sustenabilitatea și asumarea la nivel local a politicilor rurale. CESE solicită să se țină seama de rolul pe care îl pot juca grupurile de acțiune locală și modelul de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității.

3.18. CESE sugerează, de asemenea, utilizarea **modelului de guvernanță** al consiliilor pentru politica alimentară ca sursă de inspirație pentru o cooperare eficientă între toate părțile interesate de la nivel local.

3.19. Ar trebui să se înregistreze progrese în ceea ce privește **contractele teritoriale** sprijinite de politici de angajament, care necesită definirea obiectivelor, unirea forțelor, stimularea angajamentelor publice și private cu orientare teritorială, dezvoltarea mecanismelor de cooperare interinstituțională și intersectorială, crearea unei noi structuri instituționale, promovarea dezvoltării durabile, recunoașterea diversității zonelor rurale și promovarea legăturilor dintre zonele urbane și cele rurale. În acest sens, întreprinderile și organizațiile din sectorul agroalimentar au acum posibilitatea de a semna codul de conduită privind practicile comerciale și de comercializare responsabile ⁽¹⁵⁾ lansat de Comisie ca parte a strategiei „De la fermă la consumator”.

3.20. Contractele teritoriale ar trebui să se bazeze pe echitate și respect. În Anglia, Țara Galilor și Scoția există **coduri de conduită rurale** menite să ajute oamenii să înțeleagă cum să respecte zonele rurale. Acestea s-ar putea transforma într-o **Cartă europeană a drepturilor ⁽¹⁶⁾ și responsabilităților pentru relații rurale și urbane echitabile și durabile**. Această Cartă ar trebui integrată în educația pentru cetățenie care se adresează tuturor membrilor societății.

3.21. CESE recunoaște că nu există formule uniforme aplicabile diferitelor regiuni și că fiecare **teritoriu** în parte ar trebui să se concentreze și să se specializeze, respectând unicitatea, diversitatea și multifuncționalitatea utilizărilor sale, identificând soluții bazate pe propriul său potențial, pe nevoile, capacitățile și aspirațiile sale. Utilizarea infrastructurii existente și reflecția asupra dezvoltării de noi infrastructuri trebuie luate în considerare la nivel global, analizând în același timp tendințele de a investi în locurile potrivite.

3.22. Necesitatea de a îmbunătăți **oportunitățile de ocupare a forței de muncă**:

- (i) pandemia de COVID-19 a accelerat procesele de digitalizare și ecologizare, care necesită eforturi de susținere în timp;
- (ii) este necesar să se creeze și să se mențină noi oportunități de ocupare a forței de muncă în zonele rurale, inclusiv cele legate de furnizarea de servicii rurale, munca la distanță, noile tehnologii sau energiile din surse regenerabile.
- (iii) consolidarea aspectelor multifuncționale ale agriculturii, încurajarea activităților fără caracter agricol și înființarea de întreprinderi în sectorul serviciilor energetice curate și în industriile din zonele rurale pot crea numeroase oportunități de angajare;
- (iv) promovarea spiritului antreprenorial, asigurarea unor norme privind concurența loială pentru **IMM-uri** și acordarea unei atenții deosebite nevoilor generațiilor mai tinere (de exemplu, munca la distanță);

⁽¹⁵⁾ Codul de conduită (europa.eu).

⁽¹⁶⁾ The Countryside Code: advice for countryside visitors gov.uk.

- (v) menținerea locurilor de muncă și a magazinelor aproape de oameni. Viziunea rural-urbană oferă oportunități de dezvoltare a unei economii circulare;
- (vi) promovarea muncii decente și îmbunătățirea condițiilor de muncă în zonele rurale, garantându-se, în același timp, că toate părțile interesate au un cuvânt de spus în procesul de îmbunătățire;
- (vii) corelarea cererii consumatorilor cu piețele regionale și rurale, prin comercializarea produselor locale și accentul pus pe etichetele de calitate;
- (viii) crearea de oportunități culturale în zonele rurale, inclusiv promovarea evenimentelor culturale și protejarea monumentelor istorice și religioase rurale (biserici, castele etc.) ar trebui încurajată pe scară largă;
- (ix) procesele de digitalizare deschid noi oportunități care ar putea crea așteptări și crește nivelul de atractivitate pentru cetățeni – în special pentru tineri – și ar putea determina inversarea tendințelor în ceea ce privește depopularea și calitatea vieții în zonele rurale. În acest scop, zonele rurale au nevoie de o infrastructură adecvată pentru a asigura conectivitatea. Strategiile privind conectivitatea și **platformele digitale** oferă soluții în acest sens, în timp ce un **act digital rural** ar facilita dezvoltarea tehnologiilor digitale în agricultură și în zonele rurale;
- (x) ar trebui sprijinite agricultura și acvacultura durabilă⁽¹⁷⁾ în zonele rurale și periurbane, precum și ecoturismul, activitățile recreative și activitățile educative privind durabilitatea, iar aceste activități ar trebui să fie compatibile cu protecția biodiversității, pentru a asigura calitatea vieții oamenilor;
- (xi) educația de calitate și accesibilă disponibilă în zonele rurale, începând cu primii ani de viață ai copiilor, poate contribui la îmbunătățirea rezultatelor în educație, în timp ce accesul la serviciile publice, cum ar fi îngrijirea copiilor și școlile, este un factor bazat pe localizare care influențează atractivitatea zonelor rurale, inclusiv pentru lucrătorii cu înaltă calificare.

3.23. Creșterea economică și crearea de locuri de muncă sunt importante, dar trebuie completate de o ofertă suficientă de **servicii**, locuințe, energie, activități recreative, educație și formare, învățare pe tot parcursul vieții și sisteme de sănătate de bună calitate, pentru a garanta că zonele rurale nu sunt doar durabile, ci și atractive ca loc de trai. UE trebuie să pună urgent bazele unei **economii a bunăstării**, durabilă și favorabilă incluziunii, care să funcționeze în beneficiul tuturor⁽¹⁸⁾.

3.24. În special, dezvoltarea continuă a transportului public la prețuri accesibile ar trebui să fie o prioritate pentru dezvoltarea zonelor rurale și, prin urmare, pentru conectivitatea cu zonele urbane. Asigurarea unui transport public la prețuri accesibile este absolut necesară pentru viața de zi cu zi și pentru ocuparea forței de muncă, fiind legată de accesibilitatea serviciilor publice esențiale, precum școlile, structurile de îngrijire a copiilor, medicii sau farmaciile și naveta către și de la locul de muncă.

3.25. Acest obiectiv necesită **noi forme de furnizare de servicii rurale**:

- (i) furnizarea de servicii integrate (amplasarea mai multor servicii în același spațiu; colaborare între furnizorii de servicii; cooperare între echipe de profesioniști; furnizarea serviciilor prin colaborarea dintre organizațiile publice, private și comunitare);
- (ii) o abordare bazată pe prestarea de servicii alternative și mai flexibile (servicii itinerante care se deplasează spre cetățeni; modele de sisteme radiale, în cadrul cărora serviciile sunt furnizate în mod regulat dintr-o locație centrală; servicii mai bine adaptate la nevoile locale);
- (iii) soluții tehnologice și digitale, inclusiv în sectoarele educației și al sănătății.

3.26. O strategie globală pentru atingerea **pragurilor de servicii** în diferite teritorii și schimbul de servicii între diferite părți ale teritoriilor sunt elemente esențiale pentru proiectarea unor zone urbane și rurale durabile.

⁽¹⁷⁾ A se vedea Avizul pe tema „Orientări strategice pentru dezvoltarea durabilă a acvaculturii în UE” – NAT/816 (JO C 517, 22.12.2021, p. 103) și Avizul pe tema „O nouă abordare pentru o economie albastră sustenabilă în UE” – NAT/817 (JO C 517, 22.12.2021, p. 108).

⁽¹⁸⁾ Avizul CESE pe tema „Economia durabilă de care avem nevoie” (JO C 106, 31.3.2020, p. 1).

3.27. Este necesar să se elaboreze o strategie care, prin îmbunătățirea serviciilor rurale și crearea de noi oportunități de ocupare a forței de muncă, să contribuie la stabilirea populației în zonele respective și, mai ales, la **asigurarea necesarei reînnoiri a generațiilor**.

Bruxelles, 21 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Autonomia strategică, securitatea alimentară și durabilitatea”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2022/C 105/09)

Raportor: **domnul Klaas Johan OSINGA**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	4.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/abțineri)	128/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE propune o definiție a autonomiei strategice deschise aplicate sistemelor alimentare bazată pe producția de alimente, forța de muncă și comerțul echitabil, având ca obiectiv general garantarea securității alimentare și a sustenabilității pentru toți cetățenii UE prin lanțuri de aprovizionare cu alimente echitabile, sănătoase, sustenabile și reziliente.

1.2. În special, sistemele alimentare din UE ar trebui să fie mai diversificate; forța de muncă din sectorul agricol ar trebui consolidată, în special prin atragerea tinerilor și garantarea unor condiții de muncă și remunerare decente; politicile comerciale ar trebui aliniate cu normele UE în materie de sustenabilitate alimentară și competitivitate ⁽¹⁾.

1.3. Autonomia strategică deschisă și sustenabilitatea sistemelor alimentare sunt garantate optim prin dezvoltarea unui set de instrumente care include măsuri de gestionare a riscurilor pentru a ajuta lanțurile de aprovizionare cu alimente să facă față situațiilor extreme și autoritățile naționale și ale UE să ia măsuri imediat.

1.4. Evenimentele recente cauzate de pandemia de COVID-19, de condițiile meteorologice extreme ca urmare a perturbării climei și de atacurile cibernetice demonstrează necesitatea de a îmbunătăți reziliența și sustenabilitatea sistemelor alimentare. În cadrul strategiei „De la fermă la consumator” (F2F), Comisia Europeană (CE) elaborează un plan de urgență al UE în materie de aprovizionare cu alimente și securitate alimentară și un mecanism aferent de răspuns la situațiile de criză alimentară ⁽²⁾. Aceasta ar urma să contribuie la sporirea conștientizării riscurilor și ar include identificarea, evaluarea, cartografierea și monitorizarea principalelor riscuri, prin supunerea la teste de rezistență a sistemelor critice, atât la nivelul UE, cât și al statelor membre, determinând introducerea unor măsuri care vor rezolva problemele întâlnite;

1.5. UE are nevoie de un sistem de prevenire a situațiilor în care, din cauza interdependențelor, evenimente precum penele de electricitate și de rețea sau atacurile cibernetice devin incontrollabile. Câteva exemple: un oraș care trebuie să se izoleze timp de mai multe săptămâni, o pană de electricitate care durează mai multe zile, o companie alimentară sau un comerciant cu amănuntul care este ținta unui atac cibernetic.

⁽¹⁾ Pentru ca politica alimentară europeană să fie cu adevărat relevantă pentru consumatorii europeni, este esențial ca alimentele produse în mod durabil în UE să fie competitive. Aceasta înseamnă că, pe de o parte, sectorul agroalimentar european este în măsură să livreze consumatorilor nu numai alimente la prețuri care acoperă costurile suplimentare pentru îndeplinirea unor criterii precum durabilitatea, bunăstarea animalelor, securitatea alimentară și nutriția, ci și un venit echitabil al fermierilor, și, pe de altă parte, își menține poziția pe piață ca opțiune preferată de marea majoritate a consumatorilor (JO C 129, 11.4.2018, p. 18; JO C 429, 11.12.2020, p. 268).

⁽²⁾ Plan de urgență, CE.

1.6. Pentru a îmbunătăți mecanismele de adaptare, este necesar să se dezvolte sistemele alimentare existente, diversificându-le totodată, inclusiv modelele de afaceri pentru magazinele agricole, agricultura urbană, agricultura verticală și abordarea bazată pe producția locală destinată nevoilor locale, în general, ceea ce înseamnă punerea în aplicare mai extinsă a rezultatelor cercetării și inovării de către fermieri și cultivatori, astfel contribuindu-se la reducerea la minimum a riscului de „deșerturi alimentare” și de specializare a producției⁽³⁾. În același timp, trebuie consolidate avantajele unui sistem eficient de distribuție de la ferme la punctele de prelucrare și la piețe.

1.7. Pentru a garanta producția pe termen lung de alimente suficiente și sănătoase și mijloace de subzistență viabile, este important ca resursele naturale să fie utilizate în mod sustenabil, conservând solul și resursele de apă, combătând schimbările climatice și declinul biodiversității și protejând bunăstarea animalelor. UE ar trebui, de asemenea, să consolideze producția locală și regională, pentru a combina o producție și o prelucrare a alimentelor bine echilibrate cu o amprentă a alimentelor cu emisii reduse de dioxid de carbon.

1.8. PAC joacă un rol vital pe plan economic, social și ecologic. Ea ar trebui să stabilizeze piețele în timpul crizelor, oferind în același timp o plasă de siguranță pentru fermieri și procesatori și protejând mediul, forța de muncă, clima și bunăstarea animalelor. PAC joacă un rol în menținerea capacității strategice de producție, a siguranței și suficienței alimentare.

1.9. Fermele, terenurile agricole fertile și apele sunt active strategice și trebuie protejate până la un anumit nivel în întreaga UE: ele constituie piatra unghiulară a autonomiei noastre strategice deschise în domeniul alimentar.

1.10. CESE își reiterează recomandarea de a explora opțiunea unui consiliu european pentru politica alimentară pe mai multe niveluri și care să includă mai multe părți interesate⁽⁴⁾. În contextul autonomiei strategice deschise, un astfel de consiliu ar putea juca, printre altele, un rol de monitorizare și ar putea contribui la evaluarea și anticiparea riscurilor în cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente.

1.11. UE trebuie să garanteze că frontierele rămân deschise în siguranță și că se mențin forța de muncă și logistica necesare producției și distribuției de alimente („culoarele verzi”), atât în interiorul UE, cât și spre țări terțe. În acest scop, este nevoie de un mecanism solid de coordonare între statele membre, CE și țările terțe.

2. Introducere

2.1. Prezentul aviz din proprie inițiativă urmărește să exploreze conceptul de „autonomie strategică deschisă” pentru Europa în ceea ce privește securitatea alimentară și sustenabilitatea pe viitor, și să ofere puncte de vedere și recomandări politice orientate spre viitor ale societății civile. În special, avizul reprezintă un „document de reflecție” cu privire la aspecte care rezultă în urma unor evenimente recente precum pandemia de COVID-19, fenomenele meteorologice extreme, atacurile cibernetice și tensiunile politice/sociale.

2.2. „Autonomia strategică deschisă” trebuie privită ca o oportunitate pentru UE de a asigura securitatea aprovizionării sale cu alimente și de a institui standarde înalte de sustenabilitate alimentară, în special în contextul Pactului verde european și al obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU. Provocarea europeană în materie de sustenabilitate alimentară trebuie abordată atât pe plan intern, cât și extern, iar avizul va analiza, de asemenea, posibilele modalități de a proteja și de a îmbunătăți disponibilitatea produselor alimentare sustenabile pentru toți cetățenii europeni, în special în perioade de criză.

2.3. Avizul se bazează pe o serie de propuneri și idei concrete deja prezentate de CESE în activitatea sa anterioară⁽⁵⁾. Aceste propuneri pot fi rezumate după cum urmează:

— promovarea unei politici alimentare cuprinzătoare în UE, cu scopul de a încuraja regimurile alimentare sănătoase care au la bază sisteme alimentare sustenabile, de a corela agricultura cu nutriția și serviciile ecosistemice și de a asigura lanțuri de aprovizionare care protejează sănătatea publică pentru toate categoriile societății europene. O astfel de politică, reflectată în prezent în strategia „De la fermă la consumator” a Comisiei, ar trebui să îmbunătățească coerența între domeniile de politică legate de alimentație, să restabilească valoarea alimentelor și să promoveze trecerea pe termen lung de la productivismul și consumerismul alimentar la „cetățenia alimentară”;

⁽³⁾ COVID-19 și fenomenele alimentare, FAO.

⁽⁴⁾ JO C 129, 11.4.2018, p. 18 și JO C 429, 11.12.2020, p. 268.

⁽⁵⁾ Printre altele: JO C 129, 11.4.2018, p. 18, JO C 190, 5.6.2019, p. 9, JO C 429, 11.12.2020, p. 268, JO C 429, 11.12.2020, p. 66, JO C 440, 6.12.2018, p. 165, avizul CESE pe tema „Către un lanț echitabil de aprovizionare cu alimente”, NAT/823 (JO C 517, 22.12.2021, p. 38).

- consolidarea potențialului lanțurilor scurte de aprovizionare cu alimente, al agroecologiei și al sistemelor de calitate a produselor;
- asigurarea unor prețuri echitabile și interzicerea practicilor comerciale neloiale;
- includerea în toate viitoarele acorduri comerciale ale UE a strategiei „De la fermă la consumator” și a strategiei privind biodiversitatea, propuse în cadrul Pactului verde european, ca standarde globale de sustenabilitate;
- garantarea implicării și participării structurate a societății civile și a tuturor părților interesate de-a lungul lanțului de aprovizionare cu alimente, inclusiv prin intermediul unui consiliu european pentru politica alimentară.

2.4. În cele din urmă, avizul din proprie inițiativă își propune să ofere informații valoroase pentru lucrările în curs privind strategia „De la fermă la consumator” din cadrul Pactului verde european, PAC, revizuirea politicii comerciale și Agenda analizei prospective strategice, aducând securitatea alimentară și sustenabilitatea UE în centrul analizei.

2.5. În septembrie 2021, ONU a organizat un summit privind sistemele alimentare, menit să ajute țările să realizeze cele 17 ODD, în special ODD 2 – Fără foamete. CESE a prezentat o contribuție la această dezbatere ⁽⁶⁾.

3. Autonomia strategică deschisă: componentele sale esențiale pentru sistemul alimentar

3.1. Potrivit CE, „autonomia strategică deschisă” reprezintă capacitatea UE de a face propriile alegeri și de a modela lumea din jurul său prin spirit de conducere și implicare, reflectând interesele și valorile sale strategice. Aceasta îi permite UE să fie mai puternică, atât din punct de vedere economic, cât și geopolitic, prin faptul că ⁽⁷⁾:

- este deschisă față de comerțul și investițiile care ajută economia UE să se redreseze în urma crizelor și să rămână competitivă și conectată la nivel mondial;
- este sustenabilă și responsabilă, asumându-și rolul de lider la nivel internațional pentru a modela o lume mai ecologică și mai echitabilă, consolidând alianțele existente și colaborând cu numeroși parteneri;
- este capabilă să ia poziție împotriva practicilor neloiale și coercitive și este gata să își exercite drepturile, favorizând în același timp cooperarea internațională în vederea soluționării problemelor globale.

3.2. „Autonomia strategică deschisă” trebuie să fie mai bine definită în ceea ce privește sistemele alimentare. CESE dorește să contribuie la reflecția cu privire la modul în care UE poate fi mai bine pregătită pentru crizele viitoare. Acest aspect ar trebui să facă parte din planul de redresare al UE, de exemplu prin utilizarea fondurilor „Next Generation EU”.

3.3. CESE sugerează o definiție a autonomiei strategice deschise bazată pe producția de alimente, forța de muncă și comerțul echitabil, având ca obiectiv general garantarea securității alimentare și a sustenabilității pentru cetățenii UE prin lanțuri de aprovizionare cu alimente echitabile, sustenabile și reziliente.

3.4. Producția de alimente

3.4.1. Securitatea alimentară ar trebui abordată din perspectivă internațională, națională și locală. 55 % din populația lumii trăiește în orașe, unde se produc puține alimente proaspete – așa-numitele „deșerturi alimentare”. ONU preconizează că acest procent va crește până la 68 % până în 2050. Previzunile arată că urbanizarea, combinată cu creșterea globală a populației mondiale, ar putea adăuga încă 2,5 miliarde de persoane la populația din zonele urbane până în 2050 ⁽⁸⁾. Se preconizează că nivelul de urbanizare din Europa va crește la aproximativ 83,7 % în 2050 ⁽⁹⁾.

3.4.2. În cadrul pieței interne a Uniunii Europene, alimentele sunt transportate zilnic în cea mai mare parte din zonele rurale și de la punctele de prelucrare către supermarketurile din zonele urbane. Cu toate acestea, magazinele exploatațiilor agricole locale și magazinele online s-au bucurat de o popularitate sporită în rândul consumatorilor în timpul măsurilor de izolare din 2020/2021.

⁽⁶⁾ Contribuție la Summitul ONU din 2021 privind sistemele alimentare, CESE.

⁽⁷⁾ Revizuirea politicii comerciale, CE.

⁽⁸⁾ Se estimează că 68 % din populația lumii va locui în zone urbane până în 2050, ONU.

⁽⁹⁾ Urbanizarea în Europa, CE; UN World Urbanisation Prospects 2018.

3.4.3. Dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare contribuie la reziliența Europei. Canalele locale ar trebui să corespundă nevoilor populației și caracteristicilor specifice ale teritoriilor și condițiilor climatice. Capacitățile de prelucrare ar trebui dezvoltate mai mult la nivel local.

3.4.4. Diversificarea producției va ajuta, de asemenea, la sporirea rezilienței UE. În strategia „De la fermă la consumator” este prevăzută creșterea suprafețelor de teren agricol dedicat agriculturii ecologice, iar grădinile partajate, agricultura urbană și cea verticală⁽¹⁰⁾ sunt opțiuni viabile de reducere a distanțelor de transport al alimentelor și devin din ce în ce mai populare. Aceste inițiative ar trebui să fie interconectate cu alte activități locale și regionale de producție și prelucrare a alimentelor, pentru a constitui o plasă de siguranță.

3.4.5. Cartografierea vulnerabilităților ar trebui să ocupe un loc prioritar pe agenda UE. Statele membre și CE ar trebui să coopereze pentru a identifica lacunele, a reduce risipa de alimente, a elabora scenarii și a coordona formarea și comunicarea specifice.

3.4.6. Gestionarea inteligentă a stocurilor de alimente ar trebui să facă parte din autonomia strategică deschisă a UE în domeniul alimentar și să includă rotația regulată a stocurilor strategice, evitând, în același timp, speculațiile comercianților (inclusiv achiziția de materii prime și alimente sub prețurile de cost)⁽¹¹⁾, și reacțiile puternice ale piețelor prin garantarea transparenței acestora.

3.5. Forța de muncă

3.5.1. Nu există suficienți tineri formați și dispuși să lucreze în agricultură. În 2016, pentru fiecare fermier din UE cu vârsta sub de 35 de ani, existau mai mult de șase fermieri în vârstă de peste 65 de ani⁽¹²⁾.

3.5.2. În plus, fermierii continuă să absoarbă o parte disproporționată din daunele și pierderile provocate de dezastre. Frecvența și intensitatea tot mai mari ale acestora, împreună cu natura sistemică a riscurilor, tulbură viețile oamenilor, au efecte devastatoare asupra mijloacelor lor de subsistență și pun în pericol întregul nostru sistem alimentar.

3.5.3. Este esențial să se sporească forța de muncă agricolă în Europa, să se protejeze activitatea agricolă și terenurile agricole fertile și să se asigure sisteme adecvate de cunoștințe și de inovare în agricultură (AKIS). Tinerii și femeile trebuie încurajați să lucreze în agricultură și motivați să rămână la ferme timp de mai mulți ani.

3.5.4. Asigurarea unor condiții de muncă decente pentru lucrătorii agricoli din UE și din afara UE în agricultură și în sectorul alimentar și la toate nivelurile lanțului de aprovizionare este o condiție prealabilă pentru punerea în aplicare a unui sistem alimentar sustenabil și rezilient. Ar trebui să se acorde finanțare adecvată, salarii echitabile și mai mari, prețuri corecte, subvenții pentru adaptarea la schimbările climatice și drepturi pentru lucrătorii sezonieri.

3.5.5. O politică alimentară cuprinzătoare a UE ar trebui, din punctul de vedere al CESE, să asigure sustenabilitatea economică, ecologică și socio-culturală. Este, prin urmare, imperativ să se garanteze că strategia „De la fermă la consumator” remodelează în mod fundamental dinamica lanțului de aprovizionare și îmbunătățește în mod durabil veniturile și mijloacele de trai ale fermierilor⁽¹³⁾. Se pune întrebarea dacă această schimbare fundamentală necesară va avea loc în lipsa stimulentele politice și economice adecvate.

3.6. Comerțul

3.6.1. În 2020, exporturile de produse agroalimentare din UE-27 au fost evaluate la 184,3 miliarde EUR, ceea ce reprezintă o creștere de 1,4 % față de 2019, în timp ce importurile, evaluate la 122,2 miliarde EUR, au fost cu 0,5 % mai mari decât în anul precedent. Excedentul comercial agroalimentar în 2020 a fost de 62 de miliarde EUR, în creștere cu 3 % față de 2019⁽¹⁴⁾. Potrivit JRC, fiecare 1 miliard EUR de produse agroalimentare exportate creează, în medie, 20 000 de locuri de muncă, dintre care 13 700 în sectorul primar. În același timp, agricultura a reprezentat aproximativ 4,2 % din totalul locurilor de muncă din UE în 2016⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Agricultura verticală, WUR.

⁽¹¹⁾ Avizul CESE pe tema „Către un lanț echitabil de aprovizionare cu alimente”, NAT/823 (JO C 517, 22.12.2021, p. 38).

⁽¹²⁾ PAC – Schimbări structurale și reinnoirea generațiilor, CE.

⁽¹³⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 268.

⁽¹⁴⁾ 2020 – Un an de stabilitate pentru comerțul agroalimentar al UE, CE.

⁽¹⁵⁾ Fermierii și forța de muncă din agricultură – statistici, Eurostat.

3.6.2. Regatul Unit, SUA, China, Elveția și Japonia au fost cele mai mari piețe agroalimentare ale UE, absorbind peste 52 % din volumul total al exporturilor. Printre cele mai mari surse de importuri agroalimentare ale UE în 2020 s-au numărat Regatul Unit, Brazilia, SUA, Ucraina și China.

3.6.3. UE joacă un rol major în comerțul mondial cu produse agroalimentare și este esențial ca politicile sale comerciale să fie aliniate la obiectivele sale de sustenabilitate. Într-un aviz anterior⁽¹⁶⁾, CESE a propus ca toate acordurile comerciale viitoare ale UE să includă strategia „De la fermă la consumator” și strategia privind biodiversitatea din cadrul Pactului verde european ca standarde globale de sustenabilitate. Comitetul a recunoscut importanța și valoarea comerțului întemeiat pe norme și reglementări care se desfășoară în condiții de concurență echitabile și contribuția majoră a acestuia la redresarea economică după pandemia de COVID-19.

3.6.4. Pentru a reduce dependența de factorii de producție agricolă, UE ar trebui să sprijine practicile cu consum redus de factori de producție, în special combustibili fosili și pesticide, și să încurajeze propriile capacități de producție.

3.6.5. Sunt necesare sisteme inovatoare pentru protejarea și consolidarea bazei de resurse naturale, încurajând în același timp producția eficientă⁽¹⁷⁾. Noile tehnologii, roboții și vaccinurile reprezintă active importante care trebuie dezvoltate.

4. Gestionarea riscurilor și scenariul testelor de rezistență

4.1. Potrivit FAO, umanitatea și securitatea noastră alimentară se confruntă cu o serie de amenințări noi și fără precedent, de exemplu, fenomene meteorologice extreme cauzate de perturbări ale climei, boli și pandemii. Agricultură se confruntă cu o serie de riscuri care, într-o lume hiperconectată, interacționează unele cu altele⁽¹⁸⁾.

4.2. FAO constată în raportul său că, în cursul perioadei 2020/21, prețurile la alimente au crescut la cel mai înalt nivel înregistrat din 2011 până în prezent⁽¹⁹⁾. O constatare frecventă este că volatilitatea prețurilor este determinată, parțial, de speculații. ONU și OCDE constată că, în 2020, între 720 și 811 milioane de persoane s-au aflat în situație de foamete. Aproape una din trei persoane din lume (2,37 miliarde) nu a avut acces la alimente adecvate în 2020, ceea ce reprezintă o creștere de 320 de milioane de persoane într-un an⁽²⁰⁾.

4.3. Pandemia de COVID-19 demonstrează că securitatea alimentară nu trebuie considerată de la sine înțeleasă, nici măcar în Europa. Toți actorii și toate activitățile de-a lungul lanțului alimentar sunt hiperconectate. În timpul pandemiei, țările au introdus restricții comerciale. Chiar și în interiorul UE, statele membre au luat măsuri unilaterale de închidere a frontierelor, care au îngreunat transportul alimentelor și al lucrătorilor sezonieri. Datorită capacității de adaptare rapidă a fermierilor și a partenerilor din lanțul alimentar, producția, prelucrarea și distribuția au continuat să funcționeze. De asemenea, Comisia a luat măsuri pentru a menține funcționarea pieței interne. Cu toate acestea, mulți antreprenori au fost afectați din punct de vedere economic de criză, deoarece călătoriile, turismul și serviciile de alimentație au fost oprite.

4.4. Atacurile cibernetice, cum ar fi atacurile de tip *ransomware*, conduc la crize reale, deoarece, în prezent, atât de multe operațiuni au loc online („internetul obiectelor”). Agenția de presă AP a relatat că suma medie plătită infractorilor cibernetici a crescut cu 311 % în 2020, ajungând la 310 000 USD. În medie, victimele au recâștigat accesul la datele proprii numai după 21 de zile⁽²¹⁾.

⁽¹⁶⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 66.

⁽¹⁷⁾ Viitorul sectorului alimentar și al agriculturii, FAO.

⁽¹⁸⁾ Impactul dezastrelor și al crizelor asupra agriculturii și securității alimentare: 2021, FAO.

⁽¹⁹⁾ Indicele FAO al prețurilor la alimente, FAO.

⁽²⁰⁾ Situația securității alimentare și a nutriției în lume în 2021, Programul alimentar mondial.

⁽²¹⁾ Cyber attack on US pipeline is linked to criminal gang (Atacul cibernetic asupra conductei americane este legat de o organizație criminală), AP News.

4.5. În aprilie 2021, cel mai mare lanț de supermarketuri neerlandez (Albert Heijn) a rămas neaprovizionat cu unele produse din categoria brânzeturilor timp de mai multe zile din cauza unui atac cibernetic asupra unui distribuitor important ⁽²²⁾. Recent, cel mai mare ambalator de carne din lume, JBS, a fost victima unui atac, ceea ce a intensificat preocupările în materie de securitate în SUA cu privire la aprovizionarea cu alimente la nivel național ⁽²³⁾. Se pare că multe atacuri cibernetice rămân neraportate de întreprinderi pentru a evita reacțiile pe piață, cum ar fi crearea de stocuri și creșterea accelerată a prețurilor. De asemenea, unele întreprinderi au suferit impacturi semnificative, chiar dacă nu au reprezentat ținta directă a atacurilor cibernetice. Un exemplu îl constituie închiderea, în iulie 2021, a mai multor sute de magazine din Grupul cooperativ din Suedia, în urma atacului de tip *ransomware* asupra furnizorului de software Kaseya din SUA ⁽²⁴⁾.

4.6. Îngrijorări la fel de mari a suscitată blocajul canalului Suez de către o navă portcontainer de 200 000 de tone la începutul lunii aprilie 2021. Astfel de incidente scot la lumină vulnerabilitatea lanțurilor de aprovizionare globale. Dacă aceste lanțuri sunt perturbate și numai timp de câteva zile, este nevoie de mult timp pentru a recupera întârzierea, ceea ce poate duce la creșteri ale prețurilor pentru consumatori și întreprinderi.

4.7. În septembrie, CE a publicat **Raportul de analiză prospectivă strategică din 2021**, care se axează pe autonomia strategică deschisă ⁽²⁵⁾. Comisia consideră că „garantarea unor sisteme alimentare durabile și reziliente” este unul dintre domeniile-cheie strategice pentru consolidarea poziției de lider mondial a UE. În acest sens, este menționată necesitatea de a investi în inovare pentru a proteja sistemele alimentare reziliente și durabile ⁽²⁶⁾.

4.8. În plus, un document tehnic recent elaborat de Centrul Comun de Cercetare ilustrează contextul în care se înscriu tablourile de bord privind reziliența prezentate în Raportul de prospectivă strategică din 2020 al CE ⁽²⁷⁾. El include indicatori de vulnerabilitate referitori la accesul la serviciile locale și la dependența de importurile de alimente, și dovedește importanța geopolitică a alimentelor. Un tablou de bord contribuie la cartografierea vulnerabilității și la elaborarea unor teste de rezistență specifice. Totuși, aceasta este o abordare cu caracter general, deoarece nu există niciun indicator, iar tablourile de bord privind reziliența sunt în prezent în curs de revizuire.

4.9. Este necesar ca lanțurile de aprovizionare să treacă de la o abordare de tipul „exact la timp” la una de tipul „pentru orice eventualitate”. Dependența de furnizorii monopolizati pentru anumite bunuri poate fi folosită ca factor de influență de unele guverne ostile. Același lucru este valabil și în cazul aprovizionării cu factori de producție a fermierilor și a întreprinderilor din sectorul prelucrării alimentelor. Prin urmare, CESE solicită ca disponibilitatea alimentelor în UE să facă obiectul unei examinări din punctul de vedere al securității. Acest exercițiu ar trebui realizat prin **studii bazate pe scenarii**.

4.10. Ar trebui utilizate teste de rezistență care să indice vulnerabilitățile. De exemplu: Care sunt posibilele consecințe ale defectării rețelei locale/regionale/naționale de energie și telecomunicații timp de mai multe zile? Acesta este considerat în general ca fiind unul dintre cele mai mari riscuri legate de infrastructura critică a oricărei națiuni, inclusiv din punctul de vedere al aprovizionării cu alimente. Un impact direct asupra aprovizionării cu alimente au, printre altele: lipsa de electricitate, lipsa de aprovizionare cu apă și gaze; lipsa capacității de refrigerare și de congelare; lipsa facilităților de preparare, coacere și procesare/fabricare; lipsa căldurii și iluminatului; imposibilitatea de a asigura igiena alimentară de bază, precum și imposibilitatea de a obține carburant pentru vehiculele de distribuție și pentru alte utilizări în lanțul de aprovizionare. Însă și impacturile indirecte ale unei astfel de situații, datorate faptului că sunt afectate alte infrastructuri critice, pot avea consecințe semnificative. O absență prelungită a telecomunicațiilor și a transmisiunilor de date ar reprezenta provocări grave și imediate pentru modul în care întreprinderile comunică pe plan intern și cu agențiile guvernamentale, furnizorii, clienții și consumatorii pentru a facilita difuzarea de informații vitale și pentru a efectua comenzi și plăți, inclusiv prin intermediul sistemelor de legături bancare.

4.11. CESE recomandă o analiză mai profundă a acestui scenariu.

⁽²²⁾ Kaasschaarste bij Albert Heijn na hack leverancier (Penurie de brânză la Albert Heijn în urma unui atac cibernetic asupra unui furnizor), de Volkskrant.

⁽²³⁾ Hacking American beef: the relentless rise of ransomware (Atacurile hackerilor asupra sectorului cărnii de vită: creșterea vertiginoasă a atacurilor de tip *ransomware*), Financial Times.

⁽²⁴⁾ NCSC statement on Kaseya incident (Declarația NCSC privind incidentul de la Kaseya), NCSC.

⁽²⁵⁾ Raportul anual de prospectivă strategică 2021, CE.

⁽²⁶⁾ Modelarea și asigurarea autonomiei strategice deschise a UE până în 2040 și ulterior, JRC.

⁽²⁷⁾ Tablourile de bord privind reziliența, CE.

5. Recomandări privind etapele următoare

- 5.1. Conceptul de autonomie strategică deschisă oferă oportunități, dar prezintă și riscuri. Prosperitatea UE depinde inclusiv de comerțul mondial și, prin urmare, de norme clare privind comerțul și de luarea de măsuri adecvate.
- 5.2. Atunci când produsele alimentare devin sau se pare că devin greu de găsit, se poate produce un val de panică a cumpărătorilor, iar interesul consumatorilor de a lua în considerare clima, biodiversitatea sau bunăstarea animalelor poate să dispară. Prin urmare, Europa poate deveni mai ecologică numai dacă va deveni mai rezilientă.
- 5.3. Pandemia de COVID-19 a demonstrat că, atunci când lanțurile de aprovizionare sunt perturbate pentru o perioadă mai lungă de timp, se produc efecte de blocaj în întreaga economie. Este posibil să fie nevoie de mai mulți ani pentru a reveni la normal.
- 5.4. Autonomia strategică deschisă în domeniul alimentar nu poate exista fără o politică comercială deschisă și echitabilă. Uniunea Europeană nu poate reveni la politicile protecționiste, deoarece acest lucru ar crea noi vulnerabilități și ar putea cauza prejudicii majore⁽²⁸⁾. Un exemplu: UE furnizează cereale Africii de Nord și Orientului Mijlociu. Adesea, lanțurile internaționale de aprovizionare sunt mai eficiente, mai diversificate și, prin urmare, mai capabile să se adapteze rapid la șocuri noi decât cele locale.
- 5.5. UE ar trebui să evalueze în care cazuri și pentru ce produse autonomia este o abordare valoroasă. Consumatorii și publicul larg ar trebui să fie mai bine informați cu privire la modul de funcționare a acestora.
- 5.6. UE, împreună cu ONU și cu partenerii săi comerciali, trebuie să abordeze cauzele profunde ale insecurității alimentare și să contribuie la transformarea atât de necesară a sistemului alimentar, astfel încât agricultura să devină mai rezilientă la șocuri. Guvernele trebuie să joace un rol în sprijinirea lanțurilor de aprovizionare astfel încât acestea să devină mai durabile, mai solide și mai sigure.
- 5.7. Într-un document neoficial comun recent, Franța și Țările de Jos au solicitat condiții comerciale mai stricte în UE, inclusiv un plan de **conduită responsabilă în afaceri** la nivelul UE. Acest lucru ar trebui să asigure o politică coerentă și armonizată, menținând, în același timp, condiții de concurență echitabile pentru piața internă a UE. Un plan de acțiune al UE privind conduita responsabilă în afaceri ar trebui să fie strategia globală pentru abordarea UE în ceea ce privește promovarea comerțului echitabil și a producției responsabile, precum și gestionarea lanțurilor de aprovizionare.
- 5.8. Spania și Țările de Jos au elaborat recent un document neoficial comun privind urmărirea autonomiei strategice, menținând în același timp o economie deschisă. Unul dintre aspectele menționate în acest document a fost că „autonomia strategică deschisă” ar trebui să constituie una dintre chestiunile dezbătute în cadrul **Conferinței privind viitorul Europei**.
- 5.9. Discuția la nivelul UE privind obligația de diligență⁽²⁹⁾ și codul de conduită din cadrul strategiei „De la fermă la consumator” (F2F)⁽³⁰⁾ sunt, de asemenea, relevante în acest context. În acest sens, întreprinderile și organizațiile din sectorul agroalimentar au acum posibilitatea de a semna codul de conduită pentru practicile comerciale și de marketing responsabile lansat de CE ca parte a strategiei F2F⁽³¹⁾.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽²⁸⁾ Toate acordurile comerciale viitoare ale UE ar trebui să includă, de asemenea, strategia „De la fermă la consumator” (F2F) și strategia privind biodiversitatea, din cadrul Pactului verde, ca standarde globale de durabilitate (JO C 429, 11.12.2020, p. 66).

⁽²⁹⁾ Towards a mandatory EU system of due diligence for supply chains (Către un sistem obligatoriu de diligență al UE pentru lanțurile de aprovizionare), Euractiv

⁽³⁰⁾ Cod de conduită pentru practicile comerciale și de marketing responsabile, CE.

⁽³¹⁾ Avizul CESE pe tema: *Alinierea strategiilor și activităților întreprinderilor din sectorul alimentar la obiectivele de dezvoltare durabilă pentru o redresare durabilă în urma pandemiei de COVID-19* (încă nepublicat în Jurnalul Oficial).

III

*(Acte pregătitoare)***COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN****A 564-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN –
INTERACTIO, 20.10.2021-21.10.2021****Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor Actualizarea noii Strategii industriale 2020: construirea unei piețe unice mai puternice pentru a sprijini redresarea Europei****[COM(2021) 350 final]**

(2022/C 105/10)

Raportor: **doamna Sandra PARTHIE**Coraportor: **domnul Dirk BERGRATH**

Sesizare	Comisia Europeană, 1.7.2021
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	21.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	194/0/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. O strategie industrială coerentă ar trebui să se concentreze pe două dimensiuni: redresarea în urma pandemiei și reconstrucția și reziliența. Comitetul Economic și Social European și Comitetul (CESE) salută apelul la crearea în comun a unor căi de tranziție pentru viitorul ecologic și digital și subliniază că acest lucru trebuie realizat în parteneriat cu industria, cu autoritățile publice, cu partenerii sociali și cu alte părți interesate. Pentru CESE, primul pas către implementarea coerentă și de succes a strategiei industriale constă în conturarea cadrului adecvat, cu accent pe competitivitate și inovare, abordare care ar fi necesară în fiecare ecosistem, cu obiective și ținte clare.

1.2. În acest context, CESE solicită indicatori-cheie de performanță specifici, care să măsoare nu numai competitivitatea ecosistemului, ci și aspectele orizontale, și subliniază că sunt necesare evaluări periodice ale indicatorilor aleși și adaptarea sau modificarea lor în timp.

1.3. CESE salută angajamentul Comisiei Europene de a păstra și spori baza industrială și de producție a Europei și subliniază că partenerii sociali și organizațiile societății civile au un rol esențial și trebuie să fie incluși în conceperea viitorului industriei europene. CESE solicită, de asemenea, alinierea măsurilor avute în vedere pentru a realiza neutralitatea climatică și tranziția digitală cu obiectivul bunăstării sociale și al creșterii durabile.

1.4. Comitetul este de acord că reziliența lanțurilor valorice a câștigat în importanță și sprijină eforturile Comisiei de a asigura lanțurile de aprovizionare și de a consolida reziliența întreprinderilor, întrucât acest lucru este important pentru economia UE, iar pandemia de COVID-19 a evidențiat lacune neașteptate, inclusiv în piața internă.

1.5. În unele domenii, pandemia a contribuit din păcate la adâncirea decalajului dintre statele membre ale UE prospere și cele mai puțin prospere. Acest lucru pune și mai mult în pericol coeziunea socială și economică. Instrumentul Next Generation EU este un instrument fără precedent care permite UE să atenueze acest impact, el trebuind să fie utilizat pentru a realiza o mai bună convergență între statele membre și între regiunile europene, inclusiv în ceea ce privește dubla tranziție către o Europă durabilă și digitală.

1.6. Alianțele industriale se dovedesc a fi o metodă de succes pentru elaborarea de proiecte industriale la scară largă și la nivel transfrontalier în domenii strategice. Aceste alianțe industriale și proiectele importante de interes european comun (PIIEC) sunt esențiale pentru redresarea și promovarea standardelor europene și a tehnologiilor-cheie, în special în domeniile în care piața nu le poate realiza singure sau când este denaturată.

1.7. În opinia noastră, implementarea acestor proiecte necesită un strâns dialog cu reprezentanții lucrătorilor și cu organizațiile sindicale, precum și cu reprezentanții întreprinderilor și cu federațiile patronale, pentru a le include expertiza și a reduce cât mai mult cu putință incertitudinile legate de conversie. Acestea trebuie însoțite de evaluarea impactului cu privire la efectele proceselor de decarbonizare asupra creării de valoare, a locurilor de muncă și a competențelor necesare pentru producția industrială decarbonizată și pentru economia circulară.

1.8. Identificarea unor măsuri clare și adecvate de sprijinire a MIMM ⁽¹⁾ din Europa are o importanță capitală, iar CESE sprijină intenția de a oferi întreprinderilor de orice dimensiune sprijin accesibil pentru a inova și a adopta pe deplin digitalizarea. De asemenea, sunt necesare revizuirea politicilor, abordând provocările în materie de angajare cu care se confruntă întreprinderile, pentru a atrage forța de muncă calificată, și realizarea unui mediu favorabil întreprinderilor și investiții în infrastructura socială, în competențe, în formarea lucrătorilor și în condiții de muncă decente.

1.9. Deficitele de la nivelul lanțurilor valorice strategice, precum și cele legate de lucrătorii calificați, subminează capacitățile industriilor europene de a se redresa rapid în urma pandemiei. Este esențial ca statele membre și UE să acționeze în mod decisiv pentru a aborda dependențele strategice ⁽²⁾, inclusiv prin reindustrializare, economia circulară, politica comercială și măsuri de politică comercială. În general, întreprinderile sunt cel mai bine poziționate pentru a examina și a revizui propriile lanțuri de aprovizionare și ar trebui sprijinite în acest demers.

1.10. UE trebuie să rămână deschisă, echitabilă și bazată pe valori pentru a atrage investitori și a-și sprijini activitatea economică. Cu toate acestea, CESE sprijină o piață unică deschisă și echitabilă, în care întreprinderile europene să poată concura pe piețele străine și, ca atare, invită Comisia și statele membre să se asigure că investițiile sunt realizate în soluții digitale care aduc valoare adăugată economiilor europene. Digitalizarea economiei ar trebui promovată într-un mod incluziv, prevenind orice tip de discriminare digitală.

1.11. CESE consideră că setul de măsuri anunțate de Comisie pentru abordarea concurenței neloiale ca urmare a subvențiilor străine ar trebui utilizat ca instrument de reindustrializare a Europei și de sprijinire a lanțurilor sale valorice industriale. CESE sprijină și cartografierea lanțurilor de producție europene, industria găsindu-se în prima linie a acestei reconstrucții, și solicită o mai bună promovare a standardelor europene la nivel global.

2. Comunicarea Comisiei

2.1. Comunicarea constituie o actualizare a unei noi Strategii industriale pentru Europa, publicată la 10 martie 2020. Actualizarea urmărește să surprindă impactul crizei provocate de pandemie asupra economiei și industriei europene, prezentând învățămintele desprinse din criză și stabilind priorități politice în cadrul a trei axe principale:

— întărirea rezilienței pieței unice;

— abordarea dependențelor strategice ale Europei;

⁽¹⁾ Microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii (MIMM).

⁽²⁾ CESE ar dori să sublinieze că, în mod logic, ar trebui să se vorbească despre *independență* strategică, și nu despre *dependențe*, dar – din motive de coerență – va continua să urmeze terminologia utilizată de Comisie.

— accelerarea tranziției verzi și a celei digitale a industriei UE.

2.2. Actualizarea evaluează, de asemenea, reziliența și funcționarea pieței unice, evaluează nevoile fiecărui ecosistem industrial, identifică dependențele strategice din principalele ecosisteme vulnerabile și propune indicatori-cheie de performanță (KPI) pentru a monitoriza punerea în aplicare a strategiei. Aceasta include o dimensiune legată de IMM-uri cu sprijin și măsuri financiare adaptate pentru a permite IMM-urilor și întreprinderilor nou-înființate să adopte dubla tranziție.

3. Observații generale

3.1. CESE salută actualizarea strategiei industriale. Strategia trebuia revizuită, întrucât – în contextul crizei provocate de pandemia de COVID-19 – economia și lanțurile valorice europene, MIMM și cetățenii – în special cei tineri, persoanele care și-au pierdut locurile de muncă, persoanele cu venituri mici, grupurile vulnerabile (persoanele cu handicap și femeile) – au fost sub presiune. Au fost identificate deficiențe, dependențe și lacune suplimentare în cadrul lanțurilor de aprovizionare, fiind necesară o evaluare bazată pe date concrete care să fie abordată cu succes. CESE salută angajamentul Comisiei de a păstra și spori baza industrială și de producție și subliniază că partenerii sociali și organizațiile societății civile au un rol esențial și trebuie să fie incluși în conceperea viitorului industriei europene. În special, CESE subliniază rolul crucial al dialogului social, al partenerilor sociali, al negocierilor colective și al implicării lucrătorilor și angajamentul societății civile, pentru a realiza o politică industrială competitivă.

3.2. Cu toate acestea, întrucât provocările anterioare pandemiei de COVID-19 nu au dispărut, este adecvată asigurarea coerenței cu măsurile propuse în Strategia industrială 2020 pentru Europa. Redresarea va necesita timp și un sprijin permanent acordat industriei, întreprinderilor și lucrătorilor europeni implicați în proces. Provocarea legată de dubla tranziție, gestionarea schimbărilor climatice și promovarea digitalizării impune eforturi depuse de întreprinderi și de autorități publice și trebuie să joace un rol central într-o strategie industrială modernă pentru Europa. CESE subliniază că măsurile avute în vedere pentru neutralitatea climatică și tranziția digitală trebuie să se alinieze la obiectivul de a genera bunăstare și creștere durabilă, de a obține o tranziție justă, în care nimeni nu este neglijat. Pe lângă axarea pe redresarea în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19, este esențial să existe o perspectivă pe termen mai lung asupra tranziției verzi și a celei digitale, dar și asupra productivității și competitivității în general.

3.3. Comitetul este de acord că reziliența lanțurilor valorice a câștigat în importanță și sprijină eforturile Comisiei de a asigura lanțurile de aprovizionare și de a consolida reziliența întreprinderilor, întrucât acest lucru este important pentru economia UE, iar pandemia de COVID-19 a evidențiat lacune neașteptate, inclusiv în piața internă. O politică industrială orizontală puternică ar trebui să sprijine baza industrială europeană fără intervenții discreționare în rezultatele pieței. CESE subliniază importanța inovării. Explorarea modalităților de a găsi un nivel adecvat de securitate a aprovizionării și de consolidare a capacităților pentru a face față perturbărilor ar trebui să se afle pe agenda politică, dar mai ales, pe agenda corporativă.

3.4. Competențele sunt cruciale pentru sprijinirea dublei tranziții și contribuie la redresare. UE poate fi o putere geopolitică doar dacă are o bază industrială foarte competitivă, cu întreprinderi puternice și lucrători cu înaltă calificare, instalații de producție pe teritoriul UE și norme clare și echitabile pentru piața internă. CESE sprijină inițiativa privind Pactul pentru competențe, concepută pentru a promova acțiunile de perfecționare și recalificare profesională a lucrătorilor adulți. Acțiunile prevăzute în pact, precum dezvoltarea de parteneriate pentru competențe per ecosistem, inclusiv parteneriate public-privat, sunt cel mai bine dezvoltate la nivel sectorial, cu implicarea partenerilor sociali sectoriali și a organizațiilor relevante ale societății civile. De asemenea, este important ca inițiativele naționale privind competențele să-i stimuleze pe angajatori să ofere oportunități de formare. În acest sens, dimensiunea teritorială este de importanță capitală; piețele forței de muncă ar trebui evaluate în mod adecvat pentru a crea noi locuri de muncă în toate regiunile. CESE va monitoriza aceste aspecte și solicită Comisiei și statelor membre să implice partenerii sociali și societatea civilă în monitorizarea și punerea în aplicare a planurilor Mecanismului de redresare și reziliență (MRR), care trebuie să fie coerente cu Pactul verde european și cu Strategia industrială. Europa are nevoie de o forță de muncă înalt calificată, adaptată schimbărilor cu care se confruntă economia. Reușita în perfecționare și recalificare profesională reprezintă o provocare imensă ⁽³⁾.

⁽³⁾ Cf. JO C 374, 16.9.2021, p. 16.

3.5. CESE salută analiza aprofundată a impactului pandemiei de COVID-19 efectuată în contextul strategiei. Activitățile și instrumentele de monitorizare și observare constantă propuse, precum Raportul anual privind piața unică sau monitorizarea materiilor prime critice, pot crea seturi de date foarte utile pentru evaluarea situației puterii industriale a Europei și pentru a documenta o politică industrială orizontală care să readucă Europa într-o poziție de lider mondial.

3.6. Cu toate acestea, un set de strategii sau de planuri, de exemplu privind Pactul verde european sau *Next Generation EU*, nu este suficient atât timp cât acestea nu sunt puse în aplicare. CESE solicită Comisiei și statele membre să se asigure că diversele planuri de redresare a Europei sunt aliniate și dispun de cadrul de reglementare și stimulentele necesare pentru ca sectorul industrial, întreprinderile și lucrătorii săi să poată face tranziția către un viitor durabil și digital.

3.7. În acord cu Pilonul european al drepturilor sociale, această utilizare considerabilă a fondurilor publice ar trebui orientată către principiul durabilității sociale și al solidarității. Acesta ar trebui să fie un principiu director în implementarea strategiei actualizate. Dată fiind anvergura provocărilor, resursele puse la dispoziție în prezent prin intermediul Fondului pentru o tranziție justă nu sunt suficiente pentru a crea destule perspective pentru regiunile afectate și pentru angajații implicați în procesul de schimbare structurală. O tranziție justă în sectorul industrial poate reuși numai dacă este realizată în mod coordonat. CESE consideră că investițiile publice ar trebui realizate în principal prin programe de cercetare ample și deschise, ca Orizont Europa, pentru a evita subvenționarea activităților care sunt mai aproape de piață.

3.8. Politicile industriale și comerciale sunt interconectate și trebuie să se consolideze reciproc și să abordeze denaturările pieței. Garanția că UE rămâne deschisă comerțului și investițiilor reprezintă o condiție prealabilă pentru obținerea rezilienței. Comerțul poate contribui la diversificarea lanțurilor de aprovizionare și poate permite accesul liber al UE la contribuții critice pentru capacitatea noastră de a inova și de a dezvolta producția (*). Politica comercială a UE poate contribui la creșterea competitivității noastre globale, printre altele prin creșterea ambiției în materie de climă a partenerilor comerciali, de exemplu prin liberalizarea comerțului cu bunuri și servicii de mediu. CESE subliniază că toate politicile UE ar trebui să promoveze dezvoltarea durabilă atât la nivel european, cât și la nivel internațional și să garanteze că dezvoltarea economică este perfect compatibilă cu justiția socială, respectul pentru drepturile omului, standardele ridicate în materie de muncă și cu standardele ridicate în materie de mediu. UE trebuie să rămână deschisă, echitabilă și bazată pe valori pentru a atrage investitori și a-și sprijini activitățile economice.

3.9. Piața unică reprezintă cel mai mare bun al Europei și succesul său va fi esențial pentru a permite tranziția. Comisia ar trebui să continue să se concentreze pe implementarea și aplicarea normelor, precum și pe eliminarea barierelor din calea pieței unice care erau prezente chiar înainte de criză.

3.10. În unele domenii, pandemia a adâncit decalajul dintre statele membre ale UE prospere și mai puțin prospere. Acest lucru pune și mai mult în pericol coeziunea socială și economică. *Next Generation EU* este un instrument fără precedent de atenuare a acestui impact, dar CESE regretă că dimensiunea regională, caracterul periferic sau localizarea geografică lipsesc din versiunea actualizată a strategiei industriale. Doar o abordare ecosistemică nu va remedia situația sau nu va reduce divergențele. Unul dintre principalele obiective ale strategiei ar trebui să fie reducerea divergențelor dintre statele membre și regiuni, depunând totodată eforturi pentru a asigura o convergență ascendentă.

4. Monitorizarea tendințelor industriale, a lanțurilor valorice și a competitivității

4.1. Industria prelucrătoare este un motor pentru inovare, un punct central pentru lanțurile valorice, inclusiv pentru servicii, și un spațiu propice pentru o productivitate ridicată și locuri de muncă cu venituri ridicate. Securizarea viitorului industriei prelucrătoare, consolidarea producției industriale și asigurarea unui mediu de afaceri și de reglementare favorabil ar trebui să fie pietrele de temelie ale unei politici economice și industriale europene reziliente și moderne care să conserve și să creeze locuri de muncă.

4.2. Deficitele de la nivelul lanțurilor valorice strategice și cele legate de lucrătorii calificați subminează capacitățile industriilor europene de a se redresa rapid în urma pandemiei. Statele membre și UE trebuie să abordeze dependențele strategice, mai ales prin atragerea producției strategice pe teritoriul UE, prin favorizarea economiei circulare și prin măsuri de politică comercială. În general, întreprinderile sunt cel mai bine poziționate pentru a examina și a revizui propriile lanțuri de aprovizionare. CESE consideră că setul de măsuri anunțate de Comisie pentru abordarea concurenței nelocale ca urmare a subvențiilor străine ar trebui utilizat ca instrument de reindustrializare a Europei și de sprijinire a lanțurilor sale valorice industriale. Creșterea capacităților strategice ale Europei prin noi alianțe industriale care altfel nu s-ar dezvolta poate crea locuri de muncă și creștere economică prin rezevoltarea anumitor instalații strategice de producție.

(*) Cf. JO C 429, 11.12.2020, p. 197 și JO C 364, 28.10.2020, p. 53.

4.3. Industria prelucrătoare a Europei se confruntă cu o concurență tot mai acerbă din partea Statelor Unite și a Chinei. Europa concurează pentru investiții care pot fi realizate în multe părți ale lumii. Condițiile favorabile pentru investiții sunt condiții prealabile cruciale pentru viitoarea prosperitate a Europei. Investitorii interni, europeni și internaționali, trebuie să găsească condiții atractive pentru a menține și a crește capitalul social care să faciliteze creșterea viitoare. Întreprinderile existente trebuie să îndeplinească condițiile de dezvoltare, în timp ce fondatorii trebuie să fie convinși că proiectelor lor de afaceri se pot dezvolta cu succes în Europa. CESE recomandă consolidarea abordării orizontale în cadrul strategiei industriale, completată de abordări verticale.

4.4. Impozitarea poate juca un rol esențial în asigurarea stimulentei necesare, dar nu atât timp cât statele membre se concurează între ele într-un mod neechitabil și dăunător, permițând ca unele corporații mari să evite să-și plătească partea corectă de impozite. CESE sprijină pregătirile pentru propunerea legislativă pe tema „Întreprinderile în Europa: Cadrul de impozitare a veniturilor” (*BEFIT – Business in Europe: Framework for Income Taxation*) și salută acordurile din cadrul OCDE cu privire la impozitarea societăților comerciale.

4.5. Raportul anual privind piața unică definește un set de indicatori-cheie de performanță (KPI) cu care să analize evoluția economică și să monitorizeze progresele realizate în diferitele domenii identificate drept priorități pentru industria europeană. CESE sprijină KPI ca instrument de monitorizare și salută obiectivul de a oferi o imagine de ansamblu a performanței economiei UE, realizând o comparație cu partenerii internaționali și analizând particularitatea ecosistemelor industriale. Comitetul solicită Comisiei să efectueze o evaluare anuală care să detalieze modul în care KPI au atins obiectivele propuse și să instituie măsuri corective, dacă este necesar. CESE consideră și că, deși indicatorii-cheie de performanță reprezintă un instrument-cheie de implementare a strategiei industriale, sunt necesare obiective cuantificabile, un calendar și o guvernare clare.

4.6. Totuși, în opinia Comitetului, sunt necesari indicatori care nu doar să ofere un alt set de date, ci să descrie elementele importante pentru competitivitatea UE. Indicatorii-cheie de performanță propuși ignoră indicatori importanți precum vârsta, sexul sau profilul de competențe ale forței de muncă din cadrul diverselor ecosisteme. Aceste aspecte sunt cruciale pentru a anticipa viitoarea schimbare și a evita blocajele și obstacolele, transformând totodată industria europeană. Acestea sunt, însă, esențiale și pentru a construi o redresare incluzivă, dat fiind că tinerii, femeile și cei cu locuri de muncă precare au fost cel mai grav afectați de criză. CESE recomandă completarea indicatorilor-cheie de performanță propuși cu indicatori care să măsoare performanța socială a Strategiei industriale și a celor 14 ecosisteme, cu scopul de a asigura condiții bune de muncă și producție și locuri de muncă de calitate. Comitetul cere indicatori specifici care să măsoare nu numai ecosistemele, ci și aspecte orizontale, și dorește să existe posibilitatea de a le adapta, modifica sau de a le face să evolueze în timp, dacă este necesar. Indicatorii-cheie de performanță ar trebui să ia în considerare, de exemplu, preferințele consumatorilor și, în special, tranziția către produse durabile.

5. Întărirea rezilienței pieței unice

5.1. CESE își exprimă satisfacția că piața unică se află chiar în centrul atenției actualizării. O piață internă puternică reprezintă o condiție prealabilă necesară pentru ca întreprinderile europene să se înființeze, să se dezvolte și să continue să prospere. CESE reamintește că obiectivul este de a asigura standarde ridicate în materie de muncă, sociale și de mediu, precum și buna funcționare a lanțurilor de aprovizionare și a rețelelor de creare a valorii economice din Europa. Coeziunea socială, sistemele de asistență medicală accesibile, serviciile publice eficiente, infrastructurile bune, sistemele educaționale reușite și relațiile industriale funcționale sunt esențiale pentru a atrage investiții și a crea prosperitate.

5.2. CESE sprijină propunerea Comisiei privind un instrument pentru situații de urgență al pieței unice care să asigure o mai mare transparență și coordonare. Comitetul salută, de asemenea, analiza detaliată a ecosistemelor industriale, care trebuie să fie însoțită de analize și foi de parcurs sectoriale, evidențiind nu doar interdependențele și conexiunile, ci și lacunele din multe sectoare din UE, inclusiv privind evaluarea evoluției pieței forței de muncă și a competențelor corespunzătoare necesare. De asemenea, ar trebui să existe posibilitatea de a revizui modul în care sunt definite și utilizate ecosistemele^(?), dar și sectoarele care trebuie examinate, astfel încât instrumentul să nu devină prea selectiv.

5.3. CESE salută recunoașterea rolului MIMM din Europa și sprijină intenția de a le ajuta să se extindă și să atragă forță de muncă calificată. Acest lucru necesită un mediu favorabil întreprinderilor și investițiilor în competențele și formarea lucrătorilor și condiții de muncă decente și o bună infrastructură socială. CESE apreciază atenția suplimentară acordată de

(?) Utilizarea termenului „ecosisteme” implică în mod eronat un echilibru durabil. Termenul „ecosisteme” nu este utilizat în mod coerent în comunicările CE. În Comunicarea privind Pactul verde european, din decembrie 2019, conceptul de „ecosistem” este utilizat pentru sistemele naturale, și nu pentru cele create de oameni. În comunicarea actualizată privind strategia industrială, termenul este utilizat doar pentru sistemele industriale.

Comisie întârzierilor la plată. Abordarea problemei întârzierilor la plată are o importanță deosebită pentru IMM-uri. Sistemele de soluționare alternativă a litigiilor în care litigiile pot fi confidențiale pot constitui o etapă importantă în această direcție.

5.4. Alianțele industriale se dovedesc a fi o metodă de succes pentru elaborarea de proiecte industriale la scară largă și la nivel transfrontalier în domenii strategice. Aceste alianțe industriale și proiectele importante de interes european comun (PIIEC) sunt esențiale pentru redresarea și promovarea standardelor europene și a tehnologiilor-cheie, în special în domeniile în care piața nu le poate realiza singure sau când este denaturată.

5.5. CESE solicită o reformă a normelor privind ajutoarele de stat. Actuala configurare nu mai este adecvată scopului. Este necesar un sistem care să reducă sarcinile administrative, să accelereze procesul decizional și să faciliteze îndeplinirea cerințelor clauzei de aliniere. Normele privind ajutoarele de stat pot, de asemenea, să consolideze sau distrugă PIIEC, care sunt esențiale pentru încurajarea investițiilor publice și private.

5.6. CESE regretă lipsa recunoașterii, în cadrul comunicării, a rolului esențial jucat de întreprinderile din economia socială în timpul pandemiei și a relevanței acestora în ce privește construirea unei Europe reziliente, care avansează. În acest sens, CESE atrage atenția asupra viitorului plan de acțiune pentru promovarea economiei sociale.

5.7. Cercetarea, dezvoltarea și inovarea sunt foarte importante pentru viitorul industriei europene. CESE regretă că obiectivul de a investi 3 % din PIB în cercetare, dezvoltare și inovare este încă departe de a fi atins. În timp ce unele state membre ating acest nivel, altele sunt sub 1 %. Aceste diferențe împiedică capacitatea globală a UE ca bloc, menținând-o în urma SUA, a Japoniei și a Chinei.

5.8. Consolidarea rezilienței pieței unice încurajează integrarea pieței. În acest sens, dimensiunea fiscală și integrarea și măsurile de evitare a concurenței fiscale neloiale ar trebui luate în considerare atât la nivel european, cât și la nivel internațional. Și normele în materie de concurență trebuie adaptate la noile realități cu care ne confruntăm în prezent, separat de politica industrială.

6. Abordarea problemei dependențelor: punerea în practică a autonomiei strategice deschise

6.1. UE trebuie să rămână deschisă, echitabilă și bazată pe valori pentru a atrage investitori și a-și sprijini activitățile economice. Puterea sa geopolitică este legată de deținerea unei baze industriale competitive, cu întreprinderi puternice și lucrători cu înaltă calificare, instalații de producție în cadrul UE, și de existența unor norme clare și echitabile privind piața internă, care pot servi ca exemplu la nivel internațional ⁽⁶⁾. Cu toate acestea, este important să se ia în considerare utilizarea instrumentelor de apărare comercială pentru a menține concurența loială în UE.

6.2. CESE este convins că o politică axată pe autonomie nu este adecvată scopului. În schimb, politica comercială a UE trebuie să recunoască că deschiderea este un ingredient esențial pentru a obține reziliența UE. Este important să se găsească echilibrul corect între deschidere și actul juridic prevăzut pentru a aborda efectele de denaturare potențiale, atât asupra întreprinderilor, cât și a lucrătorilor, ale subvențiilor străine pe piața unică. CESE sprijină o piață unică deschisă și echitabilă și condiții de concurență echitabile în care întreprinderile europene să poată concura pe piețele străine.

6.3. Pe de altă parte, introducerea unor noi terminologii precum „sustenabilitate competitivă”, fără o explicație suplimentară, ar trebui evitată. Întreprinderile se vor confrunta cu o luptă dificilă pe durata fazei de redresare și vor avea nevoie de un cadru legislativ care le permite o marjă adecvată pentru negocieri pentru a realiza acest lucru.

6.4. Abordarea formării și sprijinirii alianțelor industriale s-a dovedit a fi un succes în actualele exemple privind bateriile și hidrogenul. CESE consideră că acesta este un instrument foarte bun și sprijină lansarea mai multor alianțe în sectoarele alese (procesoare și tehnologii semiconductoare, date industriale, procesare la margine și de tip cloud, lansatoare spațiale și aviație cu emisii zero). Cu toate acestea, Comitetul solicită ca alianțele să fie instituite într-un mod transparent și incluziv, acordând o atenție deosebită MIMM.

⁽⁶⁾ Cf. JO C 364, 28.10.2020, p. 108.

7. AcCELERAREA DUBLEI TRANZIȚII

7.1. Astfel cum este recunoscut în Pactul verde, digitalizarea joacă un rol esențial în toate ecosistemele. Investițiile ar trebui intensificate în întreaga UE pentru a stimula puterea de creștere a noilor sectoare ale TIC, precum economia datelor, internetul obiectelor, tehnologia de tip *cloud computing*, robotica, inteligența artificială, tehnologia avansată de producție și utilizarea standardelor industriale dezvoltate în Europa. CESE cere Comisiei și statelor membre să se asigure că sunt realizate investiții în soluții digitale care aduc valoare adăugată economiilor europene.

7.2. Asigurarea competitivității Europei în domeniul digital constituie cea mai mare prioritate. Strategia ia notă, pe bună dreptate, că colegiilor trebuie să adopte rapid Actul legislativ privind serviciile digitale și Actul legislativ privind piețele digitale și subliniază rolul fundamental al unor standarde armonizate în consolidarea pieței unice a bunurilor și în facilitarea dobândirii de către Europa a poziției de lider mondial în domeniul tehnologiilor, inclusiv prin utilizarea digitalizării pentru a obține o mai mare eficiență energetică. Un sistem european de standardizare funcțional este esențial în atingerea obiectivelor tranziției duble și în consolidarea competitivității și a rezilienței industriilor UE. CESE solicită Comisiei să își intensifice eforturile pentru a dobândi o poziție de lider în domeniul elaborării și punerii în aplicare a standardizării și prin promovarea și dezvoltarea, împreună cu întreprinderile, a standardelor industriale europene existente. Prin urmare, CESE salută abordarea holistică a Comisiei, având în vedere și importanța sectorului serviciilor pentru buna funcționare a pieței unice și pentru abordarea tranziției duble.

7.3. Este esențial ca forța de muncă europeană să fie dotată cu competențe digitale pentru această nouă fază de industrializare. Era digitală poate fi întâmpinată doar cu o forță de muncă bine pregătită și competentă. Competențele reprezintă un catalizator pentru inovare și crearea de valoare adăugată. Creșterea capacității de inserție profesională necesită strategii cuprinzătoare pentru piața forței de muncă, care să implice toate părțile interesate relevante (parteneri sociali, instituții de pe piața forței de muncă, organizații ale societății civile, furnizori de servicii educative). Abilitățile și competențele digitale trebuie integrate în toate nivelurile de educație, de formare și în cele legate de partenerii sociali sectoriali. Întreprinderile locale ar trebui implicate în guvernarea sistemelor de educație și de formare profesională, întrucât acestea dețin cunoștințe vaste despre sistemele întreprinderilor și nevoile pieței locale. Digitalizarea economiei ar trebui promovată în mod incluziv, prevenind orice tip de discriminare digitală, în special împotriva persoanelor în vârstă, a persoanelor cu handicap și a celor care trăiesc în regiuni rurale sau îndepărtate.

7.4. CESE subliniază că un sector european puternic al producției, bazat pe tehnologii cu emisii scăzute sau fără emisii și pe eficiență energetică, reprezintă cea mai bună soluție pentru prosperitatea economică și pentru climă. Reducerea capacităților de producție și riscul delocalizării investițiilor către țări cu standarde mai puțin ambițioase în materie de emisii ar reprezenta o neresușită fundamentală. Dezvoltarea unor tehnologii accesibile cu emisii scăzute sau fără emisii de dioxid de carbon – și eficiente din punct de vedere energetic – și introducerea acestora pe piețele globale reprezintă cea mai importantă pârghie pentru reducerea emisiilor la nivel mondial. Responsabilitatea Europei este de a demonstra că reducerea ambițioasă a emisiilor este posibilă fără a pune în pericol prosperitatea economică.

7.5. Economia circulară⁽⁷⁾ și crearea unor piețe secundare ale materiilor prime sunt vitale. Politicile de gestionare a deșeurilor, normele obligatorii pentru conținutul de materiale reciclate în ambalaje și alte produse sunt vitale pentru a pune în mișcare investiții de-a lungul lanțurilor de reciclare.

7.6. Pentru a obține nivelul de investiții pentru finanțarea Pactului verde, ar trebui avută în vedere și revizuirea normelor privind ajutoarele de stat pentru investițiile în produse și procese cu emisii scăzute de carbon. În plus, fondurile de inovare și modernizare nou create, precum și veniturile obținute în urma licitării certificatelor de emisii și a contractelor pentru diferență în materie de carbon, ar trebui să furnizeze resurse suplimentare pentru a sprijini proiectele legate de climă și energie și a gestiona impactul social al tranziției care vizează să nu negligeze pe nimeni. De asemenea, strategia industrială ar trebui să creeze o legătură între Pactul verde european și Planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării apei, aerului și solului.

7.7. CESE sprijină linia adoptată în actualizarea Strategiei industriale în ceea ce privește mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM). Comitetul dorește să sublinieze că un CBAM, introdus pentru anumite sectoare, trebuie să fie în deplină conformitate cu normele OMC pentru a evita măsurile de retorsiune din partea partenerilor comerciali. În vederea atingerii neutralității carbonului, stabilirea, la nivel internațional, a unor niveluri similare ale prețurilor carbonului ar trebui să fie obiectivul prioritar în viitoarele negocieri multilaterale.

(7) Cf. JO C 364, 28.10.2020, p. 94 și JO C 14, 15.1.2020, p. 29.

7.8. Analiza datelor va juca un rol crucial pe termen scurt și mediu. UE are nevoie de programe avansate de analiză a datelor, care să poată evalua nivelul de competitivitate a Europei în comparație cu concurenții de la nivel mondial. Prin urmare, CESE salută eforturile de creare a unor alianțe industriale privind datele industriale, tehnologia de calcul la margine și de tip cloud.

Bruxelles, 21 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

NB: Anexa la prezentul document (avizul suplimentar al Comisiei consultative pentru mutații industriale – CCMI/185 – „Actualizarea noii strategii industriale – Impactul asupra ecosistemului industrial din domeniul sănătății” – EESC-2021-02562-00-00-AS-TRA) poate fi consultată în paginile următoare.

ANEXĂ

**Avizul Comisiei consultative pentru mutații industriale (CCMI) pe tema
„Actualizarea noii strategii industriale – Impactul asupra ecosistemului industriei sănătății”
(aviz complementar la INT/935)**

Raportor: **domnul Anastasis YIAPANIS**

Coraportor: **domnul Antonello PEZZINI**

Decizia Adunării Plenare	26.4.2021
Temei juridic	Articolul 37 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz complementar
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în CCMI	29.9.2021

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este ferm convins că sănătatea se află în centrul noului context geopolitic internațional și că este esențial să se sprijine un ecosistem sanitar european puternic și coordonat, contribuind astfel la autonomia strategică industrială a UE, la suveranitatea tehnologică și la o mai bună calitate a vieții cetățenilor UE, pe baza unei abordări holistice, cu foi de parcurs clar stabilite și indicatori de performanță măsurabili și transparenți.

1.2. Ar trebui efectuate cartografieri și analize ascendente, împreună cu statele membre și cu părțile interesate din sector, pentru a evalua natura exactă a dependențelor identificate, inclusiv riscurile pe care acestea le prezintă pentru reziliența și funcționarea ecosistemului industrial și pentru a aborda vulnerabilitățile și penuria de materiale strategice.

1.3. CESE consideră că sunt necesare măsuri pentru a crea un ecosistem mai puternic, mai echitabil și mai accesibil al asistenței medicale, cu o guvernare eficientă, o diversificare adecvată a surselor de aprovizionare și o arhitectură digitală interoperabilă și interconectată în domeniul asistenței medicale. UE trebuie să găsească stimulentele adecvate pentru relocalizarea capacităților strategice de producție.

1.4. Europa depinde de alte țări pentru furnizarea anumitor materii prime. Sectorul sănătății are nevoie de lanțuri de aprovizionare internaționale mai puternice și mai diverse pentru a fi pregătit să facă față crizelor viitoare. CESE salută propunerea anunțată de a institui o autoritate a UE pentru pregătire și răspuns în caz de urgență sanitară.

1.5. CESE subliniază nevoia de a accelera acest lucru, inclusiv prin intermediul sinergiilor dintre sectorul public și cel privat. La nivelul UE este extrem de necesară o analiză prospectivă strategică, care să promoveze disponibilitatea echitabilă a echipamentelor și accesul la ecosistemul asistenței medicale, la o mai mare solidaritate, echitate și cooperare multilaterală. CESE solicită asigurarea bunăstării sociale prin facilitarea accesului la medicamente de înaltă calitate și eficiente pentru toți cetățenii UE.

1.6. Potențialele sinergii dintre întreprinderile mari și IMM-uri nu sunt exploatate pe deplin, ceea ce împiedică în mod serios capacitatea IMM-urilor și nu permite sectorului sănătății să devină un incubator al descoperirilor revoluționare. Instrumentele de sprijin pentru investiții trebuie coordonate în mod eficient, cu solicitări dedicate în mod specific IMM-urilor industriale.

1.7. CESE solicită o mai mare claritate în ceea ce privește partajarea datelor privind sănătatea și utilizarea IA, eliminarea barierelor de reglementare și sprijinirea unei abordări comune la nivelul UE în ceea ce privește utilizarea serviciilor de telemedicină. El sprijină pe deplin implementarea spațiului european al datelor medicale, cu respectarea deplină a drepturilor individuale și a protecției datelor cu caracter personal.

1.8. Sectorul sănătății poate contribui în mod semnificativ la neutralitatea climatică a UE prin politici elaborate în mod corespunzător domeniul gestionării deșeurilor, prin noi modele de afaceri în cadrul economiei circulare și printr-o capacitate sporită a infrastructurii de transport.

1.9. Investițiile în C&D sunt esențiale pentru competitivitatea și durabilitatea industriei sănătății. Politicile europene trebuie să stimuleze investițiile publice și private, astfel încât să integreze aspectele sociale și de sănătate.

1.10. CESE solicită o mai mare implicare în procedurile de reglementare în ceea ce privește elaborarea unor standarde armonizate de calitate și siguranță pentru echipamentele individuale de protecție și dispozitivele medicale. CESE solicită mandate clare pentru organismele de standardizare în procesul de reglementare tehnică.

1.11. Sunt necesare programe dedicate de formare, recalificare, perfecționare profesională și învățare pe tot parcursul vieții pentru forța de muncă europeană din domeniul sănătății, pentru a face față noilor provocări ale Pactului verde. Accentul trebuie pus nu doar pe profesioniștii din domeniul sănătății, ci și pe cercetători, profesori, profesioniștii din mass-media și pe pacienții înșiși. Prin urmare, CESE solicită o mai bună comunicare la nivelul UE cu privire la drepturile consumatorilor/pacienților, cu includerea deplină a partenerilor sociali și a organizațiilor relevante ale societății civile.

1.12. CESE solicită Comisiei să continue colaborarea și dialogul dintre părțile interesate cu privire la reziliența sectorului farmaceutic, pe baza structurilor existente în cadrul strategiei farmaceutice pentru Europa, și să continue să dezvolte o transformare puternică, durabilă și digitală a ecosistemului industriei sănătății, astfel cum se subliniază în strategia industrială pentru Europa.

2. Informații generale și introducere

2.1. Pandemia de COVID-19 a creat o criză fără precedent în cadrul tuturor statelor membre ale UE, care, spre deosebire de alte crize, a avut impact atât asupra cererii, cât și a ofertei, precum și asupra societății în ansamblu. UE a fost puternic afectată în comparație cu alte părți ale lumii și a înregistrat mai multe decese la un milion de persoane decât tendința mondială⁽¹⁾. Uniunea a reacționat în mod adecvat, într-un mod cvasicoordonat. S-ar fi putut realiza mai multe, decât UE ar fi fost mai pregătită ca Uniune pentru acest tip de șoc.

2.2. Piața unică reprezintă una dintre realizările cele mai importante ale proiectului Uniunii Europene. Există încă bariere, ce rezultă din aplicarea nearmonizată a legislației UE în statele membre. Pandemia de COVID-19 a amplificat aceste bariere, în special, arătând fragilitatea lanțurilor valorice și creșterea problemelor de distribuție. A devenit clar că UE este dependentă de țările terțe în ceea ce privește produsele medicale.

2.3. Sectorul asistenței medicale a asigurat peste 7 milioane de locuri de muncă în 2018⁽²⁾. Sectorul reprezintă un important activ pentru piața unică, cu peste 800 000 de locuri de muncă directe și 109,4 miliarde EUR ca excedent comercial⁽³⁾. În 2019, producătorii de medicamente au avut cea mai mare contribuție în ceea ce privește investițiile în C&D, în timp ce piața europeană a electromedicinii valorează în prezent 120 de miliarde EUR. Cu toate acestea, UE investește mai puțin în comparație cu partenerii săi comerciali: în UE, 19,2 % din investițiile în C&D în domeniul industrial sunt destinate inovării în domeniul sănătății în comparație, de exemplu, cu 26,4 % în SUA. Europa este un centru important pentru industria mondială a dispozitivelor medicale. Piața dispozitivelor medicale din UE reprezintă o treime din piața mondială, cu aproximativ 32 000 de întreprinderi și 730 000 de angajați.

3. Observații generale

3.1. Sănătatea este una dintre megatendențele viitorului, în special în Europa, iar în noul context geopolitic este crucial să se sprijine ecosistemul industrial al asistenței medicale, care contribuie la autonomia strategică și suveranitatea tehnologică ale UE.

3.2. CESE consideră că industria, și în special asistența medicală, sunt plasate în cadrul comunicării Comisiei Europene în centrul politicilor europene, recunoscându-se capacitatea lor de a stimula schimbări majore, de a interpreta noile nevoi și provocări și de a oferi soluții inovatoare și competitive. Cu toate acestea, CESE solicită o abordare mai holistică decât cea adoptată de Comisie, care se axează în special pe industrie. Factorii de decizie au un nivel ridicat de responsabilitate, întrucât sănătatea este unul dintre elementele de bază ale existenței individuale și, fără îndoială, cel mai prețios bun al oamenilor.

⁽¹⁾ EP study – Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries (Studiul PE – Impactul pandemiei de COVID-19 asupra industriilor UE)

⁽²⁾ Eurostat – Healthcare personnel statistics (Statistici privind angajații din domeniul asistenței medicale)

⁽³⁾ International trade in goods by type of good (Comerțul internațional de marfă, în funcție de tipul de marfă)

Prin urmare, CESE solicită mai multă comunicare la nivelul UE privind drepturile consumatorilor/pacienților, inclusiv drepturile fundamentale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a UE. UE are nevoie de un sistem de sănătate bine coordonat.

3.3. Structura industrială a ecosistemului sănătății este o construcția extinsă, cu o serie de actori importanți și un număr semnificativ de IMM-uri. Cu toate acestea, potențialele sinergii între aceste două grupuri nu sunt pe deplin exploatare, ceea ce împiedică în mod serios capacitatea IMM-urilor. Ca urmare, ecosistemul sănătății nu este complet funcțional și este înfrânat în rolul său de a deveni un incubator al descoperirilor revoluționare.

3.4. Ecosistemul industrial al sănătății necesită o piață internă puternică, cu instalații de producție și de distribuție puternice. CESE a subliniat anterior importanța unei „piețe interne funcționale, echitabile și eficiente, care, pe de o parte, sprijină și recompensează inovarea medicală autentică, cu valoare adăugată reală în domeniul asistenței medicale, iar, pe de altă parte, consolidează competitivitatea, cu scopul de a asigura accesul la produse farmaceutice la prețuri accesibile”⁽⁴⁾.

3.5. Ar părea că există o nevoie semnificativă de a îmbunătăți integrarea pieței unice prin asigurarea unei guvernante mai eficiente, în special în sectorul industrial al asistenței medicale⁽⁵⁾: o piață unică și o politică în domeniul concurenței care se dovedesc funcționale permit o dinamică puternică a întreprinderilor, ce poate juca un rol esențial în diversificarea surselor de aprovizionare în cadrul UE și evitarea unei arhitecturi fragmentate a asistenței medicale.

3.6. Astfel cum a arătat pandemia de COVID-19, colaborarea și solidaritatea între țări îmbunătățesc capacitatea de răspuns a UE și cresc reziliența Uniunii în ansamblu. La nivelul UE este extrem de necesară o analiză prospectivă strategică, în special dat fiind că pandemia a afectat mai profund sectoarele și lanțurile valorice care au interconexiuni transfrontaliere.

3.7. Dependențele strategice influențează interesele fundamentale ale UE. Acestea vizează în special domeniul siguranței și al securității, sănătatea europenilor și capacitatea de a accesa bunuri, servicii și tehnologii care sunt esențiale pentru tranziția verde și cea digitală și care se află în centrul priorităților UE.

3.8. CESE a recomandat să se „prezinte o strategie concretă și cuprinzătoare, clară, pe termen scurt, mediu și lung, pentru industria europeană” și a îndemnat Comisia să „prezinte un plan de acțiune concret, cu obiective anuale și proceduri de monitorizare clare, care să implice o cooperare strânsă cu toate părțile interesate relevante”⁽⁶⁾, subliniind totodată cum „rolul angajatorilor, al antreprenorilor și implicarea sectorului privat în stimularea schimbării structurale reprezintă elemente-cheie pentru tranziția industrială”⁽⁷⁾.

3.9. Industria medico-farmaceutică este determinată de progresul medical. O chestiune importantă care trebuie rezolvată imediat este inaccesibilitatea sau indisponibilitatea medicamentelor. Bunăstarea socială trebuie asigurată prin facilitarea accesului la medicamente de înaltă calitate și eficiente pentru toți cetățenii care trăiesc în UE. Retragerea Regatului Unit din Uniunea Europeană are urmări importante pentru producătorii de dispozitive medicale.

3.10. Dependența Europei de anumite materii prime provenind doar de la câțiva producători și țări a fost evidentă în timpul pandemiei de COVID-19. În plus, chiar și tehnologiile verzi și digitale, adesea legate de sistemul industrial de sănătate, depind și de o serie de materii prime rare importate în Europa, cu o foarte mare parte dintre pământurile rare necesare provenind de la un singur furnizor – China⁽⁸⁾. Consolidarea și diversificarea lanțurilor de aprovizionare internaționale este, de asemenea, esențială pentru dezvoltarea industriei sănătății și pentru asigurarea faptului că UE va fi pregătită să facă față unor crize viitoare, precum pandemia de COVID-19. Eliminarea vulnerabilităților și crearea unui mediu comercial stabil, previzibil și eficient din punctul de vedere al resurselor ar trebui să fie obiectivul final. Propunerea anunțată de a institui o autoritate a UE pentru pregătire și răspuns în caz de urgență sanitară este apreciată.

3.11. Europa a reușit în ceea ce privește strategia sa de dezvoltare a parteneriatelor public-privat pentru stimularea C&D în industria farmaceutică, dar sumele implicate reprezintă o zecime din cheltuielile Autorității americane pentru cercetare și dezvoltare avansată în domeniul biomedical (*American Biomedical Advanced Research and Development Authority – BARDA*).

⁽⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Strategia UE în domeniul farmaceutic” (JO C 286, 16.7.2021, p. 53).

⁽⁵⁾ *Questions and Answers: EU4Health Programme 2021-27* (Întrebări și răspunsuri: Programul „UE pentru sănătate” 2021-2027)

⁽⁶⁾ Avizul CESE pe tema O nouă Strategie industrială pentru Europa (JO C 364, 28.10.2020, p. 108).

⁽⁷⁾ Avizul CESE pe tema Tranziția industrială către o economie europeană verde și digitală (JO C 56, 16.2.2021, p. 10).

⁽⁸⁾ De exemplu, platină pentru a produce hidrogen curat, siliciu metalic pentru panouri solare și litiu pentru autovehiculele electrice.

3.12. Cele mai mari oportunități din următorii ani vor veni din tehnologiile digitale din domeniul sănătății. Indiferent dacă este vorba despre medicamente, dispozitive și proceduri medicale sau despre măsuri de prevenire, de diagnosticare sau de tratare a bolilor, toate acestea sunt vitale pentru toți cetățenii UE. Viitorul regulament privind inteligența artificială⁽⁹⁾, propunerea legislativă privind spațiul european al datelor medicale⁽¹⁰⁾ și standardizarea vor aduce mai multă claritate în ceea ce privește schimbul de date privind sănătatea și utilizarea IA, vor elimina barierele de reglementare și vor sprijini o abordare comună la nivelul UE privind utilizarea serviciilor de telemedicină, în timp ce Legea privind guvernanța datelor⁽¹¹⁾ ar trebui să poată garanta schimbul de date privind sănătatea, asigurând totodată protecția datelor cu caracter personal și respectând drepturile omului.

4. Observații specifice

4.1. Transformarea digitală a sectorului sănătății reprezintă o oportunitate enormă. Adoptarea dublei tranziții poate oferi și mai multe avantaje competitive pentru Uniune, într-un mediu internațional complex și tensionat. În special prin investiții în tehnologiile de calcul de înaltă performanță și de inteligență artificială, UE poate dezvolta tehnologii avangardiste, mai ales cele predictive. Pandemia a demonstrat nevoia imediată de serviciile de sănătate inteligente, precum telesănătatea.

4.2. În plus, sectorul sănătății poate contribui în mod semnificativ la neutralitatea climatică a UE, prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră de-a lungul lanțurilor valorice. Politicile din domeniul gestionării deșeurilor trebuie consolidate, întrucât sectorul produce cantități semnificative de deșeurii provenite din medicamentele reziduale și echipamentele tehnologice și individuale utilizate. Trebuie dezvoltate noi modele de afaceri în cadrul economiei circulare și trebuie sporită capacitatea infrastructurii de transport, implicând totodată toate statele membre și părțile interesate în decarbonizarea lanțurilor valorice.

4.3. Sănătatea umană depinde, în cele din urmă, de produsele și serviciile ecosistemice (cum ar fi disponibilitatea apei dulci, a alimentelor și a surselor de combustibil), care sunt necesare pentru sănătatea umană și mijloacele de subsistență productive. Pierderea biodiversității poate avea un impact direct semnificativ asupra sănătății umane dacă serviciile ecosistemice nu mai sunt adecvate pentru a răspunde nevoilor sociale;

4.4. Medicina tradițională continuă să joace un rol esențial în asistența medicală, în special în asistența medicală primară. Utilizarea plantelor medicinale este instrumentul terapeutic cel mai comun în medicina tradițională și în medicina complementară din întreaga lume. Multe comunități se bazează, pe lângă alimente, pe produse naturale colectate din ecosisteme în scopuri medicinale și culturale;

4.5. Constituirea strategică de stocuri și relocalizarea întreprinderilor din UE reprezintă alte direcții importante care trebuie luate în considerare și care fac parte din competențele comune ale UE. Pe măsură ce tehnologia se îmbunătățește și, odată cu ea, capacitatea de producție, UE trebuie să găsească stimulentele adecvate pentru relocalizarea capacităților strategice de producție pe teritoriul său. Stimulentele fiscale pot juca un rol esențial în această privință.

4.6. Este necesar să se realizeze o cartografiere și o analiză de tip ascendent împreună cu statele membre și operatorii din acest sector, pentru a crea posibilitatea de a evalua mai detaliat natura exactă a dependențelor identificate, inclusiv riscurile pe care le prezintă acestea pentru reziliența și funcționarea ecosistemelor industriale din UE, precum și eventuale perspective privind reducerea acestor dependențe, dar și a litigiilor comerciale și a atacurilor cibernetice.

4.7. Investițiile în C&D sunt esențiale pentru competitivitatea și durabilitatea industriei sănătății. În afară de contribuția fondurilor UE, politicile europene trebuie să stimuleze cât mai mult cu puțință investițiile publice și private. Dezvoltarea parteneriatelor public-privat, precum inițiativa privind medicamentele inovatoare IMI2, îi va încuraja pe producători să investească în activități de C&D&I și să desfășoare astfel de activități, care sunt vitale pentru viitoarele descoperiri medicale. Acest tip de inițiative au puterea de a menține Europa în avanpostul inovării medicale.

4.8. În egală măsură, este de o importanță capitală să fie sprijinite eforturile statelor membre de a reuni resursele publice prin proiecte importante de interes european comun (PIIEC) în sectoarele în care doar piața nu poate asigura inovații revoluționare, astfel cum este cazul în sectorul farmaceutic.

4.9. Competitivitatea industriei trebuie sprijinită printr-un cadru solid privind drepturile de proprietate intelectuală care să permită inovarea și să o protejeze. Accesul la date este vital pentru producători, în special pentru IMM-urile care au fost puternic afectate de pandemie și trebuie încurajate să se extindă și să se dezvolte. UE are nevoie de politici special concepute pentru analiza volumelor mari de date și pentru infrastructura interoperabilă de acces la date.

⁽⁹⁾ Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială) și de modificare a anumitor acte legislative [COM(2021) 206 final]

⁽¹⁰⁾ Comunicarea intitulată „O strategie europeană privind datele” [COM(2020) 66 final]

⁽¹¹⁾ Propunere de regulament privind guvernanța datelor la nivel european (Legea privind guvernanța datelor) [COM(2020) 767 final]

4.10. IMM-urile au nevoie, de asemenea, de facilitarea accesului la finanțare pentru a prospera și a crește. Aceasta înseamnă și surse alternative la împrumuturile bancare obișnuite, precum oportunitățile de finanțare prin capital privat sau capital de risc. Instrumentele de sprijin pentru investiții trebuie coordonate în mod eficient, cu linii dedicate în mod specific IMM-urilor industriale. În acest domeniu, este important ca inițiativele ce rezultă din cadrul financiar durabil al UE, inclusiv punerea în aplicare a taxonomiei, să fie concepute pentru a asigura o oportunitate pentru economia europeană, ținând seama atât de nevoile piețelor financiare, cât și de provocările industriei.

4.11. Elaborarea unui format european pentru schimbul de dosare electronice de sănătate pentru a debloca fluxul datelor privind sănătatea la nivel transfrontalier asigură un cadru pentru dezvoltarea ulterioară a specificațiilor tehnice comune pentru schimbul securizat de date privind sănătatea între statele membre ale UE, în legătură cu care Comitetul European de Standardizare elaborează în prezent specificații tehnice. CESE solicită o mai mare implicare și incluziune a părților interesate relevante în procedurile de reglementare în ceea ce privește elaborarea unor standarde armonizate de calitate și siguranță pentru echipamentele individuale de protecție și dispozitivele medicale.

4.12. Mecanismul de redresare și reziliență poate fi utilizat pentru a aborda multe dintre nevoile ecosistemului sănătății prin investiții în sistemele naționale de sănătate și prin reformarea acestora, prin consolidarea rezilienței și a pregătirii pentru situații de criză, precum și a asistenței medicale primare, prin creșterea accesului echitabil și transparent la servicii, prin abordarea vulnerabilităților lanțului de aprovizionare și a competențelor digitale ale personalului medico-sanitar, prin soluții de telemedicină și prin cercetare, dezvoltare și inovare.

4.13. CESE solicită elaborarea de programe care să fie special concepute pentru formarea, recalificarea, perfecționarea profesională și învățarea pe tot parcursul vieții pentru forța de muncă europeană din domeniul sănătății, în acord cu rolul profesional și social esențial al forței de muncă, cu progresul tehnologic și cu noile cerințe pentru o durabilitate sporită. Sunt necesare politici clare de formare, conduse de părțile interesate din sector, pentru a avea lucrători calificați care să fie capabili să facă față noilor provocări ale Pactului verde.

4.14. CESE a remarcat anterior că „ar trebui concepute noi politici privind competențele, cu implicarea organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali, pentru a accelera adaptarea educației și a sistemelor de formare profesională, astfel încât să corespundă cererii de noi locuri de muncă”⁽¹²⁾. În sectorul sănătății, accentul trebuie plasat nu doar pe profesioniștii din domeniul sănătății, ci și pe cercetători, profesori, factorii decizionali de toate tipurile, persoanele care desfășoară activități în mass-media, pe pacienții înșiși și organizațiile lor reprezentative.

4.15. Achizițiile publice strategice joacă un rol esențial în reunirea industriei și a centrelor de cercetare din UE, precum și a autorităților de reglementare din UE și din statele membre, în special în sectorul sănătății, și facilitează cooperarea dintre sectorul public și cel privat pentru a aborda nevoile sistemelor de sănătate publice și private și a favoriza achiziționarea de tehnologii inovatoare și accesibile în domeniul sănătății, inclusiv soluții verzi și digitale și clauze sociale⁽¹³⁾.

4.16. CESE a solicitat deja instituțiilor UE și statelor membre să dea dovadă de voință politică pentru a pune în aplicare un „Pact de sănătate pentru viitorul Europei”⁽¹⁴⁾, care să reflecte valorile fundamentale ale UE.

4.17. Inițiativa privind dialogul structurat⁽¹⁵⁾ anunțată în Strategia farmaceutică este vitală pentru Europa, pentru a identifica cauzele și factorii care determină potențialele vulnerabilități și dependențe ale lanțurilor de aprovizionare cu medicamente.

4.18. CCMI sprijină pe deplin implementarea spațiului european al datelor privind sănătatea⁽¹⁶⁾, pentru a asigura infrastructura necesară schimbului de date pentru instrumentele de diagnosticare și de tratament atunci când este vorba despre cooperare și implicarea în eforturile de investire în comun în ecosistemele asistenței medicale de generație următoare de-a lungul tuturor lanțurilor valorice.

⁽¹²⁾ Avizul CESE pe tema O nouă Strategie industrială pentru Europa (JO C 364, 28.10.2020, p. 108).

⁽¹³⁾ Achiziții responsabile social – un ghid al aspectelor sociale care trebuie luate în considerare în procedurile de achiziții publice – Ediția a doua (JO C 237, 18.6.2021, p. 1).

⁽¹⁴⁾ Avizul CESE privind instituirea unui program de acțiune a Uniunii în domeniul sănătății pentru perioada 2021-2027 (JO C 429, 11.12.2020, p. 251).

⁽¹⁵⁾ *Structured dialogue on security of medicines supply* (Dialogul structurat privind securitatea aprovizionării cu medicamente)

⁽¹⁶⁾ Comisia publică o consultare publică deschisă privind Spațiul european al datelor medicale

4.19. CESE consideră că standardele armonizate ar trebui utilizate ca instrument pentru a acoperi cerințele esențiale de siguranță a produselor, cu sprijinul instrumentelor care contribuie la introducerea pe piață a produselor. Uniunea Europeană trebuie să evite suprareglementarea produselor, prioritatea constând în relaxarea sarcinii administrative cauzate de o legislație excesivă, asigurând totodată un acces ușor la documentație, informații solide, schimbul fără probleme al bunelor practici și o cooperare eficientă.

4.20. În cele din urmă, CESE solicită Comisiei să continue colaborarea și dialogul dintre toate părțile interesate pentru a consolida reziliența sistemului farmaceutic al UE la crizele viitoare, pe baza mecanismelor existente stabilite în strategia farmaceutică pentru Europa ⁽¹⁷⁾ și în strategia industrială pentru Europa ⁽¹⁸⁾. De asemenea, CESE solicită Comisiei să creeze noi sinergii între statele membre, să prezinte noi inițiative pentru a consolida coordonarea diferitelor sisteme naționale (în conformitate cu TFUE ⁽¹⁹⁾) și să continue să dezvolte o transformare puternică, durabilă și digitală a ecosistemului industriei sănătății.

Bruxelles, 29 septembrie 2021.

Președintele
Comisiei consultative pentru mutații industriale
Pietro Francesco DE LOTTO

⁽¹⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>

⁽¹⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁹⁾ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Abordarea globală a cercetării și a inovării: Strategia Europei privind cooperarea internațională într-o lume în schimbare

[COM(2021) 252 final]

(2022/C 105/11)

Raportor: **doamna Neža REPANŠEK**

Sesizare	Comisia Europeană, 1.7.2021
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	231/0/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută angajamentul UE de a fi deschizătoare de drumuri și de a manifesta o deschidere constantă în cooperarea internațională pentru cercetare și inovare, promovând în același timp condiții de concurență echitabile și o reciprocitate susținută de valori fundamentale.

1.2. CESE salută concluziile „Declarației de la Bonn privind libertatea cercetării științifice”, adoptate în cadrul Conferinței ministeriale privind Spațiul european de cercetare (SEC) din orașul respectiv, la 20 octombrie 2020, deoarece această declarație reprezintă o condiție prealabilă pentru un peisaj dinamic al cercetării și inovării, care urmărește promovarea cunoașterii și binele societății. CESE sprijină adoptarea acestor principii la nivel internațional în viitor.

1.3. CESE consideră că organizațiile societății civile ar trebui să se implice mai mult în sprijinirea instituțiilor UE și a statelor membre la elaborarea unor politici extraordinare și a unor programe speciale (în materie de mobilitate profesională, de atragere sau păstrare a cercetătorilor și de aplicare a rezultatelor cercetării și inovării pentru cultura antreprenorială a IMM-urilor din UE). Aceste politici și programe vor fi capabile să colecteze valoarea adăugată a UE și, la rândul lor, pot alimenta un spațiu european de cercetare⁽¹⁾ ambițios pentru următorul deceniu. Acest lucru ar trebui să țină seama, în special, de învățămintele trase în timpul pandemiei și de impactul schimbărilor climatice asupra societăților și economiilor, precum și de necesitatea de a asigura transferul deplin de cunoștințe și tehnologie prin transformarea digitală a cercetării. Pandemia a adus în prim-plan cooperarea în domeniul sănătății, unde trebuie să se pună accentul pe furnizarea de servicii de asistență medicală, pe eforturile de îmbunătățire și consolidare a sănătății într-o abordare profilactică, precum și pe cooperarea dintre profesioniștii din domeniul sănătății, unde colaborarea poate găsi soluții chiar și la cele mai complexe probleme de sănătate.

1.4. CESE ar dori să sublinieze importanța consolidării rolului de lider al UE în sprijinirea parteneriatelor multilaterale de cercetare și inovare, pentru a oferi noi soluții la provocările ecologice, digitale, în materie de sănătate, sociale și de inovare, ținând seama de impactul actual al pandemiei de COVID-19 asupra sistemelor de sănătate, a societăților, a comunităților de afaceri și a economiei globale în sens larg.

1.5. Pentru a contribui în mod concret la obiectivul unei Uniuni Europene mai puternice la nivel mondial, CESE solicită ca organizațiile societății civile să fie incluse în mod corespunzător la nivelul UE și la nivel național în activitatea Comisiei Europene de monitorizare a acțiunilor, astfel cum se prevede în Comunicarea Comisiei. În vederea forumului SEC pentru tranziție, CESE propune facilitarea unei acțiuni comune cu instituțiile UE și naționale, prin intermediul unui raport preliminar al rețelei de cunoștințe a societății civile, care ar urma să fie prezentat și discutat în cadrul unei conferințe internaționale ce urmează să se desfășoare în 2022.

(1) Notă din partea Președinției către Consiliu – „Reînnoirea Spațiului european de cercetare – cum se poate pregăti lansarea unui SEC ambițios, adecvat pentru următorul deceniu?” și „Noul Spațiu european de cercetare: Consiliul adoptă concluzii”, comunicat de presă, 1 decembrie 2020.

2. Observații generale

2.1. Abordarea globală în materie de cercetare și inovare prezintă perspectiva Comisiei pentru strategia Europei privind cooperarea internațională în domeniul cercetării și inovării. Strategia urmărește, de asemenea, să consolideze parteneriatele, pentru a oferi noi soluții la provocările ecologice, digitale, în materie de sănătate, sociale și de inovare.

2.2. Noua strategie se bazează pe două obiective principale. În primul rând, ea vizează crearea unui mediu de cercetare și inovare care să se bazeze pe norme și valori și care, de asemenea, să manifeste deschidere, pentru a-i ajuta pe cercetătorii și inovatorii din întreaga lume să colaboreze în cadrul unor parteneriate multilaterale și să găsească soluții la provocările globale. În al doilea rând, se urmărește asigurarea reciprocității și unor condiții de concurență echitabile în cooperarea internațională în domeniul cercetării și inovării.

2.3. Noua abordare globală ar trebui pusă în aplicare prin:

- modularea cooperării bilaterale a UE în domeniul cercetării și inovării, pentru a o face compatibilă cu interesele și valorile europene și pentru a consolida autonomia strategică deschisă a UE;
- mobilizarea științei, tehnologiei și inovării, pentru a accelera dezvoltarea durabilă și favorabilă incluziunii și tranziția către societăți și economii reziliente, bazate pe cunoaștere, în țările cu venituri mici și medii;
- lansarea de inițiative după modelul abordării „Echipa Europa”, care combină acțiuni ale UE, ale instituțiilor financiare și ale statelor membre pentru a maximiza eficacitatea și impactul acțiunilor.

2.4. Comunicarea servește, de asemenea, drept ghid pentru punerea în aplicare a dimensiunii internaționale a noului program al UE pentru cercetare și inovare civilă („Orizont Europa”) și a sinergiilor sale cu alte programe ale UE, în special Instrumentul de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională („Europa globală”).

3. Angajament în favoarea deschiderii internaționale și a valorilor fundamentale în domeniul cercetării și inovării

3.1. Pentru a-și menține poziția de lider, programul de cercetare și inovare al UE trebuie să rămână deschis către lume. Aceasta înseamnă că participanții din întreaga lume, indiferent de locul de stabilire sau de reședință, ar trebui să poată participa la programele ale UE precum Erasmus+ și Orizont Europa. În plus, respectarea și înțelegerea comună a valorilor în cercetare ar trebui promovate și puse în aplicare în continuare în cadrul tuturor parteneriatelor internaționale.

3.2. Continuând ceea ce prevede *Codul european de conduită pentru integritate în cercetare* ⁽²⁾, avizul CESE pe tema „*Un nou Spațiu european de cercetare (SEC) pentru cercetare și inovare*” ⁽³⁾ subliniază necesitatea de a include principiul integrității științifice și etice în etica și integritatea cercetării, astfel încât să se prevină pierderile în materie de sănătate umană sau bani și eșecurile științifice. Comunicarea subliniază rolul UE în protejarea valorilor fundamentale comune în abordarea provocărilor etice și în asigurarea inovării tehnologice axate pe oameni.

3.3. Libertatea academică, autonomia instituțională, aspectele etice și de integritate ale cercetării, fundamentele empirice, egalitatea de gen, diversitatea și incluziunea ar trebui introduse și integrate în cooperarea internațională în domeniul cercetării. CESE sprijină ferm importanța echilibrului de gen și a egalității, a capacității și participării tinerilor, a incluziunii și diversității în cercetarea globală în domeniul inovării. La toate nivelurile, ar trebui să se promoveze un mediu favorabil incluziunii și cercetării, precum și oportunități de cercetare, fără interferențe politice. CESE salută inițiativa Comisiei de a elabora și promova orientări privind abordarea ingerințelor străine care vizează organizațiile de cercetare și instituțiile de învățământ superior din UE.

3.4. Obiectivul global al UE este de a face ca seturile de date să fie FAIR: reperabile (*findable*), accesibile, interoperabile și reutilizabile în cadrul conceptului de date deschise și de știință deschisă.

3.5. Este important să se asigure o finanțare de bază la nivel național, asigurând un nivel adecvat de investiții în cercetare și dezvoltare, care să fie în măsură să atingă obiectivele stabilite în acest sector.

⁽²⁾ *The European Code of Conduct for Research Integrity*, www.alla.org [accesat pe 6 iunie 2021].

⁽³⁾ Avizul CESE pe tema *A new European Research Area (ERA) for Research and Innovation* (JO C 220, 9.6.2021, p. 79).

3.6. Diplomația prin știință ar putea ajuta UE să proiecteze o putere necoercitivă și să își urmărească mai eficient interesele și valorile economice, răspunzând cererii și interesului țărilor partenere și valorificând astfel atuurile UE ca motor al cercetării și inovării. CESE este convins că un dialog social și civic constructiv la toate nivelurile ar contribui la succesul diplomației prin știință în comunitățile noastre.

4. Un nou echilibru – Către condiții de concurență echitabile și reciprocitate în cercetare și inovare

4.1. Prin politicile și programele sale, UE este un catalizator major pentru internaționalizarea cercetării și inovării. UE este în măsură să implice și sisteme de producție și să mobilizeze știința, tinerii cercetători, rețelele interdisciplinare, tehnologia și inovarea pentru a accelera dezvoltarea durabilă și favorabilă incluziunii, pe de o parte, și tranziția către societăți și economii reziliente, bazate pe cunoaștere, în țările cu venituri mici și medii, pe de altă parte. CESE subliniază importanța investițiilor private și, în special, a celor publice în știință, pentru a ține pasul cu alte puteri mondiale în domeniul cercetării și inovării și pentru a proteja în același timp drepturile omului și valorile fundamentale.

4.2. Alte puteri științifice majore cheltuiesc acum mai mult pe știință decât UE ca procent din produsul intern brut. Tensiunile geopolitice sunt în creștere, iar drepturile omului și valorile fundamentale, cum ar fi libertatea academică, sunt contestate. Libertatea academică reprezintă coloana vertebrală a învățământului superior în UE și ar trebui protejată față de țările terțe. În lumina evenimentelor recente, CESE salută și sprijină apelul lansat de cercetători europeni (*) de a lua măsuri imediate pentru a crea rapid căi legale complementare pentru cercetători și savanți aflați în situații de risc, inclusiv pentru învățați, studenți și actori ai societății civile din Afganistan, în special femei și minorități etnice și religioase.

5. Abordarea în comun a provocărilor globale

5.1. CESE sprijină pe deplin punerea unui accent clar pe dubla tranziție justă, și anume tranziția digitală și Pactul verde, sănătatea și politicile de redresare pe termen lung post-COVID-19. La nivel transfrontalier, Europa trebuie să coopereze la un nivel neatins până în prezent, să învețe cum să dezvolte, împreună cu alți parteneri, soluții inovatoare pentru a realiza tranziții ecologice și digitale juste, în conformitate cu obiectivele de dezvoltare durabilă și pentru a promova reziliența, prosperitatea și competitivitatea Europei – în special în favoarea microîntreprinderilor – și pentru a sprijini bunăstarea economică și socială a Europei. În procesul de susținere a tranziției către o economie europeană mai rezilientă, o redresare economică care să nu neglijeze niciun cetățean al Europei este esențială în procesul de orientare către o economie europeană durabilă, creând în același timp noi oportunități pentru lucrători. Inovarea socială poate juca, de asemenea, un rol important în aceste procese.

5.2. Deschiderea reciprocă, schimbul liber de idei și crearea în comun de soluții sunt esențiale pentru urmărirea și dezvoltarea cunoștințelor fundamentale. Acestea sunt componente esențiale ale unui ecosistem dinamic de inovare, deoarece deschiderea către cooperare, care caracterizează acțiunea UE, are loc într-un mediu global transformat.

5.3. Mobilizarea cercetătorilor și a inovatorilor din întreaga lume va fi esențială pentru bunăstarea cetățenilor și a generațiilor viitoare. După cum s-a văzut în recenta pandemie manifestată la nivel global, consolidarea cooperării internaționale cu privire la aspecte precum sănătatea globală ne ajută să realizăm inovații revoluționare. UE ar trebui să sprijine obiectivele sale de autonomie strategică deschisă prin modularea, în paralel, a cooperării sale bilaterale cu țările terțe în anumite domenii (?).

5.4. Ca răspuns la tendințele globale actuale, UE ar trebui să fie în avangardă prin puterea exemplului, promovând multilateralismul bazat pe norme. Ordinea multilaterală trebuie revigorată pentru a fi adecvată scopului, astfel încât să poată face față provocărilor globale și să răspundă cererilor tot mai mari ale cetățenilor în materie de transparență, calitate și incluziune. UE ar trebui, de asemenea, să promoveze modernizarea ambițioasă a principalelor instituții internaționale multilaterale, urmând o foaie de parcurs comună pentru deschiderea reciprocă în cooperarea în domeniul cercetării și inovării, pentru a facilita un răspuns global la provocările globale și pentru a face schimb de bune practici.

(*) <https://www.scholarsatrisk.org/2021/08/urgent-appeal-to-european-governments-and-eu-institutions-take-action-for-afghanistans-scholars-researchers-and-civil-society-actors/>

(?) Integrarea cooperării cu țările AELS, Balcanii de Vest, Turcia, țările vizate de politica europeană de vecinătate și Regatul Unit, aprofundarea parteneriatelor UE cu Africa, America Latină și alte regiuni etc.

5.5. UE ar trebui să joace un rol de lider în stabilirea de standarde durabile la nivel mondial, iar acest lucru ar trebui, de asemenea, să fie urmărit printr-un rol sporit în cooperarea internațională în materie de cercetare prenormativă și standardizarea în favoarea IMM-urilor. CESE subliniază, de asemenea, importanța măsurilor de sprijinire a IMM-urilor în orice resort ce ține de protecția drepturilor de proprietate intelectuală.

5.6. CESE sprijină pe deplin planul de acțiune privind proprietatea intelectuală ⁽⁶⁾, el fiind o abordare foarte bună și globală a modernizării sistemului de PI al UE; Lansarea sistemului de brevete unitare trebuie să fie o prioritate majoră și va spori considerabil competitivitatea întreprinderilor din UE;

5.7. Unele țări caută din ce în ce mai mult să atingă poziția de lider tehnologic prin măsuri discriminatorii și utilizează adesea cercetarea și inovarea ca instrument de influență și control social la nivel mondial. Prosperitatea și competitivitatea economică a UE, dar și capacitatea sa de a se aproviziona în mod autonom și de a oferi cetățenilor săi tehnologii și servicii esențiale, sigure și securizate, trebuie consolidate. UE ar trebui să se afle în fruntea dezvoltării de noi norme globale, de standarde internaționale și cadre de cooperare în domenii precum cel digital, inclusiv inteligența artificială și alte tehnologii noi. Preeminența UE în materie de democrație și de reglementare este un atu care poate contribui la construirea unei lumi mai bune, în timp ce credibilitatea sa ca actor al păcii și structurile sale de securitate și apărare pot contribui la sprijinirea eforturilor multilaterale de menținere, susținere și consolidare a păcii.

5.8. CESE s-a aflat în avangarda dezbaterii privind inteligența artificială încă de la primul său aviz pe această temă din 2017 ⁽⁷⁾ și a publicat o serie de avize pe această temă în cursul ultimilor doi ani ⁽⁸⁾. Comitetul pledează pentru o abordare de tipul „*human-in-command*” (omul rămâne la comanda mașinii) a IA, în cadrul căreia oamenii comandă IA în sens tehnic și își păstrează capacitatea de a decide dacă, când și cum să o folosească în societatea noastră în sens larg. De asemenea, trebuie menționat impactul IA asupra locurilor de muncă, asupra importanței găsirii unui echilibru corect între reglementare, autoreglementare și îndrumare etică, precum și asupra impactului IA asupra consumatorilor, printre altele. CESE a demarat deja elaborarea avizului său oficial privind propunerea Comisiei Europene de Act legislativ privind inteligența artificială ⁽⁹⁾.

5.9. Capacitatea UE de a fi un actor global este asigurată, de asemenea, prin coerența dintre acțiunile externe ale UE și politicile interne din fiecare stat membru. O voce unită și coerentă a UE este esențială pentru a ne stabiliza parteneriatele și alianțele cu țările terțe, pentru a sprijini organizațiile multilaterale și regionale și pentru a negocia o abordare bazată mai mult pe interese în raport cu bunurile publice globale.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ Avizul CESE pe tema „Plan de acțiune/prorietatea intelectuală” (JO C 286, 16.7.2021, p. 59).

⁽⁷⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 1.

⁽⁸⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 1; JO C 440, 6.12.2018, p. 51; JO C 240, 16.7.2019, p. 51; JO C 47, 11.2.2020, p. 64; JO C 364, 28.10.2020, p. 87.

⁽⁹⁾ INT/940 – Regulamentul privind inteligența artificială (JO C 517, 22.12.2021, p. 61).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 910/2014 în ceea ce privește instituirea unui cadru pentru identitatea digitală europeană

[COM(2021) 281 final – 2021/0136 (COD)]

(2022/C 105/12)

Raportor: **domnul Tymoteusz Adam ZYCH**

Sesizare	Parlamentul European, 8.7.2021 Consiliu, 15.7.2021
Temei juridic	Articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	229/2/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută propunerea Comisiei Europene privind un instrument de modificare a Regulamentului e-IDAS în ceea ce privește instituirea unui cadru pentru identitatea digitală europeană, care ar adapta acest act legislativ la nevoile actuale ale pieței. Evaluarea regulamentului existent a arătat că este necesar să se ofere soluții îmbunătățite pentru serviciile digitale, care să extindă accesul atât la sectorul privat, cât și la cel public și să fie disponibile pentru marea majoritate a cetățenilor și rezidenților europeni.

1.2. Cu toate acestea, CESE observă că digitalizarea propusă a serviciilor poate duce la excluderea anumitor părți ale societății europene, în special a persoanelor în vârstă, a persoanelor cu un nivel scăzut de alfabetizare digitală și a persoanelor cu handicap. Prin urmare, CESE invită Comisia Europeană (CE) și statele membre să stabilească cadrul necesar pentru educația digitală și campania de informare aferentă, care ar trebui să vizeze totodată creșterea gradului de conștientizare în materie de protecție a datelor cu caracter personal.

1.3. CESE salută faptul că utilizarea portofelului european pentru identitatea digitală va fi discreționară și gratuită. Cu toate acestea, introducerea de noi soluții digitale implică în mod necesar timp și cheltuieli semnificative. Prin urmare, CESE invită CE să evalueze în continuare timpul necesar pentru punerea în aplicare efectivă a noului regulament, cu scopul de a evita un impact negativ asupra pieței și de a oferi în cadrul regulamentului o analiză suplimentară și o mai mare claritate cu privire la costurile preconizate ale punerii sale în aplicare.

1.4. CESE observă că, în forma propusă, secțiunea 9 din regulament prevede recunoașterea transfrontalieră obligatorie a atestării electronice calificate a atributelor eliberate într-un stat membru. Cu toate acestea, având în vedere că prevederile din legislația internă a statelor membre diferă adesea într-o măsură semnificativă, CESE subscrie la necesitatea de a se clarifica că recunoașterea atestării electronice calificate a atributelor eliberate într-un stat membru se limitează la confirmarea faptelor, în mod analog cu articolul 2 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2016/1191 al Parlamentului European și al Consiliului⁽¹⁾ privind promovarea liberei circulații a cetățenilor, prin simplificarea cerințelor privind prezentarea anumitor documente publice în Uniunea Europeană (UE): „Prezentul regulament nu se aplică în ceea ce privește recunoașterea într-un stat membru a efectelor juridice asociate conținutului documentelor oficiale eliberate de autoritățile unui alt stat membru”.

(¹) Regulamentul (UE) 2016/1191 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2016 privind promovarea liberei circulații a cetățenilor prin simplificarea cerințelor de prezentare a anumitor documente oficiale în Uniunea Europeană și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (JO L 200, 26.7.2016, p. 1).

1.5. Din punctul de vedere al CESE, protecția eficace a datelor trebuie analizată în special în contextul protecției drepturilor fundamentale, și mai ales a dreptului la viață privată și a dreptului la protecția datelor cu caracter personal. Prin urmare, CESE sprijină pe deplin cerința ca cadrul european al identității digitale să le ofere utilizatorilor mijloacele de a controla cine are acces la geamănul lor digital și la ce date mai exact. CESE invită CE și statele membre să abordeze de asemenea, după desfășurarea de consultări cu privire la aspectele tehnice ale cadrului european al identității digitale, chestiunea creării unui registru care să permită utilizatorilor să urmărească orice acces la datele lor.

1.6. CESE dorește să sublinieze preocupările în materie de securitate legate de procesul de digitalizare, în special în ce privește dezvoltarea sistemelor gigantice care stochează și prelucrează date, dat fiind că ele sunt expuse riscurilor de fraudă și de pierdere de date. De asemenea, CESE este conștient că, în prezent, nu există niciun sistem de securitate capabil să asigure o protecție deplină a datelor. Astfel, în opinia CESE, utilizatorilor de portofele europene pentru identitatea digitală ar trebui să li se garanteze că vor beneficia de despăgubiri pentru orice situație nedorită legată de datele lor (de exemplu, furtul sau divulgarea datelor). Această răspundere ar trebui să se aplice indiferent dacă prestatorul este vinovat sau nu.

2. Introducere

2.1. Tema prezentului aviz este propunerea CE de regulament de modificare a Regulamentului (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului⁽²⁾ („Regulamentul e-IDAS”) în ceea ce privește instituirea unui cadru pentru identitatea digitală europeană.

2.2. Așa cum se afirmă în expunerea de motive, Regulamentul e-IDAS ar oferi următoarele protecții și beneficii: 1. accesul la soluții sigure și fiabile în materie de identitate digitală; 2. asigurarea faptului că serviciile publice și private se pot baza pe soluții fiabile și sigure în materie de identitate digitală; 3. asigurarea faptului că persoanele fizice și juridice au competența de a utiliza soluții de identitate digitală; 4. garantarea faptului că aceste soluții sunt legate de o serie de atribute și permit partajarea direcționată a datelor de identitate, limitată la nevoile serviciului specific solicitat; și 5. acceptarea serviciilor de încredere calificate în UE și condiții egale pentru furnizarea acestora. Modificările propuse reprezintă un răspuns la creșterea cererii de soluții digitale transfrontaliere fiabile, care să se bazeze pe necesitatea de a identifica și autentifica utilizatorii cu un nivel ridicat de siguranță.

3. Observații generale

3.1. CESE este conștient de noile cerințe ale pieței interne privind dezvoltarea identificării electronice și a serviciilor de încredere pentru tranzacțiile electronice transfrontaliere. Soluțiile existente prevăzute în Regulamentul e-IDAS, care au început să producă efecte juridice în mai multe etape, începând din iulie 2016, nu îndeplinesc aceste cerințe – ca dovadă și faptul că în prezent, doar 59 % dintre rezidenții UE au acces la soluții sigure și de încredere în materie de identificare electronică. În plus, accesul transfrontalier la astfel de servicii este limitat din cauza lipsei interoperabilității între sistemele oferite de fiecare stat membru în parte.

3.2. Prin urmare, CESE salută noua propunere a CE privind un instrument de modificare a Regulamentului e-IDAS în ceea ce privește instituirea unui cadru pentru identitatea digitală europeană, care ar adapta acest act legislativ la nevoile actuale ale pieței. Se estimează că soluțiile propuse în documentul Comisiei ar putea contribui la creșterea numărului de utilizatori ai identificării electronice până la 80 % sau chiar 100 % din totalul cetățenilor și rezidenților UE.

3.3. CESE salută în special soluțiile care vizează sporirea securității datelor cu caracter personal ale utilizatorilor, garantând libertatea de a partaja datele și posibilitatea de a controla natura datelor și volumul de date furnizate beneficiarilor. Întrucât, potrivit propunerii, statele membre vor menține controlul asupra prestatorilor de servicii digitale, ele ar urma să garanteze că seturile de date cu caracter sensibil (de exemplu, cele legate de sănătate, religie și convingeri, opinii politice, origine rasială sau etnică) sunt furnizate numai la cererea prestatorilor de servicii, în urma unei decizii în cunoștință de cauză luate de proprietarul identității în conformitate cu legislația națională aplicabilă.

3.4. CESE subliniază că calendarul de aplicare a anumitor dispoziții ale noului regulament este destul de optimist și invită Comisia Europeană ca, atunci când stabilește termenele finale de aplicare, să ia în considerare, de asemenea, timpul necesar prestatorilor de servicii pentru a-și moderniza sistemele informatice în vederea respectării noilor obligații. Prin urmare, CESE invită CE să analizeze în continuare timpul necesar pentru punerea în aplicare efectivă a noului regulament și să

⁽²⁾ Regulamentul (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE (JO L 257, 28.8.2014, p. 73).

prelungescă calendarul de punere în aplicare, astfel încât să nu afecteze negativ piața relevantă. De exemplu, intrarea în vigoare a regulamentului va necesita ca prestatorii existenți de servicii de încredere calificați care oferă posibilitatea de a semna la distanță pe baza unor dispozitive de creare de semnături electronice calificate să devină prestatori calificați pentru serviciul respectiv; ei vor avea nevoie de timp pentru a pune în aplicare atât aspectele tehnice, cât și procedura de autorizare.

3.5. CESE observă că, indiferent de beneficii, digitalizarea propusă a serviciilor poate duce la excluderea anumitor părți ale societății europene, în special a persoanelor în vârstă, a persoanelor cu un nivel scăzut de alfabetizare digitală și a persoanelor cu handicap. CESE recunoaște rolul esențial al educației cetățenilor europeni în vederea contracarării unei astfel de excluziuni; în același timp, activitățile educaționale menționate ar trebui să crească gradul de sensibilizare cu privire la protecția datelor cu caracter personal.

4. Disponibilitatea și utilizarea discreționară a unui cadru european al identității digitale (EDIf)

4.1. CESE salută ideea de a oferi soluții îmbunătățite pentru serviciile digitale, care să extindă accesul nu numai la serviciile publice, ci și la sectorul privat. În plus, CESE este de acord cu încercările Comisiei Europene de a pune un cadru european al identității digitale la dispoziția mării majorității a cetățenilor europeni. Din cauza obstacolelor existente în calea accesului transfrontalier la serviciile de identificare electronică (de exemplu, lipsa interoperabilității între sistemele de identificare electronică dezvoltate de statele membre), mulți rezidenți ai UE nu le utilizează deloc. Noile soluții bazate pe portofele europene pentru identitatea digitală pot contribui la punerea la dispoziția a cel puțin 80 % dintre europeni a unor servicii online de încredere.

4.2. Prin urmare, CESE sprijină propunerea de a impune statelor membre să emită un portofel european pentru identitatea digitală – un instrument care va permite utilizatorului: 1. să solicite și să obțină, să stocheze, să selecteze, să combine și să partajeze în condiții de siguranță, într-un mod transparent și ușor de urmărit de către utilizator, datele necesare de identificare a persoanei juridice și atestarea electronică a atributelor pentru autentificarea online și offline în vederea utilizării serviciilor publice și private online; și 2. să semneze documente prin intermediul unei semnături electronice calificate acceptate în întreaga UE.

4.3. În plus, CESE salută propunerea de a se garanta că portofelul european pentru identitatea europeană este accesibil în egală măsură persoanelor cu handicap, în conformitate cu dispozițiile anexei I la Directiva (UE) 2019/882 a Parlamentului European și a Consiliului⁽³⁾, care este în concordanță cu principiul UE al nediscriminării, astfel cum este prevăzut la articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE. Pentru a evita excluziunea digitală în acest context, CESE propune ca orice eventuale soluții să fie elaborate în cooperare cu instituțiile competente și cu ONG-urile consacrate persoanelor cu handicap, pe baza unei „abordări multipartite”.

4.4. Din punctul de vedere al CESE, faptul că cetățenii și rezidenții vor avea libertatea de a alege dacă să utilizeze sau nu portofelul european pentru identitatea europeană este, de asemenea, un aspect pozitiv. În opinia CESE, utilizatorii nu ar trebui să fie obligați să utilizeze portofelul pentru a avea acces la servicii publice sau private, ci doar să aibă posibilitatea de a recurge la el.

4.5. Din perspectiva accesibilității, CESE salută faptul că utilizarea portofelului european pentru identitatea europeană va fi gratuită pentru utilizatori. Cu toate acestea, CESE invită Comisia Europeană să analizeze în continuare și să ofere claritate în regulament în ceea ce privește: (i) costurile de emisie pentru persoanele fizice; (ii) costurile (de emisie și utilizare) pentru entitățile juridice; și (iii) costurile adăugării oricăror atribute ale identității digitale la un astfel de portofel, deoarece, în opinia CESE, fiecare dintre aceste adăugiri ar reprezenta un serviciu de încredere, generând astfel costuri pentru proprietarul portofelului.

5. Aspecte legate de posibilitățile de utilizare a cadrului european al identității digitale

5.1. CESE salută inițiativa Comisiei Europene de a îmbunătăți posibilitățile de utilizare a mijloacelor de identificare electronică prin crearea unui cadru european comun al identității digitale bazat pe utilizarea transfrontalieră a portofelului european pentru identitatea europeană.

5.2. Potrivit propunerii, posibilitățile de utilizare pot fi îmbunătățite prin mijloacele prevăzute la noul articol 12b din Regulamentul e-IDAS, care conține un set de cerințe privind recunoașterea portofelelor europene pentru identitatea europeană, adresate nu numai statelor membre, ci și beneficiarilor privați care furnizează servicii și „platformelor online foarte mari”, definite la articolul 25 alineatul (1) din propunerea de Act legislativ privind serviciile digitale⁽⁴⁾. Pe baza acestor noi prevederi, anumite sectoare private (domeniile transporturilor, energiei, serviciilor bancare și financiare,

⁽³⁾ Directiva (UE) 2019/882 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor (JO L 151, 7.6.2019, p. 70).

⁽⁴⁾ COM(2020) 825 final.

securității sociale, sănătății, apei potabile, serviciilor poștale, infrastructurii digitale, educației sau telecomunicațiilor) ar trebui să accepte utilizarea portofelelor europene pentru identitatea digitală pentru prestarea serviciilor în cazul cărora dreptul național, dreptul UE sau o obligație contractuală impune autentificarea strictă a utilizatorilor pentru identificarea electronică. În lumina propunerii Comisiei, aceeași cerință s-ar aplica și platformelor online foarte mari (de exemplu, rețelelor sociale), care ar trebui să accepte utilizarea portofelelor europene pentru identitatea europeană în ceea ce privește atribuțiile minime necesare pentru un anumit serviciu online pentru care se solicită autentificarea, cum ar fi dovada vârstei.

5.3. CESE observă că, pentru a garanta disponibilitatea și utilizarea pe scară largă a mijloacelor de identificare electronică, inclusiv a portofelelor europene pentru identitatea digitală, prestatorii privați de servicii online (care nu se califică drept „platforme foarte mari”) ar trebui să fie implicați în elaborarea „codurilor de conduită” de autoreglementare care să faciliteze acceptarea pe scară largă a mijloacelor de identificare electronică. Comisia Europeană ar trebui să fie responsabilă de evaluarea eficacității și a posibilităților de utilizare a acestor dispoziții pentru utilizatorii portofelelor europene pentru identitatea digitală.

6. Aspecte privind efectele juridice ale portofelelor europene pentru identitatea digitală

6.1. CESE sprijină propunerea în ceea ce privește îmbunătățirea accesului la serviciile publice digitale, inclusiv în situații transfrontaliere.

6.2. În forma propusă, noua secțiune 9 a Regulamentului e-IDAS prevede că o atestare electronică calificată a atributelor emisă într-un stat membru ar trebui să fie recunoscută drept atestare electronică calificată a atributelor în orice alt stat membru.

6.3. Cu toate acestea, în ceea ce privește dreptul intern al statelor membre, care poate varia semnificativ în unele cazuri, CESE subliniază că atribuțiile atestate în raport cu sursele autentice dintr-un stat membru ar trebui să se limiteze doar la confirmarea unor circumstanțe de fapt și nu ar trebui să producă efecte juridice în alte state membre, cu excepția cazului în care atribuțiile atestate respectă dreptul său intern. În esență, soluțiile juridice propuse nu ar trebui să afecteze recunoașterea într-un stat membru a efectelor juridice referitoare la conținutul atributelor atestate în raport cu sursele autentice într-un alt stat membru, prin analogie cu dispozițiile Regulamentului (UE) 2016/1191. Unele date cu caracter personal (referitoare la religia sau convingerile unei persoane) pot servi drept exemplu. În unele țări din UE, acest tip de informații produce efecte juridice (de exemplu, în Germania, datele serviciului de stare civilă includ informații privind religia, care determină obligația de a plăti un impozit ecleziastic pentru a putea beneficia de căsătoria în cadrul unei ceremonii religioase), în timp ce în alte țări nu se întâmplă acest lucru (de exemplu, în Polonia).

6.4. Prin urmare, CESE invită Comisia Europeană să ia în considerare clarificarea textului secțiunii 9, astfel încât să fie clar că recunoașterea unei atestări electronice calificate a atributelor în orice alt stat membru se limitează la confirmarea circumstanțelor de fapt legate de atributul în cauză și nu produce efecte juridice în alte state membre, cu excepția cazului în care atribuțiile atestate respectă legislația lor națională.

7. Aspecte de securitate

A. Protecția datelor în contextul drepturilor fundamentale

7.1. CESE observă că, din cauza lipsei unui cadru european comun al identității digitale, în majoritatea cazurilor cetățenii și ceilalți rezidenți se confruntă cu obstacole în ceea ce privește schimbul digital transfrontalier de informații legate de identitatea lor și, mai ales, în ceea ce privește schimbul de astfel de informații în condiții de siguranță și cu un nivel ridicat de protecție a datelor.

7.2. Prin urmare, CESE salută încercările de a se crea un sistem interoperabil și sigur, bazat pe portofele europene pentru identitatea digitală, care ar putea îmbunătăți schimbul de informații între statele membre în ceea ce privește, printre altele, situația ocupării forței de muncă sau drepturile sociale. În acest context, CESE se așteaptă ca noul cadru european al identității digitale să creeze, de exemplu, posibilități de creștere rapidă a oportunităților de ocupare a forței de muncă la nivel transfrontalier și de extindere a acordării automate a drepturilor sociale, fără proceduri suplimentare de depunere a cererilor sau alte poveri administrative.

7.3. Cu toate acestea, din punctul de vedere al CESE, protecția eficace a datelor este principala preocupare care se cere abordată în contextul protecției drepturilor fundamentale, în special a dreptului la viață privată și a dreptului la protecția datelor cu caracter personal.

7.4. Prin urmare, CESE sprijină pe deplin cerința ca cadrul european al identității digitale să ofere oricărei persoane mijloacele de a controla cine are acces la geamănul său digital și la ce date mai exact (inclusiv în ce privește accesul actorilor din sectorul public). Așa cum se subliniază în propunere, aceasta va impune, de asemenea, un nivel ridicat de securitate în ceea ce privește toate aspectele legate de furnizarea identității digitale, inclusiv emiterea de portofele europene pentru identitatea digitală, precum și infrastructura pentru colectarea, stocarea și divulgarea datelor de identitate digitală.

7.5. În acest context, CESE salută propunerea ca utilizatorii să aibă dreptul de a-și dezvălui în mod selectiv atributele, limitându-se la cele care sunt necesare într-o anumită situație. Potrivit propunerii, prin utilizarea portofelului european pentru identitatea digitală, utilizatorul va avea control asupra volumului de date furnizate beneficiarilor și va fi informat cu privire la atributele necesare prestării unui anumit serviciu.

7.6. CESE sprijină propunerea ca datele cu caracter personal legate de furnizarea de portofele europene pentru identitatea digitală să fie separate fizic și logic de orice alte date stocate de emitenții acestor portofele și este de acord cu cerința ca prestatorii de atestate electronice calificate ale atributelor să facă parte dintr-o entitate juridică separată.

7.7. Pe lângă protecția eficace a datelor, care trebuie garantată, controlul utilizatorilor asupra datelor lor este esențial. În această privință, CESE este, de asemenea, de acord cu crearea unui cadru european al identității digitale care să se bazeze pe identitățile juridice emise de statele membre și pe furnizarea de atribute ale identității digitale calificate și necalificate.

7.8. CESE subliniază că, pentru a garanta un nivel ridicat de protecție juridică a datelor utilizatorilor, ar trebui să se acorde acestora un mai mare control asupra portofelelor europene pentru identitatea digitală, inclusiv asupra trasabilității accesului la datele fiecărui utilizator. În acest scop, aspectele tehnice, care urmează să fie stabilite în cursul discuțiilor ulterioare aprobării propunerii, ar trebui să includă crearea unui registru care să permită utilizatorului să verifice, la cerere, orice caz de acces la datele sale.

B. Alte aspecte legate de securitate și răspundere

7.9. Conform propunerii, noul cadru european al identității digitale va oferi mecanisme de prevenire a fraudei și de asigurare a autentificării datelor de identificare cu caracter personal. Întrucât propunerea include o dispoziție care introduce mijloace de a permite verificarea atributelor în raport cu sursele autentice, acest lucru ar putea îmbunătăți, de exemplu, siguranța online a copiilor, împiedicându-i să acceseze conținuturi inadecvate pentru vârsta lor. CESE observă că, la nivel național, o astfel de protecție fie este extrem de ineficace, fie lipsește cu desăvârșire.

7.10. CESE salută ideea că browserele web ar trebui să asigure asistență și interoperabilitate cu certificatele calificate pentru autentificarea unui site internet, în temeiul Regulamentului e-IDAS. Acestea ar trebui să recunoască și să afișeze certificate calificate pentru autentificarea unui site internet în scopul de a oferi un nivel ridicat de asigurare, permițând proprietarilor de site-uri să își declare identitatea în calitate de proprietari ai unui site internet și utilizatorilor să identifice proprietarii de site-uri internet cu un grad ridicat de certitudine. În același timp, CESE consideră că este necesar să se prevadă mecanisme de recurs simple, rapide și eficace pentru a se garanta că un site web este deblocat atunci când a fost marcat în mod incorect ca fiind periculos. De asemenea, ar trebui stabilite norme privind răspunderea pentru toate cazurile în care un site web a fost calificat incorect ca fiind periculos.

7.11. CESE dorește să sublinieze că fiecare digitalizare a datelor ridică probleme de securitate, în special în special în ce privește sistemele gigantice care stochează și prelucrează date, dat fiind că ele constituie o sursă de informații expusă riscurilor de fraudă și de pierdere de date. De asemenea, CESE este conștient că, în prezent, nu există un sistem de securitate pe deplin eficace (adică fără lacune și erori) care să elimine complet o astfel de amenințare.

7.12. Prin urmare, CESE subliniază că, pentru a reduce la minimum toate aceste tipuri de situații nedorite legate de datele utilizatorilor, arhitectura tehnică a cadrului european al identității digitale dezvoltată de statele membre în coordonare cu Comisia ar trebui să se concentreze pe măsuri de consolidare a securității datelor și pe furnizarea de mecanisme de control al datelor. Astfel de mecanisme sunt importante, de exemplu, în contextul utilizării datelor colectate de la utilizatori în alte scopuri decât cele prevăzute inițial. În același timp, CESE consideră că arhitectura tehnică ar trebui dezvoltată cu respectarea drepturilor fundamentale și a principiului suveranității statelor membre.

7.13. CESE observă că articolul 13 alineatul (1) al Regulamentului e-IDAS instituie răspunderea prestatorilor de servicii de încredere pentru prejudiciile cauzate în mod intenționat sau din neglijență oricărei persoane fizice sau juridice ca urmare a nerespectării obligațiilor prevăzute în regulamentul menționat (și a obligațiilor de gestionare a riscurilor în materie de securitate cibernetică în temeiul articolului 18 din propunerea de Directivă „NIS2”, potrivit propunerii Comisiei). Această dispoziție ar trebui aplicată în conformitate cu normele naționale privind răspunderea [articolul 13 alineatul (3)].

7.14. În contextul preocupărilor legate de răspundere, CESE dorește să sublinieze că aspectele legate de definirea prejudiciului, de dimensiunea acestuia și de despăgubirile cuvenite sunt reglementate de legislația națională a statelor membre. În conformitate cu aceste norme, răspunderea prestatorilor de servicii de asigurare a încrederii poate fi limitată în temeiul dispozițiilor relevante de drept intern și al „politicilor în materie de prestare a serviciilor”, care sunt definite de către prestatori.

7.15. CESE consideră că utilizatorilor de portofele europene pentru identitatea digitală ar trebui să li se garanteze că vor beneficia de despăgubiri pentru orice situație nedorită legată de datele lor, cum ar fi furtul, pierderea, divulgarea, utilizarea în alte scopuri decât cele prevăzute inițial etc. Această răspundere ar trebui să includă toate situațiile menționate mai sus, indiferent de intenția sau neglijența prestatorului (indiferent dacă rezultă din culpa prestatorului).

7.16. Orice furt, divulgare neautorizată sau pierdere de date (în special de date cu caracter personal) poate cauza prejudicii pe termen lung proprietarului acestora. Odată ce informațiile digitale sunt divulgate, ele pot fi obținute, în timp, de multe entități, împotriva voinței proprietarului lor. CESE încurajează Comisia și statele membre să caute și să dezvolte mecanisme eficiente care să constituie o cale de atac pentru proprietarii de date în astfel de cazuri.

7.17. Soluțiile propuse pentru noul sistem vor obliga prestatorii de servicii să își actualizeze în mod substanțial sistemele electronice de securitate, până la un nivel mult mai ridicat, acordând o atenție deosebită securității cibernetice. CESE se așteaptă ca acest lucru să implice costuri semnificative și modernizarea infrastructurii informatice existente și să riște să constituie o povară excesivă pentru unii prestatori de servicii, ceea ce ar putea duce chiar la dispariția, de pe anumite piețe, a prestatorilor de servicii care nu își pot permite astfel de investiții într-o perioadă scurtă de timp. Prin urmare, în opinia CESE, Comisia și statele membre ar trebui să caute soluții care să protejeze prestatorii de discriminare în acest domeniu și să permită o tranziție „lină” în această privință, oferind inclusiv posibilitatea de a asigura respectarea noilor cerințe în mai multe etape, într-un termen rezonabil.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind subvențiile străine care denaturează piața internă**[COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD)]**

(2022/C 105/13)

Raportor: **Maurizio MENSI**

Sesizare	Parlamentul European, 7.6.2021 Consiliu, 3.6.2021
Temei juridic	Articolele 114 și 207 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	220/3/9

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută eforturile depuse de Comisie și este de acord cu necesitatea de a consolida instrumentele de intervenție pentru a proteja piața UE și întreprinderile sale prin eliminarea unei lacune în cadrul de reglementare în materie de concurență, comerț și achiziții publice, cu scopul de a asigura o concurență loială și nedenaturată de subvenții străine.

1.2. În acest sens, CESE consideră că propunerea Comisiei, care se referă la finanțarea din partea statului acordată din surse externe întreprinderilor care își desfășoară activitatea pe piața UE, și care are potențialul de a denatura piața, reprezintă un instrument util și important din punct de vedere operațional. Având în vedere cele de mai sus, se consideră că anumite aspecte ale intervenției legislative, care este ea însăși complexă și structurată, necesită o clarificare suplimentară.

1.3. Conform propunerii, este probabil ca definiția largă a subvenției străine să acopere numeroase forme de subvenții din partea unui stat străin, inclusiv cele fiscale. Prin urmare, este oportun ca Comisia să indice care sunt investigațiile cărora intenționează să le acorde prioritate prin stabilirea, după caz, a criteriilor de reglementare a gestionării diferitelor practici, în interesul transparenței și al simplificării.

1.4. Propunerea încredințează Comisiei examinarea investițiilor în UE efectuate de entități care beneficiază de subvenții străine. În acest sens, CESE consideră că este oportun ca domeniul de aplicare al regulamentului să fie clarificat de către Comisie, dacă este cazul, prin intermediul unor orientări specifice, astfel încât să se asigure aplicarea uniformă a acestuia la nivelul UE și să se reducă la minimum riscul unor interpretări divergente din partea statelor membre care sunt responsabile de examinarea investițiilor străine. În acest scop, Comitetul propune, de asemenea, crearea unui punct de informare pentru întreprinderi cu privire la legislația privind subvențiile străine și la cerințele și obligațiile de notificare care decurg din aceasta.

1.5. În scopul inițierii procedurii, Comisia evaluează subvenția străină în raport cu efectele sale negative și pozitive asupra dezvoltării activității economice în cauză. CESE consideră că este important ca Comisia să ofere indicații suplimentare cu privire la modul în care o astfel de evaluare este efectuată în practică, la eventualele efecte pozitive sau la situația în care echilibrarea este justificabilă.

1.6. În ceea ce privește actualul regim de control al concentrărilor economice, CESE consideră că Comisia ar trebui să clarifice relația sa cu noul regim propus, pentru a evita orice neconcordanță în materie de timp și de rezultate, care ar genera sarcini considerabile pentru întreprinderi.

1.7. Pentru ca Comisia să inițieze procedura, valoarea totală a subvențiilor străine trebuie să depășească pragul de 5 milioane EUR pentru trei exerciții financiare consecutive. CESE consideră că acest prag este destul de scăzut în termeni absoluți și consideră oportun să propună Comisiei să îl majoreze, pentru a evita cazurile minore și nesemnificative, inclusiv în beneficiul întreprinderilor mici și mijlocii.

1.8. În domeniul achizițiilor publice, riscul unor investigații din oficiu și al unei revizuii ample a achizițiilor publice poate reprezenta o sursă de riscuri și sarcini pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea și investesc în UE. Prin urmare, Comisia trebuie să simplifice și să clarifice cât mai mult posibil regimul aplicabil pentru a facilita aplicarea noilor norme, în special atunci când acestea concurează cu legislația existentă, reducând astfel sarcina administrativă pentru întreprinderile din UE.

2. Observații generale

2.1. CESE consideră că este esențial ca UE și piețele sale să rămână deschise și competitive și, în acest sens, atribuie o importanță fundamentală funcționării corecte și echilibrate a sistemului său socioeconomic, solidității întreprinderilor și bunăstării cetățenilor, care constituie, de asemenea, baza modelului său de autonomie strategică⁽¹⁾. Având în vedere cele de mai sus, consideră că obiectivul de protejare a pieței unice împotriva subvențiilor care duc la concurență neloială trebuie să fie însoțit de un instrument eficace, care să fie aplicat în mod consecvent în întreaga UE, cu cele mai puține sarcini posibile pentru întreprinderi.

2.2. La 17 iunie 2020, Comisia a adoptat o carte albă referitoare la subvențiile străine, cu scopul de a aborda acest aspect, de a lansa o dezbatere publică și de a propune soluții posibile. În această carte albă este identificată o lacună legislativă în ceea ce privește normele UE privind ajutoarele de stat în materie de concurență, comerț și achiziții publice, care împiedică efectiv UE să intervină atunci când subvențiile străine cauzează denaturări pe piața internă, favorizând anumite concentrări economice sau anumiți participanți în cadrul procedurilor de achiziții publice. De asemenea, în Cartea albă au fost semnalate probleme legate de accesul operatorilor care primesc subvenții străine la finanțarea din partea UE, care ar putea denatura concurența în ceea ce privește accesul la fondurile europene. Până în prezent, niciun stat membru nu a adoptat acte legislative pentru a aborda efectele potențiale de denaturare ale subvențiilor străine.

2.3. Problema subvențiilor străine nu este nouă și a fost scoasă în evidență în mod repetat la nivelul UE. În concluziile sale din 11 septembrie 2020, Consiliul a făcut trimitere la Cartea albă a Comisiei și, în concluziile sale din 1-2 octombrie 2020, Consiliul European a solicitat „instrumente suplimentare pentru abordarea efectelor de denaturare generate de subvențiile străine pe piața unică”. În raportul său din februarie 2020 referitor la politica în domeniul concurenței, Parlamentul European a invitat Comisia „să investigheze instrumentele de anchetă adecvate în cazurile în care se consideră că o întreprindere a fost implicată în practici care denaturează concurența ca urmare a subvențiilor de stat sau că a realizat profituri excesive datorită unei poziții dominante pe piața din țara sa de origine”. Într-o scrisoare comună adresată vicepreședinților executivi ai Comisiei Vestager și Dombrovskis și comisarului Breton, un grup format din 41 de deputați în Parlamentul European și-a exprimat susținerea fermă pentru un instrument prin care să se abordeze „întreprinderile din țări terțe care au primit un ajutor semnificativ din partea statului”.

2.4. Astfel cum s-a anunțat în programul de lucru al Comisiei pentru perioada 2020-2021, prezenta propunere de regulament reglementează în detaliu un nou instrument operațional (un sistem de notificare *ex ante* a cazurilor celor mai ample și cu cele mai puternice efecte de denaturare, împreună cu o procedură care urmează să fie lansată *ex officio*) pentru a depăși lacunele în materie de reglementare din legislația europeană și pentru a asigura condiții de concurență echitabile pe piața internă prin evitarea unor condiții inechitabile de concurență. În esență, propunerea de regulament este menționată, de asemenea, la punctul 3.2.6 din comunicarea privind revizuirea politicii comerciale în ceea ce privește respectarea condițiilor echitabile de concurență.

2.5. Pe scurt, scopul legislației propuse este de a ancheta și, după caz, de a descuraja sau împiedica concentrările economice, achizițiile publice și practicile pe piață ale întreprinderilor beneficiare de subvenții străine, care pot denatura piața internă a Uniunii Europene. Aceasta prevede notificarea obligatorie a concentrărilor economice în cazul în care cifra de afaceri a întreprinderii în cauză depășește 500 de milioane EUR, iar părțile au beneficiat de mai mult de 50 de milioane EUR de contribuții financiare străine în ultimii trei ani sau le-au fost atribuite contracte de achiziții publice a căror valoare depășește 250 de milioane EUR, în cazul în care sunt implicate entități care beneficiază de subvenții străine. Propunerea prevede, de asemenea, posibilitatea Comisiei de a investiga comportamentul pe piață, inclusiv fuziunile și achizițiile sub aceste praguri, de către orice entitate care beneficiază de subvenții financiare străine care depășesc 5 milioane EUR timp de trei ani consecutivi.

2.6. Din propunere reiese că problema nu este reprezentată de investițiile străine, ci de subvențiile care facilitează achiziționarea de întreprinderi din UE, afectează deciziile de investiții, denaturează comerțul cu bunuri și servicii, condiționează comportamentul beneficiarilor și afectează concurența. Spre deosebire de subvenții, pentru care Comisia își rezervă competența exclusivă de a interveni, în cazul investițiilor străine, competența revine statelor membre, care au întotdeauna posibilitatea de a examina investițiile străine din motive de securitate sau de ordine publică.

⁽¹⁾ Comunicarea Comisiei intitulată *Acum este momentul Europei: să reparăm prejudiciile aduse de criză și să pregătim viitorul pentru noua generație* [COM(2020) 456 final]. A se vedea și Comunicarea Comisiei intitulată *Sistemul economic și financiar european: promovarea deschiderii, a solidității și a rezilienței* [COM(2021) 32 final].

2.7. Această din urmă situație este reglementată de Regulamentul (UE) 2019/452 al Parlamentului European și al Consiliului⁽²⁾, aplicabil de la 11 octombrie 2020, care instituie un sistem de schimb de informații între Comisie și statele membre și îmbunătățește mecanismele de control, în cazul în care acestea sunt deja prevăzute, permițând Comisiei să prezinte observații sau să adopte avize cu privire la operațiunile aprobate de statele membre. Acest regulament vizează în principal investițiile în infrastructura și tehnologiile critice, în datele sensibile și în mass-media, fără a stabili praguri minime, permițând astfel statelor membre să analizeze aproape toate investițiile din afara UE.

3. Aspecte specifice

3.1. Propunerea de regulament definește „subvențiile străine” în termeni foarte generali (articolul 2): respectiv orice intervenție prin care o țară terță aduce o contribuție financiară care conferă un avantaj întreprinderilor ce desfășoară o activitate economică pe piața internă a UE, indiferent dacă o astfel de contribuție este limitată la o singură întreprindere sau se referă la mai multe întreprinderi sau asociații de întreprinderi. Contribuțiile financiare pot lua forme foarte diferite, inclusiv transferul de fonduri sau de pasive, injecții de capital, granturi, împrumuturi, garanții pentru împrumuturi, stimulente fiscale, compensarea pierderilor din exploatare, compensarea obligațiilor financiare impuse de autoritățile publice, iertarea de plată, conversia creanțelor în acțiuni sau reeșalonarea; renunțarea la veniturile exigibile în mod normal; sau furnizarea de bunuri sau servicii ori achiziționarea de bunuri sau servicii.

3.2. Conform propunerii, definiția largă a subvenției străine, în esență în conformitate cu definiția UE a ajutorului de stat, este, prin urmare, susceptibilă să cuprindă numeroase forme de subvenții și stimulente din partea unui stat străin, ceea ce ridică semne de întrebare cu privire la capacitatea reală a Comisiei de a face față volumului enorm de muncă, care va viza, de fapt, subvențiile de orice fel acordate de toate statele din întreaga lume. Acest lucru ar putea crea o situație de incertitudine juridică și riscul unor eventuale litigii inițiate de concurenți în cadrul fuziunilor și achizițiilor contestate. Într-un astfel de caz, ar trebui să se indice în mod clar căror anchete Comisia intenționează să le acorde prioritate și dacă, în acest sens, are în vedere stabilirea unor criterii care să fie comunicate în prealabil.

3.3. Propunerea încredințează în esență Comisiei examinarea investițiilor în UE efectuate de entități care beneficiază de subvenții străine. Cu toate acestea, unele state ar putea considera că astfel de decizii intră în sfera lor de competență ca parte a regimurilor naționale de examinare a investițiilor străine ale statelor membre. În acest sens, CESE consideră că este oportun ca domeniul de aplicare al regulamentului să fie clarificat cu precizie de către Comisia Europeană, dacă este cazul, inclusiv prin intermediul unor orientări specifice, astfel încât să se asigure aplicarea uniformă a acestuia la nivelul UE și să se reducă la minimum riscul unor interpretări divergente din partea statelor membre. În acest scop, Comitetul propune, de asemenea, crearea unui punct de informare pentru întreprinderi cu privire la legislația privind subvențiile străine și la cerințele și obligațiile de notificare care decurg din aceasta.

3.4. Prin urmare, propunerea de regulament vizează un nou sistem de control, atât *ex ante* (pentru concentrările de mari dimensiuni și procedurile de achiziții publice), cât și *ex post*, în plus față de cel prevăzut în prezent pentru concentrările din UE, modelat după acesta, dar diferit de el (capitolul 3). Și în acest caz, tranzacțiile care necesită notificare includ fuziuni, preluarea controlului și asociații în participațiune complete, deși pragurile financiare sunt diferite de cele prevăzute în Regulamentul privind concentrările economice.

3.5. Comisia va evalua dacă există „o denaturare pe piața internă” (articolul 5). Această evaluare se va limita la contextul concentrării economice în cauză, deși aceasta nu pare să impună Comisiei să stabilească o legătură cauzală directă între tranzacție și denaturarea pieței. O denaturare a pieței interne ar avea loc în cazul în care o subvenție străină este în măsură să îmbunătățească poziția concurențială a întreprinderii pe piața internă și, prin urmare, denaturează efectiv sau potențial concurența pe piața internă.

3.6. Prin urmare, prin propunerea de regulament, Comisiei i se acordă o marjă largă de apreciere prin enumerarea ca indicatori potențial relevanți a cuantumului și naturii subvenției, a situației societății și a piețelor în cauză, a nivelului activității economice a societății pe piața internă și a scopului și condițiilor aferente subvenției străine, precum și a utilizării acesteia pe piața internă.

3.7. În acest sens, Comisia ar fi împuternicită să evalueze efectele negative ale unei subvenții străine în ceea ce privește denaturarea pieței interne în raport cu efectele sale pozitive „asupra dezvoltării activității economice în cauză” (articolul 5). În cazul în care ar prevala efectele pozitive, nu s-ar lua nicio măsură. Într-un astfel de caz, se consideră adecvat ca Comisia să ofere indicații suplimentare cu privire la modul în care această evaluare este efectuată în practică, în special cu privire la efectele pozitive care ar putea fi obținute sau la situațiile în care echilibrarea este justificabilă. În acest sens, se remarcă faptul că Comisia a elaborat orientări ample și detaliate privind subvențiile intra-UE compatibile cu piața internă.

(²) Regulamentul (UE) 2019/452 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 martie 2019 de stabilire a unui cadru pentru examinarea investițiilor străine directe în Uniune (JO L 79 I, 21.3.2019, p. 1).

3.8. În cazul în care Comisia consideră că o subvenție străină denaturează piața internă, aceasta poate impune măsuri de remediere a daunelor cauzate (articolul 6). De asemenea, societățile pot prezenta angajamente pentru a remedia presupusele denaturări, iar Comisia poate impune obligativitatea acestor angajamente. Angajamentele sau măsurile reparatorii pot include oferirea accesului la infrastructură în condiții echitabile și nediscriminatorii, acordarea de licențe pentru bunurile achiziționate sau dezvoltate cu ajutorul subvențiilor străine, reducerea capacității sau a prezenței pe piață, abținerea de la anumite investiții, publicarea rezultatelor cercetării și dezvoltării, transferul de active, rambursarea subvenției străine către țara terță cu dobândă sau anularea concentrării.

3.9. În acest sens, se consideră adecvat ca relația dintre noul regim propus și actualul regim al UE de control al concentrărilor economice să fie clarificată. Deși pragurile de notificare și evaluarea de fond sunt diferite, multe tranzacții ar putea fi notificate Comisiei în paralel în cadrul ambelor regimuri, cu riscul unei alinieri greșite a calendarului și a rezultatelor, ceea ce ar genera sarcini semnificative pentru întreprinderi.

3.10. Propunerea de regulament introduce un regim separat de notificare obligatorie pentru contractele de achiziții publice din UE care depășesc 250 de milioane EUR (capitolul 4). Este prevăzută o dispoziție privind fie notificarea adresată entității contractante de către întreprinderile care participă la astfel de contracte cu privire la toate contribuțiile financiare străine primite în cursul celor trei ani care precedă notificarea, fie necesitatea unei declarații prin care întreprinderile respective confirmă că nu au primit nicio contribuție financiară străină în perioada respectivă (articolul 28).

3.11. Autoritățile contractante au obligația de a comunica imediat aceste notificări Comisiei, care are la dispoziție 60 de zile de la notificare pentru a efectua o verificare preliminară și o perioadă suplimentară de 140 de zile pentru a realiza o investigație aprofundată, acest termen putând fi prelungit în cazuri excepționale. Notificările nu suspendă procedura de achiziții publice, dar autoritatea contractantă nu va fi în măsură să stabilească procedura și să atribuie contractul unei întreprinderi care face obiectul unei examinări efectuate de către Comisie. În cazul în care întreprinderile nu transmit notificări, Comisia poate impune amenzi de până la 10 % din cifra lor totală de afaceri. Aceasta este o procedură destul de greoaie, care riscă să încetinească finalizarea procedurilor complexe, cum ar fi procedurile de achiziții publice, care sunt esențiale pentru ca statele membre să pună în aplicare planurile Next Generation EU.

3.12. Potrivit propunerii de regulament, Comisiei i se permite să acționeze din proprie inițiativă pentru a investiga orice eventuală denaturare a pieței interne a UE printr-o subvenție străină (capitolul 2). Singura cerință pentru ca Comisia să poată realiza o astfel de investigație este ca valoarea totală a subvențiilor străine să depășească pragul de 5 milioane EUR timp de trei exerciții fiscale consecutive. Acest prag este destul de scăzut în termeni absoluți și se consideră adecvat să se sugereze Comisiei să îl majoreze pentru a evita cazurile minore și nesemnificative, inclusiv în beneficiul întreprinderilor mici și mijlocii. În plus, Comisia are competența de a investiga contribuțiile financiare străine efectuate cu până la 10 ani înainte de începerea investigației, cu posibilitatea de a examina subvențiile străine acordate în cei 10 ani anteriori datei intrării în vigoare a noului regulament, în cazul în care efectele de denaturare se constată după intrarea în vigoare a regulamentului.

3.13. Propunerea de regulament va avea un efect economic semnificativ, deoarece ar putea privi toate întreprinderile care beneficiază de sprijin din partea țărilor terțe și care desfășoară activități economice în UE (în special, pentru fuziunile și achizițiile sau pentru ofertele formulate în cadrul procedurilor pentru contracte de achiziții publice care depășesc pragurile stabilite) și, totodată, va avea un impact pozitiv în special asupra tuturor întreprinderilor care nu beneficiază de subvenții străine.

3.14. În practică, propunerea va permite Comisiei să aplice subvențiilor acordate de guverne din afara UE un control similar celui permis în temeiul normelor UE privind ajutoarele de stat. Acest lucru riscă să adauge un nivel suplimentar de complexitate unui cadru de reglementare deja complex, cu o povară grea pentru întreprinderile din UE. De exemplu, aceeași tranzacție ar putea face obiectul a trei proceduri diferite în viitor: examinarea fuziunilor, verificarea investițiilor străine și examinarea subvențiilor străine în sensul propunerii, fiecare cu propriile norme procedurale și propriul calendar.

3.15. În domeniul fuziunilor și achizițiilor, controlul subvențiilor străine s-ar adăuga la notificările obligatorii privind controlul concentrărilor economice (la nivelul UE sau la nivelul statelor membre) și la notificările naționale privind investițiile străine, cu riscul unor litigii cu întreprinderile implicate.

3.16. În domeniul achizițiilor publice, riscul unor investigații din oficiu și al unei revizuirii ample a achizițiilor publice poate reprezenta o sursă de riscuri și sarcini pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea și investesc în UE. Acest lucru ar viza investitorii străini din UE și întreprinderile cu sediul în UE care pot conta pe contribuții financiare străine (prin intermediul investitorilor străini sau al ajutorului pentru proiecte specifice). În acest caz, societățile ar trebui să examineze cu atenție toate subvențiile străine primite pentru a evalua posibila aplicare a noilor norme.

3.17. Prin urmare, Comisia trebuie să simplifice și să clarifice cât mai mult posibil regimul aplicabil, pentru a facilita aplicarea noilor norme, în special atunci când acestea concurează cu legislația existentă, și să reducă sarcina administrativă pentru întreprinderile din UE.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind creditele de consum

[COM(2021) 347 final – 2021/0171 (COD)]

(2022/C 105/14)

Raportor: **domnul Bogdan PREDA**

Sesizare	Parlamentul European, 8.7.2021 Consiliu, 14.7.2021
Temei juridic	Articolul 114 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	21.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	159/5/16

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută această actualizare a legislației privind creditele de consum, însă arată că încă există domenii în care directiva ar trebui să fie mai ambițioasă sau în care nu asigură echilibrul corespunzător între obiectivele sale și soluțiile propuse. În plus, CESE consideră că soluțiile furnizate de directivă ar trebui să se axeze mai mult pe impactul digitalizării, pe creșterea utilizării dispozitivelor digitale și pe furnizarea de credite de consum ecologice, pentru a-i ajuta pe consumatori să efectueze achiziții mai durabile.

1.2. CESE apreciază eforturile Comisiei Europene de a încuraja campaniile de educație financiară/alfabetizare digitală, întrucât astfel de eforturi nu pot să genereze decât beneficii pentru consumatori și creditori.

1.3. CESE observă că, din dovezile privind originea îndatorării excesive, rezultă că stabilirea de plafoane în ce privește costurile unui împrumut, pentru a evita practicile tarifare extreme, ar putea aduce beneficii concrete pentru consumatorii vulnerabili, cu condiția ca aceste plafoane să fie corect calibrate în urma unei analize atente a pieței și a impactului potențial ulterior. Astfel, CESE observă că Directiva privind creditele de consum (DCC) ar trebui să prevadă o metodologie clară și armonizată pe care statele membre ar trebui să o aibă în vedere pentru a aplica astfel de plafoane în scopul de a preveni și descuraja practicile extreme care ar putea duce la supraîndatorare. Acest lucru ar asigura, de asemenea, condiții de concurență echitabile pentru creditorii din diferite țări.

1.4. CESE consideră că este benefic să se detalieze mai mult obligația tuturor creditorilor de a efectua o evaluare amănunțită a bonității consumatorilor. În acest sens, CESE este de acord cu abordarea Comisiei în ceea ce privește tipul datelor ce trebuie folosite în evaluarea bonității, inclusiv excepția referitoare la datele sensibile cu caracter personal, precum datele referitoare la sănătate, întrucât este foarte important să se asigure o abordare echilibrată în cadrul procesului. Cu toate acestea, este extrem de important ca în directivă să se sublinieze faptul că nici măcar o evaluare amănunțită a bonității nu poate garanta rambursarea creditului.

1.5. CESE consideră că ar trebui revizuit textul DCC, astfel încât să se asigure egalitatea de tratament pentru toți creditorii, de la procesul de autorizare/acordare de licențe până la reglementările/obligațiile în materie de funcționare, astfel încât să se asigure condiții de concurență echitabile pentru toți competitorii.

1.6. În opinia CESE, Comisia ar trebui să analizeze în continuare obligațiile referitoare la informațiile pre-contractuale, astfel încât să găsească echilibrul adecvat între necesitatea și relevanța informațiilor pentru consumatori și modalitatea cea mai eficientă și mai flexibilă de a le prezenta, ținând cont totodată de digitalizarea întregului proces.

1.7. CESE recomandă Comisiei să clarifice textul DCC în ceea ce privește rambursarea anticipată.

2. Introducere

2.1. Prezentul aviz se referă la propunerea de directivă privind creditele de consum a Comisiei Europene, de abrogare a Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁾ privind contractele de credit pentru consumatori.

2.2. După cum se arată în expunerea de motive, necesitatea noii directive se justifică prin faptul că, începând cu 2008, digitalizarea s-a accentuat și a schimbat profund atât obiceiurile în materie de creditare (de exemplu, odată cu apariția unor noi modalități de divulgare a informațiilor pe cale digitală, de evaluare a bonității folosind sisteme decizionale automate și date netradiționale), cât și profilul creditorilor. De asemenea, în contextul crizei provocate de pandemia de COVID-19, a devenit necesară oferirea unor instrumente legislative care să ușureze povara financiară asupra cetățenilor și a gospodăriilor care sunt mai vulnerabili din punct de vedere financiar.

3. Observații generale

3.1. CESE salută inițiativa Comisiei de a actualiza cadrul juridic privind creditele de consum, întrucât, într-adevăr, piața a evoluat din 2008, iar dispozițiile actuale nu acoperă în mod corespunzător toate tipurile de actori/produse, ceea ce înseamnă că există domenii în care nu există o protecție adecvată pentru consumatori sau în care pot fi îmbunătățite normele existente.

3.2. CESE consideră că cele două obiective principale avute în vedere la elaborarea DCC, și anume: (i) reducerea prejudiciilor aduse consumatorilor care contractează credite pe o piață în schimbare; și (ii) facilitarea furnizării transfrontaliere de credite de consum și a competitivității pieței interne, sunt strâns legate unul de celălalt și sunt esențiale pentru asigurarea unui nivel adecvat de acoperire și a unei aplicări uniforme a noii directive. De exemplu, o propunere de impunere a unor plafoane obligatorii pentru costurile creditelor de consum trebuie să fie detaliată și armonizată ulterior în Directiva privind creditul de consum (DCC), în cadrul unei metodologii clare. Acest lucru este necesar pentru a garanta un nivel uniform de protecție a consumatorilor, prevenind în mod eficace practicile iresponsabile de acordare a creditelor în întreaga UE și dezvoltarea de produse de credit de consum cu dobânzi cămătărești sau costuri excesive, care îi vizează adesea pe consumatorii cei mai vulnerabili și care pot conduce frecvent la situații de îndatorare excesivă. O astfel de metodologie armonizată este, de asemenea, necesară pentru a asigura condiții de concurență echitabile pentru creditorii din diferite țări.

3.3. Extinderea aplicării directivei și clarificarea definițiilor mai multor termeni nu poate să genereze decât beneficii pentru consumatori și creditorii deopotrivă, oferind totodată o claritate sporită în ceea ce privește drepturile și obligațiile aferente. În plus, CESE consideră că propunerea de instituire a obligației statelor membre de a furniza servicii independente de consiliere în materie de îndatorare pentru consumatorii supraîndatorați sau pentru alți consumatori vulnerabili ar trebui, de asemenea, să îi ajute pe consumatorii aflați în situații dificile. Totodată, CESE recomandă ca directiva să încurajeze creditorii să adopte politici care să faciliteze detectarea timpurie a dificultăților financiare și să includă, de asemenea, dispoziții privind măsurile de restructurare datorată dificultăților financiare. Ambele acțiuni ar preveni situațiile de îndatorare excesivă și ar încuraja creditorii să găsească soluții pentru debitorii aflați în dificultate.

3.4. CESE apreciază eforturile Comisiei de a încuraja educația financiară/inițiatiile în materie de alfabetizare digitală, pentru a se asigura că consumatorii înțeleg în mod adecvat produsele de creditare și riscurile pe care le asumă atunci când contractează un împrumut, aceasta fiind cea mai eficientă metodă de a le menține sănătatea financiară. În acest sens, CESE consideră că textul directivei privind comunicarea dintre creditorii și consumatori, în toate etapele relației, ar trebui ajustat astfel încât să corespundă tranziției digitale și utilizării sporite a dispozitivelor digitale.

3.5. De asemenea, CESE apreciază eforturile Comisiei de a furniza reglementări clare privind serviciile de consiliere financiară în ceea ce privește acordurile de împrumut, însă ar considera binevenită prezentarea unei perspective juridice clare privind modalitatea în care pot fi oferite astfel de servicii.

3.6. CESE salută inițiativa de a detalia mai mult obligația tuturor creditorilor de a efectua o evaluare amănunțită a bonității consumatorilor, pentru a verifica măsura în care aceștia își pot permite împrumuturile în cauză și dacă le sunt protejate nevoile financiare, prevenind totodată practicile iresponsabile de creditare și supraîndatorarea. Cu toate acestea, Comisia ar trebui să rețină că noile norme nu pot și nu ar trebui să transfere responsabilitatea pentru capacitățile reale de plată ale consumatorilor asupra creditorilor, întrucât consumatorii trebuie să facă tot posibilul pentru a-și îndeplini

⁽¹⁾ Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO L 133, 22.5.2008, p. 66).

obligățiile în materie de rambursare a datoriilor și pentru a-și gestiona cu precauție cheltuielile personale. CESE invită Comisia să analizeze în continuare textul DCC, pentru a clarifica faptul că o evaluare amânată a bonității nu este o garanție pentru rambursarea creditului. În plus, pentru a garanta protejarea corespunzătoare a consumatorilor, CESE invită Comisia să detalieze mai mult situațiile în care, în circumstanțe specifice și bine justificate, creditorii au dreptul de a acorda împrumuturi consumatorilor chiar dacă aceștia nu trec cu succes de evaluarea bonității, fără a avea, însă, vreo obligație în acest sens.

4. Observații specifice

4.1. CESE invită Comisia să analizeze în continuare unele dintre noile definiții, astfel încât să asigure claritatea textului. De exemplu, ar trebui revizuită definiția creditorului, pentru a garanta că toate activitățile de creditare sunt acoperite de domeniul de aplicare al directivei și sunt supuse acelorași condiții în materie de supraveghere și acordare de licențe atunci când desfășoară același tip de activitate. În plus, în scopul asigurării unor condiții de concurență echitabile și pentru a le oferi în mod efectiv consumatorilor același nivel de protecție, toți creditorii, indiferent de statutul lor juridic ca întreprindere, ar trebui să aplice aceleași norme și să se supună acelorași obligații, inclusiv în ceea ce privește raportarea, cu excepția împrumuturilor fără comisioane și dobânzi, cu condiția respectării tuturor dispozițiilor care vizează protecția consumatorilor.

4.2. În ceea ce privește obligațiile ce rezultă din activitatea de creditare a consumatorilor, directiva ar trebui să fie mai ambițioasă și să prevadă că o astfel de activitate de creditare necesită o autorizație/licență din partea autorității competente, pentru a asigura o protecție corespunzătoare a consumatorilor, o monitorizare eficace și condiții de concurență echitabile pentru creditele de consum. Sistemul propus în prezent pare să fie un hibrid între autorizare și înregistrare, deși nu este deloc clar.

4.3. În ceea ce privește dispoziția specifică privind conversia în moneda națională a creditelor exprimate în euro, CESE invită Comisia să revizuiască din nou articolul 4 din DCC, pentru a-i clarifica aplicabilitatea. Pe lângă faptul că soluția propusă nu este aliniată la articolul 23 din Directiva 2014/17/UE a Parlamentului European și a Consiliului⁽²⁾ privind contractele de credit pentru consumatori legate de bunuri imobiliare rezidențiale, ea nu este clară în ceea ce privește intenția/aplicabilitatea sa și metodologia reală propusă pentru conversie.

4.4. În ceea ce privește principiul nediscriminării (articolul 6 din DCC), CESE este îngrijorat de faptul că acesta ar putea fi foarte greu de pus în aplicare dintr-o serie de motive care țin în principal de existența unor cerințe diferite la nivel național și de dificultatea obținerii tuturor verificărilor necesare în cadrul procesului de evaluare a bonității. În ceea ce privește accesul la bazele de date, CESE se teme că, în anumite circumstanțe, ar putea să fie nepractic sau neeconomic ca creditorii să aibă acces direct la baze de date din alte state membre, din mai multe motive (de exemplu, lipsa cererii de credite transfrontaliere, cerințe diferite la nivel național și dificultatea obținerii tuturor verificărilor în cadrul procesului de evaluare a bonității). Prin urmare, CESE invită Comisia să analizeze în continuare acest principiu, inclusiv luând în considerare accesul indirect la astfel de baze de date, de exemplu atunci când creditorii solicită documentația necesară pentru evaluările bonității prin intermediul bazei lor de date locale sau al autorităților fiscale locale.

4.5. În ceea ce privește bazele de date naționale pentru raportare, CESE constată că tratamentul datelor referitoare la creditare pe perioada pandemiei de COVID-19 sau a oricărei situații excepționale similare ar putea afecta integritatea sistemului de raportare a creditelor și, în ultimă instanță, furnizarea creditelor de consum. Prin urmare, CESE invită Comisia să sublinieze în DCC importanța continuării schimbului complet de informații privind creditele, inclusiv a raportării datelor privind plățile neefectuate/moratoriile în perioadele de criză, la fel ca în perioadele obișnuite. În plus, în conformitate cu orientările ABE privind inițierea creditelor, CESE recomandă, de asemenea, Comisiei să specifice că bazele de date pentru raportare ar trebui să conțină cel puțin informații privind comportamentul consumatorilor în ceea ce privește rambursarea în cadrul contractelor de împrumut existente, inclusiv privind eventualele arierate.

4.6. CESE apreciază eforturile Comisiei de a crește accesibilitatea informațiilor precontractuale pentru consumatori. Cu toate acestea, în opinia CESE, soluția corespunzătoare nu ar trebui să constea în crearea unui document suplimentar – „Prezentarea generală standard privind creditul” – deoarece aceasta ar putea genera o sarcină suplimentară atât pentru consumatori, cât și pentru creditori și i-ar putea induce în eroare pe consumatori, în sensul că aceștia și-ar putea limita analiza doar la informațiile din prezentarea generală, fără a lua în mod corespunzător în considerare toate celelalte informații menționate în formularul „Informații standard la nivel european privind creditul de consum” (*Standard European Consumer Credit Information form* – SECCIF). O soluție mai bună ar fi să se aibă în vedere, dată fiind necesitatea de a răspunde

(2) Directiva 2014/17/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 februarie 2014 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobiliare rezidențiale și de modificare a Directivelor 2008/48/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 (JO L 60, 28.2.2014, p. 34).

la noile metode digitale, simplificarea procesului de stabilire (și de desfășurare) a relației cu consumatorii, inclusiv prevăzând în mod explicit modalități digitale de îndeplinire a obligației de a furniza SECCIF.

4.7. În ceea ce privește exceptarea de la normele în materie de legare și de grupare privind conturile curente sau de economii, este extrem de îndoielnic dacă, de fapt, este în interesul consumatorului să se limiteze această excepție doar la conturile al căror unic scop se rezumă la cerințele împrumuturilor. Potrivit textului, creditorii ar trebui să le interzică consumatorilor să utilizeze conturile respective în scopuri personale, în afara cerințelor împrumutului. CESE este de acord că consumatorul nu ar trebui obligat să deschidă un cont care nu este necesar pentru utilizarea/rambursarea împrumutului, însă un astfel de cont, odată deschis, ar trebui folosit de consumator după cum consideră că este cazul.

4.8. În ceea ce privește drepturile consumatorilor, atunci când evaluarea bonității presupune crearea de profiluri sau alte modalități de prelucrare automată a datelor cu caracter personal, în opinia CESE, soluția propusă prezintă riscul de a compromite capacitatea instituțiilor financiare de a stabili condiții de evaluare în conformitate cu propriul apetit pentru risc, diminuând astfel flexibilitatea procesului. În opinia noastră, întregul alineat (6) de la articolul 18 ar trebui reformulat în conformitate cu cerințele RGPD, ceea ce înseamnă că consumatorul beneficiază de drepturile acordate prin RGPD atunci când evaluarea bonității se efectuează exclusiv automat și produce efecte privind o persoană privată.

4.9. CESE consideră că rambursarea anticipată a împrumuturilor este o dispoziție centrală a directivei, deoarece vizează promovarea competitivității pieței și abordarea situațiilor de îndatorare excesivă, și apreciază intențiile generale ale propunerii. Cu toate acestea, CESE subliniază că este necesar ca textul DCC să fie revizuit pentru: (i) a facilita cu adevărat exercitarea acestui drept; și (ii) a evita litigiile care au avut loc în legătură cu definiția „tuturor costurilor”.

4.10. CESE observă că, din dovezile privind originea îndatorării excesive, rezultă că stabilirea de plafoane în ce privește costurile unui împrumut, pentru a evita practicile tarifare extreme, ar putea aduce beneficii concrete pentru consumatorii vulnerabili, cu condiția ca aceste plafoane să fie corect calibrate în urma unei analize atente a pieței și a impactului potențial. O astfel de abordare ar trebui să asigure faptul că măsurile sunt într-adevăr benefice pentru consumatori, evitând în același timp efectul opus.

4.11. În conformitate cu cea mai recentă directivă în materie de protecție a consumatorilor, articolul 44 din DCC prevede că statele membre trebuie să introducă în dreptul național sancțiuni eficace, proporționale și cu efect de descurajare, în caz de încălcare a normelor privind transpunerea directivei. CESE salută astfel de dispoziții, însă solicită Comisiei să prevadă în directivă și faptul că sancțiunile administrative nu afectează drepturile consumatorilor de a obține despăgubiri sau rambursări, după caz.

Bruxelles, 21 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

ANEXĂ

Textele care urmează, prezente în avizul secțiunii, au fost eliminate în favoarea unor amendamente adoptate de către adunarea plenară, dar au obținut minimum un sfert din voturi:

AMENDAMENTUL 2**Depus de:**

TEDER Reet

INT/956 — Contractele de credit de consum**Punctul 4.1**

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
<p>CESE invită Comisia să analizeze în continuare unele dintre noile definiții, astfel încât să asigure claritatea textului. De exemplu, ar trebui revizuită definiția creditorului, pentru a garanta că toate activitățile de creditare sunt acoperite de domeniul de aplicare al directivei și sunt supuse aceluiași condiții în materie de supraveghere și acordare de licențe atunci când desfășoară același tip de activitate. În plus, în scopul asigurării unor condiții de concurență echitabile și pentru a le oferi în mod efectiv consumatorilor același nivel de protecție, toți creditorii, indiferent de statutul lor juridic ca întreprindere, ar trebui să aplice aceleași norme și să se supună aceluiași obligații, inclusiv în ceea ce privește raportarea.</p>	<p>CESE invită Comisia să analizeze în continuare unele dintre noile definiții, astfel încât să asigure claritatea textului. De exemplu, ar trebui revizuită definiția creditorului, pentru a garanta că toate activitățile de creditare sunt acoperite de domeniul de aplicare al directivei și sunt supuse aceluiași condiții în materie de supraveghere și acordare de licențe atunci când desfășoară același tip de activitate. În plus, în scopul asigurării unor condiții de concurență echitabile și pentru a le oferi în mod efectiv consumatorilor același nivel de protecție, toți creditorii, indiferent de statutul lor juridic ca întreprindere, ar trebui să aplice aceleași norme și să se supună aceluiași obligații, inclusiv în ceea ce privește raportarea, cu excepția împrumuturilor fără comisioane și dobânzi, cu condiția respectării tuturor dispozițiilor care vizează protecția consumatorilor.</p>

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 88

Voturi împotriva: 79

Abțineri: 21

COMPROMIS CU PRIVIRE LA AMENDAMENTUL 3**Depus de:**

PREDA Bogdan

INT/956 — Contractele de credit de consum

Punctul 4.10

Avizul secțiunii	Amendament de compromis
<p>CESE observă că, din dovezile privind originea îndatorării excesive, reiese clar că plafonarea costurilor unui împrumut aduce beneficii concrete pentru consumatori, în special pentru cei vulnerabili.</p>	<p>CESE observă că, din dovezile privind originea îndatorării excesive, rezultă că stabilirea de plafoane în ce privește costurile unui împrumut, pentru a evita practicile tarifare extreme, ar putea aduce beneficii concrete pentru consumatorii vulnerabili, cu condiția ca aceste plafoane să fie corect calibrate în urma unei analize atente a pieței și a impactului potențial. O astfel de abordare ar trebui să asigure faptul că măsurile sunt într-adevăr benefice pentru consumatori, evitând în același timp efectul opus.</p>

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 82

Voturi împotriva: 79

Abțineri: 17

COMPROMIS CU PRIVIRE LA AMENDAMENTUL 4

Depus de:

PREDA Bogdan

INT/956 — Contractele de credit de consum

Punctul 1.3

Avizul secțiunii	Amendament de compromis
<p>CESE observă că, din dovezile privind originea îndatorării excesive, reiese clar că plafonarea costurilor unui împrumut aduce beneficii concrete pentru consumatori, în special pentru cei vulnerabili. Cu toate acestea, o propunere care să plafoneze costurile creditelor de consum ar trebui să fie detaliată și armonizată într-o măsură mai mare în Directiva privind creditele de consum (DCC), în cadrul unei metodologii clare, pentru a asigura condiții de concurență echitabile pentru creditorii din diferite țări.</p>	<p>CESE observă că, din dovezile privind originea îndatorării excesive, rezultă că stabilirea de plafoane în ce privește costurile unui împrumut, pentru a evita practicile tarifare extreme, aduce beneficii concrete pentru consumatorii vulnerabili, cu condiția ca aceste plafoane să fie corect calibrate în urma unei analize atente a pieței și a impactului potențial ulterior. Astfel, CESE observă că Directiva privind creditele de consum (DCC) ar trebui să prevadă o metodologie clară și armonizată pe care statele membre ar trebui să o aibă în vedere pentru a aplica astfel de plafoane în scopul de a preveni și descuraja practicile extreme care ar putea duce la supraîndatorare. Acest lucru ar asigura, de asemenea, condiții de concurență echitabile pentru creditorii din diferite țări.</p>

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 88

Voturi împotrivă: 77

Abțineri: 15

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind siguranța generală a produselor, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 87/357/CEE a Consiliului și a Directivei 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului

[COM(2021) 346 final – 2021/0170 (COD)]

(2022/C 105/15)

Raportor: **Mordechaj Martin SALAMON**

Sesizare	Parlamentul European, 13.9.2021 Consiliu, 23.8.2021
Temei juridic	Articolul 114 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	30.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	231/0/6

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută propunerea de Regulament privind siguranța generală a produselor (GPSR), deoarece actualizează și are potențialul de a îmbunătăți Directiva 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului⁽¹⁾ privind siguranța generală a produselor (DSGP), în special în ceea ce privește provocările și noile evoluții ale piețelor și tehnologiei.

1.2. CESE observă că multe dintre învățămintele desprinse în cei 20 de ani de punere în aplicare a DSGP sunt integrate în cadrul propus, oferind speranța că consumatorii se vor bucura de o mai bună protecție, în special atunci când produsele se dovedesc a fi nesigure. În același timp, este foarte probabil ca operatorii economici și piețele online să beneficieze de norme mai clare și armonizate.

1.3. CESE sprijină propunerea GPSR, deoarece recunoaște necesitatea de a realinia condițiile de concurență echitabile între diferiții operatori economici, în special între producătorii europeni și IMM-uri în raport cu întreprinderile străine în cazul vânzărilor online.

1.4. CESE observă că definițiile conceptelor de „siguranță” și „produs” au fost actualizate pentru a reflecta caracterul evolutiv al piețelor și al tehnologiei, astfel încât amenințările la adresa siguranței cauzate de produse conectate care pot fi piratate, de lipsa de actualizare a software-ului și de substanțe chimice dăunătoare să poată fi acum atenuate. Pentru a spori securitatea juridică, CESE propune consolidarea definiției produselor sigure și a unora dintre criteriile utilizate pentru evaluarea siguranței.

1.5. CESE sprijină noile obligații impuse piețelor online, dar are îndoieli serioase că protecția consumatorilor va fi suficientă pentru consumatori dacă eforturile de asigurare a respectării legislației continuă să revină în primul rând autorităților naționale de aplicare a legii, mai degrabă decât platformelor.

1.6. CESE subliniază necesitatea de a asigura o interacțiune armonioasă cu celelalte acte legislative principale care acoperă aceleași subiecte sau subiecte adiacente, cum ar fi Actul legislativ privind serviciile digitale (DSA) și Actul privind piețele digitale (DMA), precum și viitoarea revizuire a Directivei privind răspunderea pentru produse, în special în ceea ce privește aspectele ce țin de responsabilitate pe diversele tipuri de piețe online.

⁽¹⁾ Directiva 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 decembrie 2001 privind siguranța generală a produselor (JO L 11, 15.1.2002, p. 4).

1.7. CESE regretă că GPSR nu precizează că piețele online sunt importatori sau distribuitori de produse în funcție de activitatea și rolul lor în lanțul de aprovizionare (digital) și nu stabilește sarcini și responsabilități similare pentru acestea ca și pentru magazinele tradiționale. CESE ar saluta o mai mare claritate în ceea ce privește problemele legate de răspundere.

1.8. CESE consideră că eforturile de supraveghere a pieței trebuie extinse pentru a acoperi toate bunurile de consum, într-un efort comun, coordonat, bine finanțat și raționalizat în întreaga Europă.

1.9. CESE regretă că statele membre nu au obligația de a colecta și de a furniza date mai bune privind accidentele și vătămările corporale. Fără o bază de date privind vătămările la nivelul UE, va fi dificil să se asigure o punere în aplicare eficientă din punctul de vedere al costurilor și, ulterior, să se efectueze evaluări corecte ale GPSR. Prin urmare, GPSR ar trebui să impună statelor membre să colecteze și să facă schimb de date privind vătămările cauzate de produse de consum, pe baza unei metodologii comune.

1.10. CESE ar saluta adoptarea unor măsuri de sprijinire a IMM-urilor, în special a microîntreprinderilor, referitoare la obligațiile acestora, inclusiv o perioadă de sprijin financiar, prin furnizarea de orientări clare și utile, de consiliere și de formare relevantă pentru a garanta că IMM-urile nu sunt dezavantajate în eforturile lor de asigurare a conformității în comparație cu operatorii mai mari, care dispun de resurse mai bune.

2. Propunerea Comisiei

2.1. GPSR ⁽²⁾ este în conformitate cu Noua agendă pentru protecția consumatorilor din 2020 ⁽³⁾ și urmărește:

- să actualizeze și să modernizeze cadrul general pentru siguranța produselor de consum nealimentare;
- să își păstreze rolul de plasă de siguranță pentru consumatori;
- să adapteze dispozițiile la provocările generate de noile tehnologii și de vânzările online și
- să asigure condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi.

2.2. Deși va înlocui ⁽⁴⁾ DSGP, propunerea va continua să se aplice produselor de consum nealimentare fabricate. Regulamentul propus va asigura, de asemenea, continuitatea cu DSGP prin:

- cerința ca produsele de consum să fie „sigure”;
- stabilirea anumitor obligații pentru operatorii economici și
- prevederea unor dispoziții privind elaborarea de standarde în sprijinul cerinței generale de siguranță.

2.3. Regulamentul propus vizează actualizarea normelor prevăzute în prezent în Directiva 2001/95/CE pentru a asigura o plasă de siguranță pentru toate produsele și, în același timp, pentru a garanta că regimul asigură o mai mare coerență prin alinierea normelor de supraveghere a pieței pentru produsele care nu intră în domeniul de aplicare al legislației de armonizare a UE („produse nearmonizate”) cu cele care se aplică produselor care intră în domeniul de aplicare al legislației de armonizare a UE („produse armonizate”), astfel cum este prevăzut în Regulamentul (UE) 2019/1020 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind siguranța generală a produselor, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 87/357/CEE a Consiliului și a Directivei 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului [2021/0170 (COD)].

⁽³⁾ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu: Noua agendă privind consumatorii – Consolidarea rezilienței consumatorilor pentru o redresare durabilă [COM(2020) 696 final].

⁽⁴⁾ Considerentul 2 din GPSR.

⁽⁵⁾ Regulamentul (UE) 2019/1020 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2019 privind supravegherea pieței și conformitatea produselor și de modificare a Directivei 2004/42/CE și a Regulamentelor (CE) nr. 765/2008 și (UE) nr. 305/2011 (JO L 169, 25.6.2019, p. 1).

3. Observații generale

3.1. CESE salută inițiativa Comisiei de a revizui și moderniza DSGP, ca parte a Noii agende pentru consumatori pentru perioada 2020-2025. DSGP a fost un act legislativ de referință privind protecția consumatorilor pe piața unică, care impune introducerea pe piață numai a unor produse sigure și care acționează ca o plasă de siguranță pentru consumatorii care nu au beneficiat de o legislație sectorială mai specifică. GPSR păstrează acest rol esențial.

3.2. Analizând experiențele desprinse din punerea în aplicare a directivei și schimbările fundamentale care au avut loc în domeniul produselor și al piețelor de la adoptarea acesteia în 2001, revizuirea a fost mult așteptată. CESE sprijină revizuirea deoarece, deși directiva a servit drept instrument important pentru asigurarea unor condiții de concurență echitabile între producătorii europeni și IMM-uri în raport cu întreprinderile străine, este necesar să se continue eforturile de aliniere a condițiilor de concurență echitabile, în special în ceea ce privește vânzările online (o necesitate recunoscută de GPSR).

3.3. Natura produselor vândute consumatorilor a evoluat într-o oarecare măsură, ceea ce înseamnă că vechile definiții ale „siguranței” și ale „produsului” nu mai sunt valabile. Definiția siguranței care acoperă numai „sănătatea” și „integritatea fizică” nu mai corespunde riscurilor reale la care pot fi expuși consumatorii. CESE salută includerea în articolul 7 a unei serii de aspecte pentru evaluarea siguranței produselor. Cu toate acestea, CESE regretă că articolul 3 alineatul (2) nu indică în mod clar legătura sa cu articolul 7, ceea ce ar îmbunătăți securitatea juridică.

3.4. CESE salută accentul pus pe conceptul de „securitate” și includerea „securității cibernetice” ca cerință pentru ca un produs să fie considerat „sigur”. Cu toate acestea, pentru a spori securitatea juridică, CESE propune să se prevadă ca securitatea cibernetică să fie evaluată în toate circumstanțele și pe întreaga durată de viață a produsului. În plus, atunci când în produsele de uz cotidian sunt prezente substanțe chimice nocive, actuala DSGP face eforturi să-i protejeze pe consumatori. CESE consideră că este evident și inevitabil că orice viitor cadru de reglementare trebuie, de asemenea, să-i protejeze pe consumatori împotriva amenințărilor la adresa siguranței pe care le reprezintă bunurile conectate care pot fi piratate, lipsa de actualizare a programelor informatice și substanțele chimice dăunătoare și salută modificările în acest sens.

3.5. În pofida existenței unor inițiative de autoreglementare menite să îmbunătățească protecția împotriva produselor nesigure vândute online, un studiu recent (2020) ⁽⁶⁾ a arătat că două treimi din cele 250 de produse testate achiziționate nu au corespuns legislației UE în materie de siguranță și standarde tehnice, punându-i în pericol pe consumatori. Acest lucru indică necesitatea unei reglementări eficiente în acest caz, mai degrabă decât a autoreglementării. CESE sprijină adoptarea de reglementări în acest domeniu și salută noile obligații impuse piețelor online, dar avertizează că este posibil ca acestea să nu fie pe deplin adecvate pentru a-i proteja pe consumatori, întrucât o mare parte din responsabilitatea privind detectarea și aplicarea continuă revine în continuare autorităților de aplicare a legii, mai degrabă decât platformelor. De asemenea, CESE regretă că GPSR nu precizează că piețele online sunt importatori (sau distribuitori, după caz) de produse în funcție de activitatea și rolul lor în lanțul de aprovizionare (digital) și nu stabilește sarcini și responsabilități similare pentru acestea ca și pentru magazinele tradiționale. CESE solicită clarificarea răspunderii platformelor în cazurile în care niciun alt actor de-a lungul lanțului de aprovizionare nu ia nicio măsură împotriva unui produs nesigur.

3.6. Consumatorii cumpără mai mult online, mai mult în regim transfrontalier și prin lanțuri de aprovizionare mai lungi și mai complicate. Actualul regim de control al pieței are doar competențe internaționale și transfrontaliere slabe și este un mozaic finanțat în mod necorespunzător, care acoperă doar anumite tipuri de bunuri, ceea ce indică o nevoie clară de a lua măsuri. CESE consideră că eforturile de supraveghere a pieței trebuie extinse pentru a acoperi toate bunurile de consum, într-un efort comun, coordonat, bine finanțat și raționalizat în întreaga Europă. CESE salută crearea unui mecanism de arbitraj – și definirea rolului Comisiei în cadrul acestuia – pentru a soluționa orice diferențe persistente de interpretare și/sau aplicare între țări. CESE sprijină, de asemenea, dezvoltarea unor legături strânse de cooperare la nivel mondial și încurajează participarea la inițiativele internaționale.

3.7. GPSR își va îndeplini scopul de a-i proteja pe consumatori numai atunci când interacționează armonios cu celelalte acte legislative principale care acoperă aceleași subiecte sau subiecte adiacente. În special în ceea ce privește chestiunea responsabilității pe diferitele tipuri de piețe online, orice versiune reușită a GPSR va trebui să fie coordonată cu DSA și cu Directiva privind răspunderea pentru produse și ajustată în mod corespunzător în acest sens. De asemenea, ar trebui asigurată coerența cu propunerea legislativă privind inteligența artificială, strategia privind substanțele chimice și planul de acțiune privind economia circulară. Deși legăturile sunt clar recunoscute în GPSR, CESE ar saluta mai multe detalii specifice

⁽⁶⁾ https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2021-004_is_it_safe_to_shop_on_online_marketplaces.pdf, p. 15.

privind interoperabilitatea diferitelor acte legislative pentru a asigura o protecție eficace pe teren. Neînălțurarea lacunelor ar fi inacceptabilă. CESE solicită, de asemenea, să se acorde atenție inițiativelor internaționale precum cele ale OCDE, UNCTAD și OMC în ceea ce privește cooperarea internațională și încurajează poziția de lider a UE în acest domeniu.

3.8. DSGP a fost construită pe principiul precauției, iar CESE își exprimă satisfacția că aceasta rămâne un pilon al arhitecturii GPSR. Acest principiu permite adoptarea celor mai înalte niveluri de protecție a consumatorilor. CESE consideră că ancorarea principiului precauției este esențială pentru asigurarea protecției consumatorilor, oferind, în același timp, un concept flexibil care să permită GPSR să se adapteze la noile provocări. Astfel, ar trebui luate întotdeauna măsuri de precauție atunci când dovezile științifice cu privire la un pericol pentru mediu sau sănătatea umană sunt incerte, dar miza este ridicată. Acest lucru face, de asemenea, ca funcția de plasă de siguranță a DSGP – oferind soluții atunci când consumatorii sunt expuși riscurilor și când legislația sectorială prezintă lacune – să fie mai eficace. Aplicarea principiului precauției duce, de asemenea, la o supraveghere mai completă a pieței.

4. Considerații specifice

CESE:

4.1. sprijină transformarea DSGP într-un regulament, deoarece aceasta este o alegere care permite o punere în aplicare mai rapidă și mai coerentă în întreaga UE. Deși utilizarea unei directive ar fi permis adaptarea normelor la legislația locală, ea ar crește costurile de asigurare a conformității și ar spori insecuritatea pentru întreprinderile care desfășoară activități comerciale transfrontaliere sau care produc pentru mai multe piețe. Experiența de până acum a fost că două din cinci întreprinderi raportează costuri suplimentare legate de punerea în aplicare neuniformă a DSGP (7);

4.2. salută domeniul de aplicare mai clar și mai larg al legislației, în special clarificarea și introducerea piețelor secundare (considerentul 16), precizarea că riscul pentru mediu trebuie să facă parte din evaluarea unui produs sigur (considerentul 11) și includerea furnizorilor de servicii de logistică în domeniul de aplicare al regulamentului, permițând o supraveghere mai eficientă a pieței;

4.3. salută obligațiile specifice pentru piețele online din cadrul RSPC. Cu toate acestea, avertizează că lacunele trebuie eliminate. Obligațiile trebuie să fie definite mai în detaliu și, în special, ar trebui să acorde atenție supunerii piețelor la cele stipulate la articolul 5 și îmbunătățirii răspunderii piețelor la nivelul impus unui importator (sau distribuitor, după caz), pentru a împiedica platformele să eludeze GPSR și propunerea actuală privind ASD. Recomandă ca piețele online să aibă, de asemenea, obligația de a monitoriza (adică de a notifica cu privire la și a retrage) produsele vândute prin intermediari, astfel cum a fost introdusă în ASD, pentru a elimina sarcina măsurilor de notificare și retragere din sarcina autorităților naționale de aplicare a legii. De asemenea, ar fi binevenită clarificarea modului în care obligațiile ASD se vor aplica în plus față de GPSR sau ca o completare a acestuia;

4.4. sprijină cerințele mai stricte în materie de trasabilitate și subliniază că statele membre trebuie să dispună de instrumentele adecvate pentru a urmări o trasabilitate eficace. Aici, noile competențe ale Comisiei de a adopta măsuri de punere în aplicare și de a stabili cerințe specifice în materie de trasabilitate ar putea consolida, de asemenea, protecția consumatorilor;

4.5. sprijină consolidarea proceselor de retragere de pe piață, dar consideră că ar trebui să fie obligatoriu ca notificările de retragere de pe piață să fie întotdeauna publicate. În cazurile în care consumatorii au cumpărat un produs și l-au oferit cadou sau l-au cumpărat pe o piață *second hand*, un sistem funcțional de notificări directe de rechemare către cumpărători ar putea eșua deoarece utilizatorul efectiv al produsului nu primește notificarea directă de retragere;

4.6. regretă că statele membre nu au nicio obligație de a colecta și de a furniza date mai bune privind accidentele și răniile, știut fiind că o bază de date privind vătămările la nivelul UE ar facilita punerea în aplicare eficientă din punctul de vedere al costurilor și, ulterior, ar corecta evaluările GPSR. Utilizarea datelor din RAPEX pentru a măsura numărul de vătămări suferite de consumatori este problematică, deoarece grupele de produse legate de cel mai mare număr de vătămări nu prezintă o corelație semnificativă cu notificările din RAPEX. Acest aspect este subliniat și în studiul de context pentru

(7) GPSR, p. 13.

evaluarea impactului, care constată că „datele RAPEX nu pot fi pur și simplu utilizate ca substitut pentru tendințele în materie de siguranță a produselor de consum [...]”⁽⁸⁾. Prin urmare, GPSR ar trebui să impună statelor membre să colecteze și să facă schimb de date privind vătămările cauzate de produse de consum, pe baza unei metodologii comune, pentru a crea o bază de date reprezentativă care să acopere piața unică. Programul privind piața unică ar putea oferi o bază financiară solidă pentru supravegherea paneuropeană a vătămărilor cauzate de produse. Transferarea acestei sarcini către operatorii economici, așa cum prevede propunerea, fără o strategie paneuropeană de punere în aplicare clară, este probabil să fie nesatisfăcătoare;

4.7. consideră că GPSR ar trebui să permită stabilirea unor criterii de securitate chimică pentru produsele care intră sub incidența legii. Actuala DSGP nu stabilește ce înseamnă un produs „sigur” atunci când este vorba de substanțe chimice. Nu este clar dacă regulamentul va oferi mai multă claritate în această privință. De exemplu, UE interzice prezența substanțelor chimice cancerigene în jucării, dar nu și în produsele de îngrijire a copiilor, chiar dacă riscul de expunere este adesea similar. Obiectivul Comisiei de a trece la un mediu fără substanțe toxice, astfel cum este exprimat în Strategia pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice – obiectiv sprijinit de CESE⁽⁹⁾ –, ar trebui îndeplinit ca parte a punerii în aplicare a GPSR⁽¹⁰⁾;

4.8. sprijină includerea riscurilor în materie de securitate cibernetică care afectează siguranța consumatorilor în conceptul de „siguranță”. Aceasta include introducerea în timp util a conceptului de „conformitate în funcționare” – dat fiind că actualizările de software modifică produsul, efectuarea acestora trebuie urmărită în timp util. Acest lucru devine din ce în ce mai relevant, pe măsură ce sunt conectate mai multe produse de consum, ceea ce crește riscurile de piraterie informatică și de utilizare necorespunzătoare, conducând la riscuri potențiale pentru siguranță. Cu toate acestea, definițiile unui produs sigur ar trebui să conțină o trimitere clară la astfel de cerințe și criterii;

4.9. consideră că supravegherea pieței ar trebui să se desfășoare, pe cât posibil, la același nivel în toate sectoarele. Modificările trebuie examinate cu atenție pentru a se asigura că autoritățile de aplicare a legii (în toate sectoarele vizate) dispun de un set de instrumente adecvat și că există, de asemenea, o legătură puternică cu uniunea vamală. Deși accentul pus pe supravegherea pieței bazată pe riscuri este binevenit, va fi esențial ca autoritățile să efectueze, de asemenea, verificări aleatorii adecvate pentru a optimiza protecția și a preveni daunele aduse consumatorilor. În caz contrar, produsele periculoase despre care nu se știe că nu prezintă siguranță vor fi detectate numai după ce au cauzat daune consumatorilor;

4.10. consideră că definițiile, termenii și sistemele trebuie să fie coerente între diferitele instrumente de siguranță a produselor, permițând, în același timp, variațiile necesare în funcție de fiecare categorie de produse (jucării, cosmetice, produse electronice etc.);

4.11. salută consolidarea definițiilor standardelor sigure pe tot parcursul procesului de standardizare, astfel încât standardele să fie elaborate în timp util și cu posibilitatea ca statele membre să se opună standardelor care nu garantează siguranța consumatorilor și, prin urmare, nu respectă mandatul acordat. Pentru a se asigura că standardizarea răspunde nevoilor consumatorilor și nu este utilizată pentru a-i elimina pe micii actori de pe piață, este extrem de important să se acorde în continuare sprijin pentru reprezentarea efectivă a sectorului consumatorilor și IMM-urilor în standardizarea europeană⁽¹¹⁾;

4.12. își exprimă satisfacția că obligațiile prevăzute în GPSR se vor aplica tuturor întreprinderilor, indiferent de dimensiunea lor, ancorând principiul conform căruia siguranța nu poate face obiectul unor regimuri „mai puțin stricte” și că fiecare produs de consum trebuie să fie sigur. Cu toate acestea, regretă că opiniile IMM-urilor au fost subreprezentate în etapa de consultare, ducând la o exacerbare a denaturărilor care există deja pe piață. Constată, de asemenea, că cifrele de la capitolul 3 „Impactul financiar” al evaluării impactului reprezintă aproximări. Pentru a evita orice denaturări viitoare, CESE recomandă ca indicatorii-cheie de performanță pentru raportarea anuală de către statele membre [în temeiul articolului 22 alineatul (1)] să cuantifice impactul asupra IMM-urilor și microîntreprinderilor;

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/files/study-support-preparation-evaluation-gpsd-well-impact-assessment-its-revision-part-1-evaluation_ro, p. 40.

⁽⁹⁾ JO C 286, 16.7.2021, p. 181.

⁽¹⁰⁾ <https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/eesc-2020-05343-00-00-ac-tra-ro.docx/content>

⁽¹¹⁾ JO L 316, 14.11.2012, p. 12, anexa III.

4.13. recunoaște că IMM-urile, în special microîntreprinderile, pot fi afectate în mod disproporționat de măsurile respective din cauza unei cifre de afaceri mai mici și a unui capital uman mai redus pentru punerea în aplicare a obligațiilor ⁽¹²⁾. Își exprimă satisfacția că actualul cadru legislativ abordează unele dintre nevoile lor specifice, în special prin: un regim de sancțiuni care să țină seama de dimensiunea întreprinderii la impunerea de sancțiuni [articolul 40 alineatul (2) litera (h)] și care să promoveze sancțiuni proporționale; un sistem de supraveghere a pieței bazat pe riscuri, care să nu dezavantajeze întreprinderile mai mici ⁽¹³⁾. Cu toate acestea, CESE ar saluta adoptarea unor măsuri de sprijinire a IMM-urilor, în special a microîntreprinderilor, referitoare la obligațiile acestora, inclusiv o perioadă de sprijin financiar, prin furnizarea de orientări clare și utile, de consiliere și de formare relevantă pentru a se asigura că IMM-urile nu sunt dezavantajate în eforturile lor de asigurare a conformității în comparație cu operatorii mai mari, care dispun de resurse mai bune;

4.14. își exprimă satisfacția că toți consumatorii vor putea avea acces la informații privind identificarea produsului, natura riscului și măsurile luate ⁽¹⁴⁾, în special prin consultarea portalului Safety Gate ⁽¹⁵⁾, dar avertizează că acest lucru nu ar trebui să deschidă calea pentru a solicita consumatorilor să își reducă riscurile prin dobândirea acestor cunoștințe înainte de cumpărare [în contextul a ceea ce poate fi interpretat ca „așteptări rezonabile ale consumatorilor în ceea ce privește siguranța” [articolul 7 alineatul (3) litera (i)]. În plus, bazele de date și notificările ar trebui să fie ușor accesibile consumatorilor vulnerabili, precum și consumatorilor cu handicap;

4.15. ia act de faptul că articolul 8 alineatul (11) impune producătorilor să utilizeze portalul „Safety Business Gateway” pentru a-i alerta imediat pe consumatori cu privire la riscurile la adresa sănătății și siguranței lor și pentru a informa autoritățile de supraveghere a pieței. Reiterează că regulamentul ar trebui să garanteze în mod specific că punerea la dispoziție a acestor date nu le impune, direct sau indirect, consumatorilor obligația de a consulta baza de date care ar putea încadra un produs ca fiind considerat sigur sau nesigur. În plus, notificările ar trebui să fie ușor accesibile consumatorilor vulnerabili și consumatorilor cu handicap;

4.16. ar saluta o delimitare mai clară și detalii cu privire la diferența dintre „Safety Gate” (articolul 24, unde statele membre emit notificări) și portalul „Safety Business Gateway” (articolul 25, unde operatorii economici furnizează autorităților de aplicare a legii și consumatorilor informații cu privire la siguranța produselor lor) și modul în care aceste portaluri pot interacționa;

4.17. salută capacitatea acordată consumatorilor de a depune plângeri la autoritățile naționale ⁽¹⁶⁾, precum și capacitatea de a informa portalul Safety Gate cu privire la riscuri ⁽¹⁷⁾, care trebuie monitorizate. Solicită să se asigure o finanțare adecvată, astfel încât toate aceste plângeri să poată fi investigate în mod corespunzător, pentru a contribui la protejarea eficientă a consumatorilor. Salută cuplarea acestui mecanism de tratare a plângerilor cu necesitatea ca producătorii să investigheze plângerile primite [articolul 8 alineatul (2)] și să ia măsuri corective atunci când aceștia consideră sau au motive să creadă că un produs pe care l-au introdus pe piață ar putea fi nesigur [articolul 8 alineatul (10)].

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Studiu în sprijinul pregătirii unei evaluări a Directivei privind siguranța generală a produselor, precum și a unei evaluări a impactului privind posibila revizuire a acesteia, p. 11 și p. 320. A se vedea, de asemenea, propunerea de regulament [COM(2021) 346 final], p. 13.

⁽¹³⁾ JO L 316, 14.11.2012, p. 12, anexa III.

⁽¹⁴⁾ Articolul 31.

⁽¹⁵⁾ Articolul 32 alineatul (1).

⁽¹⁶⁾ Articolul 31 alineatul (4).

⁽¹⁷⁾ Articolul 32 alineatul (2).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind suspendarea temporară a taxelor autonome din Tariful vamal comun asupra importurilor anumitor produse industriale în Insulele Canare

[COM(2021) 392 final – 2021/0209 (CNS)]

(2022/C 105/16)

Raportor general: **Tymoteusz Adam ZYCH**

Sesizare	Consiliu, 15.9.2021
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	21.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	101/0/2

1. Concluzii și recomandări

- 1.1. CESE sprijină propunerea Comisiei Europene, dată fiind importanța sa socioeconomică majoră pentru regiune și competența UE de a o adopta, în temeiul prerogativei sale de a reglementa taxele vamale.
- 1.2. Pe lângă categoriile de produse care fac deja obiectul Regulamentului (UE) nr. 1386/2011 al Consiliului⁽¹⁾, propunerea a fost extinsă pentru a include șapte categorii noi care se încadrează la codurile NC 3903 19, 5603 94, 5604 10, 7326 90, 7607 20, 8441 40 și 8479 90 (mașini industriale și materii prime).
- 1.3. Menținerea suspendării taxelor vamale la importurile de produse industriale, precum și extinderea categoriilor de produse vizate de aceasta sunt considerate o soluție benefică pentru economia Insulelor Canare, care a suferit pierderi deosebite în raport cu alte regiuni ale Uniunii din cauza epidemiei de COVID-19, în special în ceea ce privește volumul PIB-ului național.
- 1.4. Impunerea unor controale ale destinației finale în conformitate cu dispozițiile Codului vamal al Uniunii și cu dispozițiile de punere în aplicare a acestuia este o procedură bine încetățenită în acest context și nu generează sarcini administrative suplimentare semnificative pentru autoritățile regionale și locale și pentru operatorii economici.
- 1.5. CESE subliniază că atât introducerea unor noi soluții juridice, cât și aplicarea în continuare a soluțiilor existente pentru sprijinirea regiunilor ultraperiferice sunt esențiale pentru creșterea lor economică, pentru echilibrarea pieței interne și pentru crearea de locuri de muncă în sectorul local.
- 1.6. În opinia CESE, pentru a se garanta că întreprinzătorii au posibilitatea de a lua decizii de investiții pe termen lung, suspendarea propusă ar trebui să fie stabilită pentru o perioadă de mai mulți ani.

2. Introducere

2.1. Insulele Canare, o comunitate autonomă a Spaniei cu o suprafață totală de aproximativ 7 446,95 km², formează un arhipelag situat în Oceanul Atlantic, compus din treisprezece insule și aflat la aproximativ 1 000 km de coasta Peninsulei Iberice. Ele reprezintă una dintre regiunile ultraperiferice ale Uniunii Europene și, împreună cu arhipelagurile insulelor Azore, Madeira, Selvagens și Capului Verde, alcătuiesc regiunea geografică denumită Macaronezia.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) nr. 1386/2011 al Consiliului din 19 decembrie 2011 privind suspendarea temporară a taxelor autonome din Tariful vamal comun asupra importurilor anumitor produse industriale în Insulele Canare (JO L 345, 29.12.2011, p. 1).

2.2. Populația lor numără în prezent aproximativ 2 175 952 de locuitori. Primele două insule în ordinea populației sunt Tenerife (904 713 locuitori) și Gran Canaria (846 717 locuitori), ele găzduind peste 80 % din populația totală. O concentrare atât de mare a populației pe numai două dintre cele treisprezece insule este responsabilă pentru o parte din problemele socioeconomice ale regiunii, inclusiv pentru rata ridicată a emigrației.

3. Scopul propunerii Comisiei

3.1. CESE subliniază că, în temeiul articolului 349 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Regulamentul (UE) nr. 1386/2011 prevede măsuri vamale specifice pentru Insulele Canare, ca una dintre regiunile ultraperiferice ale Uniunii Europene – suspendarea temporară a taxelor vamale autonome din Tariful vamal comun asupra importurilor anumitor produse industriale în Insulele Canare.

3.2. Măsurile prevăzute în Regulamentul (UE) nr. 1386/2011, care aveau ca scop consolidarea competitivității operatorilor economici locali, asigurând astfel locuri de muncă mai stabile în aceste insule, urmează să expire la 31 decembrie 2021. În aprilie 2021, guvernul spaniol a solicitat prelungirea suspendării taxelor autonome din Tariful vamal comun pentru o serie de produse. Potrivit acestei solicitări, constrângerile cu care se confruntă regiunea, dat fiind că sunt structurale și permanente, continuă să fie legate de izolare, de dimensiunea redusă a pieței și de fragmentarea acesteia. De asemenea, aceste insule nu pot beneficia de pe urma integrării europene în aceeași măsură ca alte regiuni europene. Regimul de suspendare la care se referă propunerea este menit să reducă aceste constrângeri de pe piața Insulelor Canare. În plus, ca urmare a crizei economice cauzate de pandemia de COVID-19, guvernul spaniol a solicitat suspendarea taxelor vamale prevăzute în Tariful vamal comun pentru încă șapte categorii de produse.

3.3. Obiectivul propunerii Comisiei este de a sprijini regiunea ultraperiferică a Spaniei în vederea punerii în valoare a atuurilor sale pentru a permite creșterea economică și crearea de locuri de muncă în sectorul local. Propunerea completează Programul de opțiuni specifice pentru zonele îndepărtate și insulare (POSEI), care vizează sprijinirea sectorului primar și a producției de materii prime, precum și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) și finanțarea alocării suplimentare specifice acordate din Fondul european de dezvoltare regională (FEDR).

3.4. Propunerea Comisiei este conformă cu politicile Uniunii, în special în ceea ce privește politica globală pentru regiunile ultraperiferice și politicile din domeniul comerțului internațional, al concurenței, al mediului înconjurător, al întreprinderilor, al dezvoltării și al relațiilor externe.

3.5. Propunerea supusă examinării va permite operatorilor economici să importe, de la 1 ianuarie 2022 până la 31 decembrie 2031, anumite materii prime, piese, componente și bunuri de investiții scutite de taxe vamale, prin suspendarea temporară a taxelor vamale.

4. Observații generale

4.1. CESE salută modificarea propusă a regulamentului existent al Consiliului și observă că măsurile specifice pe care le prevede pot fi adoptate fără a pune în pericol integritatea și coerența ordinii juridice a Uniunii, inclusiv a pieței interne și a politicilor comune. În opinia CESE, această modificare va contribui la îmbunătățirea echilibrului pieței interne.

4.2. CESE a subliniat în repetate rânduri că situația regiunilor insulare este mult mai dificilă decât a celorlalte regiuni din Uniune, în special a celor de pe continent. Regiunile insulare suferă de pe urma unor handicapuri geografice, demografice și de mediu grave și permanente, cum ar fi: depărtarea de continent; suprafața redusă; dependența de transportul maritim și aerian și costurile mai ridicate ale acestuia; scăderea populației și situația dificilă de pe piața forței de muncă; concentrarea producției în întreprinderile mici și în microîntreprinderi, care sunt mai puțin rezistente la dinamica schimbărilor economice decât întreprinderile mai mari; posibilitățile limitate de a valorifica avantajele pieței unice europene și relațiile economice competitive.

4.3. Mijloacele de transport limitate și costurile crescute de distribuție a mărfurilor determină pentru orice comerciant un cost mai mare de producție decât cel pe care l-ar suporta dacă ar fi stabilit pe continent, ceea ce duce în mod direct la o scădere a competitivității. Această situație creează dificultăți pentru antreprenorii locali în ceea ce privește găsirea de clienți în afara granițelor naționale și obligă sectorul industrial să își concentreze producția pe piața locală. CESE consideră că politica vamală a Uniunii ar trebui să țină seama de această situație economică dificilă a regiunilor insulare și să ia măsurile adecvate pentru a îmbunătăți șansele și competitivitatea acestora în raport cu regiunile europene aflate pe continent.

4.4. CESE subliniază că turismul este un factor-cheie al stabilității economice în multe zone insulare, fiind de altfel și principala resursă economică a Insulelor Canare. Pondere turismului intern în PIB-ul Insulelor Canare a fost de 28 % în 2018, înregistrând o tendință ascendentă. În 2017, numărul turiștilor care au sosit în arhipelagul Insulelor Canare aproape că a depășit 16 milioane, fiind cu aproximativ un milion mai mare decât în 2016, în timp ce în 2019, 15,11 milioane de persoane au călătorit în Insulele Canare.

4.5. Deși apariția turismului a dus la creștere economică, este, de asemenea, important să se țină seama de aspectele negative ale unei economii bazate într-o asemenea măsură pe această activitate – aspecte evidențiate odată cu izbucnirea pandemiei de COVID-19. Conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică din Spania, numărul turiștilor străini din Insulele Canare a scăzut cu peste 70 % în 2020, când doar 3,78 milioane de persoane au vizitat arhipelagul. Cu același procent au scăzut și veniturile provenite din turism ale regiunii, care înregistrase în anul anterior încasări de circa 4 miliarde EUR din turism. Cea mai mare scădere a fost înregistrată pe insula Lanzarote (73,7 %), în timp ce cea mai mică scădere a fost înregistrată în Tenerife (66,4 %). Limitarea activității turistice în Insulele Canare a condus, în 2020, la o scădere de aproximativ 20 % din PIB. De asemenea, a avut loc o recesiune în sectorul construcțiilor și al activităților industriale, cu o scădere estimată de 13 % față de 2019. Trebuie subliniat faptul că efectele crizei sanitare mondiale vor avea consecințe pe termen lung – preconizându-se că turismul va rămâne la un nivel mai scăzut decât în 2019 până în 2023 ⁽²⁾.

4.6. Ca urmare a crizei provocate de pandemia de COVID-19, în Insulele Canare a crescut semnificativ și rata șomajului. În primul trimestru din 2020, valoarea ei era de 18,89 %; în schimb, în cursul anului, s-a ridicat la 25,42 %, depășind cu mult media națională și a Uniunii, de 15,5 %, respectiv 7,1 % (Eurostat, 2021).

4.7. CESE observă că propunerea este în concordanță cu politica Uniunii, care urmărește coeziunea teritorială, economică și socială, ca unul dintre obiectivele sale principale, și care, prin intermediul unor politici economice bine gestionate, vizează consolidarea Uniunii, astfel încât regiunile ultraperiferice să beneficieze de șanse egale de dezvoltare și de acces la condiții de viață mai bune. În conformitate cu articolul 174 din TFUE, zonele insulare au fost recunoscute ca regiuni defavorizate care necesită o atenție specială.

4.8. CESE subliniază, de asemenea, că creșterea prețurilor la energie din ultimii doi ani și impactul ei asupra costurilor globale de transport au contribuit, fără îndoială, la un declin mai accentuat al competitivității industriilor din regiunile insulare. În plus, beneficiile suspendării drepturilor vamale autonome, introdusă începând cu 1991, s-au resimțit mai puțin. În consecință, industria locală a devenit mai puțin competitivă față de concurenții săi din Spania și din celelalte regiuni ale continentului european. Conștient fiind de caracteristicile geografice și economice ale regiunii Insulelor Canare, CESE consideră că ar trebui sprijinite măsurile care vizează atenuarea efectelor negative ale circumstanțelor lor specifice.

4.9. CESE consideră că soluția propusă ar putea contribui în mod semnificativ la menținerea stabilității economice a acestei părți a Uniunii Europene și că eliminarea ei ar avea un efect inflaționist asupra pieței, ceea ce ar pune în pericol, pe termen lung, baza industrială de pe insule, care are deja dimensiuni moderate, și, prin urmare, ar adânci disparitățile față de celelalte regiuni din UE.

4.10. În opinia CESE, ar trebui sprijinită, de asemenea, soluția la care s-a recurs deja în mai multe rânduri, și anume de a condiționa posibilitatea de a beneficia de măsurile tarifare de utilizarea finală a produselor, astfel încât numai operatorii situați în Insulele Canare să fie beneficiari.

4.11. Cu toate acestea, CESE atrage atenția asupra posibilei apariții a unor dificultăți în circuitul economic din regiunea Insulelor Canare – sau chiar la scară mai largă, în întreaga UE – din cauza lipsei unei definiții a termenului „devierea fluxurilor comerciale”, utilizat la articolul 4 alineatul (1) din propunerea legislativă. Apariția așa-numitelor „devieri ale fluxurilor comerciale” împuternicește Comisia să retragă temporar suspendarea taxelor autonome, ceea ce riscă să aibă o serie de consecințe economice pentru regiune și pentru întreprinderile locale. CESE dorește să atragă atenția asupra necesității unei definiții precise a acestui termen, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽²⁾ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/126/tourism>

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu „Strategie pentru realizarea unui spațiu Schengen pe deplin funcțional și rezilient”

[COM(2021) 277 final]

și Propunerea de regulament al Consiliului privind instituirea și funcționarea unui mecanism de evaluare și monitorizare în vederea verificării aplicării acquis-ului Schengen și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1053/2013

[COM(2021) 278 final – 2021/0140 (CNS)]

(2022/C 105/17)

Raportor: **Ionuț SIBIAN**

Sesizare	Comisia Europeană, 10.8.2021
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	6.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	232/1/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Strategia Comisiei pentru un spațiu Schengen pe deplin funcțional și rezilient.

1.2. Comitetul își reafirmă sprijinul deplin, exprimat în rezoluția sa din 17 februarie 2016, pentru principiile care stau la baza cooperării Schengen: exercitarea neîngrădită a libertăților fundamentale prevăzute de tratat, într-un spațiu comun de libertate, securitate și justiție și necesitatea consolidării responsabilității și solidarității comune în gestionarea frontierelor externe.

1.3. Comitetul reiterează că, în formularea și punerea în aplicare a politicii UE privind gestionarea frontierelor, interoperabilitatea, gestionarea migrației și a azilului, precum și cooperarea polițienească și în materie de justiție penală, UE și statele sale membre sunt obligate în permanență să respecte Carta drepturilor fundamentale, ale cărei dispoziții trebuie nu numai să le respecte, ci și să le promoveze.

1.4. Comitetul este profund îngrijorat de rapoartele privind încălcările drepturilor fundamentale la frontierele externe ale UE și solicită Comisiei și Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (EBCGA – Frontex) să remedieze, să monitorizeze și să dea curs fără întârziere rapoartelor privind încălcările drepturilor fundamentale și să se asigure că mecanismele de responsabilizare prevăzute în Regulamentul privind Poliția de frontieră și garda de coastă la nivel european sunt puse în aplicare în mod eficace. Comitetul solicită consolidarea forumului consultativ privind drepturile fundamentale și implicarea societății civile organizate, prin intermediul CESE.

1.5. Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la reintroducerea semi-permanentă a controalelor la frontiere în anumite părți ale frontierelor interne ale statelor membre și la impactul lor economic și social negativ asupra cetățenilor, a întreprinderilor și, în special, a lucrătorilor frontaliери, a comunităților frontaliere și a euroregiunilor din UE. El invită Comisia să monitorizeze și să evalueze cu atenție necesitatea și proporționalitatea acestor reintegrări în mod periodic și să ia măsuri atunci când este necesar. CESE salută intenția declarată a Comisiei de a-și utiliza mai ușor competențele de asigurare a respectării legii în cazul în care evaluările Schengen pot da naștere unor astfel de acțiuni.

1.6. Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la excluderea continuă de la aplicarea integrală a acquis-ului Schengen a statelor membre Cipru, România, Bulgaria și Croația. Împreună cu Comisia, el solicită Consiliului să ia măsuri rapide și decisive în această privință.

1.7. Comitetul observă că multe dintre elementele constitutive ale strategiei sunt încă propuneri legislative. El dorește să atragă atenția asupra faptului că a emis avize specifice cu privire la unele dintre aceste propuneri, în special cu privire la noul Pact privind migrația, azilul și interoperabilitatea. Comitetul solicită Comisiei să ia notă de aceste avize.

1.8. Comitetul constată că multe dintre elementele pactului se bazează pe punerea în aplicare la timp a legislației adoptate recent, în special a Regulamentului privind interoperabilitatea și a Regulamentului privind Poliția de frontieră și garda de coastă la nivel european 2.0. Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la progresele înregistrate în acest sens și solicită Comisiei să monitorizeze îndeaproape întârzierile și depășirile bugetare și să le remedieze în mod eficient.

1.9. Comitetul evaluează ca fiind pozitive propunerile de îmbunătățire a funcționării mecanismului de evaluare Schengen, în special monitorizarea mai rapidă, sinergiile sporite cu mecanismul de evaluare a vulnerabilității și acordarea unei atenții sporite și dintr-o perspectivă mai orizontală drepturilor omului, inclusiv rolului prevăzut al Agenției pentru Drepturi Fundamentale. Cu toate acestea, ar trebui să se aibă grijă ca mecanismul de evaluare Schengen să nu politizeze chestiunile ce au o natură mai tehnică.

1.10. Comitetul consideră că Forumul Schengen poate oferi un impuls politic pentru protejarea și dezvoltarea spațiului Schengen, dar avertizează că acesta nu ar trebui să implice o revenire la trecutul interguvernamental al spațiului Schengen, a cărui funcționare a fost afectată de interguvernamentalism și de lipsa de transparență. Celelalte instituții ale UE, precum și Comitetul, ar trebui să fie informate în permanență și să poată fi prezente în calitate de participanți.

1.11. Comitetul înțelege că domeniile conexe ale cooperării polițienești și în materie de justiție penală, inclusiv îmbunătățirea cooperării în materie de prevenire a terorismului, sunt extrem de importante pentru încrederea cetățenilor UE și a statelor membre în spațiul Schengen. O astfel de cooperare necesită însă în orice moment respectarea deplină a drepturilor fundamentale în toate statele membre, inclusiv protejarea unui sistem judiciar independent, pentru a permite funcționarea corespunzătoare a instrumentelor de încredere reciprocă, cum ar fi mandatul european de arestare.

1.12. Comitetul este ferm convins că cooperarea cu țările terțe nu ar trebui să se concentreze exclusiv asupra controlului migrației și azilului, ci ar trebui să constituie un veritabil parteneriat menit să îmbunătățească situația migranților și a refugiaților în țările terțe, în special a victimelor traficului de persoane, și ar trebui să-și propună să abordeze cauzele profunde ale migrației, promovând migrația sigură și ordonată.

1.13. După cum a subliniat președinta Comisiei, Ursula von der Leyen, în discursul său privind starea Uniunii din 2021, este extrem de important să se convină asupra unui sistem european comun de gestionare a frontierelor externe, a migrației și a azilului, pentru a nu permite țărilor terțe să profite de lipsa de unitate.

2. Contextul avizului

2.1. În 1985, o serie de state membre continentale au adoptat Acordul internațional Schengen, luând decizia de a elimina toate controalele la frontierele lor interne. Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 1990 a prevăzut „măsurile de însoțire” necesare, menite să compenseze externalitățile rezultate din eliminarea controalelor.

2.2. Tratatul de la Amsterdam a integrat acquis-ul Schengen în ordinea juridică a UE și a reglementat poziția specială a Regatului Unit, a Irlandei și a Danemarcei.

2.3. Încheierea de acorduri bilaterale cu Norvegia, Islanda, Elveția și Liechtenstein a permis participarea acestor țări la cooperarea Schengen.

2.4. Bulgaria, România, Croația și Cipru participă la anumite părți ale acquis-ului, dar pentru eliminarea controalelor la frontierele lor interne este necesară o decizie unanimă a Consiliului în acest sens. Consiliul a refuzat să adopte această decizie, deși Comisia a considerat că aceste țări sunt pregătite din punct de vedere tehnic.

2.5. Întrucât acquis-ul Schengen a fost integrat în ordinea juridică a UE, el s-a dezvoltat progresiv, în special prin adoptarea Codului frontierelor Schengen, a Codului de vize și a Regulamentului privind Poliția de frontieră și garda de coastă la nivel european. Cooperarea în domeniul frontierelor, vizelor, migrației și azilului este sprijinită de o serie de baze de date IT pentru schimbul de informații la scară largă (SIS, VIS, Eurodac, EES, ETIAS, sistemul ECRIS-TCN), care sunt în prezent interoperabile.

2.6. Deși responsabilitatea este partajată, fiecare stat membru este responsabil pentru părțile sale respective ale frontierelor externe, ceea ce înseamnă că deficiențele legate de gestionarea frontierelor externe dintr-un stat membru ar putea avea repercusiuni grave asupra întregului spațiu de libertate, securitate și justiție.

2.7. În cursul ultimilor cinci ani, asupra spațiului Schengen a fost exercitată o presiune considerabilă ca urmare a reintroducerii repetate și continue a controalelor la frontierele interne de către unele state membre. Acest lucru a avut loc ca răspuns la situația refugiaților și a migrației din 2015 și la amenințarea cu violență teroristă din Europa.

2.8. Pandemia de COVID-19 a dus la noi închideri ale frontierelor și la noi restricții legate de libera circulație a cetățenilor.

2.9. În 2016, ca răspuns la situația refugiaților și a migrației din 2015, Frontex, Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre, a fost reformată ca Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă și, în 2019, a fost consolidată suplimentar.

2.10. În noul său Pact privind migrația și azilul, Comisia Europeană a afirmat că „gestionarea integrată a frontierelor este un instrument de politică indispensabil” pentru integritatea spațiului Schengen și „o componentă esențială a unei politici globale în domeniul migrației”. Ea a anunțat o strategie separată privind viitorul spațiului Schengen, care a fost publicată la 2 iunie 2021.

2.11. Obiectivul strategiei este de a face spațiul Schengen mai puternic și mai rezilient. Strategia face bilanțul provocărilor cu care s-a confruntat spațiul Schengen în ultimii ani, inclusiv în timpul crizei provocate de pandemie, și stabilește o cale de urmat care menține beneficiile spațiului Schengen.

2.12. Strategia are următoarele obiective:

1. **gestionarea eficace a frontierelor externe ale UE;**
2. **consolidarea spațiului Schengen pe plan intern;**
3. **îmbunătățirea gradului de pregătire și a guvernantei;**
4. **finalizarea spațiului Schengen.**

2.13. Noua strategie este însoțită de propunerea de regulament al Consiliului de instituire a unui mecanism de evaluare și monitorizare în vederea verificării aplicării acquis-ului Schengen și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1053/2013 ⁽¹⁾.

2.14. Comisia propune o revizuire generală a mecanismului de evaluare și monitorizare Schengen. Printre modificări se numără accelerarea procesului de evaluare, precum și o procedură accelerată în cazul unor deficiențe semnificative care ar putea pune în pericol întregul spațiu Schengen.

3. Observații generale

3.1. Gestionarea modernă și eficace a frontierelor externe

3.1.1. Comitetul sprijină adoptarea rapidă a unei politici strategice multianuale pentru gestionarea europeană integrată a frontierelor, în cadrul sistemului integrat de gestionare prevăzut la articolul 77 alineatul (2) litera (d) din TFUE. Comitetul solicită să fie consultat cu privire la această strategie înainte de adoptarea ei ⁽²⁾.

3.1.2. Comitetul sprijină în continuare o Agenție Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă eficientă și instituirea brațului său operațional. Cu toate acestea, Comitetul este preocupat de progresele înregistrate în această privință. În special, Comitetul subliniază concluziile recente ale Curții de Conturi, potrivit cărora agenția nu și-a pus în aplicare pe deplin mandatul pentru 2016 și au existat mai multe riscuri și lacune în legătură cu punerea în aplicare a mandatului său pentru 2019 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2021) 278 final.

⁽²⁾ A se vedea punctul 4.8 în JO C 110, 22.3.2019, p. 62.

⁽³⁾ Raportul special al Curții de Conturi Europene, Sprijinul acordat de Frontex pentru gestionarea frontierelor externe nu a fost suficient de eficace până în prezent, 2021.

3.1.3. Comitetul este deosebit de preocupat de încălcările drepturilor fundamentale raportate în cursul activităților operaționale coordonate de Frontex și în legătură cu care agenția era la curent, încălcări despre care au vorbit diferite surse media și ONG-uri și care au fost examinate în raportul Grupului de lucru pentru controlul Frontex al Comisiei LIBE. Comitetul este mulțumit de numirea recentă a unui nou ofițer pentru drepturile fundamentale și recrutarea în curs a unor observatori pentru drepturile fundamentale, dar subliniază că Biroul pentru drepturile fundamentale trebuie să primească resurse adecvate pentru a-și îndeplini sarcinile în deplină independență. Comitetul solicită agenției aplicarea deplină a mecanismelor și structurilor de responsabilizare prevăzute în regulamentul său de instituire.

3.1.4. Comitetul este preocupat de accentul plasat în cadrul strategiei pe sistemul de verificare premergătoare intrării, care, în avizul său referitor la pact, este considerat o contribuție nouă demnă de luat în considerare. Cu toate acestea, Comitetul a pus sub semnul întrebării fezabilitatea sa practică și l-a considerat inadecvat din perspectiva drepturilor fundamentale ⁽⁴⁾. El subliniază necesitatea unui mecanism de monitorizare independentă de către statele membre, astfel cum se prevede în Regulamentul privind verificarea.

3.1.5. Comitetul a considerat întotdeauna că realizarea unei interoperabilități depline a sistemelor IT reprezintă un pas necesar în direcția elaborării unei politici coerente și eficiente la scara întregii UE. În acord cu această opinie, Comitetul sprijină și continuarea digitalizării procedurilor de acordare a vizelor și a documentelor de călătorie.

3.1.6. Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la declarația Comisiei potrivit căreia întârzierile din fiecare stat membru pot amâna punerea în aplicare a interoperabilității la nivelul întregii Europe. Dată fiind experiența anterioară cu punerea în aplicare a SIS II și în contextul situației recente a punerii în aplicare a Sistemului de intrare/ieșire și a Sistemului european de informații și de autorizare privind călătoriile ⁽⁵⁾, Comitetul ar dori să știe care sunt măsurile concrete pe care le adoptă Comisia pentru a asigura punerea în aplicare la timp a interoperabilității, în acord cu bugetul preconizat.

3.1.7. Comitetul subliniază că ar trebui realizate în continuare progrese tehnologice și interoperabilitatea deplină, cu respectarea protecției datelor cu caracter personal și a drepturilor fundamentale. În ceea ce privește propunerea de revizuire a Eurodac și în legătură cu utilizarea unor baze de date la scară largă în general, Comitetul reiterează faptul că interoperabilitatea deplină ar trebui realizată cu respectarea protecției drepturilor fundamentale. Măsurile trebuie să fie strict necesare și proporționale, dată fiind sensibilitatea datelor, în special în ceea ce privește solicitantii de protecție internațională și confidențialitatea procedurii. Ar trebui subliniat faptul că datele cu caracter personal prelucrate în legătură cu gestionarea frontierelor și cu returnarea întră sub incidența Regulamentului general privind protecția datelor și nu se califică drept date operaționale cu caracter personal, în temeiul Regulamentului (UE) 2018/1725 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽⁶⁾.

3.1.8. CESE subliniază că atunci când se cooperează cu țări terțe, în special atunci când Frontex acționează pe teritoriul unei țări terțe, drepturile fundamentale, inclusiv dreptul la protecția datelor cu caracter personal, trebuie respectate pe deplin și trebuie instituite mecanisme de responsabilizare adecvate.

3.2. Măsuri de consolidare a spațiului Schengen pe plan intern

3.2.1. Comitetul este mulțumit de atenția acordată măsurilor care, deși, propriu-zis, nu sunt măsuri de dezvoltare a spațiului Schengen, sunt legate de funcționarea spațiului Schengen.

3.2.2. Preocupările legate de securitate ale statelor membre sunt abordate mai bine printr-o cooperare mai amplă și mai consolidată între autoritățile de aplicare a legii decât prin reintroducerea controalelor la frontierele interne.

3.2.3. Comitetul subliniază că în toate formele de cooperare polițienească și de cooperare în materie de justiție penală, drepturile fundamentale, inclusiv drepturile la apărare ⁽⁷⁾ și drepturile victimelor ⁽⁸⁾, trebuie respectate pe deplin. Aceasta înseamnă și că, în cazul în care drepturile fundamentale sunt încălcate, împărțirea responsabilităților între diferiți actori (de la nivelul UE și de la nivel național) nu trebuie să ducă la un deficit de asumare a responsabilității.

⁽⁴⁾ A se vedea Avizele CESE privind migrația în JO C 123, 9.4.2021, p. 15, JO C 155, 30.4.2021, p. 58 și JO C 155, 30.4.2021, p. 64.

⁽⁵⁾ Nota Comisiei Europene privind Punerea în aplicare a interoperabilității: situația punerii în aplicare a Sistemului de intrare/ieșire și a Sistemului european de informații și de autorizare privind călătoriile, iunie 2021.

⁽⁶⁾ Regulamentul (UE) 2018/1725 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 octombrie 2018 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 45/2001 și a Deciziei nr. 1247/2002/CE (JO L 295, 21.11.2018, p. 39).

⁽⁷⁾ În conformitate cu titlul VI din Carta drepturilor fundamentale și cu legislația secundară relevantă.

⁽⁸⁾ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (JO L 315, 14.11.2012, p. 57), precum și legislația privind anumite categorii de victime ale traficului de persoane, ale exploatarei sexuale și ale pornografiei infantile, precum și ale terorismului.

3.2.4. Protecția datelor cu caracter personal, în temeiul cadrelor juridice corespunzătoare, trebuie respectată în orice moment, în special atunci când este vorba despre date cu caracter personal foarte sensibile, ca în cadrul Deciziilor Prüm.

3.2.5. În ceea ce privește utilizarea inteligenței artificiale pentru activitatea polițienească transfrontalieră, Comitetul face trimitere la avizul său pe tema propunerii referitoare la Regulamentul privind inteligența artificială ⁽⁹⁾.

3.2.6. Comitetul ar dori să sublinieze că, în anexa la propunerea de act legislativ privind inteligența artificială ⁽¹⁰⁾, permite utilizarea IA pentru gestionarea migrației, azilului și controlului frontierelor. În special referirea la utilizarea de „poligrafe și instrumente similare sau pentru a detecta starea emoțională a unei persoane fizice” este îngrijorătoare, deoarece nu există dovezi științifice privind eficacitatea unor astfel de metode.

3.2.7. În ceea ce privește măsurile specifice propuse în noul pact privind migrația și azilul, Comitetul face trimitere la avizul său din 17 decembrie 2020 ⁽¹¹⁾.

3.2.8. Comitetul pune sub semnul întrebării valoarea adăugată a unei utilizări sporite a informațiilor prealabile referitoare la pasageri în combinație cu registrele cu numele pasagerilor și consideră că această cauză nu a fost susținută de Comisie într-un mod convingător pentru a permite un schimb sistematic și masiv de date cu caracter personal intra-Schengen, ceea ce, în mod implicit, îi va afecta și pe cetățenii UE în ceea ce privește exercitarea dreptului lor la libera circulație.

3.2.9. În ceea ce privește utilizarea mandatului european de arestare și a altor instrumente care facilitează cooperarea în domeniul aplicării legii, precum ordinul european de anchetă, Comitetul subliniază că, pentru buna funcționare a acestor instrumente de recunoaștere reciprocă, încrederea reciprocă este indispensabilă. Acest lucru necesită o monitorizare și mai eficientă a statului de drept de către instituțiile UE și implică responsabilitatea statelor membre de a menține statul de drept, în special dreptul la o protecție juridică efectivă în temeiul articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE (denumită în continuare „Carta”) și al articolului 19 alineatul (1) din TUE.

3.3. Guvernanța consolidată

3.3.1. Comitetul apreciază faptul că Forumul Schengen oferă statelor membre un loc pentru a dezbate chestiuni importante din punct de vedere politic legate de cooperarea Schengen. Totuși, alte instituții ale UE, precum și Comitetul, ar trebui să rămână informate și să aibă dreptul de a fi prezenți în calitate de participanți. Forumul și acțiunile sale ar trebui să fie cât mai transparente cu putință și ar trebui să ofere acces la documentele sale. Relansarea raportului privind situația în spațiul Schengen este de apreciat, însă nu este suficientă în acest sens.

3.3.2. Comitetul sprijină ideea că este necesară modificarea Codului frontierelor Schengen pentru a include câteva dintre lecțiile învățate în urma pandemiei de COVID-19. Comitetul subliniază că aceste lecții depășesc chestiunea frontierelor interne și vizează funcționarea pieței interne în sine. Prin urmare, orice astfel de modificare ar trebui să facă parte dintr-un test de adecvare mai amplu pentru cadrul de reglementare al Europei privind libera circulație într-o lume în care pandemia de COVID-19 ar putea continua să fie un fapt de viață. Comitetul sprijină ideea că o astfel de abordare ar trebui să includă norme privind călătoria în UE, care, în prezent, lipsesc din Codul frontierelor Schengen. De asemenea, Comitetul dorește să știe din partea Comisiei dacă aceasta are în vedere orice modificare a Regulamentului privind micul trafic de frontieră.

3.3.3. Comitetul consideră că ar fi necesară adoptarea unei poziții mai puternice de către Comisie pentru a sprijini călătoria fără frontiere în Europa. Tratatul UE prevede în mod clar că UE trebuie să ofere cetățenilor un spațiu fără frontiere. Dreptul statelor membre de a reintroduce controalele la frontieră constituie o excepție de la acest drept, care trebuie interpretată în sens restrâns. Acesta nu poate fi considerat drept o prerogativă suverană. În schimb, este supus normelor din Codul frontierelor Schengen. Orice revizuire a codului trebuie să țină seama pe deplin de caracterul excepțional al reintroducerii controalelor la frontieră.

3.3.4. Comitetul are o opinie pozitivă în ceea ce privește propunerile de îmbunătățire a funcționării mecanismului de evaluare Schengen, în special ceea ce le privește pe cele care asigură o monitorizare ulterioară mai rapidă, sinergii sporite cu mecanismul de evaluare a vulnerabilității și cele care acordă o atenție sporită drepturilor omului și adoptă o abordare transversală a acestora. Cu toate acestea, ar trebui să se aibă grijă ca mecanismul de evaluare Schengen să nu politizeze chestiunile ce au o natură mai tehnică.

⁽⁹⁾ INT/940 (JO C 517, 22.12.2021, p. 61).

⁽¹⁰⁾ COM (2021) 206 final, p. 4 și 5.

⁽¹¹⁾ JO C 123, 9.4.2021, p. 15.

3.3.5. Comitetul încurajează Comisia să-și utilizeze activ competențele de aplicare a legii prevăzute în tratate în situațiile în care există o lipsă a monitorizării deficiențelor identificate pe parcursul evaluărilor Schengen. Ar trebui să se acorde prioritate practicilor sistemice care încalcă normele privind drepturile fundamentale. Ca aspect important, Comisia nu ar trebui să se bazeze exclusiv pe concluziile mecanismului de evaluare Schengen, ci să asigure și monitorizarea activă a situației drepturilor fundamentale în sine.

3.4. Finalizarea spațiului Schengen

3.4.1. Comitetul salută poziția Comisiei în ceea ce privește finalizarea spațiului Schengen. Comitetul subliniază legătura dintre libera circulație, cetățenia UE și absența controalelor la frontieră. În prezent, cetățenii din Bulgaria, Croația și România nu se bucură pe deplin de drepturile în calitate de cetățeni ai UE în temeiul tratatelor.

3.4.2. Comitetul subliniază că aceste state membre își controlează deja frontierele externe în acord cu Codul frontierei Schengen. Aderarea deplină a acestora ar spori funcționarea și securitatea Uniunii Europene, prin participarea lor deplină la bazele de date ale justiției și afacerilor interne (JAI) pe scară largă.

3.4.3. Comitetul invită Comisia să prezintă o foaie de parcurs mai detaliată privind aderarea deplină și invită Consiliul să acționeze rapid în consecință.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Cadrul strategic al UE privind sănătatea și securitatea în muncă 2021-2027 – Securitatea și sănătatea în muncă într-o lume a muncii în schimbare

[COM(2021) 323 final]

(2022/C 105/18)

Raportor: **domnul Carlos Manuel TRINDADE**

Sesizare	Comisia Europeană, 10.8.2021
Temeiul juridic	Articolul 153 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea responsabilă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	6.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	153/25/41

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) afirmă că protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de sănătatea și securitatea în muncă (SSM) este fundamentală pentru asigurarea unor condiții de muncă decente și durabile, consacrate în tratate și în Carta drepturilor fundamentale, fiind un drept prevăzut în principiul 10 al Pilonului european al drepturilor sociale și unul dintre elementele esențiale pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU ⁽¹⁾.

1.2. CESE împărtășește pe deplin declarația Comisiei potrivit căreia „existența unor condiții de muncă sigure și sănătoase este o condiție prealabilă pentru o forță de muncă sănătoasă și productivă. Nimeni nu ar trebui să sufere de pe urma unor boli sau accidente legate de locul de muncă. Acesta este, de asemenea, un aspect important atât al sustenabilității, cât și al competitivității economiei UE” ⁽²⁾. De asemenea, CESE este de acord cu următoarea afirmație: „O bună securitate și sănătate în muncă reduce de asemenea costurile asistenței medicale și alte sarcini societale, în timp ce o securitate și o sănătate necorespunzătoare în muncă presupun costuri ridicate pentru cetățeni, întreprinderi și societate” ⁽³⁾.

1.3. În general, CESE salută viziunea strategică și acțiunile prevăzute în cadrul strategic, fără a aduce atingere observațiilor, propunerilor și recomandărilor formulate în prezentul aviz, Comitetul dorind să evidențieze în special următoarele aspecte:

1.3.1. CESE ia notă în special de declarația Comisiei potrivit căreia aceasta „va prezenta, la sfârșitul anului 2021, o inițiativă de îmbunătățire a condițiilor de muncă ale persoanelor care lucrează prin intermediul platformelor digitale”, pentru a „asigura condiții de muncă adecvate, inclusiv în ceea ce privește sănătatea și securitatea la locul de muncă, pentru toate persoanele care lucrează prin intermediul platformelor”, în cazul în care partenerii sociali nu sunt dispuși să negocieze între ei ⁽⁴⁾.

1.3.2. CESE sprijină: (i) abordarea de tip „viziune zero” în ceea ce privește decesele la locul de muncă, (ii) măsurile planificate de combatere a cancerului; (iii) ratificarea Convenției OIM (nr. 190) împotriva violenței și hărțuirii din 2019; (iv) o inițiativă legislativă care urmează să fie adoptată înainte de sfârșitul anului 2021 pentru prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen împotriva femeilor și a violenței domestice; și (v) obiectivul Comisiei de a integra riscurile psihosociale și ergonomice în campania „Locuri de muncă sigure și sănătoase”.

⁽¹⁾ Comunicarea Comisiei [COM(2021) 323 final].

⁽²⁾ *Ibid.*

⁽³⁾ *Ibid.*

⁽⁴⁾ *Ibid.*

1.3.3. CESE sprijină în mod explicit: (i) că „este esențial să se tragă învățăminte din pandemia de COVID-19 și să se crească gradul de pregătire pentru potențialele crize sanitare viitoare”, iar „sinergiile dintre SSM și sănătatea publică ar trebui dezvoltate în continuare” și (ii) includerea COVID-19 în Recomandarea Comisiei privind bolile profesionale ⁽⁵⁾.

1.3.4. În special, CESE sprijină: (i) necesitatea ca statele membre să ia inițiative pentru „inversarea tendinței de scădere a numărului de inspecții la locul de muncă”, (ii) organizarea, în 2023, a unui summit privind sănătatea și siguranța la locul de muncă, care se va axa pe progresele înregistrate în direcția atingerii obiectivului de zero decese la locul de muncă, (iii) introducerea unui nou indicator privind accidentele de muncă mortale la nivel european, deja propus în Planul de acțiune pentru punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale, (iv) îmbunătățirea pilonului privind munca inspectorilor de muncă prin orientări și formare la nivel european și la nivelul statelor membre; (v) promovarea cooperării la nivelul UE și al statelor membre pentru a asigura coerența punerii în aplicare a legislației; (vi) îndrumarea și sprijinirea întreprinderilor, în special a microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici, în vederea respectării legislației privind SSM ⁽⁶⁾.

1.3.5. În special, CESE sprijină: (i) cooperarea dintre UE, OIM și OMS în domeniul datelor și cunoștințelor; (ii) crearea de către UE, în cooperare cu statele membre, a unui nou indicator al mortalității cauzate de boli cauzate de factori de risc profesional (ca parte a obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU); (iii) sprijinirea integrării dreptului la condiții de muncă sigure și sănătoase în cadrul OIM referitor la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă; (iv) promovarea, de către UE, a SSM în lanțurile de aprovizionare globale; (v) intenția UE de a se asigura că standardele în materie de SSM sunt abordate în mod adecvat în angajamentele obligatorii privind standardele sociale și de muncă și că munca decentă este abordată în viitoarele acorduri comerciale ale UE; (vi) sprijinirea țărilor candidate în alinierea la acquis-ul UE a cadrului lor juridic în domeniul sănătății și siguranței la locul de muncă ⁽⁷⁾.

1.4. În mod concret, CESE propune Comisiei următoarele acțiuni, măsuri sau inițiative care ar trebui incluse în Cadrul strategic al UE pentru perioada 2021-2027:

1.4.1. Cu privire la secțiunea 2.1, CESE recomandă ca: (i) lucrătorii independenți care, în conformitate cu cadrul strategic, nu fac obiectul legislației privind SSM, să facă obiectul unui studiu în timp util, care să implice Comisia, experții și partenerii sociali, pentru a găsi cea mai bună soluție în conformitate cu principiul unui mediu de lucru sigur și sănătos pentru toți lucrătorii independenți. Concluziile relevante ar trebui prezentate în cadrul reuniunii la nivel înalt privind SSM din 2023; (ii) în ceea ce privește planul Comisiei pentru o inițiativă fără caracter legislativ la nivelul UE în domeniul sănătății mintale la locul de muncă, tocmai datorită relevanței principiilor stabilite în cadrul strategic ar trebui optat pentru o inițiativă legislativă în acest scop;

1.4.2. Cu privire la secțiunea 2.2, CESE: (i) invită Comisia să includă cancerul profesional în viitorul Plan european privind cancerul și să includă substanțele toxice pentru reproducere și medicamentele periculoase în Directiva privind agenții cancerigeni și mutageni (DCM), cu asigurarea monitorizării pe termen lung a stării de sănătate a lucrătorilor expuși la agenții cancerigeni, chiar și în cazul în care nu mai lucrează în astfel de circumstanțe; (ii) sugerează că intenția Comisiei „de a examina modalitățile de consolidare a eficacității Directivei privind sancțiunile împotriva angajatorilor (2009/52/CE)” ar trebui să conducă la o revizuire și, în acest context, la înăsprirea sancțiunilor împotriva angajatorilor care încalcă legea; (iii) având în vedere învățămintele recente desprinse din pandemia de COVID-19, consideră că este nevoie urgentă de o inițiativă legislativă privind prevenirea riscurilor psihosociale; (iv) având în vedere experiența și cercetarea din trecut în domeniul afecțiunilor musculo-scheletice, este necesară o inițiativă legislativă privind afecțiunile din acest domeniu.

1.4.3. Cu privire la secțiunea 2.3, CESE consideră că este necesar: (i) să se transforme recomandarea privind lista europeană a bolilor profesionale într-o directivă; (ii) să se îmbunătățească Directiva privind agenții biologici în lumina experienței recente; (iii) în ceea ce privește inspectoratele naționale de muncă, obiectivul este de a atinge, până la sfârșitul cadrului strategic, raportul de un inspector de muncă la 10 000 de lucrători în statele membre, astfel cum este definit în standardele OIM. În cazul în care acest obiectiv nu este atins în actualul cadru strategic, Comisia ar trebui să prezinte o inițiativă legislativă în acest sens.

1.4.4. Cu privire la capitolul 3: CESE recomandă ca rolul Autorității Europene a Muncii (ELA) să fie luat în considerare și promovat în mod corespunzător în cadrul strategic, având în vedere rolul său important în coordonarea inspecțiilor transfrontaliere.

⁽⁵⁾ *Ibid.*

⁽⁶⁾ *Ibid.*

⁽⁷⁾ *Ibid.*

1.5. CESE constată că, în ciuda unor îmbunătățiri înregistrate în ultimii ani, există încă o lipsă semnificativă de informații și cunoștințe cu privire la situația actuală a SSM în UE și în statele membre. Comitetul este convins că aceste cunoștințe sunt esențiale pentru a identifica mai bine provocările și a preveni riscurile într-un mod mai eficace, pentru a defini strategii adecvate și pentru a monitoriza punerea în aplicare și progresele înregistrate la nivelul UE și al statelor membre; acest lucru este valabil în special în ceea ce privește obiectivele și acțiunile care rezultă din Cadrul strategic privind securitatea și sănătatea la locul de muncă pentru perioada 2021-2027.

1.6. CESE subliniază că, în procesul de revizuire a legislației existente în materie de SSM la nivelul UE și al statelor membre, este necesar să se țină seama de transformările ecologice, digitale, demografice și sociale ale economiei europene, în special ale pieței muncii, pentru a proteja lucrătorii sau persoanele care desfășoară o activitate independentă, în acest caz în conformitate cu punctul 1.4.1 litera (i).

1.7. Statele membre au o responsabilitate deosebită pentru respectarea legislației privind SSM și asigurarea unor condiții de muncă sănătoase și sigure pentru toți lucrătorii europeni, în special pentru lucrătorii sezonieri și pentru grupurile cele mai vulnerabile, cum ar fi tinerii, persoanele în vârstă, femeile, persoanele cu handicap, migranții și lucrătorii cu locuri de muncă precare. Consolidarea resurselor tehnice și umane ale inspectoratelor de muncă, care au fost reduse în multe state membre în ultimii ani, precum și îmbunătățirea coordonării, a cooperării și a formării la nivel european sunt factori-cheie pentru îmbunătățirea concretă a aplicării legislației în domeniul SSM. Fiecare stat membru ar trebui să acorde prioritate furnizării de orientări și sprijin IMM-urilor (în special microîntreprinderilor) în ceea ce privește respectarea legislației în materie de SSM. Comisia Europeană, în calitate de gardian al tratatelor, are responsabilitatea de a se asigura că statele membre respectă în mod adecvat legislația SSM.

1.8. CESE recomandă Comisiei și statelor membre ca, atunci când actualizează strategiile naționale în materie de SSM, să promoveze un dialog social permanent între partenerii sociali cu privire la condițiile de SSM în diferitele sectoare, întreprinderi și locuri de muncă, prin inițiative adecvate. Este esențial ca sindicatele și reprezentanții lucrătorilor să fie implicați și consultați permanent cu privire la evaluarea și prevenirea riscurilor, pentru a promova medii de lucru sigure și sănătoase, care au un impact direct asupra sănătății lucrătorilor, a productivității întreprinderilor și a serviciilor de sănătate publică.

1.9. Având în vedere provocările globalizării și ambiția UE de a „ridica standardele în materie de SSM la nivel mondial”, CESE recomandă Comisiei și statelor membre să colaboreze îndeaproape cu OIM și OMS pentru a promova dreptul la condiții de muncă sigure și sănătoase în cadrul principiilor și drepturilor fundamentale la locul de muncă stabilite de OIM și pentru a asigura respectarea acestor principii în lanțurile de aprovizionare globale.

2. Context general

2.1. CESE observă că „de aproape 20 de ani, cadrele strategice ale UE în materie de SSM au jucat un rol esențial în ceea ce privește modul în care autoritățile naționale și partenerii sociali decid cu privire la obiectivele privind SSM”⁽⁸⁾. Cu toate acestea, CESE subliniază că, deși importanța acestor cadre strategice în planurile naționale este incontestabilă, ele sunt lipsite de vizibilitate și lipsește implicarea sindicatelor și a organizațiilor patronale în elaborarea și monitorizarea lor în mai multe state membre.

2.2. CESE ia notă de evaluarea Cadrului strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2014-2020, care a identificat aspecte importante precum: (i) deficitul de resurse în statele membre; (ii) necesitatea de a acorda mai multă atenție bolilor profesionale, schimbărilor demografice, riscurilor psihosociale și afecțiunilor musculo-scheletice; și (iii) nevoia de a sprijini inspectoratele de muncă și întreprinderile în îmbunătățirea standardelor lor de sănătate și siguranță la locul de muncă⁽⁹⁾.

2.3. CESE observă că legislația europeană a făcut posibilă reducerea acestor riscuri și a contribuit la îmbunătățirea standardelor de sănătate și siguranță în toate sectoarele economiei din toate statele membre. Cu toate acestea, există în continuare provocări, iar pandemia de COVID-19 a exacerbă riscurile care necesită o soluție.

2.4. CESE recunoaște că în ultimii ani s-au înregistrat progrese semnificative în domeniul SSM: numărul accidentelor mortale la locul de muncă a scăzut cu aproximativ 70 % între 1994 și 2018. Deși dezindustrializarea în Europa și îmbunătățirea asistenței medicale au contribuit, fără îndoială, la acest lucru, sistemul SSM al UE a jucat un rol esențial în acest sens⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ *Ibid.*

⁽⁹⁾ *Ibid.*

⁽¹⁰⁾ Comunicarea Comisiei [COM(2021) 323 final].

2.5. CESE constată că, în ciuda acestor progrese, în UE-27, în 2018, au fost înregistrate peste 3 300 de accidente mortale și 3,1 milioane de accidente de muncă și că peste 200 000 de lucrători mor anual din cauza bolilor profesionale. Această situație de mare suferință umană necesită menținerea și îmbunătățirea standardelor de protecție a lucrătorilor și reprezintă o permanentă provocare și necesitate ⁽¹¹⁾.

2.6. CESE subliniază că accidentele de muncă și bolile profesionale din UE generează un cost anual de 3,3 % din PIB (aproximativ 460 de miliarde EUR în 2019); se estimează că fiecare euro investit în SSM aduce beneficii, în medie, de peste două ori mai mari pentru angajatori ⁽¹²⁾.

2.7. Pandemia de COVID-19 a demonstrat importanța sănătății și securității la locul de muncă pentru sănătatea lucrătorilor, pentru funcționarea societății noastre și pentru continuarea unor activități economice importante. CESE este de acord că pandemia a evidențiat, de asemenea, necesitatea unei strategii coordonate între SSM și măsurile de sănătate publică pentru a crea sinergii între cele două dimensiuni direct relevante „pentru funcționarea societății noastre și pentru continuitatea activităților economice și sociale critice” ⁽¹³⁾.

3. Un cadru strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2021-2027

3.1. În acest context, Comisia și-a prezentat noul cadru strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2021-2027 ⁽¹⁴⁾ (denumit în continuare „Cadrul strategic”), anunțat în Pilonul european al drepturilor sociale și axat pe trei obiective principale:

- anticiparea și gestionarea **schimbării** din noua lume a muncii, generată de tranzițiile verde, digitală și demografică;
- îmbunătățirea **prevenirii** accidentelor și a bolilor la locul de muncă;
- creșterea **gradului de pregătire** pentru eventuale crize sanitare viitoare.

3.2. CESE este de acord cu Comisia Europeană că realizarea acestor obiective presupune:

- (i) un dialog social solid;
- (ii) creșterea capacităților de cercetare și de colectare a datelor la nivelul statelor membre și al UE;
- (iii) o mai bună punere în aplicare;
- (iv) sensibilizare;
- (v) o mai bună mobilizare a finanțării.

3.3. CESE observă că cadrul strategic prevede punerea în aplicare a 36 de acțiuni pe parcursul perioadei de aplicare, Comisia fiind direct responsabilă pentru 17, statele membre pentru 16 și partenerii sociali pentru trei astfel de acțiuni.

4. Observații privind cadrul strategic

4.1. Cu privire la capitolul 2.1: Anticiparea și gestionarea schimbării

4.1.1. În contextul tranziției verzi și al celei digitale, natura rolurilor, a modelelor de lucru și a locurilor de muncă este în schimbare, ceea ce creează provocări importante pentru statele membre și pentru întreprinderi în ceea ce privește asigurarea sănătății și bunăstării lucrătorilor.

4.1.2. Îmbătrânirea forței de muncă necesită adaptarea mediului de lucru și a sarcinilor la nevoile specifice ale lucrătorilor în vârstă, pentru a reduce la minimum riscurile, securitatea și sănătatea în muncă jucând un rol esențial în răspunsul adecvat la schimbările demografice.

⁽¹¹⁾ *Ibid.*

⁽¹²⁾ *Ibid.*

⁽¹³⁾ Comunicarea Comisiei [COM(2021) 323 final].

⁽¹⁴⁾ *Ibid.*

4.1.3. Tehnologiile digitale pot oferi lucrătorilor, inclusiv lucrătorilor cu handicap sau lucrătorilor în vârstă, oportunități sporite de îmbunătățire a echilibrului dintre viața profesională și cea privată, atât pentru femei, cât și pentru bărbați. Ele sprijină, de asemenea, punerea în aplicare a SSM prin instrumente accesibile, acțiuni de sensibilizare și inspecții mai eficiente.

4.1.4. CESE consideră că robotizarea, utilizarea inteligenței artificiale și o mai mare prevalență a muncii la distanță reduc riscurile unor sarcini periculoase precum cele din zone puternic contaminate, cum ar fi sistemele de ape reziduale, depozitele de deșeuri sau zonele de fumigație agricolă; ele pot oferi, în același timp, și noi oportunități pentru lucrători și întreprinderi. Cu toate acestea, noile tehnologii prezintă, de asemenea, o serie de provocări majore din cauza creșterii gradului de neregularitate în ceea ce privește momentul și locul desfășurării activității, a posibilității de supraveghere a lucrătorilor și a riscurilor legate de noile unelte și utilaje, ceea ce duce la creșterea stresului psihic și un număr tot mai mare de boli psihosomate, pentru care trebuie să se găsească măsuri adecvate.

4.1.5. Deși legislația UE privind SSM acoperă deja multe dintre riscurile care decurg din evoluția industriilor echipamentelor și a locurilor de muncă, CESE este de acord cu Comisia Europeană că progresele tehnologice, îmbătrânirea forței de muncă și evoluția formelor de muncă necesită noi propuneri legislative.

4.1.6. În acest context, CESE recomandă Comisiei să revizuiască însăși Directiva-cadru privind SSM pentru a o adapta la realitățile de la locul de muncă și la noile riscuri și provocări ale schimbărilor climatice (cum ar fi munca la temperaturi exterioare ridicate), ale schimbărilor demografice și ale digitalizării.

4.1.7. CESE consideră că riscurile psihosociale, deja la niveluri foarte ridicate înainte de pandemie, au crescut în mod semnificativ ca urmare a COVID-19 și a introducerii neplanificate masive a muncii la distanță nevoluntare și a condițiilor speciale care o însoțesc, cum ar fi dispariția limitelor dintre viața profesională și cea privată, conectivitatea permanentă, lipsa interacțiunii sociale și utilizarea sporită a TIC.

4.2. *Cu privire la capitolul 2.2: Îmbunătățirea prevenirii bolilor profesionale și a accidentelor de muncă*

4.2.1. CESE este de acord cu „Viziunea zero” a Comisiei în ceea ce privește decesele profesionale și consolidarea culturii prevenirii în UE. Această abordare va fi posibilă numai prin: (i) investigarea aprofundată a accidentelor și a deceselor la locul de muncă; (ii) detectarea și eliminarea cauzelor acestor accidente și decese; (iii) sensibilizarea cu privire la riscurile legate de accidente de muncă, răni și boli profesionale; (iv) consolidarea asigurării respectării normelor și orientărilor existente.

4.2.2. CESE consideră că cele aproximativ 100 000 de decese cauzate de cancerul profesional sunt inacceptabile și invită statele membre să pună rapid în aplicare strategia foii de parcurs privind agenții cancerigeni. Scopul este de a aplica valorile-limită și alte dispoziții adoptate la nivelul UE, pentru a limita expunerea la 26 de substanțe periculoase, îmbunătățind astfel condițiile de muncă pentru aproximativ 40 de milioane de lucrători. CESE consideră că lista substanțelor periculoase ar trebui revizuită și completată, în special cu nanomateriale și cu efectele cancerigene ale acestora, și recomandă ca lista agenților cancerigeni supuși limitelor de expunere să fie extinsă la 50 de agenți.

4.2.3. CESE solicită Comisiei și statelor membre să promoveze sănătatea la locul de muncă și să acorde prioritate consolidării cercetării și colectării datelor, atât la nivelul UE, cât și la nivel național. Aceste acțiuni ar trebui să vizeze în special bolile cardiovasculare de origine profesională, afecțiunile musculo-scheletice și riscurile psiho-sociale.

4.2.4. CESE sprijină propunerea de actualizare continuă a metodologiei de tratare a substanțelor periculoase și de identificare a unor noi metode de creștere a eficienței în stabilirea valorilor-limită în materie de SSM. CESE subliniază și sprijină procesul de abordare a substanțelor periculoase pe baza unei evaluări științifice, în conformitate cu principiul „o substanță, o evaluare”. Comitetul consideră că consultarea cu Comitetul consultativ pentru securitate și sănătate la locul de muncă (CCSS) tripartit și implicarea strânsă a tuturor părților interesate s-au dovedit a fi un succes.

4.2.5. În contextul pozițiilor Parlamentului European și ale părților interesate cu privire la necesitatea de a proteja profesioniștii din domeniul sănătății expuși la medicamente periculoase și la alte riscuri, CESE consideră că această chestiune ar trebui dezvoltată în continuare, nu numai prin formare, educație și orientare, ci și prin adoptarea unei legislații obligatorii.

4.2.6. CESE consideră că recunoașterea diversității, inclusiv a diferențelor și a inegalităților dintre bărbați și femei, precum și combaterea discriminării în rândul forței de muncă sunt esențiale pentru asigurarea securității și sănătății lucrătorilor, în special atunci când se evaluează riscurile, și ar trebui încurajate acțiunile de evitare a prejudecăților de gen. În orice caz, trebuie să se țină seama de capacitatea de muncă, care poate fi afectată de o stare biologică (alăptare, sarcină).

4.2.7. De asemenea, ar trebui îmbunătățite perspectivele de pe piața forței de muncă a persoanelor cu handicap, inclusiv în ceea ce privește punerea în aplicare concretă a programelor SSM și a programelor de reabilitare profesională pentru persoanele care suferă de boli cronice sau au devenit victime ale accidentelor.

4.2.8. Protecția grupurilor de lucrători deosebit de vulnerabile trebuie îmbunătățită. În acest context, inspectoratele de muncă și ratificarea Convenției din 2019 privind violența și hărțuirea ar trebui să beneficieze de o atenție specială din partea tuturor statelor membre. CESE îndeamnă toate statele membre să ratifice această convenție în perioada de punere în aplicare a acestei strategii.

4.3. Cu privire la capitolul 2.3: Creșterea gradului de pregătire – reacția rapidă la amenințări

4.3.1. Criza provocată de pandemia de COVID-19 a demonstrat că SSM a jucat un rol esențial în sprijinirea lucrătorilor, a întreprinderilor și a statelor membre în ceea ce privește protejarea vieților omenești și gestionarea riscurilor pentru a asigura bunăstarea, continuitatea activității și sustenabilitatea.

4.3.2. Una dintre concluziile pentru viitor pe care le-a impus pandemia și care a asigurat eficacitatea răspunsurilor în timpul crizei este importanța sinergiilor dintre SSM și sănătatea publică. Această interacțiune trebuie consolidată în toate statele membre, astfel încât UE să fie pregătită să facă față unor viitoare crize sanitare.

4.3.3. CESE recunoaște importanța activității EU-OSHA în ceea ce privește crearea de instrumente de orientare, în cooperare cu statele membre și cu partenerii sociali, care au permis întreprinderilor, în special IMM-urilor, să răspundă în mod adecvat la diferitele etape ale pandemiei.

4.3.4. Clasificarea SARS-CoV-2 în temeiul Directivei privind agenții organici a contribuit la asigurarea protecției lucrătorilor din unitățile în care virusul este manipulat direct, cum ar fi centrele de producție și distribuire a vaccinurilor și centrele de vaccinare.

4.3.5. Pandemia a evidențiat expunerea sporită a lucrătorilor mobili și transfrontalieri, inclusiv a lucrătorilor sezonieri, a migranților și a lucrătorilor cu statut precar, la condiții de muncă nesănătoase sau nesigure, cum ar fi locuințele necorespunzătoare sau supraaglomerate sau lipsa de informații cu privire la drepturile lor. CESE invită statele membre să își îndeplinească obligațiile în materie de SSM și să crească gradul de conștientizare cu privire la necesitatea de a promova condiții de muncă și de viață echitabile și sigure pentru lucrătorii sezonieri, mobili și transfrontalieri.

4.3.6. CESE ia act de importanța, subliniată de Comisie, de a sprijini lucrătorii infectați cu COVID-19 și familiile care au pierdut membri ai familiei din cauza expunerii profesionale la SARS2 și de faptul că 25 de state membre au făcut deja pași în această direcție, inclusiv prin recunoașterea COVID-19 ca boală profesională ⁽¹⁵⁾.

4.4. Cu privire la capitolul 3: Implementarea cadrului strategic actualizat

4.4.1. CESE este de acord cu afirmația Comisiei potrivit căreia „partenerii sociali sunt deosebit de bine plasați pentru a găsi soluții adaptate la circumstanțele proprii unei activități sau unui sector specific” ⁽¹⁶⁾.

4.4.2. CESE subliniază că pandemia a demonstrat că întreprinderile și locurile de muncă sunt, de asemenea, centre importante de răspândire a contagionii, ceea ce face ca măsurile privind SSM să trebuiască să fie adaptate fiecărei unități economice specifice.

1.1.3 CESE recomandă Comisiei să ia inițiative în acest sens pentru a promova un dialog social permanent între partenerii sociali privind condițiile SSM în sectoarele de activitate și, în special, în întreprinderi. Implicarea sindicatelor și a reprezentanților lucrătorilor și feedbackul constant al acestora cu privire la realitatea existentă, în strânsă coordonare cu negocierea și negocierea colectivă, efectuarea de evaluări ale riscurilor, prevenirea și gestionarea, valorificarea oportunităților și crearea unor medii de lucru sigure și sănătoase au un impact direct asupra sănătății lucrătorilor, asupra productivității și competitivității întreprinderilor și asupra societății în sine, în special în serviciile de sănătate publică.

1.1.4 CESE este de acord cu Comisia că doar cunoașterea precisă și la timp a realității SSM, atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre, permite identificarea provocărilor și prevenirea riscurilor, definirea unor politici adecvate, monitorizarea punerii sale în aplicare și analiza rezultatelor. Cunoașterea inovațiilor științifice și tehnologice și integrarea constantă a acestora în deciziile politice le permit, de asemenea, să evolueze constant.

⁽¹⁵⁾ *Ibid.*

⁽¹⁶⁾ *Ibid.*

4.4.3. CESE este de acord cu necesitatea unor baze de date actualizate și realiste privind SSM la nivelul UE și al statelor membre, cu noi indicatori sociali, care să permită cercetarea și raportarea, analiza și studiile privind SSM în toate dimensiunile ⁽¹⁷⁾.

4.4.4. CESE observă că „succesul acestui cadru strategic depinde în mare măsură de punerea sa în aplicare la nivel național și local” ⁽¹⁸⁾. Această înțelegere conferă statelor membre o mai mare responsabilitate în ceea ce privește respectarea și punerea în aplicare a legislației, precum și promovarea și eliminarea obstacolelor din calea dialogului social dintre partenerii sociali, întrucât una dintre condițiile de bază pentru succesul cadrului strategic este intervenția inspectoratelor de muncă la nivelul statelor membre, acțiunea personalului medical și al medicilor de medicina muncii, precum și implicarea sindicatelor și a reprezentanților lucrătorilor din domeniul SSM.

4.4.5. Pentru ca obiectivele cadrului strategic să aibă succes, CESE reamintește că responsabilitatea întreprinderilor în ceea ce privește condițiile SSM este cuprinzătoare, fie la locul de muncă, fie atunci când lucrătorul lucrează la distanță. Cu toate acestea, acest lucru reprezintă o provocare atunci când lucrătorul lucrează de la domiciliu sau de la un alt loc în care este posibil ca angajatorul să nu aibă control sau acces.

4.4.6. CESE împărtășește opinia potrivit căreia sensibilizarea cu privire la riscurile unor accidente de muncă, răni și boli profesionale este esențială pentru atingerea obiectivelor cadrului strategic, cu accent pe „viziunea zero” asupra deceselor cauzate de accidentele de muncă. CESE consideră că sensibilizarea este una dintre măsurile-cheie pentru punerea în aplicare a legislației, dar că existența anterioară a legislației și, a posteriori, participarea și monitorizarea reprezintă cheia succesului în ansamblu. CESE este convins că axarea pe prevenire și pe respectarea directivelor privind SSM este esențială pentru atingerea obiectivelor acestei strategii.

4.4.7. CESE consideră că această conștientizare depinde în mare măsură de implicarea activă a partenerilor sociali și a tuturor părților interesate. În acest context, CESE apreciază și recomandă Comisiei să sublinieze mai bine rolul Comitetului consultativ pentru securitate și sănătate la locul de muncă.

4.4.8. CESE consideră că, deși realizarea acestor obiective este împărtășită de toate părțile interesate – statele membre, întreprinderile, inspectoratele de muncă și lucrătorii – gradul de responsabilitate variază, lucrătorii fiind cei mai vulnerabili și cu cel mai mic nivel de putere, și, prin urmare, ar trebui să li se acorde cea mai mare protecție.

4.4.9. Din acest motiv, CESE consideră că lucrătorului ar trebui să i se ofere capacitatea, atunci când constată că există un pericol de accident sau îmbolnăvire gravă la locul de muncă, în special un risc de deces, de a refuza să lucreze și, în cele din urmă, de a avea dreptul de a rezilia contractul cu despăgubiri în cazul în care există un risc pentru viață fiindcă normele SSM nu sunt respectate de întreprindere.

4.4.10. CESE observă că există un număr de 11 fonduri și mecanisme financiare europene care au capacitatea de a finanța acțiuni în diferite domenii ale SSM ⁽¹⁹⁾. CESE subliniază că sprijinul financiar pentru acțiunile în domeniul SSM este una dintre măsurile-cheie pentru succesul cadrului strategic în sine. CESE recomandă Comisiei să furnizeze informații mai detaliate statelor membre și, în special, partenerilor sociali, astfel încât accesul acestora la proiectele SSM și punerea lor în aplicare să devină mai accesibile.

4.5. Cu privire la capitolul 4: Promovarea unor standarde eficiente în materie de SSM la nivel mondial

4.5.1. CESE este de acord cu afirmația potrivit căreia „într-o lume globalizată, amenințările la adresa sănătății și siguranței nu se opresc la frontiere” și că obiectivul cadrului strategic este „ridicarea standardelor în materie de SSM la nivel mondial” ⁽²⁰⁾.

4.5.2. CESE sprijină, de asemenea, poziția Comisiei de a colabora cu OIM pentru a pune în aplicare și a monitoriza Declarația centenarului privind viitorul muncii, adoptată în 2019; acest angajament va implica sprijinirea integrării dreptului la condiții de muncă sigure și sănătoase în cadrul OIM referitor la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ Ibid.

⁽¹⁸⁾ Ibid.

⁽¹⁹⁾ Ibid.

⁽²⁰⁾ Ibid.

ANEXĂ

Următoarele propuneri de amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în timpul dezbaterii [articolul 43 alineatul (2) din Regulamentul de procedură]:

AMENDAMENTUL 1**depus de:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)**Punctul 4.1.5**

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
Deși legislația UE privind SSM acoperă deja multe dintre riscurile care decurg din evoluția industriilor echipamentelor și a locurilor de muncă, CESE este de acord cu Comisia Europeană că progresele tehnologice, îmbătrânirea forței de muncă și evoluția formelor de muncă necesită noi propuneri legislative.	Deși legislația UE privind SSM acoperă deja multe dintre riscurile care decurg din evoluția industriilor echipamentelor și a locurilor de muncă, CESE este de acord cu Comisia Europeană că progresele tehnologice, îmbătrânirea forței de muncă și evoluția formelor de muncă ar putea face necesare noi propuneri legislative.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 70

Voturi împotriva: 118

Abțineri: 11

AMENDAMENTUL 2**depus de:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)

Punctul 4.1.6

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
În acest context, CESE recomandă Comisiei să revizuiască însăși Directiva-cadru privind SSM pentru a o adapta la realitățile de la locul de muncă și la noile riscuri și provocări ale schimbărilor climatice (cum ar fi munca la temperaturi exterioare ridicate), ale schimbărilor demografice și ale digitalizării.	În acest context, CESE recomandă Comisiei să continue să monitorizeze îndeaproape punerea în aplicare a Directivei-cadru privind SSM și să o revizuiască dacă este necesar , pentru a se asigura că acoperă, de asemenea , noile riscuri și provocări ale schimbărilor climatice (cum ar fi munca la temperaturi exterioare ridicate), ale schimbărilor demografice și ale digitalizării.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 68

Voturi împotriva: 124

Abțineri: 12

AMENDAMENTUL 3

depus de:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)

Punctul 4.2.2

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
CESE consideră că cele aproximativ 100 000 de decese cauzate de cancerul profesional sunt inacceptabile și invită statele membre să pună rapid în aplicare strategia foii de parcurs privind agenții cancerigeni. Scopul este de a aplica valorile-limită și alte dispoziții adoptate la nivelul UE, pentru a limita expunerea la 26 de substanțe periculoase, îmbunătățind astfel condițiile de muncă pentru aproximativ 40 milioane de lucrători. CESE consideră că lista substanțelor periculoase ar trebui revizuită și completată, în special cu nanomateriale și cu efectele cancerigene ale acestora , și recomandă ca lista agenților cancerigeni supuși limitelor de expunere să fie extinsă la 50 de agenți .	CESE consideră că cele aproximativ 100 000 de decese cauzate de cancerul profesional sunt inacceptabile și invită statele membre să pună rapid în aplicare strategia foii de parcurs privind agenții cancerigeni. Scopul este de a aplica valorile-limită și alte dispoziții adoptate la nivelul UE, pentru a limita expunerea la 26 de substanțe periculoase, îmbunătățind astfel condițiile de muncă pentru aproximativ 40 milioane de lucrători. CESE consideră că lista substanțelor periculoase ar trebui revizuită și completată, în special pentru a include nanomateriale specifice cu efecte cancerigene dovedite , și recomandă să se depună eforturi maxime pentru a extinde lista agenților cancerigeni supuși limitelor de expunere.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 68

Voturi împotriva: 135

Abțineri: 6

AMENDAMENTUL 4**depus de:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)**Punctul 4.2.5**

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
În contextul pozițiilor Parlamentului European și ale părților interesate cu privire la necesitatea de a proteja profesioniștii din domeniul sănătății expuși la medicamente periculoase și la alte riscuri, CESE consideră că această chestiune ar trebui dezvoltată în continuare, nu numai prin formare, educație și orientare, ci și prin adoptarea unei legislații obligatorii .	În contextul pozițiilor Parlamentului European și ale părților interesate cu privire la necesitatea de a proteja profesioniștii din domeniul sănătății expuși la medicamente periculoase și la alte riscuri, CESE consideră că această chestiune ar trebui dezvoltată în continuare, nu numai prin formare, educație și orientare, ci și prin punerea în aplicare eficientă a legislației existente .

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 71

Voturi împotriva: 133

Abțineri: 9

AMENDAMENTUL 5**depus de:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)

Punctul 4.3.5

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
<p>Pandemia a evidențiat expunerea sporită a lucrătorilor mobili și transfrontalieri, inclusiv a lucrătorilor sezonieri, a migranților și a lucrătorilor cu statut precar, la condiții de muncă nesănătoase sau nesigure, cum ar fi locuințele necorespunzătoare sau supraaglomerate sau lipsa de informații cu privire la drepturile lor. CESE invită statele membre să își îndeplinească obligațiile în materie de SSM și să crească gradul de conștientizare cu privire la necesitatea de a promova condiții de muncă și de viață echitabile și sigure pentru lucrătorii sezonieri, mobili și transfrontalieri.</p>	<p>Pandemia a evidențiat și posibilă expunere sporită a lucrătorilor mobili și transfrontalieri, inclusiv a lucrătorilor sezonieri, a migranților și a lucrătorilor cu locuri de muncă nesigure, la condiții de muncă nesănătoase sau nesigure, cum ar fi locuințele necorespunzătoare sau supraaglomerate sau lipsa de informații cu privire la drepturile lor. CESE invită statele membre să își îndeplinească obligațiile în materie de SSM și să crească gradul de conștientizare cu privire la necesitatea de a promova condiții de muncă și de viață echitabile și sigure pentru lucrătorii sezonieri, mobili și transfrontalieri.</p>

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 72

Voturi împotriva: 125

Abțineri: 11

AMENDAMENTUL 6

Depus de:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)

Punctul 4.4.11

Se elimină punctul.

Avizul secțiunii	Amendament
<p><i>Din acest motiv, CESE consideră că lucrătorului ar trebui să i se ofere capacitatea, atunci când constată că există un pericol de accident sau îmbolnăvire gravă la locul de muncă, în special un risc de deces, de a refuza să lucreze și, în cele din urmă, de a avea dreptul de a rezilia contractul cu despăgubiri în cazul în care există un risc pentru viață fiindcă normele SSM nu sunt respectate de întreprindere.</i></p>	

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 69

Voturi împotriva: 135

Abțineri: 8

AMENDAMENTUL 7**depus de:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)**Punctul 1.4.1**

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
Cu privire la secțiunea 2.1, CESE recomandă ca: (i) lucrătorii independenți care, în conformitate cu cadrul strategic, nu fac obiectul legislației privind SSM, să facă obiectul unui studiu în timp util, care să implice Comisia, experții și partenerii sociali, pentru a găsi cea mai bună soluție în conformitate cu principiul unui mediu de lucru sigur și sănătos pentru toți lucrătorii independenți. Concluziile relevante ar trebui prezentate în cadrul reuniunii la nivel înalt privind SSM din 2023; (ii) în ceea ce privește planul Comisiei pentru o inițiativă fără caracter legislativ la nivelul UE în domeniul sănătății mintale la locul de muncă, tocmai datorită relevanței principiilor stabilite în cadrul strategic ar trebui optat pentru o inițiativă legislativă în acest scop;	Cu privire la secțiunea 2.1, CESE recomandă ca: (i) lucrătorii independenți care, în conformitate cu cadrul strategic, nu fac obiectul legislației privind SSM, să facă obiectul unui studiu în timp util, care să implice Comisia, experții și partenerii sociali, pentru a găsi cea mai bună soluție în conformitate cu principiul unui mediu de lucru sigur și sănătos pentru toți lucrătorii independenți. Concluziile relevante ar trebui prezentate în cadrul reuniunii la nivel înalt privind SSM din 2023; (ii) în ceea ce privește planul Comisiei pentru o inițiativă fără caracter legislativ la nivelul UE în domeniul sănătății mintale la locul de muncă, CESE salută abordarea adoptată de Comisie;

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 66

Voturi împotriva: 135

Abțineri: 8

AMENDAMENTUL 8**depus de:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)**Punctul 1.4.2**

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
<p>Cu privire la secțiunea 2.2, CESE: (i) invită Comisia să includă cancerul profesional în viitorul Plan european privind cancerul și să includă substanțele toxice pentru reproducere și medicamentele periculoase în Directiva privind agenții cancerigeni și mutageni (DCM), cu asigurarea monitorizării pe termen lung a stării de sănătate a lucrătorilor expuși la agenți cancerigeni, chiar și în cazul în care nu mai lucrează în astfel de circumstanțe; (ii) sugerează că intenția Comisiei „de a examina modalitățile de consolidare a eficacității Directivei privind sancțiunile împotriva angajatorilor (2009/52/CE)” ar trebui să conducă la o revizuire și, în acest context, la înăsprirea sancțiunilor împotriva angajatorilor care încalcă legea; (iii) având în vedere învățămintele recente desprinse din pandemia de COVID-19, consideră că este nevoie urgentă de o inițiativă legislativă privind prevenirea riscurilor psihosociale; (iv) având în vedere experiența și cercetarea din trecut în domeniul afecțiunilor musculo-scheletice, este necesară o inițiativă legislativă privind afecțiunile din acest domeniu.</p>	<p>Cu privire la secțiunea 2.2, CESE: (i) sprijină propunerea din cadrul strategic privind SSM de a identifica o listă prioritară de substanțe toxice pentru reproducere, care să fie abordate pe baza avizului convenit în cadrul Comitetului consultativ pentru securitate și sănătate referitor la stabilirea unei liste de substanțe prioritare pentru limitele de expunere profesională și invită Comisia să includă cancerul profesional în viitorul Plan european privind cancerul; (ii) sugerează că intenția Comisiei „de a examina modalitățile de consolidare a eficacității Directivei privind sancțiunile împotriva angajatorilor (2009/52/CE)” ar trebui să conducă la sporirea eficienței implementării și aplicării sale, (iii) este de acord cu abordarea Comisiei de a pregăti, în cooperare cu statele membre și cu partenerii sociali, o inițiativă fără caracter legislativ la nivelul UE referitoare la sănătatea mintală la locul de muncă, care să evalueze problemele emergente legate de sănătatea mintală a lucrătorilor, (iv) sprijină obiectivul Comisiei de a integra riscurile psihosociale și ergonomice în campania privind locurile de muncă sănătoase;</p>

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 70

Voturi împotriva: 140

Abțineri: 7

AMENDAMENTUL 9**depus de:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Securitatea și sănătatea în muncă – Cadrul strategic al UE (2021-2027)

Punctul 1.4.3

Se modifică după cum urmează:

Avizul secțiunii	Amendament
<p>Cu privire la secțiunea 2.3, CESE consideră că este necesar: (i) să se transforme recomandarea privind lista europeană a bolilor profesionale într-o directivă; (ii) să se îmbunătățească Directiva privind agenții biologici în lumina experienței recente; (iii) în ceea ce privește inspectoratele naționale de muncă, obiectivul este de a atinge, până la sfârșitul cadrului strategic, raportul de un inspector de muncă la 10 000 de lucrători în statele membre, astfel cum este definit în standardele OIM. În cazul în care acest obiectiv nu este atins în actualul cadru strategic, Comisia ar trebui să prezinte o inițiativă legislativă în acest sens.</p>	<p>Cu privire la secțiunea 2.3, CESE consideră că: (i) recomandarea privind lista europeană a bolilor profesionale ar trebui să fie monitorizată în mod corespunzător în statele membre; (ii) Directiva privind agenții biologici a fost actualizată în lumina experienței recente.</p>

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 70

Voturi împotriva: 133

Abțineri: 7

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de recomandare a Consiliului privind învățarea mixtă pentru un învățământ primar și secundar de înaltă calitate și favorabil incluziunii

[COM(2021) 455 final]

(2022/C 105/19)

Raportoare generală: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Raportor general: **Michael McLOUGHLIN**

Sesizare	Consiliu, 30.8.2021
Baza procedurală	Articolul 165 alineatul (4) și articolul 166 alineatul (4) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	654
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	152/0/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută faptul că propunerea subliniază că „educația este un drept fundamental al omului și un drept al copilului”. CESE salută, de asemenea, intenția propunerii de a pune în aplicare Pilonul european al drepturilor sociale (PEDS) și alte inițiative importante ale UE ⁽¹⁾ care vizează consolidarea cooperării dintre statele membre pentru ca educația de calitate și favorabilă incluziunii să devină o realitate în tranziția verde și digitală a vieții sociale și economice și a pieței forței de muncă.

1.2. CESE solicită încă o dată Comisiei Europene și statelor membre să pună în aplicare primul principiu al Pilonului european al drepturilor sociale, care constă în a garanta că educația, formarea și învățarea pe tot parcursul vieții (LLL) favorabile incluziunii și de calitate reprezintă un drept pentru toți cetățenii din Europa ⁽²⁾, și să îl pună în aplicare astfel încât să îmbunătățească asigurarea competențelor digitale, sprijinind accesul egal al tuturor la învățarea mixtă și asigurând o finanțare publică sustenabilă, convenită cu partenerii sociali și cu societatea civilă.

1.3. CESE face trimitere la următoarea solicitare din avizul său ⁽³⁾: „punerea în aplicare a Planului de acțiune pentru educația digitală 2021-2027 trebuie să asigure un dialog social eficace și consultări cu părțile interesate, respectarea și punerea în aplicare a drepturilor lucrătorilor și informarea, consultarea și participarea lucrătorilor la dezvoltarea competențelor digitale și antreprenoriale, în special în ceea ce privește EFP, educația adulților și formarea angajaților, pentru a reduce lacunele în materie de competențe cu care se confruntă întreprinderile”.

1.4. CESE îndeamnă statele membre să se bazeze pe experiența dobândită în materie de educație în timpul crizei provocate de pandemia de COVID-19 și să se asigure că învățarea mixtă este atent concepută și practică în programe de învățământ echilibrate, cu sprijinul unor instrumente pedagogice adecvate, pentru a asigura un mediu și instrumente de învățare adecvate și inovatoare pentru toți copiii. Statele membre trebuie să se asigure că introducerea învățării mixte își propune să sprijine calitatea și caracterul incluziv al educației, în special pentru copiii care au nevoie de aceasta. Conceptul de învățare mixtă, deși câștigă teren și se bucură de tot mai multă atenție, necesită încă cercetări și studii, în special din perspectiva dezavantajelor educaționale, precum și în ceea ce privește învățământul primar și secundar.

⁽¹⁾ COM(2020) 625 final, COM(2020) 624 final, JO C 66, 26.2.2021 p. 1, JO C 221, 10.6.2021, p. 3.

⁽²⁾ JO C 56, 16.2.2021, p. 1.

⁽³⁾ JO C 286, 16.7.2021, p. 27.

1.5. CESE observă că, pentru a asigura o mai mare autonomie a elevilor în procesul de învățare, este important ca învățarea mixtă să fie pusă la dispoziția tuturor elevilor, nu numai a celor care locuiesc în zonele rurale unde accesul la școală nu este posibil, sau a celor din învățământul terțiar în care învățarea independentă este solicitată de elevi.

1.6. CESE observă că, în cazul învățării în afara școlii, bazate pe proiecte, trebuie asigurate sănătatea și siguranța elevilor, în special a cursanților din domeniul EFP. Învățarea la distanță pe termen lung, în vigoare în timpul crizei provocate de pandemia de COVID-19, a avut un impact negativ asupra stării fizice și mentale a elevilor și a profesorilor, precum și asupra rezultatelor învățării. CESE salută faptul că propunerea pune accentul pe faptul că specialiștii din domeniul sănătății mintale trebuie să ofere un sprijin eficace pentru a asigura starea de bine a elevilor și a profesorilor.

1.7. CESE solicită statelor membre să se asigure că învățarea mixtă este inclusă în strategia lor educațională, pe baza unui dialog eficace cu partenerii sociali relevanți din domeniul educației și cu părțile interesate din domeniul educației, astfel încât să contribuie în mod pozitiv la a le asigura elevilor un învățământ de calitate și favorabil incluziunii, accesul la un mediu favorabil predării și învățării, să le ofere profesorilor instrumentele și sprijinul necesare, având grijă să nu lase niciun elev fără sprijin.

1.8. CESE solicită, de asemenea, statelor membre să se asigure că învățământul mixt nu aduce atingere valorii sociale a educației sau relevanței predării față în față în programele educaționale. Experiența predării și învățării online de urgență în timpul pandemiei de COVID-19 a evidențiat valoarea de neînlocuit a predării față în față și a interacțiunii continue și a feedback-ului între profesori și elevi pentru a asigura o educație de calitate și favorabilă incluziunii. Relațiile dintre elevi și profesori reprezintă un factor-cheie în motivarea elevilor și în procesul de învățare, care nu ar trebui subminate de învățământul mixt.

1.9. CESE solicită statelor membre să se asigure că elaborarea unor planuri educaționale individualizate ține seama de cerințele elevilor în ceea ce privește tehnologia asistivă. În plus, CESE atrage atenția asupra faptului că acest lucru presupune ca profesorii să fie asistați în mod adecvat de personal de sprijin, să fie familiarizați cu aceste tehnologii și să le poată utiliza în mod eficace pentru a răspunde nevoilor elevilor cu handicap.

1.10. CESE subliniază rolul central al cadrelor didactice în cadrul învățării mixte. Schimburile de personal, proiectele de colaborare și predarea individualizată sunt posibile dacă cadrelor didactice li se alocă un timp de lucru adecvat în acest scop și dacă conducerea școlii sprijină aceste metode. Este foarte important să se încurajeze crearea unei comunități a învățării mixte pentru a promova valoarea tehnologiei de predare și formare.

1.11. În plus, CESE atrage atenția asupra faptului că, pentru a asigura incluziunea și calitatea educației, învățarea mixtă ar trebui să contribuie la punerea în aplicare a „Concluziilor Consiliului privind cadrele didactice și formatorii europeni pentru viitor”. În acest sens, CESE invită statele membre să sprijine în mod eficace cadrele didactice în a-și pregăti instrumentele prin care să-i sprijine pe elevi în contextul învățării mixte, prin îmbunătățirea și actualizarea dezvoltării profesionale inițiale și continue, astfel încât să răspundă mai bine nevoilor cadrelor didactice și ale elevilor.

1.12. CESE salută măsurile propuse de sprijinire a alfabetizării digitale a cadrelor didactice, cum ar fi cursurile de actualizare a competențelor digitale, programele și instrumentele pentru profesori, precum și dezvoltarea și diseminarea de module și resurse pedagogice online și la fața locului. În plus, propunerea ar trebui să sprijine dreptul profesorilor de a beneficia de o dezvoltare profesională continuă actualizată și accesibilă; acest lucru ar trebui recunoscut în dialogul social și în negocierile colective la nivel național, regional și local, cu implicarea semnificativă a partenerilor sociali din domeniul educației.

1.13. CESE atrage atenția asupra faptului că cursurile online deschise și în masă (MOOC) nu sunt neapărat interactive sau bazate pe o bună pedagogie. Prin urmare, invită Comisia să ofere un sprijin mai diversificat pentru formare cadrelor didactice, a formatorilor, a directorilor de școli și a formatorilor de cadre didactice în domeniul învățării mixte, pe platforma *School Education Gateway*, care să se încheie cu o certificare. Resursele tehnice și materialele elaborate cu sprijinul Comisiei pentru a fi utilizate în învățarea mixtă trebuie să fie fiabile, ușor de utilizat, traduse în toate limbile oficiale ale UE și acceptate în unanimitate de toate părțile interesate în procesul de învățare. CESE recomandă ca proiectele Academiei Europene a Profesorilor să fie, de asemenea, invitate să elaboreze programe comune acreditate de formare a cadrelor didactice pentru îmbunătățirea pedagogiei în domeniul învățării mixte. Ar trebui explorat rolul micro-certificatelor în domeniul învățării mixte.

1.14. CESE salută faptul că propunerea pune accentul pe starea de bine a profesorilor și atractivitatea profesiei de cadru didactic și sugerează ca statele membre să angajeze mai mulți profesori pentru a îmbunătăți situația cadrelor didactice. CESE observă că penuria gravă de cadre didactice și condițiile de muncă și salariile neatractive⁽⁴⁾ au un efect negativ asupra calității predării. Acest lucru poate crea un obstacol în calea dezvoltării unor sisteme de învățare mixtă de înaltă calitate și favorabile incluziunii.

1.15. CESE atrage atenția asupra faptului că, pentru a combina învățarea față în față și la distanță, cadrele didactice trebuie să fie creative și inovatoare⁽⁵⁾ și să aibă bune competențe pedagogice. Este esențial ca învățarea mixtă să fie concepută astfel încât să respecte volumul de muncă, timpul de lucru și condițiile de muncă decente ale profesorilor și să se asigure că aceștia dispun de un mediu de lucru favorabil.

1.16. CESE recomandă să se asigure conducerea democratică a unităților de învățământ, astfel încât elevii și profesorii să își poată concepe propriul proces de învățare și predare. CESE subliniază încă o dată importanța asigurării și consolidării guvernantei democratice a sistemelor de educație și formare, care ar trebui să implice o consultare semnificativă cu societatea civilă⁽⁶⁾.

1.17. CESE observă că învățarea mixtă în afara unui cadru educațional formal, de exemplu învățarea informală și nonformală, trebuie să fie recunoscută prin punerea în aplicare efectivă a Recomandării Consiliului din 20 decembrie 2012 privind validarea învățării nonformale și informale. Învățarea informală și nonformală joacă un rol important în sprijinirea dezvoltării aptitudinilor interpersonale, de comunicare și cognitive esențiale, printre care se numără creativitatea, cetățenia activă și dezvoltarea competențelor pentru viața profesională. Participarea la procesele de validare trebuie să fie accesibilă tuturor și sprijinită prin investiții publice durabile.

1.18. CESE subliniază că o învățare mixtă de calitate trebuie să fie sprijinită prin investiții publice durabile, să fie pusă în evidență în cadrul semestrului european și să beneficieze de sprijinul unor fonduri suplimentare ale UE, cum ar fi Mecanismul de redresare și reziliență, Erasmus+ și FSE+. Sprijinirea accesului la programe de învățare online de calitate este esențială pentru orice elev. Sunt necesare mai multe investiții, în special pentru a asigura învățarea la distanță de înaltă calitate pentru cursanții din domeniul EFP și pentru a asigura accesul acestora la instrumente și simulatoare care să îi ajute în procesul de învățare practică independentă într-un mediu sigur și care oferă centre comunitare de învățare pe tot parcursul vieții⁽⁷⁾ și biblioteci.

1.19. CESE observă că utilizarea tot mai frecventă a instrumentelor digitale în cadrul învățării mixte pune în pericol din ce în ce mai mult siguranța datelor elevilor și profesorilor, precum și drepturile de proprietate intelectuală ale profesorilor. Prin urmare, Comisia și statele membre ar trebui să asigure o finanțare publică sustenabilă și să instituie un cadru juridic adecvat, în consultare cu partenerii sociali și cu părțile interesate din domeniul educației, asigurând protecția datelor și drepturile de proprietate intelectuală în domeniul educației. CESE este preocupat de faptul că recomandarea prevede că „nu sunt necesare resurse suplimentare” pentru punerea în aplicare a planurilor din propunere. Finanțarea poate fi o modalitate de a stimula cooperarea în domenii în care nu există o competență solidă a UE. Costurile ar putea include costuri de găzduire, întreținere și echipamente pentru integrarea unei platforme, găzduirea resurselor didactice, securitatea datelor, echiparea profesorilor și a elevilor etc. Elevii cei mai dezavantajați vor fi cei mai afectați dacă nu există resurse adecvate.

1.20. CESE solicită Comisiei și statelor membre să abordeze proliferarea furnizorilor de educație și extinderea sectorului *EdTech*, care va fi din ce în ce mai favorizat de punerea în aplicare a învățării mixte în programele educaționale. CESE solicită statelor membre să elaboreze reglementări naționale, care să includă posibilitatea de a crea platforme publice pentru predarea și învățarea online, pentru a proteja valoarea publică a educației. În plus, platformele publice ar trebui

⁽⁴⁾ CE: *Teachers in Europe Careers, Development and Well-being* (Profesorii din Europa – carierele, evoluția și starea de bine), 2021.

⁽⁵⁾ CE: *Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21* (Învățarea mixtă în educația școlară – orientări pentru începutul anului școlar 2020/21).

⁽⁶⁾ JO C 286, 16.7.2021, p. 27.

⁽⁷⁾ Downes, P. (2011). *Multi/Interdisciplinary Teams for Early School Leaving Prevention: Developing a European Strategy Informed by International Evidence and Research*. (Echipe multidisciplinare/interdisciplinare pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii: dezvoltarea unei strategii europene bazate pe date și cercetări internaționale). Comisia Europeană, NESET (Rețeaua de experți în materie de aspecte sociale ale educației și formării profesionale), Direcția Generală Educație și Cultură: Bruxelles.

implementate printr-o consultare relevantă cu partenerii sociali din domeniul educației și cu părțile interesate din domeniul educației, respectând pe deplin autonomia profesională a cadrelor didactice și a personalului didactic, precum și libertatea academică și autonomia instituțiilor de învățământ, fără a exercita presiuni asupra profesorilor sau a personalului didactic în ceea ce privește materialele educaționale și metodele pedagogice pe care le utilizează.

1.21. Având în vedere importanța acordată întregului domeniu al învățării mixte, CESE sugerează ca, pentru prezenta recomandare, să se elaboreze măsurători individualizate și o colectare diferențiată a datelor, în funcție de vârstă, care să recunoască nevoile diferite de dezvoltare ale copiilor și tinerilor; această activitate ar trebui să permită, de asemenea, colectarea de date în cifre privind situațiile de handicap școlar, cum ar fi hărțuirea și părăsirea timpurie a școlii. Măsurătorile precise se pot realiza împreună cu partenerii relevanți. În consecință, trebuie să existe, în mod similar, o raportare clară și o monitorizare a punerii în aplicare a recomandării.

2. Observații generale

2.1. Prezentul aviz examinează Propunerea de recomandare a Consiliului privind învățarea mixtă pentru un învățământ primar și secundar de înaltă calitate și favorabil incluziunii. El pune accentul, de asemenea, pe învățământul profesional inițial de nivel secundar. Recomandarea propusă nu pledează pentru o normalizare a prezenței reduse a educatorilor în procesul de învățare și nici nu încurajează petrecerea mai multor ore în fața unui ecran. CESE salută implicarea tinerilor, care ar trebui să fie susținută și continuată pe parcursul întregului proces.

2.2. Potrivit unui studiu al Comisiei Europene ⁽⁸⁾, învățarea mixtă este înțeleasă ca o abordare hibridă care combină învățarea în școală cu învățarea la distanță, inclusiv învățarea online. Învățarea mixtă este un model flexibil, care poate ajuta la realizarea de progrese în cadrul unui proiect sau al unui curs, fără a impune ca profesorii și cursanții să se afle în permanență în același spațiu fizic.

2.3. În timp ce învățarea în cadrul școlii îmbunătățește competențele sociale ale cursanților, starea de bine, sentimentul de apartenență, de integrare într-o comunitate și dezvoltă o mai bună interacțiune personală între profesori și elevi, precum și între elevi, o învățare mixtă bine organizată îi poate ajuta pe elevi să adopte forme de învățare mai independentă, individualizată și autonomă ⁽⁹⁾. Aceasta deschide orizonturi promițătoare pentru învățarea în domeniul artelor, printre altele prin utilizarea de materiale video.

2.4. Deși propunerea descrie învățarea mixtă ca fiind o abordare hibridă, subliniind flexibilitatea acesteia și potențialul său de a încuraja studiul independent, sunt necesare clarificări suplimentare cu privire la rolul pe care îl joacă cadrele didactice și formatorii în punerea sa în aplicare. În acest sens, este important să se asigure că învățarea mixtă este pusă în aplicare în programa școlară în cadrul unei abordări cuprinzătoare a școlii, care ține seama de nevoile profesorilor, ale elevilor și ale familiilor acestora. De asemenea, este necesar ca învățarea mixtă să aibă loc în timpul programului de studiu și să nu genereze o supraîncărcare a profesorilor sau o sarcină suplimentară pentru familiile elevilor.

3. Observații specifice

3.1. Criza provocată de pandemia de COVID-19 i-a obligat pe elevii din învățământul primar, secundar și din domeniul EFP să devină mai independenți. Școlile și cadrele didactice – în cea mai mare parte fără o pregătire adecvată – s-au aflat în situația de a se adapta de urgență la învățământul online și la distanță, utilizând mesageria online, e-mailurile, video-chaturile online și alte mijloace de conectare cu copiii pentru a asigura o predare adecvată în timpul perioadelor de izolare. Au fost puși la grea încercare și copiii cu handicap, care sunt mai dezavantajați atunci când interacționează prin intermediul mass-mediei digitale. Guvernele, televiziunile, partenerii sociali, furnizorii de educație și formare, ONG-urile și persoanele fizice au acționat cu o rapiditate nemaîntâlnită pentru a sprijini cadrele didactice să înființeze săli de clasă virtuale și platforme de colaborare, dar mai sunt încă multe de făcut.

3.2. Având în vedere impactul uriaș al crizei provocate de pandemia de COVID-19 asupra tinerilor și a sistemului educațional, trebuie, de asemenea, să fim precauți în ceea ce privește calendarul schimbării. Revenirea la școlarizarea cu prezență fizică necesită timp de adaptare și mulți tineri trebuie să se obișnuiască cu reîntoarcerea la „normal”: prea multe schimbări într-un timp prea scurt pot produce o destabilizare. Copiii și tinerii au avut cel mai mult de suferit de pe urma crizei provocate de pandemia de COVID-19. În această perioadă, educația, socializarea, perspectivele economice și sănătatea lor mintală au fost grav afectate. În perioada următoare, prioritatea ar trebui să fie întoarcerea la normalitate și concentrarea, în primul rând, pe starea de bine, sănătate mintală și învățarea formală.

⁽⁸⁾ CE: *Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21* (Învățarea mixtă în educația școlară – orientări pentru începutul anului școlar 2020/21).

⁽⁹⁾ Ibid.

3.3. CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la posibilitatea introducerii învățării mixte în învățământul primar și primul ciclu al învățământului secundar, dat fiind că, la aceste vârste, copiii nu au, adesea, competențele necesare pentru a fi activi într-un mediu de învățare de acest tip. De regulă, ei nu sunt suficient de autonomi, le lipsesc competențele de colaborare, competențele TIC, capacitatea de a construi cunoștințe, competențele de autoevaluare și alte câteva așa-numite competențe ale secolului 21. Aceste competențe sunt necesare pentru reușita învățării într-un mediu mixt, iar faptul că elevii nu le posedă reprezintă o amenințare reală pentru asigurarea unei învățări mixte de calitate. Este necesar să se stabilească un principiu conform căruia faza experimentală a trecerii la învățarea mixtă să înceapă mai curând cu elevii mai mari decât cu cei mai mici.

3.4. CESE atrage atenția asupra faptului că, în timpul pandemiei de COVID-19, cursanții din domeniul EFP au ratat esențialul din experiența lor practică de ucenicie. Lipsa accesului la banda largă și la instrumente informatice, interacțiunea inadecvată dintre profesori și elevi și lipsa unor medii de învățare adecvate au dus la creșterea abandonului școlar, în special în rândul fetelor și al copiilor dezavantajați din punct de vedere socioeconomic. Prin urmare, învățarea mixtă trebuie să fie concepută și utilizată cu atenție pentru a asigura un mediu și instrumente de învățare favorabile incluziunii pentru toți copiii. Deși recomandarea se concentrează în mare măsură pe învățământul primar și secundar, precum și pe EFP inițială de nivel secundar, ar fi util să se exploreze potențialul învățării mixte în cazul ucenicilor.

3.5. Printre alte măsuri, propunerea include un răspuns direct la criză, prin „prioritizarea sănătății fizice și mintale a cursanților și a familiilor acestora” și „stimularea dezvoltării competențelor digitale ale cursanților și ale familiilor”. În acest sens, CESE subliniază cât de important este să se extindă domeniul de aplicare al asigurării stării de bine și al îmbunătățirii competențelor digitale pentru a acoperi întregul sistem de învățământ, inclusiv cadrele didactice, formatorii și directorii unităților de învățământ, în special.

3.6. CESE salută faptul că Comisia propune să se elaboreze, în cooperare cu statele membre, materiale de orientare specifice, manuale și alte livrabile concrete, pe baza dovezilor, a activităților de învățare reciprocă și a bunelor practici. Acest lucru va acoperi lacunele identificate în ceea ce privește sprijinirea dezvoltării unei abordări bazate pe învățarea mixtă la nivel de școală și de sistem. Partenerii sociali și alte părți interesate relevante ar trebui, de asemenea, să facă parte din această cooperare. Fiecare mișcare, schimbare sau adaptare la sistemele de învățământ trebuie să se facă cu cea mai mare prudență. Trebuie să fim pe deplin siguri că astfel de schimbări nu agravează în niciun fel dezavantajele educaționale și abandonul școlar timpuriu, care reprezintă, fără îndoială, cele mai mari provocări cu care se confruntă sistemul nostru de învățământ.

3.7. CESE consideră că învățarea mixtă are potențialul de a transforma complet atât procesul de predare, cât și cel de învățare. Cu toate acestea, deși propunerea subliniază „oportunitățile create de învățarea mixtă, inclusiv îmbunătățirea calității și a caracterului incluziv al educației și formării, precum și dezvoltarea amplă a competențelor și a stării de bine a cursanților”, CESE subliniază că limitările impuse de punerea în aplicare a învățării mixte trebuie examinate cu atenție, în special în zonele rurale și în zonele sărace, unde lipsesc infrastructura (accesul la banda largă și instrumentele informatice) și un mediu favorabil (mediul familial, mediul financiar etc.) de care are nevoie asigurarea unei învățări mixte de calitate, benefică pentru elevi. Este esențială conexiunea la rețele puternice și fiabile, în special atunci când întreaga familie trebuie să se conecteze pentru a-și desfășura activitățile. În plus, nu toți elevii au nivelul suficient de competențe digitale, de autodisciplină sau de autonomie pentru a urma cursuri în mod independent și pentru a îndeplini sarcini fără o interacțiune față în față cu profesorii. În general, succesul învățării mixte depinde, în mare măsură, de monitorizarea și asistența parentală – în special pentru cursanții mai tineri. Acest lucru riscă să creeze inegalități sau să le adâncească în ceea ce privește rezultatele elevilor și să contribuie la creșterea ratei de părăsire timpurie a școlii, deoarece nu toți copiii au părinți capabili sau disponibili pentru a-și îndeplini rolul în mod corespunzător.

3.8. Deși tendința de privatizare s-a afirmat din ce în ce mai mult în ultimii ani în sistemele de învățământ, învățarea mixtă ar trebui pusă în aplicare în programele educaționale astfel încât responsabilitatea și transparența în guvernarea sistemelor publice de învățământ să fie apărate de influența intereselor și a actorilor privați și comerciali. Educația ca bun public nu trebuie să fie subminată de învățarea mixtă.

3.9. Înainte de pandemia de COVID-19, cadrele didactice s-au confruntat cu creșterea decalajului la învățatură în rândul elevilor, din cauza diverselor presiuni socioeconomice. Printre alți factori se numără rasismul, segregarea și scăderea generală a mobilității ascendente și încetinirea economiei mondiale. La modul general, se constată și faptul că se recurge, într-o măsură din ce în ce mai mare, la teme realizate acasă, de exemplu, ceea ce nu face decât să adâncească decalajele în materie de rezultate. Izolarea și autoînvățarea au, de asemenea, efecte psihologice negative. Pentru mulți elevi, în special pentru cei care provin din medii dezavantajate din punct de vedere socioeconomic, interacțiunea directă cu profesorii și cu

colegii este o sursă de confort și contribuie la reducerea decalajului de învățare. Actuala pandemie de COVID-19 a exacerbât acest decalaj în materie de învățare, inclusiv decalajul în materie de competențe digitale, expunând un număr mai mare de elevi la riscul de a pierde accesul la învățătura.

3.10. CESE atrage atenția asupra faptului că educația inițială și dezvoltarea profesională continuă a cadrelor didactice nu sunt suficiente pentru a le oferi competențele adecvate, inclusiv competențele digitale, metodele pedagogice sau materialele didactice pentru a preda prin învățare mixtă. Acest lucru se verifică în special în cazul în care lucrează cu elevi cu nevoi speciale, într-un mediu multicultural sau cu elevi defavorizați, ceea ce este chiar mai problematic în prezent decât de obicei, deoarece penalizează exact acele grupuri de cursanți care au nevoie de sprijin suplimentar în situația actuală. Forumul european al persoanelor cu handicap solicită un acces egal la serviciile educaționale pentru angajații și studenții cu handicap și măsuri precum interpretarea în limbaj mimico-gestual, subtitrarea în direct și munca adaptată.

3.11. Instrumentele de autoevaluare menționate în propunere, cum ar fi viitorul instrument SELFIE pentru profesori, pot sprijini punerea în aplicare a învățării mixte. Cu toate acestea, CESE atrage atenția asupra riscului ca aceste instrumente să instaureze o comparație la nivelul performanțelor între instituțiile de învățământ în vederea unor clasamente, competiții și concursuri. Este important ca punerea în aplicare a învățării mixte să respecte caracteristicile specifice ale fiecărei instituții de învățământ și prioritățile sale în ceea ce privește utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC), care ar trebui supuse acordului profesorilor, formatorilor și directorilor unităților de învățământ.

3.12. Din ce în ce mai mult, lucrul cu copiii și tinerii trebuie să se bazeze pe o reală participare continuă a celor vizati, în conformitate cu articolul 12 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului. În afară de o consultare, în recomandare nu se pune un accent deosebit pe opiniile copiilor. Această lacună trebuie corectată. Multe state membre elaborează în prezent modele de bune practici, iar UE își dezvoltă propria strategie privind drepturile copilului. Acest tip de schimbare ar trebui să se impună, în cele din urmă, în gestionarea și evaluarea școlilor.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind asigurarea unor condiții de concurență echitabile pentru un transport aerian durabil

[COM(2021) 561 final – 2021/0205 (COD)]

(2022/C 105/20)

Raportor: **domnul Thomas KROPP**

Sesizare	Parlamentul European, 13.9.2021 Consiliul Uniunii Europene, 14.9.2021
Temeiul juridic	Articolul 100 alineatul (2) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	7.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	231/0/9

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) reiterează faptul că piața aviației din UE este esențială pentru comerț și turism în Uniunea Europeană, dar și pentru competitivitatea internațională a economiei europene ⁽¹⁾.

Totuși, fiindcă aviația este unul dintre sectoarele cu creșterea cea mai rapidă din punctul de vedere al emisiilor de CO₂, CESE sprijină inițiativele în materie de reglementare adoptate de instituțiile UE pentru a atenua impactul aviației asupra mediului ⁽²⁾.

1.2. Pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55” al Comisiei își propune să ajute Uniunea să își atingă obiectivul ambițios de a reduce cu 55 % emisiile de gaze cu efect de seră până în 2030, comparativ cu nivelurile din 1990, aliniind politica UE la mandatele politice ambițioase ale Pactului verde și ale Legii europene a climei. CESE sprijină această politică foarte ambițioasă, care conține mai multe propuneri legislative ce afectează aviația, un element esențial al acestora fiind promovarea combustibililor de aviație derivați din surse regenerabile (*sustainable aviation fuels* – SAF). Deși Comisia a evaluat natura complementară a acestei propuneri cu alte propuneri relevante, CESE este de părere că Comisia ar trebui să ia în considerare și efectele financiare cumulate ale tuturor măsurilor relevante în materie de reglementare.

1.3. În contextul inițiativelor în materie de reglementare menite să accelereze tranziția către un nivel net de emisii egal cu zero, inițiativa ReFuelEU în domeniul aviației este extrem de importantă pentru acest sector. Spre deosebire de alte sectoare, aviația depinde de combustibilii fosili ca sursă de energie. Pentru ca sectorul aviației să poată crește în timp ce își reduce emisiile de CO₂, propunerea de regulament referitoare la inițiativa ReFuelEU în domeniul aviației își propune să accelereze producția, distribuția și utilizarea SAF, obligând toți furnizorii de combustibili de aviație să furnizeze un procent din ce în ce mai mare de combustibili de aviație combinați cu SAF la toate aeroporturile din UE și impunându-le companiilor aeriene să folosească SAF din ce în ce mai mult, conform unui plan progresiv prestabilit în acest sens.

În conformitate cu abordarea sa privind promovarea aviației sustenabile, CESE sprijină implementarea propunerii Comisiei, însă sugerează amendamente pentru a garanta că aceasta poate fi pusă în aplicare în mod eficace și fără a crea denaturări.

⁽¹⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 99; JO C 389, 21.10.2016, p. 86.

⁽²⁾ Comunicarea privind Pactul verde european [COM(2019) 640 final];
Strategia pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă, https://ec.europa.eu/transport/themes/mobilitystrategy_en;
Directiva UE privind comercializarea cotelor de emisie de gaze cu efect de seră în cadrul Uniunii, inclusiv privind aviația [COM(2021) 552 final];
Directiva privind energia din surse regenerabile [COM(2021) 557 final];
Directiva privind infrastructura pentru combustibili alternativi [COM(2021) 560 final].

1.4. CESE salută inițiativa Comisiei de a accelera creșterea unei piețe pentru SAF. Într-adevăr, SAF – dacă sunt produși în cantități suficiente și sunt disponibili pentru toate companiile aeriene – ar reduce semnificativ emisiile de CO₂ ale sectorului. Totuși, nu este clar dacă abordarea adoptată de Comisie ar împiedica denaturarea concurenței.

1.5. Aviația este un sector de servicii internaționale, care acoperă în mod efectiv două piețe distincte, cu o dinamică de piață diferită: pe de o parte, piața europeană unică a SEE și, pe de altă parte, piața reglementată la nivel internațional. CESE este de părere că proiectul de propunere ar trebui să reflecte în mod clar această diferență și invită Comisia să mențină condiții de concurență echitabile în cadrul SEE și să promoveze în mod proactiv standarde aplicabile la nivel global pentru sustenabilitate.

1.6. Propunerea de regulament va acoperi toate operațiunile tuturor companiilor aeriene din UE, indiferent dacă acestea își desfășoară activitatea în cadrul SEE sau la nivel internațional; totuși, rețelele de companii aeriene din afara UE vor fi vizate doar în măsura în care includ servicii de la un aeroport din UE. Toate celelalte servicii globale ale companiilor aeriene din afara UE nu ar fi afectate de nivelul minim impus de utilizare a combustibilului de aviație combinat cu SAF. Prin urmare, diferența de preț preconizată dintre combustibilul de aviație și SAF ar putea oferi un avantaj competitiv companiilor aeriene din afara UE. Într-un moment în care întregul sector global al aviației depune eforturi pentru a-și reveni după cea mai gravă criză din istoria sa postbelică, companiile aeriene din UE nu ar trebui să suporte costuri suplimentare în mod unilateral. În plus, dacă diferența de prețuri este suportată de către pasagerii, pentru pasagerii din UE ar deveni mai atrăgătoare zborurile mai puțin ecologice, operate de companii aeriene din afara UE.

1.7. CESE recomandă ca punerea efectivă în aplicare a prezentului regulament să fie precedată de o fază-pilot, în timpul căreia să poată fi alinate dispozițiile interne de la nivelul SEE privind atenuarea impactului sectorului aviației asupra mediului, iar Comisia să își concentreze eforturile pentru a coordona îndeaproape promovarea SAF de către UE cu inițiative similare întreprinse la nivel internațional. Odată ce este produsă o cantitate suficientă de SAF, care să fie disponibilă pentru transportatorii din UE și din afara acesteia, prezentul regulament s-ar aplica integral și pentru a acoperi obligațiile pentru companiile aeriene din afara UE care pleacă din aeroporturi din UE. O astfel de abordare etapizată ar reduce la minimum riscurile de dezavantaje pentru primii veniți, ar reduce riscul de relocare a emisiilor de dioxid de carbon, ar permite un proces rentabil de punere în aplicare și ar asigura stabilitatea planificării pentru toate părțile interesate, inclusiv pentru producătorii de SAF. De asemenea, aceasta ar facilita o abordare consecventă în ceea ce privește biocombustibilii.

1.8. Întrucât un procent semnificativ mai mare de CO₂ este emis pe rutele internaționale de transport pe distanțe lungi comparativ cu rutele de transport pe distanțe medii și mici din cadrul SEE ⁽³⁾, CESE este de părere că Comisia ar trebui să acorde o atenție sporită mijloacelor de a realiza o coordonare a măsurilor internaționale în materie de reglementare. Aceste măsuri terțe, împreună cu mecanismele de compensare deja stabilite, precum CORSIA ⁽⁴⁾, vor impulsiona și mai mult producția, diseminarea și preluarea SAF la nivel internațional, accelerând astfel creșterea cererii de SAF și reducând riscul de relocare a emisiilor de dioxid de carbon ⁽⁵⁾.

CESE împărtășește analiza Comisiei, potrivit căreia crearea unei piețe pentru SAF va fi un proces de durată. CESE invită Comisia să elaboreze o foaie de parcurs realistă și cuprinzătoare pentru creșterea tot mai accentuată a utilizării SAF, pentru a asigura stabilitatea în planificare pentru toate părțile interesate, inclusiv pentru producătorii de SAF, și pentru a oferi o orientare pentru procesul de monitorizare politică.

2. Observații generale

2.1. Este nevoie de o abordare cuprinzătoare și eficace în materie de reglementare, pentru a promova dezvoltarea aviației sustenabile.

2.1.1. Propunerea de inițiativă ReFuelEU în domeniul aviației este integrată în mai multe alte propuneri în materie de reglementare din pachetul „Pregătiți pentru 55”, toate acestea vizând atenuarea efectelor aviației asupra mediului ⁽⁶⁾. Prin urmare, la evaluarea impactului și a practicabilității propunerii de inițiativă ReFuelEU în domeniul aviației, trebuie luate în mod corespunzător în considerare interdependența acestor propuneri și efectul lor cumulativ asupra pieței aviației.

⁽³⁾ Jumătate din emisiile de CO₂ provin doar de la 6 % din zboruri: operațiunile pe distanțe lungi. A se vedea Data Snapshot on CO₂ emissions and flight distance | EUROCONTROL.

⁽⁴⁾ CORSIA (Schema de compensare și de reducere a emisiilor de carbon pentru aviația internațională) este un regim global de măsuri bazate pe piață pentru compensarea procentului de emisii de CO₂ provenite din zborurile internaționale care și-au depășit nivelul din anul 2020. Această schemă se aplică începând cu 1 ianuarie 2021, în mod voluntar, până în 2026; la ea au aderat în mod voluntar 81 de state (inclusiv toate statele membre ale UE), reprezentând 77 % din aviația internațională.

⁽⁵⁾ Mai multe state, precum Regatul Unit și Statele Unite, planifică, de asemenea, măsuri pentru promovarea SAF și reducerea emisiilor de CO₂; a se vedea SWD(2021) 633 final.

⁽⁶⁾ SWD(2021) 633 final, secțiunea 7.2.

2.1.2. Directiva revizuită privind impozitarea energiei ar introduce o cotă minimă de impozitare aplicabilă zborurilor din interiorul UE; SAF ar beneficia de o cotă minimă de impozitare egală cu zero, în timp ce ratele de impozitare minime urmează să crească treptat, pe parcursul unei perioade de 10 ani, până la 10,75 EUR/gigajoule. Scopul declarat al acestei propuneri este să stimuleze utilizarea mai multor SAF și să încurajeze „companiile aeriene să utilizeze aeronave mai eficiente și mai puțin poluante” și să evite eventuale pierderi de 32 % din venituri. Dacă statele membre depășesc individual rata minimă, aceste taxe naționale suplimentare pe emisiile de CO₂ ar mări semnificativ povara costurilor asupra companiilor aeriene, cu excepția cazului în care SAF se produc în cantități suficiente. Pare esențială stabilirea unei astfel de legături cu disponibilitatea SAF; în caz contrar, normele ar putea avea un efect punitiv, în loc să stimuleze producția și utilizarea de SAF.

2.1.3. De fapt, se ridică problema măsurii în care impozitele suplimentare pot stimula tranziția de la combustibili fosili la SAF, dacă SAF nu sunt disponibili în cantități suficiente.

2.1.4. În absența unor dispoziții antidumping semnificative, condițiile de piață le permit în prezent concurenților companiilor aeriene să ofere prețuri la bilete care sunt mai mici decât costurile lor operaționale marginale, chiar mai mici decât costurile cumulate pentru ATM și taxele de aeroport. Un nou impozit nu ar afecta aceste niveluri marginale ale prețurilor și, prin urmare, nu ar oferi stimulente pentru a beneficia de SAF ca măsură competitivă; un astfel de impozit minim la nivelul UE nu ar face altceva decât să priveze companiile aeriene de mijloacele financiare de care au nevoie pentru investiții în aeronave mai eficiente. În plus, veniturile obținute din aceste impozite suplimentare nu pot fi folosite, prin definiție, pentru obiective prestabilite (cu relevanță pentru mediu), ci vor ajunge în trezoreriile statelor membre. Prin urmare, ele nu ar permite creșterea ofertei pentru a răspunde cererii tot mai mari de călătorii cu avionul.

2.1.5. Prin urmare, CESE consideră că este nevoie de o evaluare mai diferențiată a dinamicii pieței, punându-se accentul în special pe nevoia potențială de a aborda, ca măsură suplimentară în materie de reglementare, necesitatea unei legislații specifice antidumping, care să impună în mod eficace un nivel minim al prețurilor pentru acoperirea costurilor exogene (7).

De asemenea, Comisia propune revizuirea normelor privind ETS în sectorul aviației, ca o altă măsură din cadrul pachetului „Pregătiți pentru 55”. Anterior, ETS acoperea aproximativ 40 % din totalul emisiilor din UE; versiunea revizuită a mărit acest procent, incluzând sectoare suplimentare, precum sectorul maritim. De asemenea, obligația de reducere a emisiilor pentru sectoarele ETS a crescut de la 40 % la 61 % până în 2030 pe baza nivelurilor din 2005, în timp ce alocațiile cu titlu gratuit urmează să fie eliminate în perioada 2023-2025.

2.1.6. Într-adevăr, comercializarea certificatelor de emisii este un mecanism bazat pe piață pentru reducerea emisiilor, iar ajustarea suplimentară a parametrilor acestui instrument poate consolida mecanismul. La evaluarea efectelor acestor măsuri asupra dinamicii pieței, după cum s-a sugerat anterior, trebuie reținut faptul că reducerea treptată a alocațiilor cu titlu gratuit mărește costurile, ea adunându-se la costurile suplimentare deja prevăzute pe care le presupune impozitul minim la nivelul UE. În plus, Directiva privind impozitarea energiei, Directiva ETS și Regulamentul privind inițiativa ReFuelEU în domeniul aviației prevăd necesitatea existenței datelor privind utilizarea și consumul de combustibili de aviație, precum și privind utilizarea SAF. Ar trebui avută în vedere, de asemenea, simplificarea dispozițiilor privind colectarea, raportarea și verificarea datelor, pentru a evita complexitatea inutilă și a asigura practicabilitatea procesului.

Propunerea de regulament privind infrastructura pentru combustibili alternativi este menită să asigure instituirea infrastructurii corespunzătoare la aeroporturi, pentru a permite accesul la SAF în toate aeroporturile din UE. Deși asigurarea unei logistici eficiente pentru diseminarea SAF este în mod evident esențială, regulamentul în sine are nevoie de clarificări suplimentare; conform textului său actual, s-ar putea considera că vehiculele folosite pentru furnizarea de combustibili verzi sectorului aviatic nu sunt ecologice (8). În absența unor astfel de clarificări, este greu de evaluat măsura în care s-ar putea materializa costuri suplimentare la aeroporturi, care ar putea fi transferate companiilor aeriene.

2.2. Propunerea de regulament privind inițiativa ReFuelEU în domeniul aviației este o propunere esențială pentru asigurarea sustenabilității viitorului sectorului aviatic, însă trebuie să evite efectele de distorsionare a pieței aviației.

(7) Orice intervenție în materie de reglementare asupra mecanismelor pieței contravine obiectivelor liberalizării pieței aviației. Totuși, liberalizarea nu este o dogmă și are limite atunci când previne atingerea obiectivelor de mediu, astfel cum sunt prevăzute în Pactul verde. De aici și necesitatea unei analize detaliate și diferențiate a implicațiilor de piață ale acestor intervenții, într-un cadru liberalizat în materie de reglementare. Acest lucru este cu atât mai relevant dacă mai multe inițiative complementare în materie de reglementare sunt interdependente și pot avea efecte financiare cumulate asupra părților interesate.

(8) Avizul CESE pe tema „Taxonomia finanțelor durabile – schimbările climatice”, adoptat la 22 septembrie 2021, ECO/549 (JO C 517, 22.12.2021, p. 72).

2.2.1. Comisia recunoaște că producerea și diseminarea de SAF la nivel industrial vor necesita investiții semnificative și timp, pentru o extindere semnificativă. Fiindcă jurisdicția Comisiei se limitează, în mod legal, la teritoriul UE, iar în realitate la traficul aerian din interiorul SEE, Comisia propune reducerea la minimum a denaturării concurenței internaționale prin două măsuri: asigurarea utilizării de combustibil de aviație combinat cu SAF pentru toate zborurile care pleacă din aeroporturi din UE, indiferent de destinație, și impunerea utilizării unui volum minim de combustibil pentru aviație la aeroporturile din UE. Ultima dintre aceste măsuri vizează furnizorul și nu discriminează companiile aeriene. Totuși, rămâne incertă măsura în care prima dintre aceste măsuri este practicabilă și eficace în prevenirea denaturărilor pieței.

2.2.2. Articolul 7 impune obligația tuturor companiilor aeriene de a furniza date, printre altele, privind utilizarea de combustibil de aviație la un anumit aeroport din UE și obligația de a raporta volumul total de combustibil de aviație combinat cu SAF achiziționat de la furnizori. În prezent, companiile aeriene deja raportează utilizarea de combustibil de aviație și consumul per zbor în contextul obligațiilor de raportare în temeiul EU ETS; acest sistem se aplică doar în cazul zborurilor din interiorul UE⁽⁹⁾. Propunerea de regulament extinde obligațiile de raportare asupra zborurilor internaționale de la aeroporturi din UE. De asemenea, acestea sunt operate de transportatori din afara UE care, prin urmare, sunt incluși în obligațiile privind raportarea datelor. Includerea companiilor aeriene străine în obligațiile privind raportarea datelor, astfel încât autoritățile naționale să poată monitoriza conformitatea, este o practică acceptată la nivel internațional. Astfel, această obligație în materie de raportare nu ar trebui să fie contestată la nivel internațional.

2.2.3. Totuși, articolul 5 prevede obligația (tuturor) companiilor aeriene de a se asigura că utilizarea anuală a combustibilului de aviație într-un anumit aeroport din UE reprezintă cel puțin 90 % din necesarul anual de combustibil de aviație. Scopul acestei dispoziții este prevenirea încărcării de combustibil suplimentar. Din punctul de vedere al Comisiei, încărcarea de combustibil suplimentar reprezintă un mijloc prin care o companie aeriană alimentează cu mai mult combustibil de aviație decât are nevoie pentru a nu mai alimenta la aeroportul de destinație, unde combustibilul de aviație poate fi mai scump⁽¹⁰⁾. Totuși, nodurile aeriene ale unor companii aeriene de rețea din afara UE se află în proximitatea SEE (de exemplu, Londra, Doha, Dubai, Istanbul), astfel încât este nevoie doar de un zbor pe distanță scurtă dintr-un anumit aeroport din SEE până la nodul aerian respectiv. Apoi, la destinațiile pentru transportul pe distanțe lungi s-ar putea ajunge cu combustibilul alimentat la nodul aerian din afara UE, fără a încărca combustibil suplimentar. Costurile suplimentare asociate SAF și transferate călătorului în prețul biletului i-ar putea stimula pe călători să ajungă la destinația finală pe distanță lungă zburând prin nodul aerian de legătură din afara UE (mai puțin costisitor)⁽¹¹⁾. Totuși, articolul 5 nu abordează denaturările sistematice provocate prin crearea de dezavantaje competitive pentru nodurile aeriene din UE și, prin aceasta, pentru companiile aeriene de rețea din UE.

2.2.4. Întrucât rutele către nodurile aeriene din apropierea UE implică zboruri pe distanțe scurte, utilizarea de combustibil pentru aceste zboruri cu plecare din UE acoperă doar o mică parte din operațiunile internaționale totale ale companiilor aeriene din afara UE. În timp, pe măsură ce procentul de combustibil combinat cu SAF crește, va crește și diferența de preț dintre combustibilul combinat cu SAF și combustibilul obișnuit pentru aviație, mărind astfel atractivitatea competitivă a zborurilor prin noduri aeriene din afara UE. Călătorii vor fi și mai încurajați să evite traseele care implică utilizarea de SAF; aceasta ar afecta negativ obiectivul menționat al acestei propuneri în materie de reglementare, de a promova utilizarea SAF și, prin aceasta, de a reduce emisiile de CO₂, inclusiv pe rutele cu plecare din UE.

2.2.5. Având în vedere aspectele menționate mai sus, CESE recomandă „etapizarea” aplicării acestei propuneri de regulament. Într-o fază-pilot, activitățile ar trebui să se axeze pe alinierea dispozițiilor existente privind raportarea datelor și privind taxele legate de CO₂ la nivelul UE și la nivel național. În prezent există în paralel mai multe dispoziții de această natură, care stau la baza calculării nivelului de certificate de emisii și de compensări, dar și a impozitelor naționale pe CO₂/combustibilul de aviație, care trebuie plătite. Totuși, în prezent, aceste dispoziții nu sunt privite în același context, ceea ce dă naștere unor procese administrative paralele pentru părțile interesate și pentru administratori. În forma sa actuală, această propunere de regulament ar introduce o cerință suplimentară de a furniza și mai multe date privind utilizarea de combustibil la toate aeroporturile, inclusiv privind utilizarea de SAF și utilizarea de combustibil la nivelul UE; de asemenea,

⁽⁹⁾ Intenția inițială de a extinde aplicabilitatea EU ETS pentru zborurile către/de la aeroporturile din UE a fost retrasă ca urmare a opoziției din partea statelor terțe, acestea insistând că companiile lor aeriene nu pot fi incluse în mod legal într-un regim de reglementare al UE care seamănă cu un impozit.

⁽¹⁰⁾ Expunerea de motive (1. Motivele și obiectivele propunerii), p. 1.

⁽¹¹⁾ Exemplu: prețul biletului pentru traseul Stuttgart-Viena-Kuala Lumpur ar fi afectat de utilizarea unui combustibil mai costisitor, combinat cu SAF, pentru tronsonul de mică distanță Stuttgart-Viena, precum și de procentul obligatoriu de utilizare a SAF pentru tronsonul de mare distanță Viena-Kuala Lumpur. Zborul Stuttgart-Istanbul-Kuala Lumpur ar necesita, însă, doar folosirea de combustibil de aviație combinat cu SAF pentru tronsonul de mică distanță Stuttgart-Istanbul. În exemplul menționat mai sus, ar putea fi, într-adevăr, avantajos din punct de vedere financiar pentru compania aeriană care operează distanța Istanbul-Stuttgart să se alimenteze cu suficient combustibil de la Istanbul pentru a nu mai fi nevoie să alimenteze din nou pentru zborul de retur, Stuttgart-Istanbul, evitând astfel complet necesitatea folosirii de combustibil combinat cu SAF. Astfel de situații sunt interzise prin articolul 5.

AESA și Eurocontrol ar avea obligația de a raporta date acumulate primite în conformitate cu dispozițiile prezentului regulament, dar nu neapărat și alte date.

2.2.6. Ar părea că este nevoie să se înceapă prin stabilirea transparenței și prin reducerea complexității inutile, prin simplificarea mecanismelor de raportare, verificare și monitorizare în ceea ce privește reglementările existente pentru companiile aeriene din UE și, prin aceasta, să se stabilească un set coerent, eficace și eficient de măsuri, care ar putea integra și diferitele inițiative naționale, creând un cadru armonizat. În această fază-pilot, datele transmise de companiile aeriene din UE ar reflecta utilizarea (doar) de SAF de către companiile aeriene din UE pentru zboruri în cadrul SEE. Această situație pare realistă, având în vedere timpul necesar pentru extinderea producției de SAF. Inițial, astfel de zboruri în cadrul pieței aviatice europene unice nu ar trebui să includă călători internaționali.

2.2.7. Această fază-pilot sugerată nu ar întârzia neapărat punerea deplină în aplicare a regulamentului, scopul său fiind acela de a simplifica procesele de raportare și de verificare a datelor în interiorul UE, pentru a se asigura că măsurile din pachetul „Pregătiți pentru 55” pentru sectorul aviatic nu dau naștere unei birocrății inutile de complexe. În plus, aceasta ar crea transparență în ceea ce privește efectul financiar cumulat al măsurilor asupra sectorului aviației europene. Faza-pilot nu ar împiedica Comisia să alinieze procesele la cele adoptate în afara SEE.

2.2.8. Aplicarea prezentului regulament la zboruri internaționale din aeroporturile UE ar trebui să depindă de disponibilitatea SAF pentru a răspunde cererii sporite. Atunci, un regim eficace de utilizare a SAF la nivelul SEE ar putea îndeplini rolul de reper, model și standard la nivel internațional. De asemenea, etapizarea sferei de aplicare a regimului propus ar evita repetarea controverselor cu care s-a confruntat Comisia în ceea ce privește includerea în EU ETS a zborurilor cu plecare din UE. Este esențial ca Comisia să dezvolte instrumente de reglementare practicabile la nivelul SEE și să negocieze o abordare armonizată la nivel *global*.

2.2.9. În contextul coordonării etapelor către un cadru *internațional* rafinat și țintit, CORSIA poate și trebuie să fie abordat. Menținând distincția dintre obiectivele de etapă pentru măsurile din cadrul SEE și obiectivele de etapă pentru cadrul internațional, CORSIA se poate adapta consensual la cea de-a doua categorie, fără a crea complexități suplimentare pentru prima.

2.3. Este nevoie de o foaie de parcurs cuprinzătoare, clară și convingătoare pentru punerea în aplicare a tuturor propunerilor elaborate, precum și pentru monitorizarea obiectivelor de etapă.

2.3.1. Obiectivele climatice convenite la nivel politic în cadrul SEE pentru toate sectoarele, în special pentru sectorul aviației, sunt extrem de ambițioase și, după cum confirmă raportul publicat recent al IPCC, așteptate de mult timp. Totuși, particularitățile aviației, astfel cum sunt descrise de Comisie și sintetizate mai sus, necesită stimularea cererii și a ofertei pentru o piață (SAF) actualmente neglijabilă, fără a submina competitivitatea internațională a sectorului european al aviației și fără a pune în pericol securitatea locurilor de muncă în Europa. Pentru a răspunde acestor provocări specifice sectorului, va fi esențial să se pună în aplicare măsuri eficace, în etape progresive bine definite, la care părțile interesate să își poată adapta în mod realist produsele și procesele interne.

2.3.2. Procesul legislativ permanent prezintă un grad inerent de incertitudine în ceea ce privește rezultatul final al pachetelor legislative. CESE îndeamnă toate instituțiile UE să încerce să mențină și, într-adevăr, să îmbunătățească în continuare eficacitatea cumulată a măsurilor propuse și să obțină consens în ceea ce privește foaia de parcurs pentru punerea lor în aplicare.

2.3.3. O astfel de foaie de parcurs va include alinierea măsurilor naționale deja existente. Unele state membre au elaborat deja astfel de foi de parcurs după consultarea părților interesate ⁽¹²⁾.

3. Observații specifice

3.1. Pentru punerea cu succes în aplicare a propunerii, este esențial să se asigure excluderea erorilor critice în materie de proiectare dintr-o obligație privind SAF. Comisia a elaborat opt proiecte de politică, care diferă în ceea ce privește partea obligată din regulament (furnizorul și/sau compania aeriană), aria geografică (în interiorul SEE, cu sau fără aplicare în afara SEE), obligațiile secundare pentru viitoare produse SAF sofisticate (în special RNFBO), obiectivul (volumul de SAF/economiile de GES) și cerințele logistice (opțiunea include un sistem de certificate negociabile, care face ca

⁽¹²⁾ Exemplu: Foaia de parcurs a Germaniei privind introducerea combustibililor lichizi pe bază de energie din surse regenerabile, 2021, https://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/LF/ptl-roadmap.pdf?__blob=publicationFile

aprovizionarea fizică a fiecărui aeroport să fie inutilă, astfel încât se evită obligația de a se asigura faptul că fiecare lot de combustibil de la fiecare aeroport trebuie să conțină SAF).

3.2. CESE sprijină abordarea Comisiei de a impune biocombustibili avansați și e-kerosen. Propunerea UE ar prevala în fața obligațiilor naționale, care se bazează parțial pe combustibili pe bază de culturi furajere. Prin urmare, fiindcă producția de biocombustibili este mult mai importantă pentru numeroase sectoare, nu numai pentru sectorul aviației, este esențial să se asigure că producția acestora este întotdeauna sustenabilă.

3.3. Propunerea Comisiei prevede un procent de 5 % de amestec de SAF până în 2023, din care 4,3 % pentru biocombustibil și 0,7 % pentru e-kerosen. Comisia ar trebui să revizuiască echilibrul dintre biocombustibilii avansați și e-kerosen. Fiindcă biocombustibilii avansați sunt fabricați din deșeuri și reziduuri, resursele limitează exploatarea ambițioasă a acestora. Totuși, dacă e-kerosenul este fabricat din energie electrică regenerabilă (verde) și din CO₂ captat din atmosferă, acesta ar oferi un combustibil cu emisii neglijabile de CO₂. CESE este de părere că o legislație secundară suplimentară ar putea accelera introducerea unor procese de producție avansate și ar facilita atingerea unor obiective pe termen mediu și lung mai ambițioase pentru amestecurile cu SAF.

3.4. Având în vedere potențialul său, CESE recomandă includerea într-o manieră mai ambițioasă a e-kerosenului. Nu pare nerealistă creșterea obiectivului minim la 0,7 % în 2027 și la 5 % în 2030. În opinia CESE, Comisia subestimează dinamica pieței e-kerosenului. Țările în curs de dezvoltare din America de Sud și din Africa pot dezvolta centrale electrice și pot stoca și transporta e-combustibili în țările care au nevoie de SAF și de e-combustibili. În măsura în care fabricile se extind, producția de e-combustibili va deveni din ce în ce mai accesibilă pentru aceste țări. Totuși, formularea actuală a Directivei privind energia din surse regenerabile (RED III) nu prevede o stabilitate suficientă în materie de planificare pentru ca investitorii să poată investi în noi tehnologii. Această sursă de energie este, însă, atât de importantă, încât este nevoie de o foaie de parcurs clară la nivel politic, după cum s-a evidențiat mai sus.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în ceea ce privește notificarea compensării legate de o măsură globală bazată pe piață pentru operatorii de aeronave cu sediul în Uniune

[COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD)]

(2022/C 105/21)

Raportor: **domnul Thomas KROPP**

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 14.9.2021 Parlamentul European, 13.9.2021
Temei juridic	Articolele 192 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	7.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	238/0/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) observă că, din cauza pandemiei de COVID-19, emisiile de CO₂ generate de aviație au scăzut în 2020 cu 64 % față de 2019 ⁽¹⁾. Conform previziunilor Eurocontrol (Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene) care stau la baza propunerii Comisiei, volumul traficului nu va atinge nivelurile din 2019 înainte de anul 2024 ⁽²⁾.

1.2. Consiliul OACI (Organizația Aviației Civile Internaționale a Organizației Națiunilor Unite) a decis în iulie 2020 că emisiile din 2019 ar trebui să fie utilizate ca bază pentru calcularea compensării ⁽³⁾ de către companiile aeriene pentru anii 2021-2022.

1.3. În conformitate cu propunerea de modificare a Directivei 2003/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽⁴⁾, statele membre ar trebui să fie obligate să raporteze compensările, în conformitate cu dreptul internațional, în 2022 pentru 2021, chiar dacă se preconizează că creșterea emisiilor în 2021 în raport cu 2019 va fi neglijabilă, dacă nu chiar zero.

1.4. Prin urmare, CESE este de acord cu propunerea Comisiei ⁽⁵⁾ de modificare a Directivei 2003/87/CE în ceea ce privește notificarea compensării pentru 2021. Amendamentul ar trebui adoptat fără întârziere pentru a se asigura securitatea juridică ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/emissions-trading-greenhouse-gas-emissions-reduced-2020_ro

⁽²⁾ <https://www.eurocontrol.int/publication/eurocontrol-five-year-forecast-2020-2024>

⁽³⁾ Compensarea este o activitate desfășurată de o întreprindere sau de o persoană fizică pentru compensarea emisiilor prin finanțarea unei reduceri a emisiilor în altă parte. Pe piețele în care compensarea este obligatorie, creditele de reducere a emisiilor de carbon sunt emise pentru compensările generate în cadrul proiectelor de reducere a emisiilor. Aceste credite pot fi tranzacționate între întreprinderi și guverne pentru a respecta acordurile internaționale care plafonează cantitatea de CO₂ care poate fi emisă de un organism sau de o organizație.

⁽⁴⁾ Directiva 2003/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 2003 de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră în cadrul Comunității și de modificare a Directivei 96/61/CE a Consiliului (JO L 275, 25.10.2003, p. 32).

⁽⁵⁾ Subiectul acestui aviz: COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD).

⁽⁶⁾ CESE urmează raționamentul din cuprinsul clauzei (9) din propunerea COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD).

1.5. CESE recomandă să se aibă în vedere o prelungire a valorii de referință modificate până când numărul mediu de pasageri va atinge nivelurile din 2019, cel puțin pentru anii 2022 și 2023, aceștia fiind anii în care se preconizează că redresarea va fi avut loc. În caz contrar, operatorii de aeronave ar putea fi obligați să compenseze emisiile, deși zboară mai puțin și generează mai puține emisii decât în cursul anului de referință.

1.6. CORSIA (Schema de compensare și de reducere a emisiilor de carbon pentru aviația internațională) este un element al unui pachet de măsuri menit să atenueze impactul aviației asupra mediului. CESE încurajează Comisia să revizuiască toate propunerile de reglementare relevante pentru aviație în pachetul „Pregătiți pentru 55” al politicii sale privind Pactul verde, pentru a stabili interdependența propunerilor, cu scopul de a evalua impactul financiar cumulat al acestora și de a alinia procedurile respective.

1.7. În 2016, statele membre ale OACI – inclusiv statele membre ale UE – au convenit să pună în aplicare CORSIA ca instrument de protecție a climei în aviația internațională. CESE salută măsurile globale pentru industriile globale. Prin urmare, invită Comisia Europeană, Parlamentul European și statele membre să continue să sprijine și să aprobe pe deplin CORSIA.

2. Observații generale

2.1. În 2016, Organizația Aviației Civile Internaționale (OACI) a adoptat CORSIA pentru a aborda emisiile de CO₂ generate de aviație. Standardele și procedurile de punere în aplicare a acestui sistem au fost adoptate ca anexă la Convenția de la Chicago, pe care toate statele membre ale OACI trebuie să o aplice începând cu ianuarie 2019.

2.2. Un sistem de compensare nu reduce emisiile sectorului, dar companiile aeriene compensează creșterea emisiilor generate de aviație în alte sectoare, astfel încât emisiile nete de CO₂ să fie stabilizate. O cerință fundamentală este ca reducerea emisiilor în altă parte să fie permanentă și să nu conducă la creșteri neintenționate ale emisiilor.

2.3. Relevanța CORSIA nu poate fi supraestimată, deoarece este un mecanism convenit la nivel internațional la nivelul ONU. Toate statele membre ale OACI semnatare trebuie să se asigure că transportatorii lor raportează anual emisiile; pentru zborurile internaționale, monitorizarea a început la 1 ianuarie 2019. Prin urmare, companiile aeriene sunt obligate să creeze baze de date pentru combustibilul utilizat la fiecare zbor, astfel încât să calculeze emisiile de CO₂ prin aplicarea uneia dintre mai multe metode aprobate de măsurare a consumului de combustibil. Statele semnatare OACI au convenit să pună în aplicare CORSIA în etape distincte; în perioada 2021-2026, numai zborurile între statele care s-au oferit voluntar să participe la această primă etapă vor face obiectul compensării⁽⁷⁾. Începând din 2027, toate zborurile internaționale vor fi acoperite de sistem, cu excepții foarte mici pentru anumite țări în curs de dezvoltare. Zborurile interne intră în domeniul de competență al unei alte agenții a ONU, CCONUSC⁽⁸⁾, și sunt reglementate de Acordul de la Paris.

2.4. Ca urmare a crizei unice provocate de pandemia de COVID-19 și a scăderii drastice a volumului de trafic aerian și, prin urmare, a emisiilor de CO₂ în 2020 și a unei perioade de redresare prelungite ulterior, este foarte puțin probabil ca cerințele de compensare să apară în perioada 2021-2023; acest lucru ar putea genera incertitudini cu privire la oportunitatea păstrării obligațiilor de raportare. Prezenta propunere stabilește o obligație legală pentru statele membre ale UE de a notifica cifra de compensare companiilor aeriene cu sediul în UE până la 30 noiembrie 2022 pentru emisiile din 2021, chiar dacă acestea sunt egale cu zero. Prin urmare, aceasta ar oferi securitate juridică atât companiilor aeriene din UE, cât și statelor membre.

(7) Cel puțin 88 de state, reprezentând 77 % din aviația internațională, sunt incluse în sistem începând din 2021, inclusiv toate statele membre ale UE.

(8) Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice. Protocolul de la Kyoto, care a fost semnat în 1997 și a acoperit perioada 2005-2020, a fost prima punere în aplicare a măsurilor în temeiul CCONUSC. Protocolul de la Kyoto a fost înlocuit de Acordul de la Paris, care a intrat în vigoare în 2016. CCONUSC are 197 de state semnatare, iar progresele înregistrate în punerea în aplicare a deciziilor sale sunt monitorizate de Conferința părților, COP, care se reunește anual.

2.5. Se preconizează că CORSIA va compensa aproximativ 2,5 miliarde de tone de CO₂ între 2021 și 2035, ceea ce reprezintă o medie anuală de 165 milioane de tone de CO₂ ⁽⁹⁾. Cu toate acestea, deoarece CORSIA nu reduce emisiile din sectorul aviației, aceasta nu va afecta nivelurile reale de CO₂ produse de sectorul aviației. Prin urmare, CORSIA trebuie privită în coroborare cu alte mecanisme care au un impact asupra nivelurilor de emisii de CO₂ ale sectorului ⁽¹⁰⁾. Trei măsuri suplimentare în contextul pachetului „Pregătiți pentru 55” ⁽¹¹⁾ urmăresc acest obiectiv: introducerea unei taxe pe kerosen numai la nivelul UE, introducerea unei obligații privind amestecul de combustibili durabili pentru aviație (SAF) ⁽¹²⁾ și modificări ale schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS).

2.6. Deși CORSIA și ETS abordează emisiile de CO₂, ele funcționează diferit. EU ETS reduce emisiile totale admisibile obligând companiile aeriene să achiziționeze certificate pentru emisiile lor *individuale*. În schimb, CORSIA obligă companiile aeriene să achiziționeze compensații pentru a compensa creșterea colectivă a emisiilor *sectoriale*, astfel încât fiecare tonă de CO₂ emisă de aviație să fie evitată sau redusă într-un alt sector. ETS se aplică aviației din interiorul UE. Aceasta include, deci, pasagerii care efectuează un transfer de pe un aeroport din UE către un hub al UE pentru a se conecta la o destinație internațională; în astfel de cazuri, se ia în considerare prețul emisiilor de CO₂ pentru toate segmentele de călătorie care implică un aeroport din UE. Același pasager s-ar putea deplasa către aceeași destinație pe distanțe lungi printr-un nod din vecinătatea UE, cum ar fi Londra, Istanbul, Dubai, Doha sau Moscova; emisiile de CO₂ generate de un nod din afara UE pentru zborul pe distanțe lungi nu ar fi, însă, acoperite de EU ETS. Aceste cazuri de relocare a emisiilor de dioxid de carbon ar trebui abordate.

2.7. Propunerea ReFuelEU în domeniul aviației ar putea conduce, de asemenea, la denaturări ale concurenței, deoarece utilizarea unui combustibil de aviație amestecat cu combustibil de aviație derivat din surse regenerabile ar fi obligatorie (doar) în toate aeroporturile din UE, dar nu și în nodurile aeriene din afara UE. Deși combustibilii durabili pentru aviație emit mai puțin CO₂, costurile lor de producție sunt semnificativ mai mari decât cele ale combustibililor pentru aviație. Fără finanțarea publică a unor astfel de combustibili de aviație derivați din surse regenerabile, costurile suplimentare pentru acestea ar fi în cele din urmă transferate pasagerilor, ceea ce ar face ca zborurile internaționale de la un nod al UE să fie mai costisitoare decât zborul către aceeași destinație plecând de la un nod din afara UE. Astfel de denaturări semnificative ale concurenței internaționale ar trebui evitate; în cele din urmă, ele pun în pericol reducerile dorite din punct de vedere politic, comercial și, mai ales, ecologic ale emisiilor de CO₂.

2.8. Impozitarea kerosenului ar avea un efect de piață numai dacă ar stimula producția de combustibili de aviație derivați din surse regenerabile, ceea ce nu corespunde neapărat realității.

2.9. CESE recomandă Comisiei să stabilească o imagine de ansamblu cuprinzătoare a tuturor măsurilor bazate pe piață și a efectului preconizat al acestora asupra pieței aviației.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Fișa informativă IATA privind CORSIA, 12 mai 2019.

⁽¹⁰⁾ Cum ar fi includerea aviației în EU ETS, 2003/87/CE; inițiativa ReFuelEU în domeniul aviației, COM(2021) 561 – final 2021/0205 (COD).

⁽¹¹⁾ Pachetul „Pregătiți pentru 55” al Comisiei constă în mai multe propuneri de reglementare interdependente care ar permite Uniunii Europene să atingă obiectivul de reducere cu **55 % a emisiilor nete de gaze cu efect de seră pe continent, asupra căruia Consiliul UE a convenit în 2020**; acest obiectiv este consacrat în Legea europeană a climei. Propunerile din acest pachet afectează, de asemenea, ecosistemele europene de transport și turism. Fără stimulente eficiente, propunerile nu ar conduce la politici durabile ale UE în domeniul turismului și al transporturilor. Dimpotrivă, măsurile propuse ar putea duce la creșteri semnificative ale costurilor pentru întreprinderile din UE, atât mari, cât și mici, și ar putea afecta competitivitatea acestora față de companiile de transport și turism din afara UE situate în apropierea frontierelor UE, punând astfel în pericol locurile de muncă din UE în aceste sectoare. Regiunile UE care depind în mare măsură de turism ar fi, prin urmare, deosebit de grav afectate. O abordare durabilă orientată spre viitor, astfel cum a propus Comisia, conține și măsuri complementare; cu toate acestea, în combinație, acestea trebuie să acționeze ca un catalizator pentru un sector neutru din punctul de vedere al gazelor cu efect de seră; prin urmare, trebuie să se țină seama de impactul lor cumulativ asupra costurilor pentru ecosistemele europene de transport și turism, pentru a asigura stabilitatea planificării investițiilor în noi locuri de muncă.

⁽¹²⁾ Proiectul de aviz CESE TEN/744 (a se vedea pagina 136 din prezentul Jurnal Oficial).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Calea către o planetă sănătoasă pentru toți – Plan de acțiune al UE: „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului”

[COM(2021) 400 final]

(2022/C 105/22)

Raportor: **doamna Maria NIKOLOPOULOU**

Sesizare	Comisia Europeană, 31.5.2021
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	4.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	105/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) sprijină planul Comisiei menit să găsească soluții globale la diversele tipuri de poluare și să îndeplinească angajamentele Acordului de la Paris și obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD). Pentru ca planul să fie cu adevărat ambițios, obiectivele trebuie să fie pe deplin conforme cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), iar nivelul de ambiție ar trebui să fie ridicat încă de la început, adică deja de acum.

1.2. CESE îndeamnă Comisia să înceapă colectarea de date, astfel încât să poată face în curând propuneri legislative în domenii în care nu există dispoziții, de exemplu cu privire la poluarea luminoasă și la cea prin vibrații.

1.3. CESE salută înființarea platformei părților interesate privind reducerea la zero a poluării în scopul de a accelera decontaminarea și dorește să colaboreze cu aceasta prin intermediul Platformei europene a părților interesate privind economia circulară⁽¹⁾ sau prin alte mijloace.

1.4. CESE regretă că remedierea și compensarea daunelor cauzate de poluare sunt mai puțin luate în considerare în ierarhia acțiunilor de reducere la zero a poluării. Trebuie stabilite măsuri pentru cazurile în care poluatorii nu pot fi identificați sau nu pot compensa daunele.

1.5. CESE recomandă ca, la evaluarea surselor de particule în suspensie (PM), potențialul lor de oxidare și particulele ultrafine să fie incluse în legislație și în monitorizarea poluării cu particule în suspensie.

1.6. Pentru a combate poluarea marină, toate porturile trebuie să dispună de sisteme avansate de colectare și gestionare a deșeurilor. În plus, UE ar trebui să stimuleze constant acțiunile de extracție a deșeurilor din mare, atât pentru a contribui la decontaminare, cât și pentru a asigura o activitate complementară pescuitului.

1.7. O parte din poluarea cu materiale plastice a mării provine din apele interioare. Curățarea râurilor noastre europene necesită o coordonare între țările în cauză.

1.8. CESE consideră că gestionarea deșeurilor ar trebui armonizată și că deșeurile ar trebui gestionate și reutilizate acolo unde sunt produse sau acolo unde există instalații de reciclare adecvate, pentru a evita ca ele să aibă un impact negativ asupra țărilor terțe.

⁽¹⁾ Platforma europeană a părților interesate privind economia circulară.

1.9. Deși obiectivele sunt stabilite la nivelul UE, CESE recomandă stabilirea unor praguri minime pentru fiecare țară, pentru a asigura progrese semnificative în toate statele membre, în pofida unui ritm diferit.

1.10. CESE îndeamnă statele membre și Comisia să accelereze procesul de tranziție către sursele regenerabile de energie, atât de importante pentru ca întreprinderile să desfășoare cu succes procesul de decarbonizare a producției.

1.11. CESE felicită Comisia pentru strategia de „știință cetățenească”, menită să stimuleze participarea și implicarea cetățenilor, prin sensibilizare cu privire la poluare, la sănătate și bunăstare.

2. Propunerea Comisiei

2.1. Planul de acțiune al UE privind reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului este una dintre ultimele chei de boltă ale Pactului verde. Ca obiectiv principal pentru 2050 se stabilește reducerea poluării la niveluri care nu sunt dăunătoare pentru sănătatea umană și pentru mediu. Comisia va integra și interconecta totodată toate acțiunile în curs corespunzătoare diverselor obiective legate de poluare.

2.2. În temeiul dreptului Uniunii, al ambițiilor Pactului verde și în sinergie cu alte inițiative, UE ar trebui să reducă până în 2030:

- cu peste 55 % repercusiunile poluării atmosferice asupra sănătății (decese premature);
- cu 30 % numărul persoanelor afectate cronic de zgomotul emis de mijloacele de transporturi;
- cu 25 % ecosistemele din UE în care biodiversitatea este amenințată de poluarea atmosferică;
- cu 50 % pierderile de nutrienți, utilizarea pesticidelor chimice și riscurile aferente, utilizarea celor mai periculoase dintre ele și vânzarea de antimicrobiene pentru animale de fermă și acvacultură;
- cu 50 % cantitatea de deșeuri marine din plastic și cu 30 % cea de microplastice eliberate în mediu;
- reducerea semnificativă a generării totale de deșeuri și reducerea cu 50 % a deșeurilor reziduale urbane.

2.3. Rapoartele Planului de monitorizare și prospectivă privind eliminarea poluării pentru 2022 și 2024 vor viza evaluarea procesului de îndeplinire a obiectivelor pentru 2030 și vor reprezenta criteriul de referință pentru a decide ce măsuri trebuie puse în aplicare sau consolidate pentru a asigura succesul obiectivelor pentru 2030. Pe baza lor vor fi schițate următoarele etape care vizează reducerea la zero a poluării până în 2050.

2.4. Comisia Europeană, împreună cu Comitetul European al Regiunilor, va lansa platforma părților interesate privind reducerea la zero a poluării.

2.5. Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin” va fi revizuită până în 2023, obiectivul urmărit fiind acela de a reduce cantitatea de plastic și alte deșeuri, zgomotul subacvatic și ceilalți poluanți.

2.6. Revizuirea Directivei privind tratarea apelor uzate urbane și a Directivei privind nămolurile de epurare va spori nivelul de ambiție pentru a elimina nutrienții din ape uzate și a pregăti pentru reutilizare apa tratată și nămolurile.

Regulamentul privind transportul deșeurilor va fi revizuit, pentru a controla mai bine exporturile de deșeuri, a asigura tratarea lor durabilă și a restricționa exporturile de deșeuri cu efecte nocive asupra mediului și sănătății în țările terțe.

3. Observații generale

3.1. Așa cum se menționează în planul de acțiune, lupta împotriva poluării este și o luptă pentru echitate, deoarece cele mai dăunătoare efecte asupra sănătății sunt resimțite de grupurile cele mai vulnerabile, inclusiv de copii, persoane în vârstă sau suferinde, persoanele cu handicap, precum și cele care trăiesc în condiții socioeconomice nefavorabile⁽²⁾. La nivel mondial, țările cu venituri mici și medii sunt cel mai afectate de bolile legate de poluare, cu aproximativ 92 % din decese care pot fi imputate acestui factor⁽³⁾.

⁽²⁾ Raportul nr. 22/2018 al Agenției Europene de Mediu (AEM): *Unequal exposure and unequal impacts* („Expunere inegală și efecte inegale”).

⁽³⁾ Rezoluția 4/3 a Adunării ONU pentru mediu (2018): Planul de implementare „Către o planetă fără poluare”.

3.2. CESE sprijină planul Comisiei și inițiativele sale emblematiche menite să găsească soluții globale la diversele tipuri de poluare și să îndeplinească angajamentele Acordului de la Paris și ODD. Pentru ca planul să fie cu adevărat ambițios, obiectivele trebuie să fie pe deplin aliniate la recomandările OMS.

3.3. CESE își însușește abordarea de a consolida legislația existentă în diferite domenii și de a o adapta acolo unde nu a fost pusă în aplicare cu succes, de exemplu în ceea ce privește calitatea aerului și a apei. Reiterăm că politica de mediu a UE a demonstrat că punerea în aplicare deficitară, fragmentată și inegală a legislației europene în domeniul mediului reprezintă o problemă gravă în multe state membre⁽⁴⁾. Mai mult, ceea ce trebuie făcut se cunoaște; lipsesc însă punerea în aplicare a unor măsuri bine cunoscute, adesea decise de mult timp, dar și voința politică⁽⁵⁾.

3.4. CESE îndeamnă Comisia să înceapă colectarea de date, astfel încât să poată face în curând propuneri legislative în domenii în care nu există dispoziții, de exemplu cu privire la poluarea luminoasă și la cea prin vibrații.

3.5. Măsura în care obiectivele vor fi fost îndeplinite va fi evaluată pe baza rezultatelor monitorizării și a perspectivelor pentru 2024. Se va deschide astfel dezbateră pentru a evalua nivelul de ambiție și, dacă este necesar, pentru a revizui obiectivele și legislația într-un mod mai aprofundat. CESE se teme că acest proces va fi prea îndelungat, dat fiind timpul scurt rămas pentru îndeplinirea obiectivelor pentru 2030, și consideră că nivelul de ambiție ar trebui să fie încă de la început – adică încă de acum – ridicat.

3.6. Obiectivele stabilite pentru 2030 cu referire la poluarea aerului se bazează pe ani de referință prea îndepărtați în trecut. Anii de referință diferă de la un obiectiv la altul, dat fiind că se bazează pe date și acte legislative diferite. Deși perioadele lungi de date cumulate facilitează previziunile, CESE consideră că momentul de la care începe evaluarea evoluției realizării obiectivelor ar trebui aliniat pentru toate obiectivele, pentru a obține o imagine realistă a gradului de îndeplinire a acestora.

3.7. Cadru de referință ar trebui să ajute întreprinderile și IMM-urile să pună în aplicare legislația privind controlul poluării, menținând în același timp la un nivel minim sarcinile administrative. De asemenea, este necesar să se stabilească un cadru de reglementare armonizat la nivel internațional, deoarece poluarea UE nu se oprește la frontiere.

3.8. CESE consideră că procesul de cooperare între sectoare este esențial pentru a asigura tranziția. Prin urmare, salută instituirea platformei părților interesate privind reducerea la zero a poluării și dorește să colaboreze cu aceasta prin intermediul Platformei europene a părților interesate privind economia circulară sau prin alte mijloace. De asemenea, recomandă stabilirea unei cooperări strânse cu țările terțe și a unor spații de cooperare între societatea civilă din diferitele regiuni, având în vedere că poluarea nu are frontiere.

4. Observații specifice

4.1. Sprijinul UE pentru inovare, investiții și cercetare cu privire la noi echipamente și tehnologii este important pentru toate întreprinderile și pentru a crea noi locuri de muncă de calitate. Cu toate acestea, trebuie investit în următoarele domenii: natură și biodiversitate (restaurarea ecosistemelor și agricultură regenerativă), prosperitate (infrastructură durabilă și tranziții energetice/forme regenerabile de energie; clădiri și mobilitate ecologică/publică) și în oameni (educație și reducerea decalajului digital/cercetare și dezvoltare, reforme fiscale pentru a crea oportunități mai juste și mai echitabile în educație, sănătate și mediu).

4.2. CESE regretă că remediarea și compensarea daunelor cauzate de poluare sunt mai puțin luate în considerare în ierarhia acțiunilor de reducere la zero a poluării. Principiul „poluatorul plătește” nu a fost foarte eficient, după cum o arată numărul mare de situri contaminate care există încă în UE. Trebuie stabilite măsuri pentru cazurile în care poluatorii nu pot fi identificați sau nu pot compensa daunele.

4.3. În ceea ce privește poluarea aerului, CESE ar dori să atragă atenția Comisiei asupra particulelor în suspensie (*particulate matter* – PM), care pot fi puse în legătură cu milioane de decese premature la nivel mondial. În evaluarea efectelor toxicologice ale particulelor în suspensie asupra sănătății umane ar trebui să fie stabilit un indicator standardizat bazat și pe dimensiune și compoziția chimică, nu doar pe concentrația masică. În cadrul evaluării surselor de particule în suspensie, potențialul lor de oxidare și particulele ultrafine sunt importante, deoarece gradul de pericol depinde de ele; prin urmare, aceste aspecte ar trebui incluse în legislație și în monitorizarea contaminării cu particule în suspensie.

⁽⁴⁾ JO C 110, 22.3.2019, p. 33.

⁽⁵⁾ JO C 123, 9.4.2021, p. 76.

4.4. Legislația privind apa va fi adaptată, pentru a reduce poluanții chimici și microplasticele (MPL). Deșeurile din plastic sunt foarte preocupante, deoarece sunt greu de eliminat, absorb alți poluanți și nu se ține seama de impactul chimic și toxicologic ridicat al aditivilor lor și al celor care rezultă din fragmentarea lor, nanoplasticele (NPL) ⁽⁶⁾. Țările OCDE contribuie în mare măsură la deșeurile din plastic din alte țări, drept care trebuie găsite soluții în ce privește poluarea transfrontalieră și ar trebui stabilită o nouă limită specifică la nivel mondial pentru deșeurile din plastic. De asemenea, prevenirea este esențială, trebuind încurajată și stimulată producția bazată pe proiectare ecologică. Industria și științele mediului ar trebui să colaboreze, pentru a găsi soluții viabile.

4.5. În special în agricultură, este important să se investească în inovarea tehnologică și a modelelor de exploatare care facilitează reutilizarea apei și îi îmbunătățesc calitatea, precum și în punerea în aplicare a unor soluții de reducere a amprentei de mediu (de exemplu, în ceea ce privește irigarea fertilizantă, utilizarea pesticidelor și emisiile de nitrați). Formarea operatorilor și formarea în domeniul noilor tehnologii și al soluțiilor digitale vor facilita implementarea lor și respectarea reglementărilor privind apa.

4.6. Deșeurile provenite din activitățile de pescuit și, în special, din plasele de pescuit ar trebui gestionate cu strictețe. Dat fiind că mobilitatea deșeurilor de plastic în mare urmează itinerarii aleatorii, ar trebui pusă în aplicare sau cel puțin defalcată pe fiecare țară, în funcție de producția și consumul de materiale plastice aferente, astfel încât cel care poluează mai mult să plătească mai mult. ONG-urile și unele țări au demonstrat că există instrumente și persoane abilitate să extragă deșeurile marine și că pot fi create structurile portuare necesare pentru stocarea și reciclarea lor ⁽⁷⁾. Cu toate acestea, măsura nu se aplică deoarece pescarii nu obțin niciun beneficiu economic din colectarea și sortarea deșeurilor, iar porturile mici nu sunt încă pregătite pentru această activitate. Toate porturile, inclusiv cele mai mici, trebuie să dispună de un sistem avansat de colectare și gestionare transparentă a deșeurilor ⁽⁸⁾. UE ar trebui să stimuleze constant aceste acțiuni, atât pentru a contribui la decontaminare, cât și pentru a asigura o activitate complementară pescuitului ⁽⁹⁾.

4.7. 80 % din deșeurile din mări trec prin apele interioare (lacuri și râuri) ⁽¹⁰⁾. Gestionarea și controlul problemei la sursă sunt mai eficiente. Curățarea râurilor europene necesită o coordonare între țări. Cu toate acestea, țările în cauză au sisteme juridice foarte diferite și diverse niveluri de obligații guvernamentale în ceea ce privește gestionarea bazinelor hidrografice.

4.8. CESE consideră că abordarea amestecurilor chimice reprezintă un pas înainte important în evaluarea riscurilor legate de substanțele chimice. Cercetarea și dezvoltarea sunt esențiale pentru a promova progresul cunoștințelor, evaluarea și gestionarea amestecurilor ⁽¹¹⁾.

4.9. Orientarea UE către eliminarea poluării necesită stimulente pentru a facilita schimbarea, consolidarea capacităților în domeniul noilor tehnologii și al soluțiilor digitale, asistență tehnică, educație socială, precum și armonizarea și punerea în aplicare a ghidurilor de bune practici pentru producție și consum. Pentru a-și decarboniza procesele de fabricație, întreprinderile au nevoie de suficientă energie din surse regenerabile și la prețuri accesibile și de combustibili gazeși cu emisii zero sau scăzute de dioxid de carbon. CESE îndeamnă statele membre și Comisia să accelereze procesul de tranziție către sursele regenerabile de energie.

4.10. Revizuirea Directivei privind emisiile industriale (DEI) oferă, în ansamblu, un nivel ridicat de protecție a mediului. Utilizarea celor mai bune tehnici disponibile care nu presupun costuri excesive reprezintă o abordare mai adecvată pentru IMM-uri. Punerea în aplicare a Directivei privind emisiile industriale ar trebui să acopere întregul lanț valoric, inclusiv aprovizionarea cu materii prime din afara UE. Nivelurile de conformitate ar trebui să fie obligatorii din punct de vedere juridic pentru emisiile industriale, fiind necesară o metodologie de monitorizare standardizată și fiabilă, care să asigure o comparare a datelor fiabile, precum și o evaluare armonizată care să asigure condiții de concurență echitabile în întreaga industrie a UE.

⁽⁶⁾ Cf. Sendra *et al.*, 2020.

⁽⁷⁾ Directiva (UE) 2019/883 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind instalațiile portuare de preluare pentru predarea deșeurilor provenite de la nave, de modificare a Directivei 2010/65/UE și de abrogare a Directivei 2000/59/CE (JO L 151, 7.6.2019, p. 116).

⁽⁸⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 207.

⁽⁹⁾ *Can fishers help cleaning the sea from plastic waste?* („Pot pescarii să contribuie la curățarea mării de deșeurile de plastic?”), ETF.

⁽¹⁰⁾ Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu, *Marine plastic debris and microplastics* (Deșeurile marine de plastic și microplastice), 2016.

⁽¹¹⁾ JO C 286, 16.7.2021, p. 181.

4.11. CESE consideră că Agenda pentru competențe constituie un element-cheie pentru dezvoltarea pieței forței de muncă, care orientează formarea profesioniștilor, în vederea sensibilizării acestora în ce privește schimbările climatice, mediul înconjurător și sănătate. De asemenea, Comitetul salută formarea lucrătorilor din sectorul sănătății și din cel social, care le va îmbunătăți capacitatea de a face față riscurilor ecologice. Această strategie va facilita adaptarea antreprenorilor, întreprinderilor, IMM-urilor, a lucrătorilor independenți și a tuturor celorlalți lucrători, reducând la minimum pierderile de locuri de muncă.

4.12. Orașele și regiunile se află în avanpostul implementării programelor de combatere a poluării. Provocarea de a îndeplini obiectivele agendei depinde de eforturile depuse de autoritățile locale și regionale. Este esențial să se armonizeze cerințele și măsurile în toate regiunile și să se garanteze că punerea în aplicare și obiectivele atinse în final rămân constante în timp, indiferent de schimbările politice. Deși obiectivele sunt stabilite la nivelul UE, CESE recomandă stabilirea pentru fiecare țară a unor praguri minime, pentru a garanta că toate statele membre înregistrează progrese semnificative, în ciuda faptului că ritmul va fi diferit.

4.13. Este important să se armonizeze gestionarea deșeurilor, deoarece separarea și tratarea nu funcționează omogen între regiunile UE și la nivel local în fiecare țară, ceea ce reduce eficiența gestionării și a prevenirii poluării. Exportul oricărui deșeu care nu respectă standardele UE ar trebui interzis, indiferent de măsurile de reglementare ale țării în care ar urma să se efectueze exportul. În plus, deșeurile din UE ar trebui gestionate și reutilizate acolo unde sunt produse sau acolo unde există instalații de reciclare adecvate, pentru a evita un eventual impact al lor asupra țărilor terțe, cu excepția cazului în care deșeurile sunt utilizate ca materie primă în producția durabilă ecologică.

4.14. Comisia elaborează un cadru integrat de monitorizare și prospectivă pentru eliminarea poluării, în scopul de a evalua impactul asupra sănătății, mediului, economiei și societății. Ar trebui inclusă, de asemenea, monitorizarea stării râurilor. Datele colectate ar trebui să fie obținute prin metode standardizate, să fie transparente, fiabile, trasabile și accesibile tuturor. Baza de date ar trebui să integreze sursele principalelor instituții care s-au asociat cu Comisia și pe cele ale oricărei instituții recunoscute care dorește să contribuie la monitorizarea poluării și a efectelor sale.

4.15. CESE felicită Comisia pentru strategia de „știință cetățenească”, menită să stimuleze participarea și implicarea cetățenilor, prin sensibilizare cu privire la poluare, la sănătate și bunăstare. Astfel, oamenii vor putea monitoriza poluarea și vor putea integra datele colectate pentru a lua decizii. Pentru ca acest demers să aibă succes, trebuie asigurată coordonarea între autorități, ONG-uri, comunități și mediul științific.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind procedurile unitare de control în transportul rutier de mărfuri periculoase

[COM(2021) 483 final – 2021/0275 (COD)]

(2022/C 105/23)

Sesizări	Parlamentul European, 13.9.2021 Consiliul Uniunii Europene, 24.9.2021
Temei juridic	Articolele 91 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	219/0/1

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 564-a sesiune plenară din 20 și 21 octombrie 2021 (ședința din 20 octombrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz pe deplin favorabil cu privire la textul propus, cu 219 voturi pentru și o abținere.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1286/2014 în ceea ce privește prelungirea dispozițiilor tranzitorii pentru societățile de administrare, societățile de investiții și persoanele care oferă consultanță cu privire la unități ale organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) și la unități ale non-OPCVM-urilor sau care vând astfel de unități

[COM(2021) 397 final – 2021/0215 (COD)]

(2022/C 105/24)

Sesizări	Consiliul Uniunii Europene, 29.7.2021 Parlamentul European, 13.9.2021
Temei juridic	Articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	216/0/7

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 564-a sesiune plenară din 20 și 21 octombrie 2021 (ședința din 20 octombrie 2021), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 216 voturi pentru și 7 abțineri.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2009/65/CE în ceea ce privește utilizarea documentelor cu informații esențiale de către societățile de administrare a organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM)

[COM(2021) 399 final – 2021/0219 (COD)]

(2022/C 105/25)

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 1.9.2021
Temei juridic	Articolul 53 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	218/0/11

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 564-a sesiune plenară din 20 și 21 octombrie 2021 (ședința din 20 octombrie 2021), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 218 voturi pentru și 11 abțineri.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor măsuri de conservare și gestionare pentru conservarea tonului roșu din sud

[COM(2021) 424 final – 2021/0242 (COD)]

(2022/C 105/26)

Sesizare	Parlamentul European, 13.9.2021 Consiliu, 30.8.2021
Temei juridic	Articolele 43 alineatul (2) și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	221/0/1

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 564-a sesiune plenară din 20 și 21 octombrie 2021 (ședința din 20 octombrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 221 de voturi pentru și o abținere.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca Europeană de Investiții – Strategia anuală pentru 2021 privind creșterea durabilă

[COM(2020) 575 final]

(aviz suplimentar)

(2022/C 105/27)

Raportor: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Decizia Biroului Comitetului	26.4.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (1) din Regulamentul de procedură și articolul 29 litera (a) din Normele de aplicare a Regulamentului de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	5.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	168/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) este încă îngrijorat de faptul că în majoritatea statelor membre nu există suficientă claritate în ceea ce privește sistemele de guvernare a planurilor naționale de redresare și reziliență (PNRR) și repartizarea responsabilităților pentru punerea lor în aplicare între nivelurile central, regional și local. În mod evident, nu există suficientă claritate nici în ceea ce privește mecanismele adecvate pentru implicarea organizațiilor societății civile (OSC) și a partenerilor sociali în fazele de punere în aplicare, de monitorizare și ajustare a PNRR. Acest aspect a fost menționat în rezoluția CESE din februarie⁽¹⁾, iar situația rămâne aceeași în pofida eforturilor Comisiei. CESE solicită cu fermitate un control mai intensificat al acestor aspecte esențiale pentru redresarea Uniunii.

1.2. CESE atrage atenția asupra nevoii de a măsura progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a PRR. Sunt necesari indicatori de monitorizare adecvați, întrucât ei vor fi busola după care se va stabili direcția în care vor fi continuate dezvoltarea și redresarea. Statele membre trebuie să reacționeze în mod corespunzător la această provocare și este nevoie de curaj pentru a-i face pe cetățeni conștienți de enormele dificultăți viitoare.

1.3. CESE crede cu fermitate în importanța următorului ciclu al semestrului european pentru Uniune ca instrument-cheie pentru punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență (MRR). În planurile naționale există două tipuri de instrumente: statele membre pot pune în aplicare și pot efectua schimbări structurale radicale, pe de o parte, printr-o dublă tranziție și, pe de altă parte, prin investiții și reforme pentru cetățenii (familii, lucrători, antreprenori etc.) care suferă într-un mod mai direct în urma acestei crize. CESE consideră că trebuie luate în considerare ambele opțiuni. Ele necesită instrumente diferite care, uneori, nu pot coincide. Redresarea este necesară pentru a face sistemul economic rezilient.

1.4. Criza provocată de pandemia de COVID-19 a evidențiat unele dintre cele mai periculoase deficiențe ale Europei: lipsa unei politici de coordonare pentru industrie și dependența de alte domenii economice pentru multe produse și servicii. CESE înțelege că este dificilă schimbarea cutumelor și a politicilor și, de asemenea, că este nevoie de mai mulți ani pentru ca efectele reale ale noilor politici să fie resimțite. Totuși, dacă Uniunea dorește să se schimbe și să se redreseze, timpul este un element prețios. Creșterea prețurilor materiilor prime (și dificultățile întâmpinate la distribuția lor), lipsa semiconductorilor și prețurile ridicate ale energiei arată, de asemenea, dependența Uniunii de active strategice. CESE dorește ca toate statele membre să ia măsuri reale în ceea ce privește investițiile în educație, infrastructură și politica industrială, care să poată crește nivelul de ocupare a forței de muncă și să încurajeze cetățenii să stimuleze industria europeană.

⁽¹⁾ Rezoluția Comitetului Economic și Social European privind participarea societății civile organizate la planurile naționale de redresare și reziliență – Ce funcționează și ce nu funcționează? (JO C 155, 30.4.2021, p. 1).

1.5. CESE sprijină investițiile în educația de înaltă calitate, în învățarea pe tot parcursul vieții și în C&D, care sunt esențiale pentru stimularea și completarea schimbărilor economice și sociale pe care le promovează instrumentul NextGenerationEU. Este clar că investițiile care consolidează sistemele de sănătate și politicile de sănătate publică ale societăților afectate grav de pandemia de COVID-19 sunt esențiale. Acest fapt trebuie combinat cu o politică industrială cu adevărat puternică, care să poată promova producția și dezvoltarea de produse și servicii în Europa, pentru a evita o dependență completă de alte domenii economice.

1.6. CESE consideră că este momentul pentru o reformă atentă și profundă a pactului. Acest nou semestru revizuit trebuie să includă o recomandare fermă în acest sens și este necesar un nou pact care să includă o serie de proceduri și norme obligatorii pentru consultarea OSC și a autorităților locale. În acest scop, este nevoie să se acționeze. Este momentul să se formuleze norme obligatorii pentru implicarea în toate etapele, de la pregătire la punerea în aplicare, pentru a evita problemele structurale în viitor.

1.7. În opinia CESE, o analiză succintă a principalelor priorități ale PRR arată faptul că se pune în mod clar accentul pe obiectivele Pactului verde. Pentru CESE, acest lucru este în mod evident important, dar există preocupări legate de punerea în aplicare și de impactul unor măsuri care par să nu fie foarte bine întemeiate. Cetățenii, lucrătorii și întreprinderile trebuie să beneficieze de sprijin în realizarea acestei tranziții, iar obiectivele trebuie definite în mod clar și rezonabil, pentru a evita o situație în care retorica politică este impresionantă, dar punerea în practică este deficitară, cu efecte secundare subiacente considerabile.

1.8. CESE atrage atenția asupra faptului că unul dintre cele mai valoroase rezultate ale procesului semestrului european a fost ignorat de-a lungul anilor. De fapt, recomandările specifice fiecărei țări reprezintă o ocazie de a realiza îmbunătățiri și se bazează pe date coerente. Statele membre ar trebui să-și reevalueze atitudinea față de acest instrument, îndeosebi în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19 și în contextul posibilității oferite de MRR de a pune în aplicare reformele structurale (în ceea ce privește educația, politicile fiscale, piața forței de muncă, protecția socială în cadrul Pilonului social și recomandările reuniunii la nivel înalt de la Porto) care sunt esențiale pentru majoritatea statelor membre. CESE recomandă cu tărie o schimbare de perspectivă a statelor membre, iar organizațiile societății civile ar trebui să fie foarte active și să își asume rolul de supraveghetori în cadrul acestui proces.

1.9. De asemenea, CESE atrage atenția asupra capacității de absorbție a fondurilor a anumitor state membre, având în vedere „istoricul” acestora. Jumătate din fondurile structurale ale cadrului financiar multianual (CFM) pentru perioada 2014-2020 nu au fost utilizate până la sfârșitul anului 2020 și ar trebui cheltuite în anii următori. Experiența Comisiei și datele de care aceasta dispune ar trebui să îi servească la a adresa avertismente statelor membre și la a le ajuta să realoce mai bine fondurile, atât în ceea ce privește distribuirea, cât și calendarul lor. Este foarte important ca statele membre să fie avertizate că alegerile lor politice nu trebuie să compromită procesul de redresare și că trebuie luate unele măsuri pentru a evita apariția unor probleme care blochează sistemul. Aceasta include nu numai necesitatea de a evita birocrăția, ci și nevoia de a oferi un sprijin politic adecvat pentru creșterea eficacității.

1.10. CESE consideră că procesul inevitabil de digitalizare, în special în ceea ce privește serviciile publice din domeniul sănătății sau al sistemelor sociale, va elimina un anumit număr de locuri de muncă. Această digitalizare poate crea, de asemenea, probleme pentru cetățenii în vârstă, cu mai puține capacități de a face față procesului de digitalizare. CESE atrage atenția asupra necesității de a concepe programe care să îi poată sprijini cu adevărat pe cetățeni și să faciliteze tranziția. Statele membre trebuie să aloce fonduri de investiții pentru recalificarea persoanelor afectate de această schimbare, și este nevoie de curaj politic pentru a face față provocării, precum și de o bună comunicare cu cetățenii pentru a clarifica politicile și obiectivele.

1.11. CESE salută inițiativa cu privire la tabloul de bord privind redresarea și reziliența. CESE consideră că acesta va fi un instrument foarte important, capabil să stimuleze procesul de investiții și pună în aplicare mecanisme care ar putea avea o importanță crucială pentru Uniune. CESE sprijină, de asemenea, calendarul propus, care ar trebui să fie adoptat de Comisie până la sfârșitul lunii septembrie (?). Cu toate acestea, CESE insistă asupra participării OSC și la acest proces. Nu este numai o chestiune de vizibilitate, ci și o chestiune de vigilență, iar Comitetul atrage atenția, de asemenea, asupra necesității de a capacita organizațiile societății civile și de a le pregăti pentru a face față acestei provocări. Este inutil să solicităm acțiuni din partea organizațiilor societății civile în cazul în care acestea nu sunt pregătite sau nu dispun de resursele necesare pentru a fi active. Este vorba despre o responsabilitate și o oportunitate majoră pentru OSC.

(?) Tabloul de bord privind redresarea și reziliența – indicatori comuni, proiect de act delegat: Tabloul de bord privind redresarea și reziliența – indicatori comuni și elemente detaliate.

2. Observații generale

2.1. CESE salută publicarea comunicării Comisiei intitulată „Coordonarea politicilor economice în 2021: depășirea crizei provocate de pandemia de COVID-19, sprijinirea redresării și modernizarea economiei noastre”⁽³⁾. Lumea se confruntă cu o criză majoră care pare să submineze toate planurile și strategiile de redresare. Cu toate acestea, reziliența și puterea Europei trebuie să prevaleze dacă dorim să ne susținem Uniunea.

2.2. Este adevărat că Uniunea Europeană a luat măsuri fără precedent pentru a combate pandemia de COVID-19, pentru a atenua impactul crizei și pentru a înscrie economia noastră pe o traiectorie de creștere solidă, durabilă și favorabilă incluziunii. Cu toate acestea, există încă o mare incertitudine în ceea ce privește eficacitatea politicilor de sănătate, iar criza sanitară a avut un impact imens asupra încrederii cetățenilor, esențială pentru redresarea economică și socială. Obiectivul vaccinării a peste 70 % din populația europeană va avea un impact enorm asupra încrederii cetățenilor, iar CESE salută coordonarea dintre statele membre în vederea atingerii acestui obiectiv. De asemenea, CESE atrage atenția asupra necesității de a explica cetățenilor faptul că aceste realizări sunt importante, dar este încă nevoie de prudență, deoarece aceste măsuri ar putea să nu fie suficiente pentru a opri complet criza sanitară.

2.3. Oportunitatea oferită statelor membre de a prezenta planurile naționale de redresare și reziliență reprezintă un factor extrem de important care trebuie să constituie o prioritate. CESE crede cu fermitate că organizațiile societății civile pot juca un rol esențial în punerea în aplicare și monitorizarea acestor planuri. Acest lucru trebuie să fie clar pentru toate statele membre. Potrivit Rezoluției CESE, „CESE consideră că toate reformele din cadrul procesului de restructurare trebuie să se bazeze pe principiile pe care se întemeiază UE: protecția drepturilor omului și a drepturilor sociale, valorile democratice și statul de drept. Investițiile din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență trebuie să vizeze valorificarea întregului potențial al pieței unice, consolidarea rezilienței economice a UE, îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU, crearea unei economii circulare, realizarea neutralității climatice în UE până cel târziu în 2050, încurajarea inovării și a modernizării legate de digitalizarea economiei și a societății și asigurarea punerii în aplicare efective a Pilonului european al drepturilor sociale, pentru a asigura coeziunea socială, a eradicarea sărăciei și a reduce inegalitățile”⁽⁴⁾.

2.4. NextGenerationEU, în valoare de 750 de miliarde de euro (dintre care 500 de miliarde de euro deja alocăți), este un instrument-cheie prin care UE va stimula investițiile și redresarea, astfel încât să iasă din actuala criză mai puternică și mai rezilientă.

2.5. CESE consideră că Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale stabilește acțiuni concrete de consolidare a dimensiunii sociale în toate politicile Uniunii și va contribui la asigurarea unei redresări favorabile incluziunii.

2.6. De asemenea, CESE își afirmă poziția conform căreia durabilitatea mediului, productivitatea, distribuția echitabilă și corectă și stabilitatea macroeconomică rămân principiile directoare ale agendei economice a UE. În pofida tuturor provocărilor, Pactul verde rămâne o prioritate pe termen lung, iar Europa trebuie să valorifice oportunitatea de a juca un rol de lider în această privință.

2.7. CESE este ferm convins că asigurarea unei coordonări eficiente a politicilor în cadrul semestrului european rămâne esențială pentru a înscrie economia UE pe o traiectorie de creștere mai puternică, durabilă și incluzivă după pandemie. Comitetul s-a exprimat în favoarea acestei abordări în cursul ultimelor luni, iar ea rămâne o prioritate.

2.8. CESE este de părere că, per ansamblu, participarea societății civile organizate rămâne scăzută în statele membre. Organizațiile au fost informate și, în multe cazuri, au fost audiate, însă acest lucru a dus la puține rezultate tangibile. În majoritatea statelor membre și cu câteva excepții, nu au avut loc consultări efective care să ducă la modificări semnificative ale propunerilor inițiale ale guvernului.

3. Observații specifice

3.1. Datorită măsurilor luate la nivelul UE și la nivel național, impactul pandemiei asupra piețelor europene ale muncii a fost ținut sub control. Cu toate acestea, există încă opinii și situații diferite în cadrul Uniunii. CESE consideră că trebuie adoptate abordări diferențiate pentru a asigura redresarea statelor membre care au fost afectate de criză mai mult decât altele.

⁽³⁾ COM(2021) 500 final, 2.6.2021, Coordonarea politicilor economice în 2021: depășirea crizei provocate de pandemia de COVID-19, sprijinirea redresării și modernizarea economiei noastre.

⁽⁴⁾ „Implicarea societății civile organizate în planurile naționale de redresare și reziliență – Ce funcționează și ce nu funcționează?” (JO C 155, 30.4.2021, p. 1).

3.2. CESE este de acord cu opinia conform căreia politica economică trebuie să se înscrie într-o perspectivă de sprijin pe tot parcursul anilor 2021 și 2022. Statele membre se confruntă cu o luptă uriașă care este departe de a se fi încheiat. Uniunea trebuie să prevaleze și să fie conștientă de faptul că planurile de redresare vor necesita timp pentru a avea efect și că este nevoie de reziliență pentru a obține rezultate. CESE solicită cu insistență strategii pe termen scurt și mediu pentru a aborda în mod corespunzător efectele negative ale crizei și pentru a garanta o creștere puternică și durabilă de-a lungul anilor.

3.3. În rândul cetățenilor europeni există o tendință interesantă de a economisi mai mult. Această tendință ar trebui să constituie, de asemenea, o oportunitate pozitivă de a stimula o combinație de investiții private și publice care să poată aduce o schimbare în redresarea economiei și în condițiile sociale. CESE solicită adoptarea de măsuri specifice în acest sens și consideră că Comisia ar trebui să încurajeze toate statele membre să adopte o politică bugetară solidă. Este nevoie de creativitate pentru a adopta strategii care să transforme aceste economii în investiții inteligente, iar responsabilitatea în acest sens trebuie să fie asumată în comun împreună cu guvernele, părțile interesate și instituțiile financiare.

3.4. CESE, prin sprijinul activ și activitatea Grupului privind semestrul european (GSE), intenționează să lucreze la următoarea sa rezoluție în următoarele luni, cu contribuții din partea celor 27 de delegații compuse din 3 membri alcătuite în acest scop, și să urmărească participarea societății civile la procesul de punere în aplicare, analizând, totodată, conținutul politicilor din perspectiva societății civile. Pentru moment, s-a înregistrat doar o ușoară îmbunătățire, în principal în ceea ce privește reuniunile oficiale de informare, cu posibilități foarte limitate de influențare a planurilor.

3.5. Organizațiile societății civile sunt mai pozitive în ceea ce privește perspectivele de utilizare a fondurilor de către guverne pentru a stimula investițiile decât pentru a promova reformele propice creșterii, mulți membri fiind de părere că planurile naționale de redresare și reziliență ale țărilor lor sunt lipsite de ambiție sau nu reflectă un angajament suficient în ceea ce privește reformele, în timp ce alții critică lipsa unor investiții suplimentare care nu fuseseră deja avute în vedere înainte de criza provocată de pandemia de COVID-19.

3.6. Europa s-a confruntat cu mari dificultăți ca urmare a crizei provocate de pandemia de COVID-19, iar acest context a scos în evidență un punct slab periculos al Uniunii: lipsa unei politici de coordonare pentru industrie și dependența de alte domenii economice pentru un număr mare de produse și servicii. Acest fapt trebuie abordat în mod coordonat, pentru a facilita redresarea. O politică industrială adecvată este necesară mai mult ca oricând și acum este timpul să acționăm. Creșterea prețurilor materiilor prime arată, de asemenea, dependența Uniunii de activele strategice. CESE dorește ca toate statele membre să ia măsuri reale în ceea ce privește investițiile în educație, infrastructură și politica industrială, care să poată crește nivelul de ocupare a forței de muncă și să încurajeze cetățenii să stimuleze industria europeană.

3.7. Marea majoritate a OSC (71 %) consideră că implicarea lor în elaborarea planurilor naționale de redresare și reziliență ale țărilor lor a variat de la relativ insuficientă la extrem de limitată.

3.8. CESE consideră că procesul de digitalizare este fundamental pentru stimularea economiei și a societății, dar este absolut necesar ca statele membre să conceapă programe și să aloce resurse pentru eliminarea barierelor din calea acestui proces, în special pentru anumite categorii ale populației – persoanele în vârstă și persoanele mai puțin calificate. Prin urmare, necesitatea de a dezvolta programe informatice cu impact, însoțite de aplicații care să fie în beneficiul tuturor cetățenilor, reprezintă o prioritate. Trebuie spus da digitalizării. Dar nu cu orice preț.

3.9. CESE este foarte mulțumit de inițiativa Comisiei în favoarea unui „tablou de bord privind redresarea și reziliența”. Este vorba despre un pas important pentru monitorizarea punerii în aplicare a programelor de redresare și reziliență, iar CESE consideră că este o oportunitate de a stimula procesul de investiții și de a crea mecanisme care ar putea avea o importanță crucială pentru Uniune. Încă o dată, organizațiile societății civile pot juca un rol esențial în acest proces și sunt pregătite să coopereze.

4. Planurile de redresare și diferitele abordări

4.1. CESE consideră că, în ceea ce privește cadrul existent, politica privind creșterea durabilă și favorabilă incluziunii și soldurile bugetare ale statelor membre trebuie să constituie o prioritate. Nevoia adaptării la o nouă fază, odată depășit pericolul pentru sănătate cauzat de pandemia de COVID-19, este evidentă. Ar trebui să existe o alternativă la dezechilibrul excesiv ca unică perspectivă în urma creșterii enorme a datoriei și a deficitului în statele membre. CESE consideră că este momentul pentru o reformă radicală și profundă a cadrului de guvernanță fiscală și avertizează cu fermitate că nu este dorit revenirea la „vechile” norme fiscale. Acest nou semestru revizuit trebuie să includă o recomandare fermă în acest sens și este necesar un nou pact care să includă o serie de proceduri și norme obligatorii pentru consultarea OSC și a autorităților locale, iar în acest scop, este nevoie să se acționeze. Este momentul să se formuleze norme obligatorii privind implicarea în toate etapele, de la pregătire până la punerea în aplicare, iar statele membre trebuie să aibă în vedere noi obiective de reducere a deficitului, cu accent pe creșterea economică, dar și pe guvernanță.

4.2. Este imperios necesar să se modernizeze cadrul fiscal și economic, să se pună în aplicare o orientare axată pe prosperitate și să se ajungă la aplicarea unei reguli de aur. În prezent, Comisia analizează și partea de cheltuieli, dar și – pe bună dreptate – partea de venituri. CESE recomandă reorientarea impozitării veniturilor salariale către taxele de mediu, adoptându-se totodată o abordare regresivă și evitându-se împovărarea gospodăriilor cu venituri mici. CESE solicită, de asemenea, combaterea planificării fiscale agresive și a fraudei, deoarece acestea ar putea submina redresarea economică și fiscală a statelor membre și a UE în ansamblu. În acest context, pentru a putea avansa, este nevoie de o abordare inteligentă și, de asemenea, de o mai mare convergență în Uniune. Politica monetară și fiscală, eventual cu taxe de mediu progresive și reduceri treptate ale impozitelor, ar trebui, de asemenea, luată în calcul. Este clar că concurența fiscală cu țări terțe, și nu cea în interiorul UE, este cea care poate aduce o schimbare.

4.3. CESE subliniază faptul că, pe lângă pandemie, există o presiune asupra prețului materiilor prime. Această chestiune trebuie abordată cu o atenție deosebită. CESE crede în concurența loială și sprijină punctul de vedere conform căruia este necesar să se asigure condiții de concurență echitabile, dar subliniază faptul că situația devine gravă, riscând să prejudicieze puternic întreaga Uniune. Prețurile materiilor prime au crescut cu 30 % până la 120 % în ultimele luni, iar presiunea continuă.

4.4. PNRR scot în evidență punctele de vedere diferite ale statelor membre cu privire la redresarea economiilor lor și la situațiile sociale respective. Acest lucru ilustrează, de asemenea, inegalitățile din statele membre. CESE solicită politici mai coordonate, capabile să consolideze Uniunea. Este nevoie de o cooperare între statele membre. În plus, ar putea fi împărtășite „bune practici” pentru a se evita pașii greșiți. Sectoare precum turismul și industria prelucrătoare, printre altele, au suferit cel mai mult, și consolidarea lor ar trebui să constituie o prioritate. Acest demers va fi foarte important pentru crearea de locuri de muncă și adaptarea forței de muncă la nevoile reale ale economiei și pentru implicarea OSC în procesul de punere în aplicare.

4.5. CESE este preocupat de faptul că recomandările specifice fiecărei țări formulate de Comisie au fost ignorate în mare măsură de anumite state membre până în prezent, ceea ce a dus la scepticism cu privire la o posibilă schimbare de atitudine în viitor. În plus, capacitatea de absorbție a anumitor state membre și efectele transformatoare ale investițiilor realizate în cadrul MRR trebuie puse sub semnul întrebării și, prin urmare, există îndoieli cu privire la eficiența și eficacitatea lor potențiale. Prin urmare, CESE insistă asupra necesității unei monitorizări atente.

4.6. CESE consideră că punerea în aplicare a planurilor naționale de redresare și reziliență nu ar trebui să fie doar un exercițiu care implică bifarea unei căsuțe, ci ar trebui să aibă loc în spiritul real al acestui instrument: rolul OSC ar trebui recunoscut, iar consultările ar trebui să aibă loc în cadrul forumurilor publice, și nu în spațiile ușilor închise.

4.7. Criza provocată de pandemia de COVID-19 a evidențiat și a exacerbat decalajele de lungă durată din societățile noastre, iar persoanele cele mai vulnerabile au fost adesea cel mai puternic afectate. Incidența infecțiilor cu COVID-19 a fost cea mai ridicată în rândul persoanelor mai defavorizate, și, adesea, mai multe părți ale societății suportă cu precădere impactul măsurilor de combatere a crizei. Ca o consecință a crizei, persoanele slab calificate și/sau tinerii au fost afectate în mod disproporționat de cea mai substanțială scădere a ocupării forței de muncă. În plus, educația a fost grav perturbată pentru mulți. Există riscuri exacerbate de inegalități în ceea ce privește grupurile de cetățeni mai puțin calificați.

5. Piața unică ca punct forte al modului de viață european

5.1. Criza provocată de pandemia de COVID-19 a fost resimțită în toate statele membre, dar impactul a fost diferit. O abordare coordonată privind vaccinarea a permis Uniunii să obțină rezultate foarte bune. Obiectivul vaccinării a 70 % din populația Uniunii a însemnat o sarcină enormă, iar răspunsul UE a fost foarte pozitiv. În pofida unor probleme (de așteptat pentru un astfel de proiect), campania de vaccinare a fost o reușită și un bun exemplu al „proiectului de pace” pe care Uniunea l-a reprezentat încă de la început.

5.2. Mai mult ca niciodată, piața unică și integrarea acesteia trebuie să constituie o prioritate, iar conflictele politice ar trebui evitate. Retorica politică întâlnită în unele state membre care subminează piața unică a fost contrazisă de fapte: doar printr-o Uniune puternică și printr-o abordare coordonată a fost posibilă negocierea și elaborarea PRR într-un termen atât de scurt. Comunicarea este esențială pentru promovarea valorilor europene, iar piața unică face parte din proces. Toți cetățenii europeni ar trebui să beneficieze de pe urma pieței interne, astfel încât să poată fi mândri de capacitatea Europei de a răspunde la criză, în ciuda tuturor regreselor pe care le-a implicat provocarea de a oferi un răspuns coordonat la această criză.

5.3. CESE înțelege că statele membre au adoptat abordări diferite în ceea ce privește situația sanitară, dar subliniază și faptul că bunele practici și coordonarea ar trebui promovate mai mult după procesul de vaccinare. Uniunea trebuie să profite de atuurile sale, în special de libera circulație a cetățenilor, a produselor și a capitalurilor. CESE dorește să sprijine această libertate fără a submina sistemele de sănătate ale statelor membre, iar acest lucru este posibil numai prin coordonarea pieței unice. Statele membre au demonstrat de mai multe ori de-a lungul istoriei că acest lucru este posibil. Este momentul să se ofere un răspuns adecvat.

5.4. CESE susține piața unică și oportunitățile acesteia, alături de o piață socială puternică, care este esențială și constituie o „marcă” a Uniunii. Aceasta este o realizare care trebuie protejată.

6. Punctul de vedere al organizațiilor societății civile privind planurile de redresare

6.1. CESE insistă asupra faptului că implicarea organizațiilor societății civile este esențială pentru redresare, în special deoarece trebuie să recunoaștem că măsurile de redresare de urgență, atât la nivel național, cât și la nivelul UE, ar putea deveni permanente.

6.2. OSC sprijină investițiile de înaltă calitate în educație, în învățarea pe tot parcursul vieții și în C&D, care sunt primordiale pentru a stimula și a completa schimbările economice și sociale promovate de instrumentul NextGenerationEU, precum și investițiile în consolidarea sistemelor de sănătate și a politicilor de sănătate publică în societățile grav afectate de pandemia de COVID-19. Mai mult ca niciodată, organizațiile „de pe teren” au capacitatea și responsabilitatea de a indica și a propune modalități de a face față provocărilor reale, iar statele membre trebuie să aibă curajul să le implice în procesul decizional. CESE solicită acest tip de abordare în principal în virtutea experienței și a cunoștințelor acumulate prin decenii în care a servit diferite cauze, cu rezultate foarte bune.

6.3. În vremuri de criză, vocea organizațiilor societății civile este mai importantă ca niciodată, nu doar din perspectiva experienței pe care au acumulat-o, ci mai ales pentru că ele beneficiază de un contact direct cu realitatea, element esențial pentru monitorizarea și punerea în aplicare a politicilor care au un impact real.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind recomandarea de Recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro

[COM(2020) 746 final]

(aviz suplimentar)

(2022/C 105/28)

Raportor: **doamna Kristi SÖBER**

Decizia Biroului	26.4.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (1) din Regulamentul de procedură și articolul 29 litera (a) din normele de aplicare a Regulamentului de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	5.10.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	166/2/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) este pe deplin conștient de faptul că pandemia încă nu s-a terminat, că impactul său economic va dura mai mulți ani și că este necesar și urgent un nou mix specific de politici economice. CESE salută cele mai recente previziuni ale Comisiei Europene care indică faptul că, începând din 2021, economiile din UE și din zona euro se vor accelera din nou (datele preliminare confirmând acest lucru), în special datorită redresării investițiilor, cu sprijinul solid al instrumentului NextGenerationEU (NGEU), îndeosebi a Mecanismului de redresare și reziliență.

1.2. În același timp, CESE recunoaște că UE trece prin cea mai grea perioadă din istoria economică a integrării europene, care afectează consumul și investițiile private, precum și performanța comerțului exterior. În acest moment critic, numai cheltuielile publice pot contribui la ameliorarea situației.

1.3. Într-o situație specifică și unică cum este aceasta, a fost necesar să se creeze un nou mix de politici economice de urgență pentru a face față crizei. CESE apreciază reacția rapidă atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre și salută faptul că procesul dublei tranziții a devenit o parte substanțială a efortului și strategiei de redresare.

1.4. În special în prima jumătate a anului 2020, inițiativele pentru investiții ca reacție la coronavirus au contribuit la atenuarea circumstanțelor economice foarte dificile, în principal prin stabilizarea piețelor, a locurilor de muncă și a veniturilor personale. Acest prim pas a fost urmat de NGEU, cea mai solidă și mai inovatoare contribuție bugetară, care a răspuns direct la efectele pandemiei. CESE salută călduros ambele inițiative, considerându-le un răspuns rapid și flexibil la pandemie.

1.5. CESE este pe deplin conștient de pozițiile diferite cu privire la pandemie și de impacturile diferite ale acesteia, care au cauzat divergențe mari între statele membre. CESE solicită să se ia în considerare fenomenul divergențelor din zona euro și să se dea dovadă de prudență în răspunsul la performanțele bugetare semnificativ deteriorate. Comitetul salută flexibilitatea adoptată, într-un cadru comun, în politicile economice și programele de redresare naționale adaptate, care respectă nevoile specifice ale statelor membre. Se recomandă să se facă dovadă de aceeași flexibilitate și la punerea în aplicare a programelor de redresare și reziliență.

1.6. CESE subliniază necesitatea de a atinge, în perioada următoare, un nou echilibru între politicile monetare și cele bugetare și de a elimina dezechilibrele macroeconomice identificate. CESE este conștient de creșterea semnificativă a ponderii datoriei în PIB în ultimul an. După redresarea economică, reducerea ponderii datoriei în PIB trebuie realizată astfel încât să se promoveze creșterea favorabilă incluziunii, să se evite nedreptățile sociale și efectele negative pentru întreprinderi, precum și asupra pieței forței de muncă.

1.7. CESE respectă și înțelege constatarea că redresarea post-COVID-19 va fi însoțită la scară largă de măsuri de politică structurală ⁽¹⁾ care vor fi, în general, în acord cu Pactul verde european. În acest sens, CESE sprijină legăturile dintre procesul de redresare, consolidarea fiscal-bugetară și practicile de înverzire a bugetelor.

1.8. CESE este ferm convins că învățămintele desprinse din pandemie ar trebui să se reflecte în efortul global de a contribui la o dezvoltare a UE și a zonei euro care, pe termen lung, să fie eficace din punct de vedere economic, echitabilă din punct de vedere social și durabilă din punctul de vedere al mediului.

1.9. Spre deosebire de criza anterioară din 2009-2011, în care sectorul bancar și cel financiar au fost unul dintre factorii declanșatori ai recesiunii care a urmat, CESE salută, de această dată, starea bună și robustă a acestor două sectoare, care a contribuit la depășirea mai lină a acestei situații dificile.

1.10. CESE solicită, cu tot respectul, menținerea integrității pieței unice și prevenirea apariției oricăror semne de fragmentare, ca o condiție fundamentală pentru ca economiile din UE și din zona euro să poată înregistra pe viitor rezultate pozitive. Această integritate ar trebui sprijinită totodată și prin progrese adecvate în dezvoltarea uniunii bancare și a uniunii piețelor de capital.

1.11. CESE recunoaște și respectă faptul că au fost desprinse unele învățăminte importante din criza anterioară, care au fost utilizate pentru a sprijini stabilitatea macroeconomică, și solicită instituțiilor UE responsabile să îmbunătățească guvernanta politicii economice a UE și să se asigure că învățămintele desprinse din pandemie se reflectă, în consecință, în eforturile continue de reformă.

2. Cadru și context

Performanța macroeconomică actuală și perspective

2.1. Pandemia de COVID-19 a cauzat o depresiune economică bruscă și profundă, dar, în 2020, scăderea PIB-ului a fost, în cele din urmă, ușor mai mică decât se estimase inițial. Scăderea a fost mai mare decât cea înregistrată în ultima criză economică (în 2020, economia zonei euro a scăzut cu 6,5 % pe an, față de 4,5 % în 2009; economia UE a scăzut cu 6,0 % pe an în 2020, față de 4,3 % în 2009; se preconizează că atât economia UE, cât și cea a zonei euro vor crește cu 4,8 % în 2021). Prin urmare, ne confruntăm cu o situație economică excepțională și cu cea mai slabă performanță economică a Europei de după cel de-al doilea război mondial.

2.2. În 2020, atât consumul privat, cât și investițiile private au scăzut substanțial (ambele cu 7,4 % față de anul precedent), iar comerțul exterior a fost, de asemenea, grav afectat. Numai cheltuielile publice au crescut ușor în 2020, cu 1,3 % în comparație cu anul precedent. Până în prezent, din cauza măsurilor de urgență, nu s-au înregistrat nici pierderi masive de locuri de muncă, nici pierderi mari de venituri, de ordinul celor provocate de criza din 2008. Declinul substanțial al activității economice ne arată însă că și productivitatea a scăzut.

2.3. Anul 2021 este considerat, în general, un an de redresare (în special datorită sporirii activităților de investiții, care ar trebui să ajungă la 6,2 %, conform previziunilor Comisiei Europene), dar continuă să stea sub semnul incertitudinii din cauza impactului pandemiei asupra agenților economici și a modificării comportamentelor lor.

Mixul de politici economice de urgență

2.4. Din cauza pandemiei, a fost necesar să se creeze un nou mix de politici economice de urgență pentru a oferi un răspuns imediat, dar și pe termen mediu, la șocul suferit. Principala prioritate a acestuia este de a face față consecințelor economice și sociale ale pandemiei, de a le elimina și de a le reduce, precum și de a menține Europa pe o traiectorie competitivă și sustenabilă.

(1) Definiția BCE în: „ECB Occasional Paper Series” – *Structural Policies in the Euro-area*; iunie 2018: politica economică structurală = măsuri de politică economică adoptate cu scopul ca piețele forței de muncă, piețele de produse și piețele financiare să își amelioreze cadrele instituționale și de reglementare, în vederea consolidării condițiilor pentru o creștere economică pe termen lung și a garantării efectelor de distribuire dorite.

2.5. O altă parte integrantă a răspunsului pe termen mediu și pe termen lung la pandemie, precum și a efortului de redresare, reconstrucție și reziliență (strategia 3R), este procesul dublei tranziții (verde și digitală), cu accentul puternic pe care îl pune pe considerentele sociale și pe respectarea statului de drept și a altor valori fundamentale ale UE. În plus, CESE solicită să se pună un mai mare accent pe combaterea inegalităților și pe abordarea consecințelor crizei, în special pentru persoanele cele mai vulnerabile.

Politica monetară

2.6. BCE își continuă politica profund expansionistă ca răspuns specific la pandemie. Cu toate acestea, recent, BCE a anunțat că ar putea fi menținute condițiile de finanțare favorabile, cu un ritm de achiziții nete de active în cadrul programului de achiziționare în regim de urgență în caz de pandemie (PEPP) moderat mai redus decât în ultimele două trimestre.

Orientarea bugetară și consolidarea fiscal-bugetară

2.7. Inițiativele pentru investiții ca reacție la coronavirus (CRII și CRII+), care au redirecționat și realocat fondurile politicii de coeziune, au contribuit într-o mare măsură la echilibrarea și compensarea consecințelor negative, la stabilizarea piețelor și la protejarea locurilor de muncă și a veniturilor personale.

2.8. Cel mai inovator instrument inventat, dezvoltat și pus în aplicare în prezent ca răspuns direct la pandemia de COVID-19 este, fără îndoială, programul NGEU, al cărui principal obiectiv este de a atenua efectele negative ale pandemiei.

2.9. Orientarea bugetară foarte expansionistă a NGEU a fost sprijinită în mod excepțional și temporar prin activarea clauzei derogatorii generale a Pactului de stabilitate și de creștere.

2.10. Cu toate acestea, pe lângă măsurile adoptate la nivel național, angajamentul bugetar a fost extrem de costisitor și a dus la deteriorarea indicatorilor fiscali.

2.11. O reducere fezabilă a ponderii datoriei în PIB trebuie realizată astfel încât să se evite nedreptățile sociale și efectele negative nejustificate asupra pieței forței de muncă. Pentru a îmbunătăți indicatorii fiscali, este esențială o strategie de creștere durabilă și favorabilă incluziunii.

Măsurile de politică structurală și măsurile de reglementare

2.12. Pandemia de COVID-19 a revelat unele deficiențe structurale grave în ceea ce privește funcționarea economiilor și societăților europene. Prin urmare, învățămintele care trebuie desprinse în urma pandemiei de COVID-19 includ nu doar instituirea unei noi normalități, ci și punerea în aplicare a unor măsuri pentru ca sistemele economice și societale să devină mai reziliente (ceea ce deja presupune o mai mică fragilitate și vulnerabilitate). Aceasta include nu numai jaloane pentru o dublă tranziție echitabilă din punct de vedere social, sisteme de asistență medicală mai eficiente și interconectate și distribuția serviciilor medicale în întreaga Europă, ci și sprijinirea unei zone euro mai competitive în interiorul și în afara Europei, inclusiv investiții strategice care să sprijine industria europeană și să consolideze poziția UE într-un context global.

2.13. În prima fază a pandemiei, piața unică a fost grav afectată, fluxurile comerciale tradiționale fiind întrerupte între statele membre ale UE și chiar și în interiorul acestora, din cauza măsurilor restrictive severe. Situația a fost rezolvată prin intervenția Comisiei Europene, care a creat coridoare verzi.

Intermedierea financiară

2.14. Sectorul bancar și financiar din UE și din zona euro și-a demonstrat puterea și reziliența, grație noilor reglementări și norme adoptate după criza anterioară. În prezent, sectorul este mai puternic sub aspectul bunurilor sale de capital și al sănătății portofoliului său. Totuși, ar putea apărea o serie de riscuri legate de solvabilitatea clienților săi, ceea ce ar putea duce la proliferarea împrumuturilor neperformante.

Guvernanța

2.15. Actuala criză ne-a reamintit că arhitectura cadrului de guvernanță economică al UE este incompletă. Odată cu Mecanismul de redresare și reziliență, natura semestrului european s-a schimbat în mod fundamental: dat fiind că plata fondurilor este legată de punerea în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări, aceste recomandări au devenit într-o măsură și mai mare obligatorii din punct de vedere politic. Societatea civilă ar trebui să fie implicată într-o măsură mai mare în procesul semestrului european. Principiul parteneriatului, care are o tradiție îndelungată în politica de coeziune, ar trebui să servească drept model pentru un instrument eficient de implicare a societății civile.

3. Observații generale

3.1. CESE recunoaște că scenariile de redresare vor depinde într-o foarte mare măsură de intensitatea pandemiei și de succesul campaniilor de vaccinare, precum și de anumite aspectele structurale (de exemplu, de performanța sectoarelor care au fost afectate în mare măsură sau în totalitate, precum turismul, ospitalitatea, transportul, cultura și activitățile recreative și de ponderea lor în economie). Va fi, de asemenea, esențială, flexibilitatea potențială a politicii fiscale, pentru a permite adoptarea de măsuri compensatorii și a garanta eficiența lor.

3.2. CESE regretă că impactul economic al pandemiei a accentuat divergențele dintre economiile din zona euro în ceea ce privește performanța economică, indicatorii fiscali, inflația și soldul operațiunilor cu exteriorul, ceea ce ar putea influența semnificativ situația economică și socială și competitivitatea economiilor afectate și a zonei euro în ansamblu, precum și dezechilibrele interne și externe.

3.3. CESE apreciază răspunsul foarte cuprinzător și destul de flexibil al principalilor actori ai politicii economice a UE la pandemie, și anume Banca Centrală Europeană (cu programele sale de achiziționare și ratele sale ale dobânzii de referință), Mecanismul european de stabilitate (MES – cu instrumentele sale de sprijin pentru stabilitatea macroeconomică) și Comisia [cu inițiativa sa foarte inovatoare privind NGEU, completată de alte măsuri de urgență, precum CRII(+), instrumentul SURE, flexibilitatea în ceea ce privește normele fiscale și cele privind ajutoarele de stat, precum și reglementările financiare și alte măsuri excepționale care au oferit statelor membre flexibilitatea necesară pentru adoptarea măsurilor necesare de gestionare a crizei].

3.4. CESE are convingerea că rezultatele mixului de politici economice de urgență vor avea o importanță crucială. În esență, trebuie să se ajungă la un acord comun și coordonat între politica monetară și răspunsurile politicii fiscal-bugetare. Trebuie adoptate reforme relevante pentru a sprijini o redresare sustenabilă (prin măsuri de promovare a energiei curate, digitalizării, inovării și a economiei circulare, printre altele). Impactul NGEU și interacțiunea sa cu alte politici economice sunt importante, în special în țările care primesc fonduri substanțiale.

3.5. CESE consideră că mixul de politici economice de urgență conține și anumite limite pentru a preveni orice consecințe negative viitoare asupra stabilității prețurilor și a indicatorilor disciplinei fiscal-bugetare pe termen mediu și lung, ca urmare a actualelor politici expansioniste. Există riscuri ridicate, mai ales la adresa dezvoltării viitoare a finanțelor publice. În acest context, CESE subliniază necesitatea unei politici fiscale echitabile și durabile, printre altele prin combaterea fraudei fiscale și a planificării fiscale agresive.

3.6. CESE se așteaptă ca NGEU să readucă zona euro și economiile UE la nivelurile lor de dinainte de pandemie, dar și să sprijine măsuri de politică structurală importante, în special în vederea unei tranziții verzi și digitale, ținând seama în mod corespunzător de preocupările sociale și de cele legate de ocuparea forței de muncă. În ceea ce privește NGEU, CESE apreciază faptul că UE a reușit să adopte o măsură atât de amplă într-un timp atât de scurt, dar consideră, totodată, că trebuie depuse eforturi pentru a aborda eventualele deficiențe, cum ar fi consultarea insuficientă a societății civile în contextul elaborării planurilor naționale de redresare și reziliență.

3.7. CESE este conștient că un alt instrument inovator conceput și pus în aplicare ca răspuns direct la pandemie este SURE, care urmărește să sprijine guvernele în eforturile lor de a proteja locurile de muncă și veniturile personale.

3.8. CESE recomandă ca următoarea consolidare fiscal-bugetară să respecte practicile de înverzire a bugetelor⁽²⁾ și sprijinul pentru investițiile publice verzi, pentru a contribui la Pactul verde al UE și la o situație bugetară mai sănătoasă a UE. CESE este pe deplin conștient de impactul negativ considerabil al crizei actuale asupra finanțelor publice.

(²) Document de dezbatere, Elva Bova (2021), *Green Budgeting Practices in the EU: A First Review* („Practici de înverzire a bugetelor în UE: o primă trecere în revistă”).

3.9. CESE lansează un avertisment cu privire la dezactivarea prematură a clauzei derogatorii generale⁽³⁾, însă va fi oricum necesar să se pună accentul pe sustenabilitatea finanțelor publice îndată ce pandemia se va fi încheiat în mod clar, iar redresarea va fi în plină desfășurare. În acel moment, politicile fiscal-bugetare și instrumentele fiscale ar trebui reorientate astfel încât să se adopte strategii adecvate pe termen mediu și lung. CESE salută decizia Comisiei de a relansa revizuirea cadrului de guvernare economică al UE în toamna anului 2021. Normele fiscale ar trebui să fie aplicate integral numai după ce au fost revizuite. Așadar, în locul unei „reveniri”, CESE recomandă un „viraj” spre un cadru revizuit de guvernare economică⁽⁴⁾. În opinia CESE, orice cadru bugetar viitor trebuie să fie favorabil investițiilor, prin punerea în aplicare a unei reguli de aur pentru investițiile publice fără a pune în pericol stabilitatea fiscală și financiară pe termen mediu, să promoveze creșterea economică și să permită statelor membre să pună în aplicare o politică anticiclică în perioadele de recesiune economică.

3.10. CESE este în favoarea unor reforme menite să facă din sistemele de venituri publice sisteme mai eficiente și mai echitabile, care să deplaseze centrul de greutate al impozitării de la impozitarea muncii și investițiile productive și să se axeze mai mult pe taxele de mediu și pe externalitățile legate de stabilirea prețurilor, precum și pe o structură de stimulente mai eficientă și îmbunătățită, pentru a limita practicile de evitare a obligațiilor fiscale.

3.11. CESE apreciază faptul că sectorul bancar și financiar din UE și din zona euro se află într-o situație mult mai bună în comparație cu criza anterioară; altfel spus, sunt mai puțin vulnerabile și mai reziliente. Totuși, CESE recomandă totodată să nu se subestimeze unele dintre riscurile de solvabilitate care ar putea fi consecința pierderilor de venituri suferite de clienții din aceste sectoare. Acest lucru ar putea duce la proliferarea împrumuturilor neperformante în bilanțurile băncilor. CESE salută faptul că sectorul bancar din zona euro și-a demonstrat stabilitatea și că, până în prezent, nu a fost afectat în mod semnificativ de criză.

3.12. CESE este ferm convins că buna funcționare a pieței unice înseamnă și o mai mare reziliență și eficiență a zonei euro și a economiilor UE în ansamblu. De asemenea, Comitetul consideră că este deosebit de important ca piața unică să fie finalizată, pentru ca inflexibilitățile și imperfecțiunile economice să poată fi limitate.

3.13. CESE salută mixul specific de politici economice adoptat anul trecut pentru a oferi un răspuns imediat la pandemie, care a fost ajustat în permanență pentru a reflecta evoluția situației. CESE consideră că măsurile de răspuns ale UE ar putea atenua în mod eficace eventualele efecte negative pe termen lung ale crizei asupra performanței economice a zonei euro și a UE, precum și asupra piețelor forței de muncă din UE și ar putea frâna accentuarea divergențelor economice și sociale. În același timp, este esențial să se abordeze dezechilibrele majore pentru a acoperi în mod eficace o serie de riscuri macroeconomice semnificative, inclusiv riscurile de creștere a inegalităților.

3.14. CESE este ferm convins că buna funcționare a sistemelor de sănătate, de protecție socială și de gestionare a situațiilor de urgență este esențială pentru o dezvoltare economică durabilă pe termen lung. Pandemia a revelat și a consolidat această legătură, care ar trebui, în consecință, să se reflecte și în punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale.

3.15. CESE recomandă ferm continuarea eforturilor de finalizare a arhitecturii uniunii economice și monetare, inclusiv adaptarea semestrului european la programul NGEU, finalizarea uniunii bancare și a uniunii piețelor de capital și revizuirea cadrului de guvernare economică. Ar trebui să se analizeze dacă modul de concepere a NGEU ar putea fi și un exemplu pentru o eventuală mobilizare și utilizare în viitor a resurselor financiare comune ale UE.

3.16. CESE subliniază că principalul pachet de măsuri menite să abordeze efectele negative ale pandemiei a fost elaborat în prima jumătate a anului 2020, altfel spus chiar înainte ca efectele cele mai grave ale pandemiei să fie resimțite în majoritatea statelor membre. Prin urmare, ar putea fi luată în considerare o evaluare a relevanței și a caracterului adecvat al măsurilor adoptate. Planificarea joacă un rol esențial în anticipare, ceea ce permite să se ofere răspunsuri în continuare la noua realitate cauzată de pandemie, care este departe de a fi depășită; ca atare, se impune o planificare permanentă.

4. Observații specifice

4.1. CESE apreciază publicarea de către Comisie a șapte inițiative emblematiche menite să servească drept orientări pentru punerea în practică a Mecanismului de redresare și reziliență în fiecare stat membru. Este foarte important ca aceste inițiative să fie coerente cu provocările și prioritățile identificate pentru redresarea în urma pandemiei de COVID-19 în cadrul Recomandării Consiliului privind politica economică a zonei euro.

⁽³⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 227.

⁽⁴⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 227, și avizul din proprie inițiativă al CESE pe tema „Redefinirea cadrului bugetar al UE pentru o redresare durabilă și o tranziție justă” (ECO/553), a se vedea pagina 10 din prezentul Jurnal Oficial.

4.2. CESE recunoaște importantul rol de sprijin jucat de fondul de garantare paneuropean al Băncii Europene de Investiții în protejarea și stimularea sectorului afacerilor din zona euro și din UE în ansamblu.

4.3. În ceea ce privește redresarea economică, CESE propune să se pună accentul pe creșterea economică și pe justiția socială, ceea ce va duce la creșterea veniturilor și a PIB-ului. O orientare bugetară sustenabilă, în vederea reducerii sarcinii pentru generațiile viitoare și a limitării riscurilor asociate cu rate mai mari ale dobânzii sau cu o producție mai scăzută, necesită o creștere mai mare a activității economice, care ar putea fi facilitată prin a) consolidarea investițiilor publice și b) reforme care să sprijine tranziția către o economie verde și digitală.

4.4. CESE recunoaște și respectă faptul că s-au desprins unele învățăminte importante din criza precedentă, care au fost folosite în sprijinul stabilității macroeconomice, și este ferm convins că învățămintele desprinse în urma pandemiei ar trebui să se reflecte, în consecință, în eforturile continue de reformă axate pe reducerea sarcinii administrative asupra întreprinderilor, prin digitalizarea administrațiilor publice, a IMM-urilor și a sectorului de afaceri în ansamblu, identificarea electronică și sisteme de justiție mai eficiente.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)



Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO